BIBLISK TROSLÄRA

AV
P. WALDENSTRÖM

> *Allt kött är såsom gräs och all*
> *dess härlighet såsom en blomma*
> *på gräs. Gräset vissnade och*
> *blomman föll av. Men Herrens*
> *ord bliver i evighet.*
> *1 Petr. 1: 24 f.*

FJÄRDE UPPLAGAN

STOCKHOLM
SVENSKA MISSIONSFÖRBUNDETS FÖRLAG

STOCKHOLM 1938
LINDBERGS TRYCKERIAKTIEBOLAG
51138

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken av **P. P. Waldenström** (1838-1917) digitaliserades i mars 2012 av Peter K.

Detta är den fjärde upplagan av ett verk, vars första upplaga utkom 1914.

UR FÖRETALET TILL FÖRSTA UPPLAGAN.

Hösten 1910 började jag teologisk undervisning i Svenska Missionsförbundets missionskola. Jag inskränkte mig första läsåret till vissa viktigare delar av trosläran. Som lärobok begagnade jag utkast, som jag skrev och lät hekto-grafera i så många exemplar, som behövdes för mina lärjungar. Andra året började jag en systematisk undervisning efter utkast, vilka jag lät trycka ark för ark som manuskript i några hundra exemplar. Det första arket trycktes den 1 sept. 1911, det sista halvarket den 21 maj 1913. Inalles blev det 11 ark. Hösten 1913 företog jag en grundlig revision och omarbetning av utkasten till en ordentlig lärobok, och det är denna, som nu föreligger.

Läroboken är avsedd i första rummet för dem, som studera teologi: präster, predikanter, teologie studenter, men sedan för var och en, som önskar att tränga in i den bibliska läroåskådningen. Det lägges bland våra troende alldeles för liten vikt på sann biblisk kunskap, vars stora betydelse aposteln Paulus dock så ofta och så kraftigt framhåller på det "vi må hinna till en fullkommen man, till Kristi fullhets ålders mått" och icke vara — vad en så stor mängd av de troende nu äro — "omyndiga barn, som kastas och kringdrivas av varje lärdomsväder" (Ef. 4: 14). Men att nå en sådan kunskap därtill fordras allvarligt studium.

Jag hade önskat att kunna utföra och utveckla innehållet i de bibelspråk, som nu endast äro citerade. Men det hadealltför mycket ökat bokens omfång och pris. Det kan även ha sin fördel för läsaren att själv slå upp dem i Bibeln och begrunda dem, om det ock kostar mer ansträngning och eftertanke.

Det är klart, att ett så långvarigt studium av den heliga skrift samt därmed förenad mer än 50-årig lärare- och skriftställareverksamhet haft till följd, att min egen teologiska insikt utvecklats. Det må därför icke förundra någon, att i den stora mängd skrifter, som jag utgivit, här eller där uttryck förekomma för uppfattningar, som strida mot, vad jag i denna lärobok framställt.

För övrigt får jag hänvisa i främsta rummet till min översättning av Nya testamentet med förklarande anmärkningar. Vidare till det stora uppbyggelseverket Guds eviga frälsningsråd. Slutligen till de smärre av mig utgivna skrifterna Guds rike och församlingen, Den kristna församlingen samt Dop och barndop.

Må nu genom Guds nåd denna lärobok få bli ett medel att skingra villfarelse samt sprida och befästa sann biblisk, kristlig kunskap. Det är min önskan och mitt hopp.

Lidingö i mars 1914.

jP. Waldenström. FÖRETAL TILL ANDRA UPPLAGAN.

Då inom ett år en ny upplaga blivit behövlig, bör jag tillägga, att i denna högst få och obetydliga förändringar, huvudsakligen formella, skett. Men åtskilliga tryckfel ha blivit rättade, och jag uttalar härmed mitt tack till var och en, som hjälpt mig att upptäcka dem.

Lidingö i maj 1915.

P. W.

FÖRETAL TILL FJÄRDE UPPLAGAN.

Då tredje upplagan av Biblisk troslära är slutsåld och boken alltjämt användes både vid undervisning och för enskilt bruk, utsändes härmed en ny upplaga, vilken ingår i förlagets jubileumsupplaga av P. P. Waldenströms samlade skrifter. En del rättelser av ren formell karaktär ha i denna blivit gjorda.

Stockholm i januari 1938.

Svenska Missionsförbundets Förlag. FÖRETAL TILL ANDRA UPPLAGAN.

Då inom ett år en ny upplaga blivit behövlig, bör jag tillägga, att i denna högst få och obetydliga förändringar, huvudsakligen formella, skett. Men åtskilliga tryckfel ha blivit rättade, och jag uttalar härmed mitt tack till var och en, som hjälpt mig att upptäcka dem.

Lidingö i maj 1915.

P. W.

FÖRETAL TILL FJÄRDE UPPLAGAN.

Då tredje upplagan av Biblisk troslära är slutsåld och boken alltjämt användes både vid undervisning och för enskilt bruk, utsändes härmed en ny upplaga, vilken ingår i förlagets jubileumsupplaga av P. P. Waldenströms samlade skrifter. En del rättelser av ren formell karaktär ha i denna blivit gjorda.

Stockholm i januari 1938.

Svenska Missionsförbundets Förlag. Kap. i.

RELIGIONEN.

1. Religion är gudsdyrkan. Dyrkan av Gud förutsätter kunskap om Gud samt en viss grad av tro på Gud. Allt eftersom kunskapen och tron är, så blir religionen.

2. Kunskap om Gud förutsätter uppenbarelse av Gud samt förmåga hos människan att uppfatta uppenbarelsen.

3. Uppenbarelsen är tvåfaldig: en allmän, som är tillgänglig för alla människor, en särskild, som, ehuru bestämd för alla folk (Matt. 28: 19), likväl icke ännu kommit dem alla till del.

4. Den allmänna uppenbarelsen är Guds uppenbarelse, dels omedelbart i människans eget väsen, som är skapat till hans avbild (1 Mos. 1: 26; Apg. 17: 28), dels genom den i förhållande till människan yttre skapelsen (Ps. 19: 2; Rom. 1: 20).

5. Den allmänna uppenbarelsen var ursprungligen tillräcklig att giva människan en fullt sann kunskap om Gud. Men den är det icke mer. Ty dels är den del av skapelsen, som människan tillhör, d. v. s. jorden med allt, vad däruppå är, genom människans syndafall för-10

Kap. i: Religionen

störd (i Mos. 3: 17; Rom. 8: 20 f.), dels är människans uppfattningsförmåga förmörkad (Ef. 4: 17 f.; 5: 8; Rom. 1: 21 f.).

Anm. 1. Liknelse: När man i en sönderspittrad och oren spegel med ett sjukt och fördärvat öga betraktar ett föremål, så är det endast delvis möjligt att få en riktig bild därav.

Anm. 2. Att människans syndafall inverkat förstörande på den del av skapelsen, som hon själv tillhör, har sin naturliga förklaring däri, att denna skapelse icke är en summa av ting bredvid varandra och oberoende av varandra utan en organism med en mångfald av lemmar, där varje lem i högre eller lägre grad är beroende av och själv inverkar på hela organismen. Träffar skada en lem, så inverkar det på alla de övriga, och denna inverkan blir större eller mindre allt efter den betydelse i organismen, som den skapade lemmen har. Nu var människan den viktigaste lemmen — huvudet — i den jordiska skapelsens organism. Därför inverkade hennes syndafall i så hög grad förstörande på denna.

Anm, 3. Huru förstörande synden inverkat på människans förstånd, därom bär den dagliga erfarenheten vittne, då även de lärdaste och skarpsinnigaste personers uppfattningar av sant och osant, av rätt och orätt, ofta äro varandra så motsatta, att det, som synes den ene vara den klaraste sanning och den högsta rätt, synes den andre vara den svartaste lögn och den nedrigaste orättfärdighet.

6. Till följd av den allmänna uppenbarelsens otillräcklighet var det alltså nödvändigt, att en annan, högre uppenbarelse tillkom, om människan skulle lära att rätt känna Gud. Denna uppenbarelse kom i Kristi15 Kap. i: Religionen

person och verk samt det Guds ord, som vi hava i den heliga skrift.

7. På grund av uppenbarelsens tvåfaldighet blir religionen tvåfaldig: naturreligion eller hedendom samt uppenbarad religion (i inskränkt bemärkelse).

8. Naturreligion är den religion, vars kunskapskälla är inskränkt till den allmänna uppenbarelsen.

Anm. Alltefter de olika naturförhållanden, varunder hednafolken leva, och den olika uppfattningsförmåga de äga, delar sig naturreligionen i en stor mångfald arter (religioner). Den mest vittomfattande av dem är buddhismen, till vilken bekänna sig omkr. 170 miljoner människor, d. v. s. en niondedel av hela mänskligheten.

9. Den uppenbarade religionen är den religion, vars kunskapskälla är både den allmänna och den särskilda uppenbarelsen.

Anm. Den allmänna uppenbarelsen, sedd i den särskilda uppenbarelsens ljus, bidrager väsentligen till en rätt kunskap om Gud. Den belyser i levande bild Guds ords framställning av Guds egenskaper: hans makt, vishet, godhet o. s. v.

10. De sanningselement, som mer eller mindre tydligt framträda i naturreligionens gudskunskap, äro:

a) det finnes en över allt upphöjd gudamakt;

b) människan är beroende av denna gudamakt;

c) hennes välfärd beror därpå, att hon står i ett rätt förhållande till denna gudamakt;

d) hon har ursprungligen stått i sådant förhållande;

e) förhållandet är nu genom synden brutet;

f) alla lidanden har sin grund i detta;

g) för människans frälsning behöves en försoning.

Anm. Dessa sanningselement, huru grumlade de än må vara, utgöra anknytningspunkter för den kristna missionen, varförutan denna vore lönlös. Märk, huru Paulus begagnar sig därav i Apg. 17:22 —31.

Men längre kommer naturreligionen icke i sin uppfattning av Gud och försoningen. Sedan far hon vilse.

11. Naturreligionens gudamakt blir antingen en mångfald av gudar (polyteism), vilka äro personifikationer av naturkrafterna eller himlakropparna, eller ock identifieras den med universum (panteism):

a) antingen så, att den blir identisk med det materiella universum (materialistisk panteism);

b) eller så, att den blir identisk med det universella i universum (världssjälen, "naturen" — idealistisk panteism).

Anm. Så snart hedendomen fattar gudamakten såsom personlig, så blir den en mångfald av gudar, (polyteism). Och då ingen gudsdyrkan är möjlig utan en i viss mån personlig uppfattning av Gud, så blir hedendomen såsom religion alltid polyteistisk. Då emellertid mångguderiet icke kan tillfredsställa det mänskliga tänkandet, så blir hedendomen såsom filosofi alltid panteism. Till enhet och personlighet i gudomsväsendet har hedendomen aldrig kunnat höja sig.

12. Naturreligionens föreställning om försoningen:

a) fattar Guds vrede såsom hindret för människans återförening med honom: han har blivit och är ond på henne;

b) gör därför Gud till försoningens objekt och hans blidkande till försoningens ändamål;

c) gör människan till försoningens subjekt samt hennes lidande och offer till försoningens medel.

13. I motsats häremot lär den uppenbarade religionen om Guds väsen, att Gud är en (5 Mos. 4: 35; 6: 4; 1 Kor. 8: 4) och är personlig (Joh. 4: 24), en fader över allt, vad fader heter i himlen och på jorden.

14. Om försoningen lär den uppenbarade religionen:

a) att det är synden, som hindrar människans förening med Gud;

b) att Gud är försoningens subjekt (Joh. 3: 16; 2 Kor. 5: 18; Ef. 1: 3 f.);

c) att människan är försoningens objekt (2 Kor. 5: 19* 2°);

d) att Kristus är försoningens medelperson samt hans utgivande försoningens medel (2 Kor. 5: 18 f.; Rom. 5: 10 f.);

e) att människans rening från synd (3 Mos. 16: 30) och återförande till Gud är försoningens ändamål. (Kol. 1:21 f.).

15. Den särskilda uppenbarelsens olika perioder äro:

a) den patriarkaliska, dåden särskilda uppenbarelsen var inskränkt till en särskild familj — nämligen Abrahams — och fortplantades genom muntlig tradition;

b) den mosaiska, eller gammaltestamentliga, då Abrahams familj vuxit ut till ett helt folk — Israels folk — och den särskilda uppenbarelsen blivit upptecknad i skrift;

c) den kristna, eller nytestamentliga, då den särskilda uppenbarelsen, fullkomnad i Kristus och ordet om honom, brutit ned skiljemuren mellan Israels folk och hednafolken samt blivit bestämd åt alla folk till egendom.

16. Den uppenbarade religionens två huvudgrenar äro:

a) judendomen, som vilar på den gammaltestamentliga uppenbarelsen med förkastande av den nytestamentliga;

b) kristendomen, som vilar på både den gammaltestamentliga och den nytestamentliga uppenbarelsen.

17. Den nytestamentliga uppenbarelsen är en fullkomning

av den gammaltestamentliga:

Anm. Förträffligt säger kyrkofadern Augustinus: "Det nya testamentet ligger fördolt i det gamla, det gamla ligger uppenbarligen i det nya."

a) genom Mose är lagen given, nåden och sanningen kommo genom Jesus Kristus (Joh. 1: 17);

b) Gamla testamentet har ljus, Nya testamentet har ljuset; det gamla har nåd och sanning, det nya har nåden och sanningen i dess fullhet;

Anm. Liknelse: Morgonrodnaden är det ljus, som solen skickar före sig, innan hon går upp över horisonten.15
Kap. i: Religionen

c) det gamla testamentet har profetian, det nya har evangeliet;

d) det gamla har hoppet till Kristus, den kommande, det nya har tron på Kristus, den komne;

e) det gamla uppenbarar, att Gud är en, det nya att Gud är en och är kärleken;

Anm. Gamla testamentet talar mycket om Guds kärlek, men den är inskränkt till Israel. Att Gud är kärleken, vet Gamla testamentet icke.

f) det gamla förkunnar frälsning för Israel, det nya frälsning för all världen. (Apg. 10: 28 f.; 15: 1 f.;

Ef. 3:3 f-)-

Anm. Gamla testamentet talar även profetiskt om hednafolkens frälsning men under förutsättning, att de inympas i Israel (jämför Jes. 60:1—4). Huru Paulus begagnar sig av denna åskådning, se Rom. 11:17—24; 4: 11—16.

18. Den kristna religionens fullkomlighet. Den kristna religionen är icke blott den fullkomligaste bland de historiskt givna religionerna utan den absolut fullkomlig. Ty

a) dess troslära fattar Gud såsom den absoluta anden (2 Kor. 3: 17; Joh. 4:24);

Anm. Joh. 4: 24 skall därför icke översättas: Gud är en ande (en ande bland andra), utan: Gud är ande.

b) dess sedelära gör Guds förhärligande till målet för hela det sedliga livet (1 Kor. 10: 31).

Anm. Gud är ursprunget till allt och målet för allt. Allting är till för att förhärliga honom. Människansi6

liv är därför heligt och i sann mening kristligt jämt i samma mån, som det är anlagt på och tjänar till att förhärliga honom.

19. För att tillmötesgå människans bristfälliga uppfattningsförmåga framställer dock Bibeln Gud ofta bild-likt på ett rent mänskligt sätt:

a) under mänsklig gestalt med ögon (Ps. 33: 18; Hebr. 4:13), öron (2 Sam. 22:7; Jes. 59:1), händer (Ps. 89:14; Luk. 23:46), fötter (Jes. 66: 1; Matt. 5: 35) o. s. v. — Detta framställningssätt kallas aniropomorfism;

b) med mänskliga sinnesrörelser: hans vrede upplågar och brinner som eld (Jer. 17: 4; 44: 6), han avvänder sin vrede (Ps. 78: 38), han vill i sin förtörnelse förgöra det avfälliga Israel, men så träder Mose emellan, och då ångrar Herren det onda, som han hotat att göra sitt folk (2 Mos. 32: 10—14) o. s. v. — Detta framställningssätt kallas antropopatism.

Anm. Det är isynnerhet i de gammaltestamentliga skrifterna, som detta antropomorfistiska och antropo-patiska framställningssätt förekommer.

20. Ett sådant tillmötesgående kallas ackomodation. Det är icke allenast berättigat — emedan människan är skapad till Guds avbild (1 Mos. 1: 26) — utan även nödvändigt för att bibringa människan en till innehållet sann, om än till formen ofullkomlig kunskap om Gud.

Anm. 1. Att fatta Gud på ett fullkomligt sätt är för människan i hennes jordiska tillvarelseform omöjligt. Det skall ske först i Guds rike (Matt. 5:8).i8 Kap. 2: Teologi

Anm. 2. All undervisning — det må vara på vilket område som helst — vore omöjlig, om ej den undervisande i framställningssättet ackommoderade (lämpade) sig efter sina lärjungars mer eller mindre utvecklade uppfattningsförmåga.

Anm. 3. Däremot måste man förkasta allt tal om en ackom-modation, som skulle bestå däri, att de heliga författarna, för att icke alltför tvärt bryta med på deras tid gängse föreställningar, skrivit sådant, som varit osant.

21. På denna ackommodation beror den bibliska uppenbarelsens småningom skeende utveckling till allt större och större klarhet och rikedom (§ 17). Icke ens Kristus kunde under sitt kötts dagar meddela lärjungarna allt, vad han hade att säga dem, utan måste överlåta åt den Helige Ande att föra dem vidare i sanningens kunskap, sedan han själv lämnat dem och gått till Fadern. Se Joh. 16: 12 f. Ett exempel därpå är frågan om hedningarnas frälsning, i vilken apostlarna och församlingen kommo till full klarhet först genom det apostlamöte i Jerusalem, som skildras i Apg. 15: 1—29.

Kap. 2.

TEOLOGI.

1. Religion förutsätter kunskap om Gud (kap.. 1:1). Kunskapen om Gud kallas teologi.

Anm. Ordet teologi härledes av de grekiska orden theos (d£Ö£ Gud) och logos (Åöyog ord).

2. — Biblisk Troslära. i8 Kap. 2: Teologi

Anm. 2. All undervisning — det må vara på vilket område som helst — vore omöjlig, om ej den undervisande i framställningssättet ackommoderade (lämpade) sig efter sina lärjungars mer eller mindre utvecklade uppfattningsförmåga.

Anm. 3. Däremot måste man förkasta allt tal om en ackom-modation, som skulle bestå däri, att de heliga författarna, för att icke alltför tvärt bryta med på deras tid gängse föreställningar, skrivit sådant, som varit osant.

21. På denna ackommodation beror den bibliska uppenbarelsens småningom skeende utveckling till allt större och större klarhet och rikedom (§ 17). Icke ens Kristus kunde under sitt kötts dagar meddela lärjungarna allt, vad han hade att säga dem, utan måste överlåta åt den Helige Ande att föra dem vidare i sanningens kunskap, sedan han själv lämnat dem och gått till Fadern. Se Joh. 16: 12 f. Ett exempel därpå är frågan om hedningarnas frälsning, i vilken apostlarna och församlingen kommo till full klarhet först genom det apostlamöte i Jerusalem, som skildras i Apg. 15: 1—29.

Kap. 2.

TEOLOGI.

1. Religion förutsätter kunskap om Gud (kap.. 1:1). Kunskapen om Gud kallas teologi.

Anm. Ordet teologi härledes av de grekiska orden theos (d£Ö£ Gud) och logos (Åöyog ord).

2. — Biblisk Troslära.i8

2. Teologin kan i anseende till sin art vara: a) spekulativ, filosofisk; b) dogmatisk.

3. Spekulativ (filosofisk) är teologin, när den, obunden av varje auktoritet, söker att genom människans eget förnuft utgrunda Gud.

Anm. 1. I människans andliga natur ligger ett oemotståndligt krav att lära känna "det högsta väsendet", "det sanna varandet", ur vilket det växlande och föränderliga leder sitt ursprung. Varje, även den lägst stående människa, måste äga någon föreställning om detta väsende eller m. a. o. ha en viss teologi.

Anm. 2. Filosofiens första huvudfråga är därför: Vad är det sanna varandet? Vid högre utveckling: Vem är den i sanning varande ? — Obs.! 2 Mos. 3:13 f.

Anm. 3. Våra egna hedniska förfäder hade sin teologi, de gamla grekerna och romarna likaså sin. (Apg. 14:12 ff.). De nuvarande hednafolken, såsom brahmaismen, buddhismen o. s. v., ha även sin. Om de judiska skriftlärarnas teologi lämnar Nya testamentet åtskilliga upplysningar. De kristna teologiska systemen äro även varandra ganska olika.

4. Dogmatisk är teologin, då den i sitt arbete att lära känna Gud är bunden av en viss auktoritet, vilken för henne gäller såsom sanningens källa.

Anm. Sålunda är den kristna dogmatiska teologin bunden vid den heliga skrifts auktoritet, den judiska vid Gamla testamentets skrifter, den muhammedanska vid Koran. Brahmaismen, buddhismen, konfucia-nismen o. s. v. ha ock sina "heliga skrifter", religionsurkunder. De lägst stående religionernas teologiska "urkunder" äro gudasagor och andra religiösa fabler, fortplantade genom muntlig tradition.i8

5. Teologin har två huvuddelar: dogmatik i inskränkt bemärkelse eller troslära och etik eller moralteologi, sedelära.

6. I regeln menas, när man talar om teologin såsom självständig vetenskap, den dogmatiska. Så sker även i denna lärobok. Den filosofiska teologin kallas till skillnad därifrån metafysik.

7. Dogmatik är läran om Guds person och verk. Moralteologi (etik) är läran om ett rätt förhållande till Gud å människans sida.

8. Sedeläran (moralteologin) vilar på trosläran (dogmatiken) . All moral förutsätter tro, och moralen blir alltid just sådan, som tron är. Därför gives för ateister, liksom för det oförnuftiga djuret, ingen moral. Anm. Jämför moralen inom de olika religionerna.

9. Dogm är ett grekiskt ord, som betyder trossats. Dogmatiken är sammanfattningen till enhetlighet av de särskilda dogmerna.

Anm. 1. En sådan enhetlighet är ett nödvändigt villkor för verklig kunskap. Annars upplöser sig kunskapen i en mångfald eller ett sammelsurium av kunskaper utan inre sammanhang.

Anm. 2. Det vanliga föraktliga talet om "dogmer" är ett bevis på okunnighet. Bibelns läropunkter är o allesammans dogmer. Att det finnes en Gud, en frälsare, ett liv efter detta, att frälsningen är genom tron på Kristus o. s. v., det är alltsammans dogmer.

Anm. 3. Dogmer ingå även i andra vetenskaper. Så är ock t. ex. utvecklingsläran (darwinismen) ingenting annat än en dogm.i8

10. Den kristna dogmatikens kunskapskälla är Bibeln.

Denna dogmatik är sann i samma mån, som den vilar på en riktig bibeltolkning.

Anm. i. Detsamma är förhållandet med all religiös dogmatik. Så är t. ex. en muhammedansk dogmatik i denna mening sann i samma mån, som den riktigt framställer Korans lära.

Anm. 2. "Behöves någon dogmatik? Är det ej nog, att vi ha Bibeln?" Detta är frågor lika dåraktiga, som om någon frågade: "Behöves någon botanik? Är det ej nog, att vi ha naturen?" Endast okunnigheten kan göra sådana frågor.

11. Bibeltolkningen kallas exegetik. Den är riktig, när

den återgiver

a) Bibelns riktiga grundtext (textkritik);

b) dess språkligt riktiga översättning;

c) textens verkliga mening (ordaförståndet).

Anm. Exegetiken får icke hava någon dogmatisk förutsättning ej heller dogmatiskt eller praktiskt syfte. Emellertid översättas och tolkas Skriftens ord ofta så, att de må överensstämma med tolkarens förut fattade mening, enligt regeln: "Bibeln har rätt, och jag har rätt; alltså måste Bibelns ord tolkas så, att de överensstämma med min mening". Detta kallas ofta bekännelsetrohet. Ett exempel därpå är ordet parakletus (TtaQåuÅrjTog), som i vår vanliga bibelöversättning återgives med "hugsvalare" ("hjälpare"), då det begagnas om den Helige Ande (Joh. 14:26; 15:26; 16:7), men med "försvarare", när det i 1 Joh. 2:1 säges om Kristus.i8 Kap. 2: Teologi

22

12. Skillnaden mellan textkritik och bibelkritik:

a) Textkritikens uppgift är att jämföra de äldsta bibliska handskrifterna för att på ställen, där dessa avvika från varandra, söka utröna, vilket som är den riktiga, den ursprungliga texten. Den har ingenting med innehållets sanning utan endast med textens formella riktighet att skaffa.

b) Bibelkritiken däremot kritiserar den enligt handskrifterna riktiga texten själv, dess innehåll, dess sanning. Sålunda gör den senare flera erkänt bibliska läror — t. ex. läran om Kristi avlelse av den Helige Ande, hans födelse av jungfru, hans uppståndelse och himmelsfärd m. fl. — till idel sagor. Den erkänner, att t. ex. Ps. no säger sig vara författad av David, vilket ock Jesus bekräftar (Matt. 22: 42—45), att Daniels bok förklarar sig vara skriven av profeten Daniel (Dan. 8: 1) o. s. v., vilket ock av Jesus bekräftas (Matt. 24: 15), men den söker bevisa, att detta icke är sant, utan att •dessa skrifter äro skrivna i en långt senare tid.

13. De dogmer, som konstituera kristendomen, d. v. s.

utgöra dess grundvalar, framställer Paulus i Rom.

10: 9. De äro:

a) att Jesus av Nazaret är Herren, den frälsare, som Gud givit världen;

b) att han är uppväckt från de döda.

Förnekelse av dessa punkter eller en av dem ställer

människan utanför kristendomens område. Men inomi8

Kap. 2: Teologi 22

dessa grundpelare kan en mångfald av olika uppfattningar och åskådningar göra sig gällande, utan att de upphäva den kristna ståndpunkten.

14. Till den teologiska vetenskapen i vidsträcktare bemärkelse hör:

a) religionshistoria:

aa) allmän, som avhandlar de olika religionernas

historia och art; bb) särskild, kristlig, som avhandlar den kristna religionens historia: den kristna kyrkans utveckling i världen (kyrkohistoria), de olika samfundens bekännelser (symbolik), utvecklingen av deras lärosystem (dogmhistoria) o. s. v.;

b) praktisk teologi: vetenskapen om sättet att meddela kristendomsundervisning genom predikan (homiletik), genom katekisation (kateketik), genom gudstjänstens yttre ordnande (liturgik), genom enskild själavård (kasuistik) o. s. v.

15. Vilken vikt sann dogmatisk kunskap har, se Ef. 4: 12—14. Fullkomlig enhet i tro förutsätter fullkomlig kunskap. Att övervinna teologiska strider sker allenast på en väg: genom att med Guds hjälp arbeta sig fram till sann kunskap. Så länge de teologiska systemen i stället arbeta på att hävda vart och ett sin läras sanning, huru bjärt den än må strida mot den heliga skrift, så länge är splittring och strid oundviklig. Det är i sanningen, som enheten ligger.28 Kap. 3: Bibeln

23

Kap. 3.

BIBELN.

1. Ordet "Bibeln" är ett från grekiskan försvenskat ord och betyder "boken".

Anm. Det gammalsvenska ordet "Biblia" är det rena grekiska ordet (fiifiÄia), skrivet med latinska bokstäver. Det är pluralis och betyder "böcker".

2. Bibelns huvuddelar äro Gamla och Nya testamentet. Gamla testamentet omfattar de Bibelns böcker, vilkas innehåll är den för-kristna uppenbarelsen. De äro skrivna på hebreiska språket. Nya testamentet är de Bibelns böcker, vilkas innehåll är den kristna uppenbarelsen. De äro skrivna på grekiska språket.

3. Indelningen av Gamla testamentets böcker:

a) den gammaljudiska: lagen och profeterna (Matt. 5: 17; Rom. 3:21), eller: lagen, profeterna och psalmerna (Luk. 24:44);

Anm. Vid den förra indelningen menas med lagen fem Mose böcker, med profeterna alla de övriga. Vid den senare indelningen, som nu är den allmänt antagna i alla hebreiska biblar, menas med lagen fem Mose böcker, med profeterna Josua bok, Domareboken, Samuels två böcker och de två Konungaböckerna ävensom de egentliga profeterna utom Daniel, alltså: Jesaia, Jeremia, Hesekiel, Hosea, Joel, Amos, Obadja, Jona, Mika, Nahum, Haba-kuk, Sefanja, Haggai, Sakar ja, Malaki. Till psalmerna höra: Psaltaren, Ordspråksboken, Job, Hö-28 Kap. 3: Bibeln 28

ga Visan, Rut, Klagovisorna, Predikareboken, Ester, Daniel, Esra, Nehemja och de två Krönikeböckerna.

b) den i våra biblar vedertagna:

aa) historiska: fem Mose böcker, Josua bok, Domareboken, Ruts bok, två Samuels böcker, två Konungaböcker, två Krönikeböcker, Esra bok, Nehemja bok, Esters bok;

bb) asketiska (läroböcker): Job, Psaltaren, Ordspråksboken, Predikareboken, Höga Visan;

Anm. Askes betyder strävan efter en allvarlig gudaktig-het. Asketiska böcker äro sådana, vilkas syfte är att befordra denna strävan.

cc) profetiska: Jesaja (Esaias), Jeremia, Klagovisorna, Hesekiel, Daniel, Hosea (Osea), Joel Amos, Obadja, Jona, Mika, Nahum, Habakuk, Sefanja, Haggai, Sakarja, Malaki.

Anm. Dessa böcker kallas kanoniska, av det grekiska ordet kanon, som betyder rättesnöre. Jämte dessa förekomma i den äldsta grekiska översättningen av Gamla testamentet (se nedan punkt 9) följande böcker och delar av böcker: Judits bok, Vishetens bok, Tobias bok, Jesu Syraks bok, Baruks bok. Mackabeernas två böcker, Stycken av Esters bok, Stycken av Daniel (historien om Susanna, om Bel i Babel, om Draken i Babel, Asarjas bön, de tre männens lovsång i den brinnande ugnen), Stycken ur 2 Krön. 33 (konung Manasses bön). Delvis innehålla de utomordentligt härliga stycken. Ett sådant är t. ex. Vishetsbokens 15:1—3: "Du, vår Gud, är mild och trofast och tålig- och regerar allting med barmhärtighet. Och om vi än synda, äro vi likväl dina och känna din makt. Medan vi nu sådant veta, synda vi icke, ty vi äro räknade för dina. Men att känna dig är en fullkomlig rättfärdighet, och att veta din makt är en rot till evigt liv." — Emedan dessa böcker icke förekomma i den hebreiska bibeln, hava de icke samma anseende som de kanoniska och kallas därför apokryfiska, d. v. s. böcker av okänt ursprung.

4. Indelning av Nya testamentets böcker:

a) historiska: de fyra evangelierna: av Matteus, Markus, Lukas, Johannes samt Apostlagärningarna av Lukas;

b) dogmatiska: de apostoliska breven, nämligen 13 av Paulus: till församlingarna i Rom, Korint (2 st.), Galatien, Efesus, Filippi, Kolosse, Tessalonika (2 st.), till Timoteus (2 st.), Titus och Filemon, Brevet till Hebreerna, 2 av Petrus, 3 av Johannes, 1 av Jakob och 1 av Judas.

c) profetiska: Uppenbarelseboken.

Anm. 1. Inom den äldsta kristna kyrkan hade icke alla dessa samma anseende. Somliga av dem voro s. k. antite g omena (motsagda), emedan deras apostoliska ursprung var ovisst. De voro brevet till Hebreerna, Petri andra brev, Johannes andra och tredje brev, Jakobs och Juda brev samt Uppenbarelseboken. De övriga kallades homologumena (allmänt erkända).

Anm. 2. Nya testamentets apokryfer kallas åtskilliga böcker av mycket hög ålder, som utgåvos av okända författare, handlande om Kristus och apostlarna. Tillvaron av sådana omnämnes redan i Luk. 1:1 följ., där även deras opålitlighet antydes. De äro dels apokryfiska evangelier: Jakobs evangelium och jungfru Marias födelse, det falska Matteus* evangelium, Josefs historia, Thomas evangelium, Evangeliet om Jesu barndom m. fl., dels apokryfiska apostlagärningar: Pauli och Petri gärningar, Pauli och Teklas gärningar, Filippi gärningar m. fl., dels apokryfiska uppenbarelseböcker: Mose uppenbarelse, Pauli uppenbarelse, Esras uppenbarelse m. fl.

5. Att de särskilda böckerna äro författade av de personer, vilkas namn de bära, det benämnes deras äkthet. Att de äro just sådana, som deras författare skrivit dem, det benämnes deras integritet. Bägge delarna känna vi,

a) vad angår Gamla testamentet, av den gammaljudiska traditionen och framförallt av Nya testamentets vittnesbörd därom;

b) vad angår Nya testamentet, genom den äldsta kyrkans vittnesbörd.

Anm. Att t. ex. de fyra evangelierna äro författade av Matteus, Markus, Lukas och Johannes, det "står ingenstädes i Bibeln". Vår tro därom vilar helt och hållet på de underrättelser, som de gamla kyrkofäderna lämnat oss. Att Paulus verkligen skrivit de brev, som bära hans namn, det veta vi alldeles på samma väg, ty Paulus själv talar om, att redan under hans livstid voro brev spridda, som falskeligen föregåvos vara skrivna av honom (2 Tess. 2:2), så att han beder de troende att observera hans egenhändiga underskrift i de äkta breven (2 Tess. 3:17). De, som övermodigt förakta traditionen eller kyrkofädernas historiska meddelanden för att, såsom de säga, "endast hålla sig till Guds ord", de bevisa därför en djup okunnighet eller en synnerlig inskränkthet. Tag bort denna tradition, och vi veta sedan så gott som ingenting om de bibliska böckernas ursprung och auktoritet.

6. Olika läsarter förekomma mångenstädes i de gamla handskrifterna av Bibeln, särskilt av Nya testamentet. De

äro:

a) dels formella, som icke röra innehållet (ortografiska, grammatiska o. s. v.);

b) dels sådana, som röra innehållet.

Anm. Ett par exempel må här anföras. I Luk. 2: 14 hava somliga handskrifter: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, till människorna Guds välbehag." Andra däremot: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden bland människor, som äro Gud välbehagliga." Bägge dessa läsarter skilja sig i grundtexten på en enda bokstav. I Joh. 1: 8 hava somliga handskrifter: "den enfödde Guden", andra: "den enfödde Sonen". I de allra flesta fall kan man med ganska stor säkerhet avgöra, vilket som är den rätta läsarten. Att dock ställen finnas, där man måste lämna det oavgjort, beror därpå, att de olika läsarterna a) stödja sig på lika goda handskrifter eller andra vittnesbörd; b) giva lika god mening. Det är i sådana fall av ringa betydelse i sak, vilken som är den rätta.

7. Översättningens svårigheter bero huvudsakligen därpå:

a) att en mening i grundtexten kan med lika rätt översättas på två eller flera olika sätt och i varje fall giva god mening;

Anm. Så kan t. ex. Joh. 1:9 språkligt rätt översättas: "Det var det sanna ljuset, som upplyser varje människa, som kommer i världen." — "Det var det sanna ljuset, som upplyser varje människa, då det kommer i världen." — "Det sanna ljuset, som upplyser varje människa, var kommande (var i antågande för att inträda) i världen."28

b) att handskrifterna sakna skiljetecken;

Anm. Så kan t. ex. med olika kommatering Rom. 8:33 —35 översättas på följande tre olika sätt: a) Vem vill anklaga Guds utkorade ? Gud är den som rättfärdigar. Vem är den, som vill fördöma ? Kristus är den, som har lidit döden o. s. v. b) Vem vill anklaga Guds utkorade? Månne Gud, han som rättfärdigar? Vem är som vill fördöma? Månne Kristus, han som har dött o. s. v.? c) Vem vill anklaga Guds utkorade? Gud är den, som rättfärdigar, och vem är då den, som fördömer ? Kristus är den, som har dött o. s. v., och vem är då den, som kan skilja oss från Kristi kärlek?

c) att textorden syfta på förhållanden, som vi icke känna (ex. 1 Kor. 15: 29).

8. De viktigaste handskrif terna av Nya testamentet äro:

a) den sinaitiska handskriften (codex sinaiticus), funnen 1859 av prof. Tischendorf i Sinaiklostret — hon är skriven omkr. 350 e. Kr. samt finnes nu i Petrograd;1

b) den vatikanska handskriften (codex vaticanus), skriven omkr. 350 e. Kr. — hon finnes nu i Rom;

c) den alexandrinska handskriften (codex alexandri-nus), skriven omkr. år 470 e. Kr. — hon finnes nu i British Museum i London.

9. De viktigaste från den äldsta tiden härstammande

bibelöversättningarna äro:

a) Septuaginta, en grekisk översättning av Gamla testamentet, enligt sägnen skriven omkr. 250 f. Kr.

1 Finnes numera i British Museum i London. — Utg. anm.30 Kap. 4: Guds ord

av 72 judiska skriftlärde. Den kallas Septuaginta (ett latinskt ord, som betyder sjuttio och vanligen betecknas med de romerska siffrorna LXX).

b) Vulgata, latinsk översättning av både Gamla och Nya testamentet, skriven av munken Hieronymus i Betlehem omkr. 400 e. Kr.

c) Peschitto, lyrisk översättning av både Gamla och Nya testamentet, skriven sannolikt i andra årh. e. Kr.

Anm. Septuaginta var den gammaltestamentliga text, som mest citeras i Nya testamentet. Den är i förhållande till den hebreiska grundtexten mycket fri.

Kap. 4.

GUDS ORD.

1. Bibelns innehåll är Guds ord.

Anm. Detta är, vad man egentligen menar, när man oegentligt säger, att "Bibeln är Guds ord". Bibeln är en bok, som kan rivas sönder, brännas upp, nedsmutsas o. s. v. Men Guds ord kan varken rivas sönder eller brännas upp eller nedsmutsas. Däremot är det för litet, när man säger, att "Bibeln innehåller Guds ord". Det kan ju en rationalist gärna erkänna, ty därmed har han icke sagt, att Bibelns hela innehåll, är Guds ord.

2. Guds ord är det, emedan Gud själv talat det: a) dels omedelbart;30

b) dels medelbart genom Kristus samt heliga män, som vid skrivandet varit drivna och ledda av den Helige Ande.

Läs t. ex. 3 Mos. 21: i; Jer. 1:4; 3: 11; Jes. 43: 1 m. fl. liknande ställen; Joh. 7: 16; 8: 26, 40; 12: 49; 14: 24; Hebr. 1: 1; 2 Petr. 1: 21; Joh. 14: 26; 15: 26; 16: 13 m. fl.

3. Denna Guds Andes inverkan på de heliga författarna kallas inspiration.

Anm. Inspirationen har inom teologien fattats dels så, att det är skrifternas innehåll, som är av den Helige Ande ingivet (realinspiration), dels så, att den Helige Ande ingivit de heliga författarna även själva de ordalag — ord för ord — som de begagnat (verbalinspiration). Den förra uppfattningen är utan tvivel den riktiga. Ty den olika stil, som utmärker de särskilda författarna (t. ex. apostlarna Johannes och Paulus), de olika ordalag och den olika tidsföljd, vari de återgiva en och samma händelse eller ett och samma yttrande av Kristus själv o. s. v., bevisa mycken personlig frihet och göra tanken på en verbalinspiration omöjlig. Jämför t. ex. Matt. 16:28; Mark. 9:1; Luk. 9:27 m. fl.

4. På denna inspiration beror Bibelns gudomliga auktoritet eller dess rätt att betraktas:

a) såsom ofelbar regel för religiös tro och rättfärdigt liv;

b) såsom avgörande domare: aa) i alla religiösa frågor;

bb) i alla historiska och andra frågor, som falla inom hennes ram.30 Kap. 4: Guds ord 35

Anm. De "motsägelser", man trott sig finna i Bibeln, äro vid närmare påseende skenbara och låta sig med en smula god vilja lätteligen förklaras. Ex.: Apg. 9: 7, jämfört med Apg. 22:9; 1 Sam. 31:4, jämfört med 2 Sam. 1:6 f.; 3 Mos. 18:16; 20: 21, jämfört med 5 Mos. 25:5 m. fl. Däremot torde väl motsägelser finnas mellan Bibeln och de gamla inskrifterna i Babylons och Nineves eller Egyptens ruiner. Men i valet mellan att lita på t. ex. Nebudkadnezar eller på Bibeln torde man ej behöva tveka. Emellertid är det överraskande att finna, huru nyare forskningar alltjämt upplösa den ena av dessa "motsägelser" efter den andra.

5. Kristus och apostlarna hava betraktat Gamla testamentets skrifter såsom Guds ord. Se Joh. 5: 38 f.; 10: 35; Rom. 9: 4; Ebr. 4: 12; 1 Petr. 1: 23. Om Nya testamentets skrifter gäller Frälsarens ord till apostlarna: Den som hör eder, han hör mig (Luk. 10: 16).

Anm. i. Huru Frälsaren bevisar, att hans ord är Guds ord, se Joh. 10: 37 f. Jämför Joh. 3:2. Samma beviskraft ligger i de verkningar, som Bibeln alltjämt utövar, varhelst den blir i tro mottagen.

Anm. 2. Huru apostlarna betona, att deras ord är Guds ord, se Apg. 4:29; 6:2, 7; 2 Kor. 2:17; Fil. 1:14; Gal. 1:8—12; 1 Tess. 2:13.

Anm. 3. I Bibeln förekommer mycket, som ogudaktiga, ja, djävulen talat. Huru kan man där tala om "Guds ord"? Jo, emedan det genom Andens ingivelse är sant och riktigt återgivet så, som det var talat.

6. Bibelns innehåll är tvåfaldigt:

a) ett rent historiskt;

b) ett andligt, d. ä. Guds ord i inskränkt bemärkelse.30

Anm. 1. Om det andliga innehållet liknas vid en tavla, så är det historiska såsom ramen till denna tavla. Det historiska tjänar till att belysa det andliga. Läs t. ex. Ps. 103:8 f. och jämför därmed den sköna skildringen i Neh. 9: 16—31.

Anm. 2. Det är ett vanligt uttryck: "Gud i historien." Det innehåller ock en stor sanning.

7. Guds ord i inskränkt bemärkelse är

a) lagen;

b) evangelium.

Anm. Obs.! Bibeln är en samling av flera böcker och indelas efter dessa (se kap. 3: 3 och 4). Guds ord är innehållet i dessa böcker, såsom enhet betraktade. Dess indelning blir därför en helt annan. Jag kan därför icke indela Bibeln i lag och evangelium, ej heller Guds ord i Gamla och Nya testamentet.

8. Symboliska skrifter kallas skrifter, som uppsatts och antagits

a) dels av den gamla, ännu jämförelsevis osöndrade, kyrkan, såsom uttryck av hennes gemensamma tro gentemot hedendom, judendom och kätterier;

b) dels av de sedermera inbördes söndrade olika religionssamfunden för att uttrycka deras tro gentemot varandra.

9. De symboliska skrifterna av det förra slaget kallas ekumeniska och äro de tre symbola: det apostoliska (d. v. s. de tre trosartiklarna), det nicenska och det athanasianska.4° Kap. 5: Lagen

Anm. Det apostoliska tillskrives apostlarna, det nicenska är från 4:de årh. Det kallas ock det nicenskt-konstantinopolitanska, emedan det fick sin fullständiga form genom kyrkomöten i Nicsea (325) och Konstantinopel (381). Det athanasianska härstammar från 5 :te årh. och har sitt namn efter kyrkofadern Athanasius (f 373).

10. Det senare slaget av de symboliska skrifterna kallas

konfessionella.

Anm. 1. Den lutherska kyrkans symboliska skrifter, som sammanfattas i den s. k. konkordieboken, äro: Augsburgiska bekännelsen, Augsburgiska bekännelsens försvar, Schmalkaldiska artiklarna, Luthers två katekeser, Konkordieformeln.

Anm. 2. Uppsala mötes beslut 1593 bestämmer såsom symboliska för den svenska lutherska kyrkan endast de tre symbola och den Augsburgiska bekännelsen (Confessio Augustana). De äro numera utan egentlig praktisk betydelse. Var och en präst och teologie professor tror och predikar, precis vad han tycker och vill.

Kap. 5.

LAGEN.

1. Ordet lag begagnas i Bibeln i fyra olika bemärkelser.

Det betecknar:

a) allt Guds ord (Ps. 1: 2; 19: 8 f.; 119: 18 etc.);

b) hela Gamla testamentet (Joh. 10:34; 12:34;

15: 25; Rom. 3: 19);

c) fem Mose böcker (Lule. 24:44; Rom. 3:21). I Rom. 3: 27 skiljer Paulus i avseende på Mose böcker mellan:

aa) gärningarnas lag, d. v. s. den del av Mose böcker, som handlar om gärningar: sedelagen, ceremoniallagen, -den borgerliga lagen;

bb) trons lag, d. v. s. den del av Mose böcker, som handlar om tron.

d) lag i egentlig mening, d. v. s. den uppenbarelse av Guds vilja, som säger, vad Gud kräver av människan med avseende på hennes inre och yttre liv. Läs Rom. 2: 14 f.; 3: 21, 28.

2. Den gudomliga lagen i sistnämnda bemärkelse är:

a) den naturliga lagen (Rom. 2: 14 f.);

b) den mosaiska lagen;

c) Kristi lag (1 Kor. 9: 21), d. v. s. den kristna sedeläran.

3. När Bibeln talar om "lagen" i motsats mot evangelium, så menas alltid den mosaiska. Se Joh. 1: 17. Jämför 2 Kor. 3.

Anm. Ofta står man tveksam, när Paulus säger "lag" utan bestämd artikel, om han därmed menar lag i allmänhet eller Mose lag. Se Rom. 3:21, där han begagnar bägge uttrycken "lag" och "lagen".

4. Förhållandet mellan den naturliga och den mosaiska lagen är, att den senare utgör en utveckling och fullkomning av den förra.4° Kap. 5: Lagen 44

Anm. Den mosaiska lagen innehåller en ofantligt högre och renare moral än något hednafolks lagar någonsin innehållit. Detta har sin grund icke i högre naturlig begåvning (intelligens) hos Mose utan, enligt dennes egen uttryckliga förklaring, i särskild gudomlig uppenbarelse (2 Mos. 20:1).

5. Den mosaiska lagen har i anseende till innehållet tre huvuddelar:

a) den moraliska, d. v. s. sedebuden, vilkas huvudsumma är sammanfattad i de tio budorden (2 Mos. 20: 2 f.; 5 Mos. 5: 6 f.);

Anm. Märk, huru Luther i sin katekes utelämnat det andra budet (2 Mos. 20: 4) samt i dess ställe delat det tionde i två, på det antalet måtte bli tio (5 Mos. 4:13).

b) den ceremonialiska, som innehåller stadgarna för den israelitiska gudstjänsten med dess prästadöme, offer o. s. v.;

c) den borgerliga, som innehåller stadgarna för de borgerliga förhållanden, som» skulle inträda, när folket kom in i Kanans land.

6. Förhållandet mellan Mose lag och Kristi lag (den kristna sedeläran) är, att den senare utgör en utveckling och fullkomning av den förra. Den kristna sedeläran är icke en utläggning av Mose lag (såsom Luther i sin katekes tyder den), utan enligt Frälsarens eget uttryckliga ord i Matt. 5: 17 en fullkomning.

Anm. Den mosaiska lagen hade en relativ fullkomlighet, d. v. s. den var fullkomlig för det folket och den tiden. Men i högsta mening fullkomlig var den icke, därför behövde den en fullkomning.4° Kap. 5: Lagen 44

7. Denna fullkomning består däri, att

a) det eviga och oförgängliga i Mose lag är i den kristna sedeläran upptaget (Matt 22: 37—40);

b) det tillfälliga, d. v. s. det som hade betydelse endast för det folket och den tiden (ceremoniallagen, den borgerliga, ävensom delar av de tio budorden, se 2 Mos. 20:4; Kol. 2:16; Rom. 14:2 f.; Gal. 4: 10 f.), är uteslutet;

c) det, som behövt skärpas, är skärpt;

Anm. Se därom Matt, 5:21 ff. När Frälsaren i sin bergspredikan säger: "I haven hört, att det är sagt till de gamle: 'Du skall icke dräpa, du skall icke göra hor*" o. s. v., då åsyftar han de mosaiska buden själva och icke — såsom hans ord ofta tolkas — skriftlärarnas ytliga uppfattning av dem. "Men jag säger eder", tillägger han, och så framställer han vida mer skärpta Guds krav. Det är den kristna sedelagen. Huru främmande t. ex. den kristna sedelagens bud om kyskhet var för den mosaiska lagstiftningen, det bevisar 2 Sam. 12: 1 —9. När profeten Natan straffar David för hans brott mot Batseba och hennes man, då ser han brottet icke däri, att David tagit en hustru till, ty sådant var ingenstädes i Mose lag förbjudet, utan däri, att han, som av Gud fått så många hustrur, hade tagit hustrun från Uria, som icke hade mer än en.

d) det, som behövt tilläggas, är tillagt;

Anm. Dit hör t. ex. budet om att älska fiender (Matt. 5:44). Huru främmande ett sådant bud var för de gammaltestamentliga helgonen, kan man se t. ex. av Davids ord i Ps. 139:21 f. Jämför ock Ps. 137:8 f. Ett annat tillägg se Frälsarens ord i Joh. 13:34.

e) det, som behövt mildras, är mildrat.

Anm. Överträdelse av de tio buden var i Mose lag i regeln belagt med dödsstraff. Men se Frälsarens ord i Joh. 8: 1—11.

8. Därigenom upphäves den mosaiska lagen till formen (Ef. 2: 14 f.; Kol. 2: 14), utan att dess innehåll upplöses (Matt. 5: 17 f.). Att fullkomna är tvärtom motsatsen mot att upplösa.

Anm. Är den mosaiska lagen att likna vid en stenyxa, så är den kristna sedelagen en yxa av stål. Sedan man fått den senare, lägger man bort den förra. Men ingen säger, att man då blivit utan yxa. Ingen kristen predikant predikar heller den mosaiska lagen. De predika alla den kristna sedelagen, ehuru nästan alla tro, att det är den mosaiska lagen, de då predika.

9. Jämför, huru även på det borgerliga området gammal lag upphäves därigenom, att en ny, fullkomligare lag tillkommer. I den nya lagen upptages då ur den gamla det, som ännu äger giltighet; annat tages bort, ändras, skärpes, mildras etc. Detta är raka motsatsen mot att införa laglöshet.

Anm. Kristus har aldrig befallt sina lärjungar att predika "lagen och evangelium". Paulus har också varit alldeles främmande för sådant tal (2 Kor. 3). De skulle predika evangelium, och till evangelium hör, enligt Nya testamentets åskådning, även den kristna sedeläran. Därom mer i nästa kapitel.

10. Den gudomliga sedelagens nytta är trefaldig:

a) dess politiska nytta, som består däri, att den är en regel för den borgerliga lagstiftningen;

Anm. Denna politiska nytta tillkommer i högsta mening den kristna sedelagen men även den mosaiska och den naturliga. När t. ex. den hedniska staten stiftar lagar, så ledes den av sitt naturliga medvetande om rätt och orätt (den naturliga lagen); när den kristna staten stiftar lagar, så ledes den av sitt genom kristendomens ljus mer eller mindre upplysta förstånd om rätt och orätt (den kristna sedelagen) o. s. v. Den mosaiska borgerliga lagen vilar hel och hållen på den mosaiska sedelagens grund.

b) dess tuktande nytta, d. v. s. att den driver människan till att söka frälsning därigenom, att den väcker syndakännedom;

Anm. Syndakännedom kan ock i viss mån väckas genom den naturliga lagen — genom att vädja till hedningens naturliga medvetande om rätt och orätt (Rom. 1: 32). — Ett vida kraftigare vapen är den mosaiska lagen (Rom.

3:19 f.; 5:20; 7:7; Gal. 3:24). Det kraftigaste är dock den kristna sedelagen, som tränger till människans allra innersta.

c) dess uppfostrande nytta, som består däri, att den uppfostrar till ett sedligt liv.

Anm. I viss mån gäller detta den naturliga lagen (Rom. 2:14), i högre grad den mosaiska lagen (Ps. 19: 8 —12; Ps. 119:4, 5, 9 o. s. v.), i högsta grad den kristna sedelagen (Kol. 3:12, 13; Ef. 4:15; Rom. 13: 12—14).

11. Friheten från lagen. Om denna frihet talar Paulus synnerligen starka ord i Rom. 7: 4—6; Gal. 2: 4; 3: 2, *9> 251 5: J> Ef. 2: 14 f.; Kol. 2: 14. Den har för honom utgjort en av de viktigaste punkterna i frälsningens evangelium.4° Kap. 5: Lagen 44

Anm. Märk: "frigjord", "död från lagen", — ja, i Rom.

7:6 begagnar han ett ord, som egentligen betyder "tillintetgjord från lagen", om sådant kunde sägas på svenska — "lagen tillintetgjord", "naglad vid korset"; — hur skulle han kraftigare kunna uttrycka denna sak?

12. Denna frihet är en frihet från Mose lag:

a) ej blott från den ceremonialiska och den borgerliga;

b) utan från hela Mose lag.

Anm. Enligt Bibeln är Mose lag i sin helhet (icke bara en del därav) Guds lag och förbindande för Israels folk.

13. Genom tron på Kristus blir juden fri från Mose lag (Gal. 3: 25; 5: 1). Hedningen var aldrig under Mose lag och behöver därför aldrig frigöras från densamma. Han var enligt Pauli uttryckliga förklaring "utan lag" (Rom. 2: 12—16). Att tillämpa Mose lag på hedningarna är därför alldeles oriktigt. Den kristne — evad han av naturen är jude eller hedning — har alltså med den mosaiska lagen intet att skaffa.

14. Det var svårt för de judekristna — i början även för apostlarna (Gal. 2:11 ff.) — att fatta, att hedningarna icke först genom omskärelse måste göras till judar och komma under Mose lag för att få -del av frälsningen. De resonerade så: Frälsningen är för Abrahams säd. Skola hedningarna ha del i den, så måste de först inympas i stammen Abraham. Och det sker genom omskärelsen, såsom Abraham blev omskuren. Nej, säger Paulus, utan det sker genom tron, såsom4°

Kap. 5: Lagen 44

Abraham trodde och vart rättfärdig, långt innan Mose lag fanns till. Abrahams barn blir man icke genom omskärelse utan genom tro. — Se Rom. 9:6—8; 11: 17, 20; Apg. 10: 34, 44—48; 15: 1—29 och hela Galaterbrevet.

15. Pauli resonemang: Hava vi judar, som av naturen voro under lagen, måst lösas från denna lag för att få barnaskapet (Gal. 4: 5), huru orimligt vore det icke då, att hedningarna, som av naturen äro utan Mose lag, skulle tvingas in under lagen för att på den vägen vinna barnaskap. Gal. 2: 14; 4:4, 5; 5: 1.

Anm. När Paulus i Rom. 7 skildrar sin kamp under lagen, innan han kom till tron, då sker det icke för att visa andra den väg, som även de måste gå, utan tvärtom för att säga dem: Akten eder för den vägen, den har jag försökt men funnit den absolut stängd.

16. När man om den troendes frihet från lagen lärt, att denna frihet består däri, att den troende är fri från lagen "såsom salighetsvillkor", så är det högst vilseledande. Lagen har aldrig varit ett salighetsvillkor vare sig för hedningen, som aldrig haft den, eller för juden. Se Pauli bestämda ord därom i Gal. 3: 15—18.

17. Men den rättfärdighet, som lagen kräver, har alltid varit och förblir i evighet ett salighetsvillkor. Judarnas fel var därför icke, att de fasthöllo detta, utan att de sökte vinna denna rättfärdighet genom lagens gärningar i st. f. genom tron på Kristus. Kristi verk var icke heller att befria oss från lagens rättfärdig-4° Kap. 5: Lagen 44

hetskrav utan alldeles tvärtom, enligt Pauli ord i Rom. 8: 2—4, att i oss fullborda detta krav. Det vore alls ingen frälsning att komma in i himmelen utan att vara till sin person rättfärdig. Jämför Rom. 9: 3°—33> io:4; Gal. 3:24 f.; 1 Tess. 5:23; Tit. 2: 12.

18. Lagen och samvetet. Samvetet är ingen lag utan ett vittne. Se därom Rom. 2: 15; 2 Kor. 1: 12. Att tala om en samvetslag är orätt och förvillande.

19. Vad samvetet vittnar om9 det är

a) icke vad som är Guds vilja, ty då skulle Guds vilja vara mot sig själv, när den bjöde den ene och för-bjöde den andre samma handling, t. ex. edgång, krigstjänst, söndagsarbete etc.;

b) utan i vad förhållande jag står till det, som för mig, för mitt omdöme, gäller såsom Guds vilja.

Anm. Att något för mitt omdöme gäller såsom Guds vilja, därav följer icke, att det också är Guds vilja.

20. Samvetet är

a) sovande hos den, som icke bryr sig om, vad som är Guds vilja;

b) vakande hos den, som vill veta och göra Guds vilja;

c) delvis sovande, delvis vakande hos den, som icke i allt är angelägen om att göra Gu<3§ vilja.4°

Anm. 1. Exempel: En person kan för sitt samvetes skull omöjligen stjäla ett öre (där vakar samvetet), men under tiden kan han med lugnt samvete förtala sin nästa och därigenom vålla honom större skada, än om han stule 100 kronor från honom.

Anm. 2. Obs. det olyckliga uttrycket: "Jag erkänner, att det icke är bra, men jag gör mig intet samvete däröver", alldeles som om orätt därigenom bleve rätt. Sådant är förhärdelse mot sanningen.

21. Det vakande samvetet är

a) aldrig vilsefarande — det är allenast en känsla, som vittnar, om jag gjort eller brutit, vad jag trodde vara Guds vilja;

Anm. Lika litet som det finnes t. ex. en villfarande tandvärk, lika litet finnes det ett villfarande samvete. Vad som kan vara vilsefarande, det är mitt omdöme om, vad som är Guds vilja. När ad-ventisten får ont samvete, om han arbetat på lördagen, så är det alldeles detsamma, som när en annan kristen får ont samvete, ifall han arbetat på söndagen. Ingenderas samvete är vilsefarande. Den ene som den andre har gjort, vad han trodde vara emot Guds vilja, och det vittnar samvetet om. Sedan blir frågan den: Vilkendera har ett rätt omdöme om, vad som verkligen är Guds vilja? Märk här vikten av sann kunskap (Rom. 12: 2).

b) gott, när det vittnar, att jag gjort, vad jag trodde vara Guds vilja (Apg. 23: 1; 24: 16; 1 Tim. 1: 5, 19; 3: 9; 2 Tim. 1: 3; Ebr. 13: 18; 1 Petr. 3: 16, 21);

c) ont, när det vittnar, att jag brutit emot, vad jag trodde vara Guds vilja (Ebr. 10: 22).4° Kap. 5: Lagen

22. Om jag gjort något, som jag trodde vara orätt, så har jag begått en synd, även om -det, som jag gjorde, icke var orätt (Rom. 14: 20, 23). Synden ligger i olydnaden, och olydnad har jag visat, när jag gjort det, som jag trodde vara emot Guds vilja.

Anm. 1. Om jag gjort något, som i och för sig är orätt, men som jag trodde vara Guds vilja, har jag syndat då? Obs. Joh. 16:2. På denna fråga kan intet allmängiltigt svar givas. Det beror på många samverkande omständigheter, som det kristligt upplysta omdömet har att prova. När Johan Huss fördes bort för att brännas, såg han, hur en fattig man kom svettig och andfådd springande med ett stort vedträ på axeln för att lägga det på bålet, troende sig därmed göra en god gärning. Huss utropade då: "O, heliga enfald!"

Anm. 2. Att "handla mot sitt samvete" är ett oriktigt uttryck i st. f. "handla mot sin övertygelse om rätt och orätt". Om jag det gör, då träder samvetet in med sitt vittnesmål: jag får ont samvete. Men innan jag handlat, säger samvetet ingenting.

23. Ett lugnt samvete kan vara:

a) antingen ett gott (rent) samvete;

b) eller ett sovande samvete.

Anm. Märk huru viktigt det är att samvetsgrant pröva sig själv.

24. Det helt eller delvis sovande samvetet skall väckas genom framhållande av Guds vilja. Den, som vet Guds vilja och icke "gör sig samvete" av att handla däremot, är helt eller delvis förhärdad.4°

25. Ett svagt samvete (1 Kor. 8:7) är ett samvete, som plågas av skrupler över sådana ting, i vilka man har full frihet.

Anm. Obs. omvända judars bundenhet i samvetet av Mose lag (Rom. 14:1 f.), katolikers bundenhet i samvetet av katolska stadgar etc. Luther berättar, huru det bjöd honom emot att äta kött på fredagen, emedan han från barndomen var van att betrakta det såsom synd.

26. Samvetet är heller aldrig domare. Domare i högsta mening (överdomare) är Gud. Han uttalar sin dom genom lagen. Domare i andra hand (underdomare) är människans omdöme, hennes uppfattning av lagens innehåll (1 Kor. 4: 3; Rom. 14: 23).

Anm. Denna uppfattning kan vara felaktig, alldeles såsom en mänsklig domare kan missuppfatta den borgerliga lagen och därför döma orätt. Märk, huru nödvändigt det är att söka sann kunskap.

27. "Likgiltiga ting,s (adiåfora). Om jag i valet mellan att göra det eller det icke vet, vilketdera som är bättre, så är det i moraliskt avseende likgiltigt, vilketdera jag gör, men så snart jag vet, vilketdera som är bättre, så syndar jag, om jag gör det andra.

28. Samvetsömhet bildar en ädel, upphöjd karaktär, där det vilar på rätt kunskap; i annat fall följa därav sjukliga samvetsskrupler, som försvaga karaktären.

29. Förhållandet mellan gudomlig och mänsklig lag:

a) i avseende på omfånget. Den gudomliga lagen omfattar hela människans såväl inre som yttre liv;4° Kap. 5: Lagen

44

den mänskliga omfattar endast människans yttre liv, och detta endast såvitt det berör andra människor;

Anm. 1. Mänsklig lag är detsamma som borgerlig lag; den förutsätter alltid ett samhälle.

Anm. 2. Om jag är elak, kärlekslös, avundsjuk etc., så angår det icke den borgerliga lagen. Däremot dömer den gudomliga över sådant. Om jag låter dessa synder bryta ut, så angår det icke heller den borgerliga lagen, förrän det sker på ett sådant sätt, att jag därigenom kränker en annan.

b) i avseende på innehållet. Mänsklig lag skall vara en tillämpning på de särskilda borgerliga förhållandena av de allmänna grundsatser, som den gudomliga lagen framställer. Den är därför:

aa) god, när den utgör ett sant uttryck av den gudomliga — då måste en kristen lyda den (Rom. 13: 1 ff.);

bb) skadlig, om den står i strid med den gudomliga, så att den befaller något, som den gudomliga förbjuder, eller förbjuder det, som den gudomliga befaller. I sådant fall måste en kristen bryta den även med risk att bliva straffad (Apg. 4: 19 f.; 5: 29).

Anm. I tvivelaktiga fall bör lagen åtlydas. Endast när jag bestämt ser och vet, att jag handlar rätt inför Gud och gör hans vilja genom att bryta mänsklig lag, endast då må jag göra det.48 Kap. 6: Evangelium 50

Kap. 6.

EVANGELIUM.

1. Evangelium är budskap från Gud om frälsning för världen (Joh. i: 29).

Anm. Ordet evangelium är grekiskt, härlett av en (väl) och angello (förkunna). Ordet skall därför icke stavas e-vangelium utan ev-angelium. Översatt på svenska betyder det alltså "gott budskap".

2. Evangelii innehåll är Guds rike. Därför kallas det "rikets evangelium" (evangelium om riket). Matt. 4*. 23; 9: 35; 24: 14; Luk. 4: 43; 8: 1; 9: 60; 16: 16; Apg. 1:3; 8: 12; 19: 8; 20: 25; 28: 23.

3. I Bibeln begagnas ordet "Guds rike" i tvåfaldig bemärkelse. Därmed menas

a) dels Guds allmakts eviga herradöme, som sträcker sig över allt (Ps. 145: 10 f.; Dan. 3: 33). — Det kallas i teologien "allmaktens rike";

b) dels det härlighetens rike, som utgör det slutliga målet för hela Guds frälsningsverk i Kristus; "det rike, som Gud berett de sina från världens grundläggning" (Matt. 25:34).

Det är Guds rike i denna senare bemärkelse, som utgör evangeliets innehåll.

4. Om människan hade förblivit i sin medskapade oskuld, så hade mänskligheten allt från begynnelsen varit ett Guds rike på jorden.48 Kap. 6: Evangelium

5. Nu kom synden, som skilde människan från Gud.

6. Kristus kom för att utplåna synden (Joh. 1: 29) samt åter upprätta riket.

7. Detta rike kallas

a) Guds rike, emedan det är av Gud (Matt. 6: 33 m. fl.);

b) Kristi rike, därför att Gud insatt Kristus till konung i detsamma (Ps. 2: 6; 110: 1; Matt. 16: 28; Joh. 18: 36; 1 Kor. 15: 24 m. fl.);

c) himlarnas rike, emedan det är av himmelskt ursprung (Matt. 3:2; 5:3; 18: 1 m. fl.).

Anm. Det kallas bildlikt det nya Jerusalem, som kommer ned av himmelen (Upp. 21: 2).

Att med Guds rike och Kristi rike och himlarnas rike menas en och samma sak, ses av Matt. 16: 28, jämfört med Mark. 9: 1 och Luk. 9: 27; av Matt. 19: 23, jämfört med Mark. 10: 23 och Luk. 18: 24; av Matt. 13: 24, jämfört med v. 41 i samma kapitel; av Matt. 10: 7, jämfört med Luk. 9:2; 10: 9, 11.

8. Guds rike är ett verkligt rike. Bibeln kallar det så, emedan det är så.

Anm. I den vanliga religiösa litteraturen begagnas uttrycket Guds rike ofta såsom betecknande den kristna församlingen eller nådetiden eller Guds nådehushållning i den närvarande tiden eller "en ny andlig världsordning, som kommit genom Kristus" (Melin) o. s. v. Detta kallas då "nådens rike", en benämning, som är ej blott obiblisk utan48

ock vilseledande, emedan den förvirrar uppfattningen av det bibliska begreppet Guds rike. Den kristna församlingen är ett, Guds nådehushållning ett annat, Guds rike åter ett annat.

9. Guds rike är tillkommande.

a) Det talas profetiskt därom redan i Gamla testamentet. Läs Jes. 9: 6, 7; Dan. 2: 44; 7: 13, 14, 27.

b) På grund av dessa profetior väntade judarna, att Guds rike skulle komma med Messias (Mark. 15:43).

c) Därtill anslöt sig ängelns förkunnelse i Luk. 1: 32 f.

d) Nya testamentet talar även om Guds rike såsom något tillkommande. Så:

aa) Johannes Döparen (Matt. 3:2);

bb) Kristus (Mark. 1:15; Matt. 6:10; 10:7;

18: 3; Luk. 21: 31; Apg. 1:6, 7); cc) apostlarna (1 Kor. 6: 9; 2 Tess. 1: 5; 2 Petr.

1: 11 m. fl.).

Anm. Så länge vi i andra bönen av Fader vår bedja: komme ditt rike, så uttala vi, att det icke ännu är kommet. Det är därför vilseledande, när Luther i lilla katekesen säger, att vi "i denna bön bedja, att Guds rike må komma till oss". Vi bedja, att det må komma.

e) Apostlarna tänkte sig tiden för rikets ankomst mycket nära (Matt. 20:21; Mark. 11: 10; Apg. 1: 6 o. s. v.). Men de fingo icke veta tiden (Matt. 24: 36; Mark. 13: 32; Luk. 12: 39).

f) Guds rike kommer, när Kristus kommer igen (Matt. 16: 28; Mark. 9: 1).

10. Guds rikes beskaffenhet är rättfärdighet —där skall ingen synd, intet orent vara utan idel renhet och rättfärdighet — och till följd därav frid och fröjd i helig Ande (Rom. 14: 17).

Anm. De världsliga rikena äro däremot fulla av synd, ofrid och ångest. Men de hava en viktig uppgift i förhållande till Guds rike så till vida, att de upprätthålla yttre ordning och därigenom bereda väg för evangelium.

11. Guds rike är ett rike på jorden (Apg. 1:6; Matt. 16: 28; Es. 9: 6 f.; Dan. 7: 13 f.)

12. Märk gången av Guds plan och frälsningens historia:

a) efter syndafallet gå folken allt längre bort från Gud (Apg. 14: 16; 17: 30);

b) Gud utväljer åt sig ett folk — Israel — och gör förbund med detsamma (teokrati) (2 Mos. 19: 5; 5 Mos. 7: 6);

c) han lovar detta folk en frälsare (Messias), som skall upprätta riket (1 Mos. 22: 18; Es. 9:6 f.;

42: 1—4);

d) han sänder honom, men folket mottager honom icke; han förkastas, dör, uppstår och återvänder till Fadern (Joh. 13:3; 16:27 f.);

e) innan han återvänder, har han dock samlat en skara trogna omkring sig, av vilken han utvalt tolv till apostlar — det är begynnelsen till den kristna församlingen, "senapskornet" (Matt. 13-3i);

f) sedan han återvänt, sänder han församlingen den helig Ande (Joh. 14:16; 16:7; Apg. 2:1—4);

g) genom Andens verk i apostlarna ordnas, växer och befästes den kristna församlingen först bland judarna (Apg. 2:41—47; 3:26); de rättsinniga av Israels folk gå in i den, de andra bli förkastade och förskingrade;

h) den kristna församlingen, i vilken Herren genom Anden är närvarande, utvidgar sig sedan genom evangelium och dopet till alla folk (Matt. 28: 19; Es. 49: 6), förberedande Guds rike och samlande människor till detsamma (Matt. 22: 2—14; Fil. 1: 6; 1 Tess. 5: 23 f.);

i) Israels folk omvänder sig, och Gud gör ett nytt förbund med detsamma (Rom. 11: 25—27; Ebr. 10: 16; Jer. 31: 31);

Anm. Guds förbund (testamente) gäller Israel. Det gamla förbundet tog slut, när Israel förkastade Messias, det nya begynner med Israels omvändelse. — Mellantiden mellan dessa förbund är "hedningarnas tider" (Luk. 21:24). Ett förbund med hedningarna talar Bibeln aldrig om.

j) Kristus kommer igen och upprättar riket (Matt. 16: 28; Mark. 9: 1; Luk. 9: 27);

k) de renhjärtade i församlingen ("de fem visa jungfrurna") gå in i riket, de andra ("de fem ovisa jungfrurna") stängas ut därifrån (Matt. 25: 1 ff.).

13. Sedan frälsningens verk är fullständigt genomfört, överlämnar Kristus, riket åt Fadern och blir själv Fadern underlagd, och Gud blir allt i alla (1 Kor. 15:28).

14 Då Guds rike är rättfärdighet, frid och fröjd i helig Ande, så innebär rikets evangelium förkunnelse av:

a) rättfärdiggörelse från synd och frid med Gud (m evangelium i inskränkt bemärkelse);

b) helgelse till helighet den kristna sedeläran);

c) evig fullkomning och härlighet i Guds rike.

Kap. 7.

TRONS ARTIKLAR.

1. Den apostoliska trosbekännelsen (symbolum apostoli-cum) framställer den kristna trons huvudpunkter i tre artiklar, vilka handla: 1) om Fadern, 2) om Sonen, 3) om den Helige Ande.

2. Då Skriften lärer, att Gud är en enda men å andra sidan framställer Sonen och Anden såsom jämlika med Fadern, så har detta förhållande inom den kristna teologin betecknats med ordet treenighet, d. v. s. en enda Gud i tre personer (Matt. 28: 19).

Anm. Om Sonens och Andens gudom se under de kapitel, som avhandla andra och tredje trosartiklarna.

Kap. 8.

FÖRSTA TROSARTIKELN.

Jag tror på Gud Fadern, allsmäktig, himlarnas och jordens skapare.

1. Märk de tre punkterna: a) Gud Fadern — Jesu Kristi fader, b) den allsmäktige, c) skaparen.

Anm. i. Att ordet Fader här betecknar Gud såsom Jesu Kristi fader, synes av begynnelseorden till andra artikeln, där Jesus Kristus kallas Guds son.

Anm. 2. Katekesens uttryck: "genom Kristus vår fader", är oriktigt. Det förutsätter, att Gud före Kristi ankomst i världen icke varit vår fader, antingen så att han aldrig varit det, eller så att han ursprungligen varit men till följd av syndafallet upphört att vara och sedan genom Kristus åter blivit det. Huru obiblisk en sådan tanke är, inses lätt. Det är såsom vår fader han sänt Kristus for att uppsöka och till honom återföra de genom synden bortkomna barnen. Den förlorade sonen var son även på den tid, då han bodde i det främmande landet. När han kom hem, så kom han såsom son och trädde in i alla barnaskapets rättigheter. Han blev i etisk mening son på nytt. Men fadern blev icke fader på nytt. Han hade alltid varit densamme.

Anm. 3. Att Guds allmakt här särskilt framhålles beror därpå, att det är denna hans egenskap, som förnämligast framträder i skapelsens verk (Rom. 1:20).

2. Guds tillvaro är utgångspunkten för all religion och all teologi.

3. Ett gudomsväsens tillvaro bevittnas av hela universum och varje dess del (den allmänna uppenbarelsen). Se

Jes. 40: 26; Apg. 17: 24 ff.; Rom. 1: 19 f. Därför ha även alla hednafolk insett och erkänt densamma.

4. De viktigaste bevis för Guds tillvaro, som hämtas ur den allmänna uppenbarelsen, äro

a) det ontologiska beviset. I människans egen andliga natur, hennes förnuft, är med nödvändighet given, om än mer eller mindre klart medveten, idén om "ett högsta väsen", som måste vara fullkomligt. Därav sluter eller vet hon, att detta väsen, huru man nu än må kalla det, måste finnas till;

Anm. Liknelse: Är det nödvändigt för mitt förnuft, att två gånger tre är sex, så vet jag, att det i verkligheten är, alltid varit och måste vara så. Att bestrida det är att sakna sunt förnuft.

b) det kosmologiska beviset. Allt i världen är växande och föränderligt. Det ena uppkommer ur det andra. Vad är då den yttersta grunden till allt? En sådan grund måste finnas, ett väsen, som icke har sin grund i något annat;

c) det teologiska beviset. Allting i universum följer i sina växlingar orubbliga lagar och har ett bestämt ändamål. Vad är det väsen, vari dessa lagar ha sin grund, det väsen, som leder världsutvecklingen mot dess mål? Ett sådant väsen måste finnas;

Anm. Den store hedniske filosofen och författaren Cicero (t 43 f. Kr.) säger: "Vad kan vara så uppenbart, så klart, när vi se upp till himmelen och betrakta54

himlakropparna, som att det finnes en gudamakt med det mest utmärkta förstånd, genom vilken dessa kroppar styras?" Läs Apg. 17:22—29.

d) det moraliska beviset. Människan har ett naturligt, om än genom synden fördunklat, medvetande om rätt och orätt (Rom. 1: 32; 2: 14); en känsla av lag och plikt och ansvar. Varifrån har hon denna lag, inför vem -detta ansvar? Det måste finnas ett sådant väsen.

Anm. Den förr omnämnde Cicero säger: "Det gives en sann lag, orubblig, evig, som kallar till plikten genom att befalla, avskräcker från brottet genom att förbjuda. Det skall icke vara en annan lag i Rom, en annan i Atén, en annan nu, en annan hädanefter, utan en och samma lag, evig och oföränderlig, skall omfatta alla folk i varje tid, och en skall vara allas, så att säga, lärare och herre, nämligen Gud. Han är denna lags uppfinnare, redigerare, stiftare, och den, som icke lyder honom, kommer att fly sig själv och förakta den mänskliga naturen och skall just därigenom lida den värsta pina, om han än undgått andra s. k. straff."

5. En personlig Guds tillvaro utgör grunddogmen i den särskilda uppenbarelsen. Det högsta beviset därför är Kristus (Joh. 1: 18; 14: 9; Ebr. 1:3).

6. Förnekelse av Guds tillvaro är ateism. Ateismen är alltid materialism, oförnuft. Det är dårarna3 som säga i sitt hjärta: Det finnes ingen Gud (Ps. 14: 1; 53: 2).

7. Ateismen är ingen religionsåskådning utan religions-löshet. Den står lägre än hedendomen, som, trots sina6o

många förvända tankar om gudomsväsendet, dock erkänner, att ett gudomsväsende finnes.

8. Gud är till i och genom sig själv, är således för sin tillvaro icke beroende av något annat. Däremot är allt annat för sin tillvaro beroende av honom (Joh. 5: 26; Rom. 11: 36).

9. Guds väsen är ande (Joh. 4: 24). Det kan av oss till följd av vår ofullkomlighet endast på ett ofullkomligt sätt fattas. Men även det ofullkomliga kan i grunden vara riktigt. Läs. 1 Tim. 1: 17; 6: i(5; Joh. 1: 18.

Kap. 9.

GUDS EGENSKAPER. I.

1. Den gudomliga uppenbarelsen lär oss icke blott, att Gud är, utan även hurudan han är, d. v. s. hans egenskaper.

2. Guds egenskaper äro fullkomliga, men liksom vi allenast på ett ofullkomligt sätt kunna fatta Guds väsen (kap. 8:9), så kunna vi endast ofullkomligt fatta hans egenskaper. Därför framställas de ock i Bibeln på ett ofullkomligt men för oss fattligt sätt. Bättre att hava någon, om än ofullkomlig men i grunden sann, uppfattning av dem än ingen uppfattning alls.

Anm. 1. Liknelse: Ett litermått kan innehålla verkligt havsvatten, ehuru det icke kan rymma hela havet. Bättre att ha om blott en droppe av sanningens kunskap och den grumlig- än att ha ingen alls.6o Kap. p: Guds egenskaper I 56

Anm. 2. Om antropomorfism och antropopatism se kap. i § 19.

3. Av denna vår uppfattnings ofullkomlighet beror det, att Guds egenskaper stundom synas oss strida mot varandra. Men i Gud finnas inga motsägelser. Det fullkomliga kan ej motsäga det fullkomliga. Men väl finnas motsägelser i vår bristfälliga uppfattning. Den fulla lösningen av dessa motsägelser tillhör en högre tillvarelseform, då vi få ett bättre förstånd. Läs 1 Kor. 13:8—12.

4. Emedan människan är skapad till Guds avbild, så finnes i henne en återspegling av Guds egenskaper. Den är visserligen genom synden vorden ofullkomlig och förvirrad men icke utplånad. Det är därför rätt, när Guds egenskaper av Bibeln framställas samt av oss fattas i analogi med människans. Vi måste dock därvid alltid besinna, att i Guds egenskaper icke finnes någon ofullkomlighet eller begränsning, så att man skulle kunna sätta den ena emot den andra.

5. Gud är evig, d. v. s. utomtidlig; tiden är icke någon form för hans tillvaro.

Anm. 1. Om tiden vore form för Guds tillvaro, så skulle Gud vara ett år äldre nu än i fjol.

Anm. 2. Det andliga är utomtidligt. Den sanningen t. ex., att 2 gånger 3 är 6, är utomtidlig. Den har aldrig börjat, skall aldrig upphöra, är icke heller utsträckt genom tiden, så att den skulle bliva äldre för varje år; den är, som sagt, utomtidlig.6o Kap. p: Guds egenskaper I

6. Det är till följd av vårt förstånds inskränkthet, som evigheten för oss alltid blir detsamma som ändlös tid. Det är den enda form, under vilken vi förmå att fatta evigheten. Det är ock därför den form, under vilken Bibeln framställer densamma. Rom. 16: 25 f.; 1 Tim. 1: 17; 6: 16; 2 Tim. 1: 9; Tit. 1: 2; Ps. 90: 2; 102: 27 följ.; 145: 13; Jes. 26:4.

7. En tidens ände är därför en för Bibeln främmande tanke. Vad som har ände, det är tidsåldrarna (1 Kor. 10: 11), som utgöra tidsdelar, vilka följa på varandra. Den tidsålder, vari vi nu leva, har föregåtts av andra (1 Kor. 2: 7; Ef. 1: 21) och skall efterföljas av andra (Ef. 2: 7; Matt. 12: 32; Luk. 16: 8; 18: 30; 20: 34 f.; Ebr. 6:5). Den har sin begynnelse méd människans skapelse och sin avslutning ("fulländning", Matt. 28: 20) med Kristi återkomst.

Anm. 1. Det är därför oriktigt, när bibelkommissionen i sin senaste översättning av Nya testamentet (1912) skriver "tidens ände", där Frälsaren säger "tidsålderns fulländning".

Anm. 2. Tidsåldrarnas avdelning äro generationer. Luk. 1:48, 50; Apg. 14:16; 15:21; Ef. 3:5, 21.

8. Evighetsbegreppet uttryckes i Nya testamentet genom det grekiska ordet aiön (alév)> som vanligen betyder livstid, tidrymd, tidsålder o. s. v.

Anm. 1. Av ordet aiön är det latinska ordet aevum bildat och av detta det svenska ordet evig.

Anm. 2. Enligt den grekiske filosofen Aristoteles skulle ordet alcov (aion) vara bildat av aei <bv (alltid varande).6o Kap. p: Guds egenskaper I 58

g. För att uttrycka evighetsbegreppet säges

A) ofta endast det enkla aiån

a) dels i singularis, så t. ex. Matt. 21: 19; Joh. 4:14; 6:51; 8:35, 51; 12:34; Apg. 15:18; Ebr. 5:6; 6:20; 7:28; 1

Petr. 1:25; 1 Joh. 2: 17 med flera ställen;

b) dels i pluralis, så t. ex. Luk. 1: 33; Rom. 1: 25; 11: 36; Ebr. 13: 8; 1 Tim. 1: 17;

ävensom det av aion härledda adjektivet aionios, Matt. 19: 16, 29; 25:46; Joh. 3: 15, 36; Rom. 2: 7; Gal. 6: 8; 2 Tess. 1:9 m. fl.

B) stundom aionens aion (Ebr. 1:8), aionernas aion

(Ef. 3: 21), aionernas aioner (Gal. 1:5; Fil. 4: 20;

1 Tim. 1: 7; 1 Petr. 4: 11 m. fl.), från varje aion

och nu och till alla aioner (Jud. v. 25).

Anm. Det är i varje särskilt fall sammanhanget, som avgör, när aiån är att fatta såsom tidsålder eller såsom evighet i egentlig mening. Samma förhållande äger rum i svenska språket, där "evig", "ändlös" begagnas både i egentlig och oegentlig bemärkelse. Ex. "det eviga regnandet", "en ändlös procession", "en ändlös predikan" o. s. v.

10. Gud är allestädes närvarande, d. v. s. han är icke inskränkt av rummet. Rummet är icke formen för hans tillvaro. Han är utomrumlig.

Anm. 1. Om rummet vore form för Guds tillvaro, så skulle man kunna fråga, huru lång eller bred han är. Han skulle då tänkas uppfylla rummet. Men i sådant fall vore endast en försvinnande liten del av honom närvarande på varje plats.6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

Anm. 2. Såsom det andliga är utomtidligt (se punkt 5, anm.

2), så är det utomrumligt. Den sanningen, att 2 gånger 3 är 6, är allestädes närvarande men är icke utsträckt genom rummet, så att man skulle kunna tala om, huru lång eller bred den är.

11. Till följd av vår inskränkthet kunna vi icke fatta utomrumligheten annorlunda än ytterst abstrakt. Så snart vi försöka att fatta den konkret, blir den alltid detsamma som ändlöst rum. Då blir även Gud för oss lik en i rummet varande mänsklig person, som hel och hållen är närvarande på varje plats. Var och en har honom hos sig, utan att han därigenom blir en oändlig mångfald av personligheter (Ps. 31:3; 139: 5—12; Jer. 23: 23 f.; Dan. 9: 18; Matt. 18: 20; Ef. 4: 10).

Anm. Vad rummet och tiden äro, om de äro tillvarelseformer eller uppfattningsformer, det har ingen mänsklig skarpsinnighet kunnat förklara. Och det är för visso ett slående bevis på det mänskliga förståndets inskränkthet, att just dessa former, i vilka vi alla röra oss, och som alla, som sakna filosofisk bildning, tro sig begripa, äro absolut oåtkomliga för vår begreppsförmåga.

12. Gud är oföränderlig. Endast det ofullkomliga kan vara mer eller mindre och kan därför undergå förändring, ökas eller minskas eller övergå till sin motsats. Det fullkomliga är det oföränderliga. Det kan icke vara på mer än ett sätt: i varje ögonblick fullkomligt. Och det fullkomliga har inga grader (Ps. 102: 27 f.; Jak. 1: 17).6o

Anm. i. Att tala om en av syndafallet förorsakad förändring hos Gud eller uppkommen motsats inom honom (en motsats mellan hans rättfärdighet och hans kärlek), vilken motsats skulle utjämnas genom Kristi tillfyllestgörelse, är i absolut strid mot Bibelns lära om Guds väsens oföränderlighet (Jak. i: 17). Det är i grunden hedendom i kristnad form.

Anm. 2. Ett par bilder: Ett starkt regn kan åstadkomma stor förödelse på jorden men verkar aldrig någon förändring i solen. Så kunde syndafallet åstadkomma en utomordentlig förödelse hos människan men ingen förändring i Gud. — Om en fisk förlorade de egenskaper, som nu göra, att vattnet är hans livselement, så skulle vattnet bli hans död, icke till följd av någon förändring i vattnet, utan tvärtom just därför att vattnet förbleve oförändrat. Skulle vattnet åter kunna bliva hans livselement, så bebehövde ingen förändring ske i vattnet, men en förändring hos fisken vore absolut nödvändig, så att han återfinge de egenskaper, som han förut hade haft. Och vad som där gäller fisken och vattnet i fysiskt avseende, det har sin andliga (etiska) motsvarighet i förhållande mellan den oföränderlige Guden och den genom synden förändrade människan.

13. Gud är allvetande — hans kunskap är fullkomlig. Allting är närvarande för honom, såväl det för oss förflutna eller tillkommande som det för oss närvarande (Ps. 139: 1—6; Ebr. 4: 13).

14. Gud är allvis. Allt, vad Gud gjort eller gör, är i varje detalj präglat av vishet. Om det därför i något fall synes oss, som borde något hans verk vara annorlunda, eller som kunde det ha varit bättre, så är det en brist i vår uppfattningsförmåga. Vi se allenast6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

ytan av tingen men kunna icke genomskåda tingens kärna och innersta sammanhang (Rom. 11:33; 16: 26; 1 Kor. 1: 21).

Anm. Den, som i lekamlig mening ser skevt, tycker alltid, att tingen, som han ser på äro skeva. Den, som har en fläck på ögat, ser alltid denna fläck på de ting, som han tittar på. Så ock här.

15. Naturlagarna äro ingenting annat än Guds allvishet, sådan denna framträder och uppenbarar sig i naturen.

Anm. J. Naturlagarnas oföränderlighet är därför detsamma som Guds oföränderlighet, men vår uppfattning av naturlagarna är mycket föränderlig.

Anm. 2. Underverken äro aldrig en ändring eller ett upphävande av naturlagarna men väl ett bevis på, huru ofullkomlig vår uppfattning av dessa lagar är. En fullkomlig uppfattning av naturlagarna vore detsamma som ett fullkomligt genomskådande av Guds all vishet, vilket är omöjligt, så länge vi äro ofullkomliga. Se kap. 11 § 10 b., anm. 1.

Anm. 3. Om undren yttrar prof. S. Ribbing i Uppsala följande:

"Undren betraktas i nya testamentet icke på något sätt stridande emot naturlagarna utan såsom kraftuppenbarelser av Jesu kärlek till människans lekamliga och, i omedlebart sammanhang därmed, religiösa förbättring. Att man ej kunnat förklara dem, beror därpå, att man saknar förklaringsgrunderna, d. v. s. just naturlagarna. Man säger, att de strida mot naturens lagar, men var så god och visa mig, vilka dessa äro! Vi känna ännu föga om lagarna för livet i dess helhet samt förhållandet mellan det andliga och kroppsliga.. Den som för-6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

kastar allt, som ej stämmer med hans abstrakta begrepp, han använder mot sig själv ett okunnighetsbevis. Att somliga av undren äro lättare, andra svårare att förklara, beror därpå, att somliga ligga närmare den värld, som vi känna till, andra fjär-mare. Må vi lämna den frågan, huru långt det är möjligt att förstå undren såsom motsägelselösa, till dess vi bliva lika rena och Gud hängivna som vår Frälsare.

Vi komma slutligen till uppståndelseundret. Låt oss helt enkelt erkänna dettas verklighet; ty endast ur detta såsom verklighet kan man förklara övertygelsen hos apostlarna om Jesu-Guds-sonskap och den radikala förvandling, som med dem försiggick: från modlösa till modigt vissa, från halvjudaiseran-de till rent andliga. Ju äldre man blir i studiet av vetenskaperna — och även jag smickrar mig med att hava studerat vetenskaperna — desto farligare ser man det vara att med det abstraherande förståndet råka i ensidigheter. De lärdas syndaregister är stort. Huru ofta hava de icke förklarat saker såsom omöjligheter, som sedan visat sig äga verklighet. Uppståndelse från de döda är något ovanligt, och därför synes den osannolik; men det är ännu ej detsamma som omöjlighet; det är osannolikheten som får maka åt sig för verkligheten. Man har förklarat Jesu uppståndelse för en vision (synvilla), men vad menar man då med vision? Frälsaren syntes för lärjungarna icke på samma kroppsliga sätt som förut men likväl ej blott såsom ett spöke; ty han åt och drack med dem. Huru skall man förstå denna mellantillvaro ? Härtill fordras ett sinne, som är så pass vänt till det inre livet, att man kan bliva lika viss om dettas som om det yttre livets förhållanden. Frälsarens tillvarelsesätt efter uppståndelsen må vi erkänna såsom ett sätt att vara till, till dess vi uppvisat alla möjliga sätt för tillvaro."6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

Kap. 10.

GUDS EGENSKAPER. II.

1. Gud är i alla sina handlingar bestämd endast av sitt eget väsen och av detta med nödvändighet. Han gör allting för sin egen skull (Rom. ii: 36; Ebr. 2: 10). Det är, vad man i teologien kallar Guds självständighet.

Anm. Det är därför oriktigt att säga, att Gud gör det eller det, t. ex. hjälper, frälsar, förlåter synder, "för Kristi skull". Vad Kristus gör, det gör han för Faderns skull (Joh. 4: 34). Vad Fadern gör, det gör han för sin egen skull genom Kristus (Joh. 1: 3; Ef. 1: 3—12). Se därom närmare kap. 19 § 9*

2. Detta är real frihet, den fullkomliga friheten. Den formella friheten, som vanligen menas, när man talar om frihet, är valfrihet, d. v. s. förmåga att välja mellan olika, mer eller mindre motsatta motiv samt fritt bestämma sig för att handla enligt det ena eller det andra av dessa.

3. Den formella friheten är

a) en fullkomlighet i jämförelse med den djuren behärskande natur driften, men

b) en ofullkomlighet i jämförelse med den reala friheten.

4. Den formella friheten kan därför a) icke tänkas hos Gud;6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

Anm. Att tala om att Gud visserligen handlat så eller så men ock kunnat handla tvärtom (att han t. ex. sänt sin Son för att frälsa världen, men visserligen ock hade kunnat handla tvärtom och lämna världen åt sitt öde), det är obibliskt och strider mot Guds fullkomlighet. Det innebär, att Gud skulle ha kunnat handla i strid mot kärleken.

b) icke heller tänkas hos de frälsta i Guds rike. Där skall var och en vara i vilja och handling med nödvändighet bestämd av sitt eget heliga, Gud lika väsen.

Anm. 1. Valfrihet innebär alltid möjlighet av syndafall, men i Guds rike är varje sådan möjlighet utesluten. De frälsta kunna icke synda, icke därför att de hindras av någon yttre makt, utan därför att deras natur är sådan, att det nu är dem omöjligt.

Anm. 2. Träldom är motsatsen till såväl den reala som den formella friheten. Den består däri, att en människa

a) antingen till sin vilja och i sitt handlande behärskas av en makt, som är hennes sanna väsen motsatt (ondskans makt) — detta är vad som kallas syndaträldom, motsatsen mot den reala friheten (Joh. 8:34; Rom. 6: 17) —

b) eller och bestämmes av en annan makt att handla i strid mot sin egen vilja, evad viljan är god eller ond. — Detta är, vad som i allmänhet menas med träldom, och är motsatsen mot den formella friheten.

5. Guds självbestämning är allmakt (1 Mos. 17: 1; Upp. 1:8), som innebär, att han har makt att göra allt, som överensstämmer med hans väsen. Skulle något finnas, som kunde hindra honom därifrån, så vore hans absoluta självbestämning upphävd, och han vore i stället bestämd genom detta andra.6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

64

Anm. Att Gud icke med ens genom makt upphäver synden, är ingen inskränkning i hans allmakt. Gud har skapat människan fri. Att upphäva denna frihet vore att omintetgöra människans väsen. Men det vore i strid mot Guds eget väsen och därför omöjligt.

6. Gud är helig, d. v. s. han är den absolut (fullkomligt) gode (det absolut fullkomligt goda). Detta innebär:

a) allt gott är samlat i honom och är av honom. Läs. Matt. 19: 17; 2 Mos. 15: 11; 3 Mos. 11:44 Jes. 6: 1—3; 43: 3; 47: 4 m .fl.

b) allt ont är honom motsatt och därför från honom uteslutet. Läs t. ex. Ps. 92: 16; 2 Krön. 19: 7 m. fl.

7. Denna Guds helighet yttrar sig i förhållande till de skapade varelserna såsom rättfärdighet, som innebär först:

a) att han vill och gör de skapade varelserna endast det, som är gott (Ps. 145: 9);

Anm. Den, som vill eller gör någon något, som icke är gott, handlar orättfärdigt.

b) att han älskar allt gott, som han finner hos dem;

c) att han hatar allt ont, som han finner hos dem (Ps. 45:8; Ebr. 1:9).

Anm. 1. Detta är ock den rättfärdighet, som vi se i Jesus, vilken var Guds väsens rätta avbild (Apg. 3: 14; 7: 52). Helt annorlunda beskaffad var fariséernas rättfärdighet.

Anm. 2. Guds hat till det onda är den nödvändiga baksidan av hans kärlek till det goda. Detta hat var och är alldeles detsamma hos Jesus som hos Gud. Att upphäva det vore att upphäva hans kärlek till det goda. Läs Matt. 23:13—39. Den som icke hatar det onda, han älskar icke heller det goda.

8. Att Gud vill och gör de skapade varelserna endast gott, kallas Guds kärlek. Kärleken är den högsta rättfärdighet så hos Gud som människor.

Anm. Därför talas i Bibeln på ett tröstligt sätt om Guds rättfärdighet. Ps. 7:18; 25: 8; 31:2; 35: 28; 51:16; 71:2, 15; 116:5; 119:40; I43:n; Jes. 41:10; 42:21; 1 Joh. 1:9; 2:1; 3:7. I Dan. 9:16 står enligt grundtexten: "Enligt alla dina rättfärdigheter" — d. v. s. "för all din rättfärdighets skull (Melin) — låt din vrede återvända."

9. Kärleken, där den är ren, d. v. s. fullkomlig, älskar både onda och goda, både rättfärdiga och orättfärdiga, både vänner och fiender. Läs därom Matt. 5: 44—48. Gud älskar, därför att han är kärleken.

Anm. Liknelse: Solen värmer endast därför, att hon är varm.

10. Guds kärlek, såsom fullkomlig, kan icke vara växlande: mer den ena gången, mindre den andra, mer mot den ene, mindre mot den andre. Han älskar alla lika. Det är den absoluta och därför oföränderliga rättfärdigheten.

Anm. Det var hans kärlek till världen, den ogudaktiga, som gjorde, att han gav ut sin Son (Joh. 3: 16), och en högre kärlek kan icke tänkas (Rom. 5:6 -8).6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

11. Då Gud, såsom rättfärdig, älskar allt, som är gott, så

a) har han välbehag till alla dem, som göra det goda (Luk. 2: 14);

b) samt välsignar dem (Ps. 1:351 Mos. 24: 31; Matt. 25: 34; Ef. 1: 3). — Ex. Abraham, Josef, David m. fl.

12. Då Gud, såsom rättfärdig, hatar allt ont, så

a) har han misshag till dem, som leva i synd (1 Kor. 10:5; Ps. 5:5);

b) samt straffar dem (3 Mos. 26: 28; Jer. 2: 19; Ps. 89: 31 f.; 107: 10—12).

13. Detta Guds misshag och därav följande straff kallas (antropopatiskt) Guds vrede. Den vilar över var och en, som gör det onda (Rom. 1: 18; Joh. 3: 36), och skall i högsta mening drabba dem på den yttersta dagen. Det är "den tillkommande vreden" (Matt. 3:7; Luk. 3:7; 1 Tess. 1: 10; Rom. 5: 9; 12: 19 m. fl.). Denna dag kallas därför Guds vredes dag (Rom.

2:5).

Anm. 1. Då Fadern och Sonen äro ett (Joh. 10:30), så är och kallas Guds vrede även Lammets vrede (Upp. 6:16, 17).

Anm. 2. Denna Guds vrede är lika oföränderlig som Guds rättfärdighet i övrigt. Gud kan icke vara annat än rättfärdig, och rättfärdigheten kan icke annat än hata orättfärdighet. Därför är det den största villfarelse och orimlighet att tala om ett "släckande av Guds vrede i Kristi blod" el. d. Guds vrede är alldeles densamma före och efter Kristi död, och den vilar oföränderligen över de orättfärdiga (Joh.6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

3:36). Frälsning från vreden kan således icke ske därigenom, att vreden släckes — vilket vore förändring hos Gud — utan därigenom, att människan omvänder sig och blir rättfärdig, ty över den rättfärdige vilar ingen Guds vrede. Läs härom det märkvärdiga stället Hes. 18:20—25.

Anm. 3. Guds vredesdom skall på hans vredes dag (Rom.

2:5) gå över den gudlösa världen, och det är så långt ifrån, att Kristus skulle hava släckt vreden, att han tvärtom är den, som skall utföra vredesdomen (Matt. 25:41; Apg. 17:31). Men de sina skall han rädda undan densamma (1 Tess. 1:10), såsom Gud räddade Noa undan syndafloden, Lot undan den dom, som övergick Sodom, Israels folk undan vredesdomen över Egypten o. s. v.

Anm. 4. Obs. de obibliska orden i den svenska kyrkliga

syndabekännelsen: "---om du skulle så döma

mig, som din rättvisa kräver--". Alldeles som

tänkte man sig, att Guds barmhärtighet skulle kunna "beveka" honom att döma orättvist, d. v. s. orättfärdigt.

14. Att Gud på samma gång kan älska och hava misshag till syndare är ingen motsägelse. En rättfärdig mänsklig fader har sorg över och misshag till en vrång och olydig son men kan på samma gång älska honom så, att han vore färdig att offra allt, ja, gå i döden, om han därmed kunde omvända och rädda honom. Läs 2 Sam. 18: 33.

Anm. Gud har även misshag till de troende, när de synda, samt hemsöker deras synder. Men det utesluter icke, att han älskar dem. Läs 4 Mos. 20:12; 2 Sam. 12: 7—12; 24:10—16; Rom. 8: 12 f.; 2 Kor. 5:10.6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

15. Ehuru synden icke kan finnas utan hos en person, som syndar, så är dock synden aldrig detsamma som den syndande; man måste därför göra en bestämd skillnad mellan personen och synden hos honom. Annars blir synden människans väsen, medan hon i själva verket är detta väsen motsatt.

Anm. Liknelse: Sjukdom kan icke finnas utan hos en varelse, som är sjuk, och dock är sjukdomen aldrig detsamma som den sjuke. Man måste göra en bestämd skillnad mellan den ena och den andra.

16. Om man icke gjorde skillnad mellan personen och synden hos honom, så

a) skulle man icke kunna säga, att Gud älskar syndare, utan att på samma gång ha sagt, att han älskar synden;

b) ej heller att Gud hatar synden, utan att på samma gång ha sagt, att han hatar syndaren;

c) då vore ock allt tal om en syndares frälsning eller rening från synden meningslöst. Ty allt sådant tal förutsätter, att syndaren, som frälses, är något annat än synden, som han frälses ifrån.

Anm. 1. Likaså förutsätter varje tal om sjukas botande, att den sjuke är något annat än sjukdomen, som han botas ifrån.

Anm. 2. När Gud "utplånar" (Jes. 43:25), "slår ned" synderna, "trampar dem under fötterna" och "kastar dem i havets djup" (Mik. 7: 19) o. s. v., så är väl uppenbart, att där göres skillnad mellan synden, som utplånas etc., och syndaren, som därigenom räddas.6o

17. Guds kärlek till syndare kallas

a) nåd, emedan den är oförtjänt (Rom. 11: 6);

b) godhet, emedan han vill och gör dem gott (Ps. 25: 8; Rom. 2: 4);

c) långmodighet och tålamod, emedan han dröjer med straffet och väntar på deras omvändelse (2 Petr. 3^9);

d) barmhärtighet, då den visar sig mot dem, som lida och äro eländiga (Luk. 6: 36; 2 Kor. 1:3; Ef. 2:4; 1 Petr. 1:3);

e) mildhet, då han straffar med skonsamhet och icke förgör dem. Läs Ps. 107; Neh. 9: 16 ff.

18. Det är så långt ifrån, att denna nåd, mildhet o. s. v. skulle strida mot Guds rättfärdighet, att den tvärtom just är ett uttryck av rättfärdigheten. Det är rättfärdigt att vara god, nådig, barmhärtig, mild, långmodig (1 Joh. 1:9). Ondska, obarmhärtighet, hårdhet o. s. v. äro orättfärdighet.

19. Straffet för synden är ett uttryck av motsatsen mellan Guds rättfärdighet och människans synd eller, med andra ord, av Guds hat till synden. Dess ändamål är a) i främsta rummet ett metafysiskt: att uppenbara

denna motsats (Guds hat till synden);

Anm. 1. Antropopatiskt kallas detta Guds hämnd. (Luk. 21:22; Rom. 12:19; Ps. 58:11; 94:1).

Anm. 2. Ett antropopatiskt uttryck är det också, när Gud säges verka det, som är ont, t. ex. när Paulus säger, att Gud skall sända människor kraftig villfarelse, på det de skola tro lögnen (2 Tess. 2: 11.6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

Jämför Rom. 1:24, 26), eller när Frälsaren säger, att Gud kan fördärva både kropp och själ i Gehenna (helvetet, Matt. 10: 28) o. s. v. När människan i otro skiljer sig från Gud, så är den oundvikliga följden, att hon hemfaller djupare och djupare åt synden och lögnen, till dess hön förgås i helvetet. Och emedan detta ytterst har sin grund i Guds väsen, då det är han, som danat människan sådan, så kan det sägas, att Gud verkar det. Liknelse: Om armen vrides ur led och kommer i orätt förhållande till kroppen, så får han erfara bitter smärta. Denna smärta har sin grund däri, att Gud så danat kroppen, alltså ytterst i Gud.

b) i andra rummet ett pedagogiskt:

aa) att utgöra en varning till förekommande av synd (Luk. 13: 2 ff.);

bb) att väcka den, som syndat, till besinning och omvändelse (Jes. 1:5; Neh. 9:16—30; Ps. 107).

Anm. Liknelse: Ett liv i strid mot naturens lagar medför lidande. I detta lidande ligger visserligen en maning till den felande att ändra sitt liv till överensstämmelse med dessa lagar. Men även om sådan ändring icke sker, fortfar dock lidandet, tills människan går under. Ty i främsta rummet är det ett uttryck av motsatsen mellan naturens lag och den felandes liv. Den naturlag, som var given till hans gagn, ifall han levde i överensstämmelse därmed, krossar honom, 0111 han lever i strid däremot.

20. Härav följer, att där sinnesändring ej mer är möjlig, där blir straffet evigt. Ty en förening mellan den rättfärdige (gode) Guden och den orättfördiga (onda) människan är omöjlig och kan, då en förändring hos6o Kap. p: Guds egenskaper I 63

Gud är otänkbar, icke åstadkommas annorledes än därigenom att människan blir förändrad till likhet med den rättfärdige Guden. Där denna möjlighet icke mer förefinnes, där är ingen förening med Gud vidare möjlig, och det är evigt fördärv (2 Tess. 1:9), evigt straff (Matt. 25: 46).

Anm. Såsom en sjukdom kan gå så långt, att ingen bot mer är möjlig, så är det visserligen icke otänkbart, att förhärdelse kan gå så långt, att sinnesändring ej vidare är möjlig. Se Luk. 13:23; 16:19 ff.

21. Guds rättfärdighet är vidare sanning. Han är den absoluta, personliga sanningen. I honom ingår all sanning. Se Jes. 65: 16; 4 Mos. 23: 19; Tit. 1:2 m. fl.

Anm. Kunskapen om varje sanning (t. ex. 2X3 = 6) är därför kunskap om Gud. All forskning efter sanning, på vilket område av tillvarelsen som helst, är därför, medvetet eller omedvetet, ett forskande efter Gud. Därav förklaras det djupa intresse, ett sådant forskande har för människan, samt den känsla av lyftning och frigörelse, som hon erfar, när hon funnit en sanning eller tror sig hava funnit den.

22. I Jesu Kristi person är Guds sanna väsen uppenbarat (Hebr. 1:3). Därför kunde han om sig säga icke blott, att

han var av sanningen (Joh. 18: 37) och talade sanningen (Joh. 8: 40; jfr Joh. 1: 14, 17), utan att han var sanningen (Joh. 14: 6).

23. Att Gud är sanningen, giver sig tillkänna:

a) i hans ords sannfärdighet (Ps. 33: 4; 2 Tim. 2: 13;

Matt. 24:35);;6 Kap. ii: Skapelsen och försynen

b) i den orubbliga trofasthet, varmed han håller allt, vad han lovat. Läs 5 Mos. 32: 4; Jes. 26: 4; 54: 10; Luk. 2: 37 ("icke något ord från Gud skall vara kraftlöst", grt); 1 Kor. 1:9; 1 Tess. 5: 23; 2 Tim. 2: 13.

Kap. 11.

SKAPELSEN OCH FÖRSYNEN.

1. Gud har genom sitt ord frambragt världen, världsalltet (universum), så att det blivit till (1 Mos. 1: 1 ff.; Hebr. 11: 3; Apg. 17: 24; Rom. 11: 36).

Anm. 1. Världen är således icke skapad "av intet" utan genom Guds ord, som icke är ingenting (Ps. 33:6).

Anm. 2. I Joh. 1: 1 f. framställes skapareordet såsom en person, nämligen Guds enfödde son. Det är genom honom, som allt skapat blivit till (v. 3).

2. Ordet "världen" begagnas i Nya testamentet i följande fem olika bemärkelser:

a) världsalltet (Apg. 17: 24; Rom. 1: 20; Joh. 17: 5);

b) jorden (Matt. 4: 8; 1 Tim. 6: 7);

c) ängla- och människovärlden (1 Kor. 4: 9);

d) människovärlden (Matt. 13: 38; Joh. 1: 10; 3: 16; Rom. 3:6);

e) de ogudaktiga människorna (Joh. 7:7; 1 Kor. 1: 21; 2 Petr. 1:4).

Anm. Det är i varje särskilt fall sammanhanget, som avgör vad som menas.74 Kap. ii: Skapelsen och försynen

.3. Läran om skapelsen utesluter varje dualism.

4. När man i stället för Gud, skaparen, sätter den av sig . själv varande och sig själv utvecklande "naturen", så frågas:

a) Vad är naturen?

b) Äger hon förnuft?

c) Äger hon det icke, huru skall man då förklara ej blott människans förnuft, utan ock att hela universum i varje dess del och i varje detalj av varje del i hela sin inrättning visar sig vara ett verk av ett förnuft?

d) Men äger hon förnuft, då är hon ju personlig, och varför då icke säga Gud?

5. Den skapade världen (universum) är icke en summa (ett aggregat) av ting, oberoende av varandra, utan en organism, i vilken de skapade varelserna eller tingen äro lemmar, vilka bero av varandra och av det hela.

Anm. 1.

Med rätta har man kallat människokroppen en mikrokosmos, "en värld i smått". De särskilda delarna i densamma bilda tillsammans en organism med många lemmar, där varje lem beror av och har inverkan på det hela. Ingen enda bloddroppe eller blodkropp, intet enda hår, ingen enda cell o. s. v. är överflödig eller utan inflytande på kroppen i dess helhet och därigenom på alla de övriga lemmarna eller delarna. Detta inflytande må vara huru omärkligt som helst, så är det dock verkligt.;6 Kap. ii: Skapelsen och försynen

Anm. 2. De enskilda varelserna (tingen) äro lemmar i mindre organismer, som själva äro lemmar i större. Sålunda är den enskilda människan lem av familjen, denna av nationen, denna av mänskligheten o. s. v. Jämför, huru fingret är en lem av handen, handen en lem av armen, armen en lem av kroppen o. s. v.

6. Av skapelsehistorien lära vi huvudsakligen följande:

a) Den skapade världen omfattar himlar och jord med allt, vad därpå är.

Anm. i. Obs. att Bibeln talar om flera himlar 5 Mos. 10: 14;

1 Kon. 8:27; Ps. 19:2; Matt. 3:16, 17; Fil. 3: 20; Kol. 1: S; 2 Petr. 3: 10, 12 m. fl.

Anm. 2. I bönen Fader vår står: "som är i himlarna", men: "ske din vilja såsom i himmelen" etc.

b) Skapelsen skedde i två huvudakter:

aa) skapandet av himlarna och jorden (1 Mos.

1:1);

bb) jordens daning till dess närvarande form.

Anm. Det är mycket möjligt (sannolikt?), att mellan dessa två ligga långa tidsrymder, som åtskiljas genom en förstöring av jordens första tillstånd. I sådant fall bör 1 Mos. 1: 2 översättas: jorden vart (icke: var) öde och tom, vilket ock är möjligt (sannolikt?).

c) Vad vi i allmänhet kalla skapelsehistorien, är då en berättelse om skapelsens senare huvudakt.

d) Denna huvudakt skedde icke på en gång utan fortgick genom en mångfald av "dagar" (perioder).

Anm. 1. Om dessa perioders längd hava vi ingen aning.;6

Kap. ii: Skapelsen och försynen 80

Anm. 2. Att ordet dag stundom betyder en längre eller kortare tidrymd, därom se Mark. 2:20; Joh. 8: 56; 2 Petr. 3:8; 2 Kor. 6:2; 2 Mos. 32:34.

c) Av de varelser, som höra till den synliga skapelsen, är människan den högsta. Därför sattes hon till Herre över jorden och allt, vad därpå är (1 Mos. 1: 28).

f) Allt det, som Gud skapade, var gott, d. v. s. motsvarade sin bestämmelse (1 Mos. 1: 31).

g) Med den sjätte dagen är skapelsens verk avslutat. Därefter sker endast utveckling av det redan skapade genom kraft, som Gud inlagt i varje art.

Anm. Om med skapelsedagarna menas perioder, så blir "den sjunde dagen" den nuvarande tidsåldern, tidsåldern av Guds vilja, då ingen nyskapelse mer äger rum. Annars se Joh. 5:17, den skapade världens fortgående utveckling är ock en verksamhet av Gud.

h) De särskilda arterna av levande varelser (växter, djur, människan o. s. v.) äro särskilda skapelser av Gud med förmåga att sedan fortplanta sig, vart och ett "efter sin art" (1 Mos. 1: 21, 24).

Anm. Därmed är den s. k. utvecklingsläran (darwinism, monism) utesluten. Utveckling inom arten är möjlig, verklig och tusenfaldig. Men talet om utveckling från en art till en annan är obibliskt och oförnuftigt. Aldrig har heller något exempel på sådan "utveckling" kunnat uppvisas. Alla teorier därom äro idel gissningar, d. v. s. motsatsen mot vetenskap.

7. De skapade tingen utgöra i anseende till arten:

a) en förnuftig värld; b) en icke förnuftig.;6 Kap. ii: Skapelsen och försynen 80

8. Den förnuftiga världen är

a) en översinnlig och därför osynlig värld (den kallas andevärlden);

b) en sinnlig och synlig värld, d. v. s. människovärlden.

9. Såsom Gud skapat världen, så drager han ock försorg om hennes fortbestånd och utveckling. Denna Guds verksamhet kallas Försynen. Den

a) sträcker sig till allt skapat (Hebr. 1:3; Mos. 8: 22; Matt. 6: 26 f.);

b) omfattar särskilt Guds folk. (Matt. 10:30; Ps. 91: 1 f.; Jes. 41: 10; 43: 1 f.; Apg. 27: 34; Joh. 10: 29; Matt. 28: 20; 1 Petr. 5: 7).

10. Guds försyn verkar i den synliga världen:

a) medelbart, när Gud begagnar yttre, naturliga medel, t. ex. då han begagnar näringsmedel till vår kropps uppehälle, läkemedel till sjukdomars botande, sitt ord och sakrament till det andliga livets bevarande o. s. v.;

Anm. Då är det icke medlet, som verkar utan Guds kraft (ord) i och genom medlet (Matt. 4:4). Observera vikten av att rätt förstå och begagna medlen.

b) omedelbart, när Gud verkar utan sådana medel, t. ex. då Herren Jesus botade sjuka, uppväckte döda genom ett ord o. s. v.

Anm. 1. Strängt taget är det orätt att i Guds gärningar skilja mellan underverk och icke underverk. Allt vad Gud gör, är underverk, omöjligt för männi-;6 Kap. ii: Skapelsen och försynen 80

skan att förklara eller göra efter. Att sädeskornet, som lägges ned i jorden och dör, i sin död giver upphov till ett nytt liv, en ny levande stängel med levande korn uti, det är fullt ut så stort underverk, som att Jesus uppväckte Lasarus från de döda. Det ena är precis lika oförklarligt som det andra. Se kap. 9: § 15, anm. 2.

Anm. 2. Läs Apg. 12:7—10 (underverk där det var nödvändigt) samt v. 13—16 (där intet underverk behövdes).

11. Guds försyns förhållande till människans frihet:

a) Gud bjuder och verkar det goda (Fil. 2: 13);

b) han förbjuder det onda, men låter människan inom . vissa gränser utföra det (Joh. 38: 11; Luk.

22: 53). Ex. Farao;

c) han leder allt så, att det goda skall segra och det onda krossas, de goda vinna riklig lön, de onda straffas (2 Kor. 5: 10; 1 Kor. 15: 25).

Anm. J. Huru Gud begagnar även människans onda handlingar såsom medel att genomföra sina goda avsikter, se 1 Mos. 45: 5—8; 50:20; Joh. 18:11.

Anm. 2. Att på ett tillfredsställande sätt förklara förhållandet mellan Guds förutvetande och försyn å ena sidan samt människans frihet å den andra, det är ett problem, som åtminstone hittills trotsat all mänsklig skarpsinnighet. Friheten kan filosofiskt varken bevisas eller bortbevisas. Man kan endast uppvisa orimligheten av att förneka densamma. Den heliga skrift förutsätter denna frihet, då hon förmanar människor till omvändelse, till gudaktig-het, till helgelse, då hon varnar för synd, då hon framhåller människans ansvar o. s. v. Det kunde hon icke göra, om det för människan vore omöjligt att efterkomma dessa förmaningar.8o Kap. 12: Människan

84

12. Slutmålet för Guds försyn är Guds eget namns förhärligande genom människans frälsning och i sammanhang därmed den synliga skapelsens omdaning, "pånyttfödelse" (Matt. 19: 28). Se därom Rom. 8: 19 —22; 2 Petr. 3: 13. Liksom hela tillvarelsen har sin grund i honom, så har den ock sitt mål i honom (Rom. 11: 36).

Kap. 12.

MÄNNISKAN.

1. Människan är en självständig, av Gud skapad varelse, icke en utveckling ur lägre varelser.

Anm. Märk i skapelsehistorien, huru Gud om växternas och djurens skapelse säger: "Vattnet vimle" (1 Mos. 1:20), "jorden frambringe" (v. 11, 24), medan det om människans skapelse heter: "Vi vilja göra människan till vår avbild" (v. 26), och "Herren Gud danade människan" (kap. 2: 7).

2. Människans väsen består av ande, själ och kropp. Läs 1 Tess. 5: 23; Hebr. 4: 12.

3. Skillnaden mellan själen och anden:

a) Själen har människan gemensam med djuren (Matt. 2: 20; Mark. 3:4; Rom. 11:3). Den är i blodet (3 Mos. 17: 11).

b) Anden är förnuftet, som höjer människan över djuren.8o

Anm. J. Ofta begagnas dock ordet själ likbetydande med ande, t. ex. i Petr. i: 9.

Anm. 2. "Själens odödlighet" är ett oegentligt uttryck i st. f.

"andens odödlighet". Själen är dödlig, anden är odödlig. Adventisternas villfarelse om människoandens dödlighet beror dels på sammanblandning av begreppen själ och ande, dels på det dunkel över tillvaron efter döden, som utmärker den gammaltestamentliga uppenbarelsen (se t. ex. Ps. 6:6; 30: 10; 88:11; Jes. 38: 18 f.), och som skingras först genom den nytestamentliga. Adventismen använder den gammaltestamentliga uppenbarelsens dunkel till att fördunkla den nytestamentliga uppenbarelsens ljus i st. f. att begagna det senare för att upplysa det förra.

Anm. 3. Observera skillnaden mellan förnuft och förstånd.

En hund kan ha förstånd men är dock ett oförnuftigt djur, en människa kan mista förståndet men förblir dock en förnuftig varelse och det även, när hon tänker och handlar oförnuftigt (1 Kor. 15: 36; Rom. 1:21; Ef. 5: 17).

Anm. 4. Märk, huru Paulus i Rom. 8: 16 skiljer mellan människoanden och Guds ande i den troende.

Anm. 5. Fortplantas människans ande (liksom kroppen och själen) genom den naturliga födelsen (traducia-nism), eller huru förklara dess tillkomst? Är anden skapad förut och förenas med kroppen, när denna föds (pre-existentianism), eller skapas den direkt av Gud vid kroppens födelse (creatianism) ? Detta är spörsmål, som trotsa all mänsklig skarpsinnighet. Ej heller lämnar den heliga skrift någon upplysning därom.

4. Skriften gör en bestämd skillnad mellan själ ftpv^J och liv (£a)rjj. Själen är det lekamliga livets grund, det är genom själen, som kroppen lever.8o Kap. 12: Människan

Anm. Vår vanliga bibelöversättning skriver dock ofta liv, där grundtexten har själ. Så på de ovan i § 31a anförda ställena. När Frälsaren säger: Sörjen icke för eder själ, vad I skolen äta, och för eder kropp, vad I skolen kläda eder med, så skriva bibelöversättarna: Sörjen icke för edert liv, vad I skolen äta. Sålunda sättas liv och kropp såsom motsatser, vilket är nonsens. Frälsaren har tänkt, såsom han talat: den animaliska själen, som är i blodet, uppehälles genom maten, varav blodet bildas. Sådan är Bibelns psykologi. — I Matt. 16:25 talar Frälsaren om att "rädda" eller "mista" sin själ, men bibelöversättningen skriver sitt liv. I nästa vers däremot återgiver den Frälsarens ord riktigt: förlora sin själ. I Matt. 20: 28 säger Kristus, att han giver sin själ till en lösen för många. Men där skriver översättningen sitt liv i st. f. "sin själ". I Joh. 10:11 säger Jesus, att den gode herden låter sin själ föi* fåren, i Joh. 15: 13, att han låter sin själ för sina vänner, och i Joh. 13: 37 vill Petrus låta sin själ för Jesus. Men på alla dessa ställen skriver översättningen liv. Denna oriktiga och självrådiga översättning är väsentligen dogmatisk och beror på en annan psykologisk åskådning än Bibelns. Genom densamma bortfuskas den bibliska åskådningen.

5. Människan var skapad till Guds avbild, "Guds beläte" (1 Mos. i: 26 f.).

6. Guds beläte i högsta mening är Kristus. Läs 2 Kor. 4: 4; Kol. 1: 15; Hebr. 1: 3; Joh. 10: 30; 14: 9. Han är såsom människa, vad människan ursprungligen var skapad till att vara och bli.

1. Guds beläte hos människan bestod däri:

a) att hon var en förnuftig, personlig varelse;

Anm. Detta kallas i teologien för det väsentliga Guds belätes emedan det utgjorde människans väsen, det som gör människan till människa. Det kunde därför icke förloras, utan att människan upphörde att vara människa.

b) att hon kände Gud i sanning och var fullkomligt syndfri (oskuldens tillstånd);

Anm. i. Detta innebär icke, att hon icke behövde utvecklas både i Guds kännedom och i helighet.

Anm. 2. I teologien kallas detta Guds beläte det tillfälliga, emedan det icke utgjorde människans väsen och därför kunde förloras, utan att hon upphörde att vara människa.

c) att hennes kropp var utan brist (fysisk eller moralisk).

8. Till följd av denna fullkomlighet var hon lycklig (paradiset) :

a) hon levde i ostörd gemenskap med Gud och den goda änglavärlden;

b) hon hade intet lidande;

Anm. Kunde hon dö? Ja. Hennes odödlighet berodde icke därpå, att hon var syndfri, utan därpå, att hon åt av livets träd. Se därom i Mos. 3:22. För övrigt var hon för sitt livs uppehälle beroende av den mat, som hon hade att äta. Odödligheten var alltså icke given i och med syndfriheten. Vad som inträdde såsom följd av syndafallet, var icke dödlighet utan döden (1 Mos. 2:17), dödens konungavälde (Rom. 5:14). För förklaringen av Kristi död är denna anmärkning synnerligen viktig. Han dog, ehuru syndfri, en våldsam död. Man har inom teologien sökt förklara detta så, att Kristus dog på den grund, att Gud tillräknade honom all världens synd. Ingenting kan vara mer stridande mot både bibel och sunt förnuft. Gud kan icke räkna någon för att vara, vad han icke är, eller att hava gjort, det han icke gjort. Sådant vore osanning, absolut stridande mot Guds rättfärdighet. På intet enda ställe lärer heller Bibeln något sådant om Kristi död.

c) allt i naturen harmonierade med henne;

d) hon var den högsta och förnämsta lemmen av den jordiska skapelsens organism;

Anm. Hon var huvudet i denna organism. Se kap. 11: § 5.

e) såsom sådan var hon herre över jorden och allt, som är därpå. Se kap. 11: § 6 e.

9. Hade ej synden kommit, skulle detta Guds beläte ha fortplantats enligt regeln: "Det som födes, är av samma art och beskaffenhet som det, som föder."

Anm. Om ej döden kommit i världen, huru skulle människans tillvaro på jorden då ha blivit i fortsättningen ? Därom är ingenting uppenbarat, men tänkbar är alltid en utveckling mot högre livsformer med fortplantningens upphörande efter en viss gräns. Jämför Matt. 22:30, där Frälsaren lärer, att ingen fortplantning skall förekomma, sedan mänsklighetens utveckling nått sitt mål i Guds rike efter uppståndelsen.

10. Den läran, att människans tillstånd i början var det lägsta möjliga och att hon sedermera så småningom höjt sig, är en villfarelse. Människan skapades hög, hennes närvarande tillstånd är resultatet av ett fall.

Kap. 13: Andevärlden

Anm. Hon var hög men föll ned. Det är frälsningens verk att lyfta henne upp igen. Anmärkningsvärt är, att de flesta hednafolks sagor tala om människosläktets ursprungliga tillstånd såsom ett tillstånd av renhet och lycka.

Kap. 13.

ANDEVÄRLDEN.

1. Jämte den sinnliga världen har Gud skapat en ande-värld. Därom vittnar Bibeln på många ställen.

Anm. Om ej Bibeln talade ett ord därom, så skulle vi dock på rent förnuftiga skäl nödgas antaga en andevärlds tillvaro. Det avstånd, som är emellan människan och Gud, kan ej tänkas såsom ett tomrum.

2. Andevärlden var, liksom allt det skapade, god. Men en del av densamma föll och blev ond.

3. Skriften talar därför om en god och en ond andevärld.

A. Den goda andevärlden.

4. De goda andarna kallas i Gamla testamentet "mala-kim', i Nya testamentet ,}ångelo'f. Bägge orden betyda sändebud. Ordet "änglar" är en försvenskning av det grekiska ångeloj. De kallas sändebud, emedan de sändas av Gud såsom tjänare för att utföra hans befallningar. Se Ps. 34:8; 91: 11 f.; 103:20; Hebr. 1: 14; Matt. 18: 10.85
Kap. 13: Andevärlden

5. Änglar ha ofta uppenbarat sig för Guds heliga: för Abraham (1 Mos. 18: 2), för Lot (1 Mos. 19: 1, 15), för Jakob (1 Mos. 28: 12; 32: i, 2), för David (2 Sam. 24:16), för Elia (1 Kon. 19:5 f.; 2 Kon. 1:3), för Elisa (2 Kon. 6: 17), för Jesaia (Jes. 6:2), för Daniel (Dan. 7: 10), för prästen Sakarja (Luk. 1: 11), för Maria, Jesu moder, och Josef (Luk. 1: 26; Matt. 1: 20; 2: 13), för herdarna vid Betlehem (Luk. 2:9), för Jesus (Matt. 4: 11), för kvinnorna vid Jesu grav (Matt. 28: 1 ff.; Mark. 16: 1 ff.; Luk. 24: 4 ff.; v. 23; Joh. 20: 11, 12), för apostlarna (Apg. 5: 19; 8: 26; 12:7 f.; 27:23), för Kornelius (Apg. 10:3; Upp. 7: 1 ff.).

6. När det står, att Gud visat sig för människor, så är meningen antagligen den, att det skett genom änglar. Läs i detta avseende 1 Mos. 18: 2, 3, 22, där det ömsom säges Herren, ömsom änglar. Likaså 2 Mos. 3: 2, 4, 6. Jämför Apg. 7: 30. Än mer 2 Mos. 19: 20 etc., jämfört med Gal. 3: 19. — Gud själv kan ingen dödlig se (Joh. 1: 18; 1 Tim. 6: 16).

7. Änglarna hava olika — högre och lägre — grader. Läs Kol. 1: 16. Enligt detta ställe, jämfört med Ef. 1: 21, skulle änglaklasserna bliva:

a) Troner eller tronänglar. Därmed menas efter all sannolikhet keruberna, som i Gamla testamentet tänkas uppbära Guds tron (Ps. 80: 2; 99: 1; Hes. 1:4 f.; 11:22). I Upp. 4:6 sägas de vara "i tronens mitt och runt omkring tronen". Att de tänkas såsom de högsta skapade andeväsendena, kan man se isynnerhet av Upp. 5: 14; 7: 11. Enligt90 Kap. 13: Andevärlden

såväl Hes. 1: 5 som Upp. 4: 6 äro de till antalet fyra.

Anm. Somliga bibeltolkare antaga, att med troner menas änglar, som sitta på troner. Detta är dock mycket osannolikt.

b) Herradömen, d. v. s. änglaherrar eller änglafurstar. Därmed avses sannolikt de änglar, som "stå inför Gud" (Luk. 1: 19) och "alltid se hans ansikte" (Matt. 18: 10). Dessa äro de av Daniel omnämnda furstarna (Dan. 10: 13, 21; 12: 1). Enligt den äldre rabbinska läran äro de sju, bland vilka Gabriel och Mikael äro de förnämsta. Sannolikt är det dessa, som i Jes. 6: 2 f. kallas med namnet serafer, i Upp. 8: 2 "de sju änglar, som stå inför Gud", samt i Jud. v. 9 och i 1 Tess. 4: 16 "överänglar".

c) Världen och

d) Myndigheter. Därmed menas ock änglar av högre rang, ehuru underordnade under de nyss nämnda. Därnäst skulle då komma

e) Makter.

Anm. Att Paulus endast' nämner de högre och högsta klasserna, torde bero därpå, att irrlärarna gjorde blott dessa till föremål för tillbedjan (Kol. 2: 18).

f) Under de överordnade änglarna står sedan den oräkneliga skaran av de lägre (Dan. 7: 10; Luk. 2: 13; Upp. 12: 7).

Anm. 1. Den äldre judendomen räknade tio rangklasser av änglar. Paulus har i sin kamp mot judendomen icke låtit förleda sig att förkasta det sanna, som fanns i densamma.87 Kap. 13: Andevärlden

Anm. 2. Mellan Kol. 1: 16 och Ef. 1: 21 råder den olikheten, att

a) änglaklas serna uppräknas i olika ordning;

b) troner nämnas i Kol. 1:16 men icke i Ef. 1:21, medan makter nämnas på det senare stället men ej på det förra.

8. Änglarna hava också ett slags kroppar. Gud ensam är anden (Joh. 4: 24; 2 Kor. 3: 17), utan kropp — ej en bland andarna utan anden. Alla skapade andar äro andar i underordnad mening. De ha himmelska, andliga kroppar. Läs 1 Kor. 15: 40, 44 jämf. med Matt. 22: 30.

Anm. Jämför ock Frälsarens kropp efter uppståndelsen.

9. De äro alltså inskränkta, icke allestädes närvarande, icke allvetande etc.

10. Ursprungligen rådde ett enhetsband mellan människan och den goda änglavärlden. Det bröts genom människans synd. Därigenom rubbades ock på visst sätt änglarnas förhållande till Gud. Återställelsen av detta beror därför också på Kristus. Läs därom Ef. 1: 10; Kol. 1: 20. Änglarna äro alltså även för sin egen fullkomning intresserade för människovärldens frälsning och återförening med Gud.

B. Den onda andevärlden.

11. Att onda andar finnas, lärer Skriften med stor bestämdhet. De kallas i skriften demoner, understundom "djävulens änglar" (Matt. 25: 41; Upp. 12: 7).88 Kap. 13: Andevärlden

Anm. Obs. 2 Kor. 12: 7, där ordet "satans ängel" begagnas i oegentlig bemärkelse. Jämför Ps. 78:49.

12. Ett syndafall i andevärlden är oförklarligt såsom många andra verkligheter. Men då de onda änglarna äro skapade av Gud, måste de ursprungligen ha varit goda. Deras nuvarande ondska beror alltså på ett fall, vilket ock direkt säges i 2 Petr. 2: 4.

13. Att även de onda andarna äro personliga väsen, liksom de goda, bevisas av allt, vad Bibeln talar om dem, framför allt därav, att de varit änglar. Läs Mark. 5:9; Matt. 8: 31; Joh. 8: 44 m. fl.

Anm. Vore de icke personliga väsen, så hade de icke kunnat synda (2 Petr. 2:4) och kunde icke kastas till fördömelse (Matt. 25:41).

14. Gamla testamentet talar aldrig om en ond andevärld, endast om en ond ande, som kallas satan (1 Krön. 21: 1; Job 1: 6 f.; Sak. 3: 1).

Anm. Ormen i 1 Mos. 3 är satan (Upp. 12:9).

15. Nya testamentet talar däremot om en hel ond andevärld, och de onda andarna kallas av Paulus andemakter och världshärskare (Ef. 2:2; 6: 12).

Anm. De hava sitt tillhåll i himlarymderna liksom de goda (Ef. 3:10). Judarnas rabbiner lärde, att de onda andarna bodde i luften. Denna åskådning har aposteln i sin lära om andevärlden behållit såsom riktig; och man får icke genom andliga tolkningar i strid mot de tydliga orden bortförklara den. När Paulus lämnade judendomen, bortkastade han av fädernas lära endast det, som var oriktigt.89 Kap. 13: Andevärlden

16. Deras överste är satan, som ock kalles djävulen, Beel-sebul (Matt. 10:25; 12:24 ni. fl.), Belial (2 Kor. 6: 15), den onde (Matt. 5: 37; 6: 13; 13: 19 m. fl.).

Anm. Slutorden i Fader vår (Matt. 6:13) böra enligt grundspråket översättas: "Rädda oss undan den onde".

17. Satan kallas denna tidsålders gud (2 Kor. 4:4), denna världens härskare (Joh. 12:31; 14:30; 16: 11), och världen säges vara i hans våld (1 Joh. 5: 19). Han behärskar den i otro levande människan. Läs: Ef. 2: 2; Joh. 8: 44; Matt. 13: 38 f. Han uppväcker världen till förföljelse mot Guds församling (1 Petr. 5:8).

18. Satans herravälde över människor beror därpå, att han med lögn bedrager dem och därmed hindrar dem från att tro Guds ord. Läs 1 Mos. 3: 1, 4, 5; 2 Kor. 2: 11; ii: 14; 1 Tim. 2: 14; Upp. 12:9; 20: 3 f.

Anm. Märk, huru därför frigörelsen säges ske genom sanningen (Joh. 8:32).

r

19. Emot satan är människan vanmäktig (Luk. 11:21). Det är Kristi verk att krossa hans välde (1 Mos. 3: 15; 1 Joh. 3: 8; Kol. 2: 15; Rom. 16: 20; Upp. 12: 9).

20. Skriften vet ingenting om en slutlig frälsning för de onda andarna. Satan och hans änglar och de människor, som följt honom, äro hemfallna åt samma eviga fördömelse (Matt. 25:41).9°

Kap. 14: Syndafallet

Kap. 14.

SYNDAFALLET.

1. Att ett syndafall skett i människovärlden, det lärer Skriften bestämt. Läs 1 Mos. 3. Människans närvarande tillstånd är därför icke det ursprungliga, än mindre ett högre tillstånd än detta.

2. Syndafallet skedde genom inverkan från den onda andevärlden.

Anm. Fallet i andevärlden är oförklarligt, men om det förnekas, så är fallet i människovärlden lika oförklarligt. Genom det förra blir, på grund av sammanhanget mellan andevärlden och människovärlden, det senare lätt förklarligt.

3. Av berättelsen om syndafallet i 1 Mos. 3 lära vi huvudsakligen:

a) Gud var icke orsaken till syndafallet:

aa) människan syndade icke av okunnighet;

bb) hon syndade icke av svaghet;

cc) hon syndade icke av någon i hennes natur liggande ond begärelse.

Anm. I vart och ett av dessa fall skulle orsaken till syndafallet ha legat hos Gud, vilket är absolut stridande mot hans rättfärdighet. Bemödandet att förklara det onda måste därför gå ut på att förklara det så, att icke Guds rättfärdighet därigenom kränkes. Detta kallas inom teologien teodicé.9° Kap. 14: Syndafallet

b) Människan var själv orsaken till syndafallet:

aa) hon begick synden med fullt medvetande och fri vilja;

Anm. Adams synd var därför överträdelse. Se Rom. 5: 14.

bb) fallet började med otro ("skulle Gud hava sagt?" 1 Mos. 3: 1);

Anm. Obs. motsvarigheten: Fallet började med otro till Guds ord, upprättelsen börjar med tro till ordet. Av den förra följer avvikelse från, av den senare hänvändelse till Gud.

cc) det av Gud i människonaturen nedlagda begäret efter storhet och likhet med Gud kom in på avvägar.

Anm. Obs. huru de svåraste syndabojorna bestå i böjelser, som Gud själv nedlagt i naturen, men som kommit på avvägar. Ex. könsdriften, begäret att äga, att härska, att vara stor, att vinna ära o. s. v.

c) Djävulen var anledningen till syndafallet.

Anm. Obs. skillnaden mellan orsak och anledning. En frestare, ja, t. o. m. en rent yttre omständighet eller händelse kan bli anledning till synd, men orsaken och därför även skulden ligger hos den syndande själv. Förnekas detta, så blir synden en nödvändighet och den syndande skuldfri.

d) Syndafallets följder: 1:0) för människan:

a) hon skildes från Gud (Jes. 59: 2);

b) hon blev olycklig — lekamligen och andligen — hon blev syndens träl (Joh. 8: 34) och råkade i den ondes våld (2 Kor. 4: 4; Joh. 12: 31; 1 Joh. 5: 19);9° Kap. 14: Syndafallet

c) hon kom i brutet förhållande:

aa) till den goda änglavärlden: det innerliga samband, som var mellan människan och änglavärlden, brast; bb) till naturen: den fullkomliga harmoni, som var mellan människan och den förnuftslösa skapelsen, upphörde, och människan måste "med vedermöda nära sig av marken";

d) synden gick i arv igenom hela släktet (Rom. 5: 12);

e) människan blev underkastad döden (Rom. 5: 14).

2:0) för änglavärlden: genom synden inträdde en rubbning även hos änglarna, ehuru de själva icke besmittades av synden. Om en viktig lem i en organism angripes av en sjukdom, så inverkar det störande på harmonien inom hela organismen. Alla lemmar lida därav, även de, som i och för sig äro friska.

Arnn. Därför talar Paulus om en änglavärldens återför-soning med Gud (Kol. 1: 20).

3:0) för naturen: förbannelse. Läs 1 Mos. 3: 17, 18; Rom. 8: 20.

Arnn. Människan var huvudet i den del av skapelsens organism, som hon tillhörde. När huvudet blev skadat, så sträckte sig verkningarna därav ut igenom det hela. Ingenting på jorden är nu sådant, som det skulle vara, om icke synden kommit och fördärvat det.93 Kap. 16: Synden II

Kap. 15.

SYNDEN. I.

Arvsynden.

1. Synd är varje beskaffenhet hos eller handling av en förnuftig varelse, som strider emot Guds heliga vilja.

2. Synden är

a) arvsynd;

b) verksynd.

3. Arvsynden är en i människonaturen liggande:

a) obenägenhet och oförmåga till det goda;

b) böjelse till det onda.

4. Arvsynden är en beskaffenhet, icke hos människan såsom sådan (väsentlig) utan hos hennes närvarande tillstånd.

5. Den är någonting människans sanna väsen motsatt.

Anm. Jämt så mycket en människa är besmittad med synd, jämt så långt är hon ifrån att vara sann människa. Kristi verk är att göra oss till sanna människor, och dit hör syndens utplånande (Joh. 1: 29). Om nödvändigheten att göra skillnad mellan synden och den syndiga människans person, se kap. 10: § 15—16.

6. Arvsynden kallas arvsynd därför, att den är medfödd (1 Mos. 5: 3; Ps. 51: 7; Joh. 3: 6).94

Anm. J. Det är en genom hela naturen gående lag: "det, som födes, är av samma art och beskaffenhet som det, som föder." Denna regel gäller icke blott den allmänna syndigheten utan även särskilda syndiga böjelser.

Anm. 2. Denna lag går också igen både på kroppens och intelligensens områden. Ett barn kan av sin far eller mor ärva särskilda anlag för en viss vetenskap, ett visst yrke, en viss konst o. s. v. I vanligt tal säger man, att "barnet bräs på sin far eller mor". Detsamma uttryckes genom ordspråket: "äpplet faller icke långt ifrån trädet." Denna arvslag är icke inskränkt till människan utan gäller även djurvärlden. Den, som köper ett ungt föl, vill veta, huru dess föräldrar varit: om de varit fromma eller ilskna, lata eller ihärdiga, villiga eller istadiga. Man känner, att sådant "går igen" på avkomman.

Anm. 3. Den syndiga böjelsen inplantas icke utifrån utan ligger såsom ett frö i människonaturen från och med födelsen. Liknelse: Ogräsfröet ligger i åkern, innan det gror och spirar upp.

7. Arvsynden är allmän. Den har genomträngt

a) alla människor (Rom. 5: 12, 19; 1 Joh. 1: 8, 10);

Anm. Undantag därifrån utgör Kristus, beroende på hans eviga gudssonskap. Hade han haft synd, så hade han icke varit den sanna människan.

b) och fördärvat hela människan:

aa) hennes förstånd, så att det blivit förmörkat (Rom. 1: 21; Ef. 4' 13 2 Kor- 3: !5);

Anm. Vi äro alla i viss mån genom synden "sinnesrubbade". Det, som synes den ene vara den klaraste sanning och rätt, synes ofta den andre vara den mest uppenbara villfarelse och orätt.95 Kap. 16: Synden II

bb) hennes vilja, så att hon kommit mot Gud

(Rom. 8: 7); cc) hennes känsla, så att den blivit full av syndiga lustar (Gal. 5:17; Ef. 2:3; 1 Petr. 2:11; 1 Joh. 2: 16); dd) hennes kropp, så att hon blivit ett rov för sjukdom samt förlorat den skönhet och kraft, som den ursprungligen ägt (Rom. 8: 10).

8. Arvsynden

a) är i detta livet outrotlig (Rom. 7: 24);

b) den skiljer människan från Gud och hans härlighet (Upp. 21: 27).

Anm. 1. Detta kallas inom teologien, att arvsynden är för-dömlig, vilket är ett mycket oegentligt uttryck, då hon icke är någon överträdelse och således icke kan bli föremål för tillräknelse. Se kap. 16: §§ 5

Anm. 2. Jämför, huru en ärvd sjukdom är lika dödande som en självfördärvad. Den ärvda är ofta obotlig.

9. Arvsynden kallas i Nya testamentet för köttet, icke därför att den sitter endast i kroppen, ty den har genomträngt hela den mänskliga naturen, utan i motsats mot den Helige Ande, som den troende fått genom sin förening med Kristus och födelse av Gud (Joh. 1: 13; Gal. 5: 17; Rom. 8: 4, 9).

10. Ordet kött förekommer i Bibeln i följande olika betydelser :

a) i naturlig bemärkelse, vad vi kalla kött, såsom fiskars kött, fåglars kött o. s. v. (1 Kor. 15: 39);6 Kap. 16: Synden II

b) människokroppen (2 Kor. 12: 7; Gal. 4: 14; Apg. 2:26);

c) levande djur eller människor, "allt kött", d. v. s. varje människa (1 Petr. 1: 24) eller varje levande djur (3 Mos. 17: 11);

d) den mänskliga naturen, sådan den är genom synden fördärvad och syndabesmittad i motsats mot anden (Gal. 5: 16 f.) — "hela människan med kropp och själ, med förnuft och alla sinnen, därför att allt hos henne traktar efter köttet" (Luther i företalet till Romarbrevet). Läs Jes. 40: 6 f.; Ps. 103: 15 f.

11. Det är därför obibliskt att tala om köttets helgande. Arvsynden kan aldrig helgas utan endast utrotas, vilket i Nya testamentet framställes under bilden av köttets korsfästelse (Gal. 5: 24).

12. Märk vidare vikten av att skilja mellan köttet och den gamla människan. Se Rom. 6:6; Ef. 4: 22; Kol. 3: 9.

13. Den gamla människan är den människa, som den troende var, innan hon blev troende:

a) hennes karaktär var, att hon levde efter köttet;

b) hon är icke mer, ty den troende är nu en ny människa, som icke lever efter köttet utan efter anden (Rom. 8: 4 f.).

Anm. J. Att tala om den gamla människan hos den troende är oriktigt och tjänar till förvirring. Hos den troende är köttet kvar såsom en frestande makt, men han lever icke efter detsamma. Det är därför icke "den gamla människan" utan köttet, som "genom en daglig ånger och bättring skall förkvävas och dödas". Den gamla människan är död, d. v. s. den troende är icke mer den gamla människa, som han förr var.

Anm. 2. Man kan därför icke heller tala om den gamla människan hos den ogudaktige. Endast den, som nu är en ny människa, kan tala om sin "gamla".

14. I sammanhang härmed må slutligen märkas det oriktiga i det så vanliga talet om att "döda det egna jaget", "döda den egna viljan", "bryta halsen av det odjuret förnuftet" (Luther). Allt sådant tal är fullkomligt främmande för den heliga skrift. Det är i grunden panteistisk (buddhistisk) hedendom och faller under Pauli dom i Kol. 2: 23. Jaget skall icke dödas utan omskapas och helgas, den egna viljan skall icke dödas utan förvandlas till överensstämmelse med Guds vilja, så att jag gör min egen vilja, när jag gör Guds, och Guds vilja när jag gör min egen; förnuftet skall icke dödas utan upplysas, helgas o. s. v.

Kap. 16.

SYNDEN. IL

Verksynden.

1. Verksynd är i regel en yttring i handling av arvsynden.

Anm. Syndafallet var en verksynd, ej beroende på arvsynd (Rom. 5: 14).

2. Verksynd är varje inre eller yttre gärning, som strider mot Guds heliga vilja.

3. Verksynd kan vara synd:

a) i tankar och begär, b) i viljan, c) i ord, d) i ut-värtes gärning.

4. Verksynd är synd, evad människan är medveten därom eller icke, men den är icke alltid överträdelse.

5. Verksynd blir överträdelse:

a) när människan genom ett bud vet Guds vilja (Rom. 5:13 f-);

b) när människan icke vet Guds vilja, men hennes okunnighet beror på, att hon icke sökt att få veta den. Jämför Ps. 1:2; 119: 33 f.

6. överträdelse kan bestå däri, att en människa

a) gör något, som Gud förbjudit;

b) underlåter att göra något, som Gud befallt;

c) gör något, som hon tror vara synd, även om det i och för sig icke är orätt. (Rom. 14: 20 f.);

d) vållar, att en annan syndar.

Anm. 1. Detta sista kan ske genom a) tvång eller list, b) lockelse, c) exempel, d) underlåtenhet att förebygga (märk här uppfostrans betydelse). Läs Hes.

3:17 f.

Anm. 2. Även inför den borgerliga lagen är vållande till synd i vissa fall belagt med straff.

7. Först när synden är överträdelse, kan den bli föremål för tillräknelse (Rom. 5: 12). Hon blir då brott och ådrager syndaren skuld (Matt. 6: 12). Se Luk. 13: 4, där grundtextens ord för brottsling är "gäldenär".

Anm. Syndaskuld liknas i Nya test. vid penningeskuld och dess förlåtelse vid penningeskulds efterskänkande. Luk. 7:41 följ., Matt. 18:23 följ. Men om betalning av syndaskuld vare sig av den syndande själv eller av någon annan i hans ställe talar Bibeln icke. Genom betalning kan jag i vissa — men långt ifrån alla — fall gottgöra den lekamliga skada, jag genom min överträdelse vållat, men överträdelsen själv kan aldrig gottgöras. Det skulle innebära, att man genom betalning eller gottgörelse kunde åstadkomma, att överträdelsen upphörde att vara brott. Överträdelsen kan förlåtas, utstrykas (Jes. 43: 25) men icke gottgöras.

8. I avseende på den syndandes förhållande till synden kan överträdelsen vara

a) uppsåtlig, då människan med vett och vilja lever däri;

b) ouppsåtlig, då hon till följd av överilning eller svaghet eller okunnighet (Hebr. 9: 7) emot sin vilja faller däri (Rom. 7: 15 f.).

9. Att en människa uppsåtligen lever i någon synd, även om den är fin, är ett bevis på, att hon saknar liv i Gud, även om hon hatar och håller sig fri från andra synder. Att hon faller i synd, även om den är grov (t. ex. Petri fall), bevisar icke att hon är bortkommen från livet i Gud. Men fallet blir till död, om hon icke står upp utan förblir i synden:

a) antingen så, att hon fattar behag till synden,

b) eller så, att hon förtvivlar.

Anm. i. Liknelse: Man kan drunkna i grunt vatten, om man blir liggande däri; man kan falla i djupt vatten utan att drunkna.

Anm. 2. Märk det oriktiga, som ofta begås, då man skiljer mellan fina synder såsom mindre farliga och grova såsom mer farliga.

10. Hädelse emot den Helige Ande kan ske a) av en oomvänd (Mark. 3: 28 f.);

&J av en omvänd (Hebr. 6:4—6; 10:26—29).

Anm. Det är orätt att säga "synd mot den Helige Ande" i st. för "hädelse". All synd är ju synd emot Gud och således även mot den Helige Ande, men icke all synd är hädelse. När fariséerna hädade den Helige Ande, så skedde det på det sättet, att de sade, att den ande, med vilken Jesus utdrev onda andar, var Beelzebul. Och vad hebréerbrevet menar med hädelse mot Anden, det synes a.v kap. 10: 29.

11. Syndens följd är, i korthet* sagt, döden (1 Mos. 2: 17; Rom. 5: 12).

Anm. På samma dag, som människan syndade, inträdde dödens herravälde. Människan blev "dödens barn".

12. Döden kan vara a) lekamlig, b) evig.

13. Gamla testamentet vet icke av någon annan död än den lekamliga. Det är först genom Nya testamentet kunskap om den eviga döden gives.

Anm. I den lekamliga döden innefattas allt lekamligt lidande. Detta lidande är ingenting annat, än att "döden redan är verksam i människan" (2 Kor. 4:12).

14. Döden är i varje fall en följd av synden, som skiljer människan från Gud,. Men den är straff endast i det fall, att synden är överträdelse. Ty endast då kan hon bliva föremål för tillräknelse. Läs därom Rom. 5: 12 f.

Anm. J. Märk denna skillnad mellan följd och straff. Om en människa i okunnighet genom någon sin gärning ådrager sig lidande, ja, förtidig död, så är detta en följd av hennes synd, men om hon vet, att det, som hon gör, är orätt, och dock gör det samt ådrager sig lidande, så är denna syndens följd tillika ett straff för hennes gärning, som då är överträdelse.

Anm. 2. Märk vidare, huru

a) syndens följd kan fortfara, sedan den genom överträdelsens förlåtelse upphört att vara straff. Om en människa t. ex. genom dåligt liv ådragit sig fattigdom, sjukdom eller annat lidande men sedan blir omvänd, så strykes hennes skuld ut genom förlåtelse, men lidandet kan fortfara ända till livets slut.

b) syndens följd, evad hon är överträdelse eller ej kan gå över på efterkommande och andra, utan att de hava någon skuld. Många människor måste hela sitt liv igenom t. ex. kämpa med sjukdom såsom följd av sina föräldrars laster.

15. Den lekamliga döden är frånvaro av det lekamliga livet; den eviga döden är frånvaro av det eviga livet, fortsatt tillvaro i avskildhet från Gud.

16. Den lekamliga döden är verksam i människan alltifrån hennes födelse (Rom. 8: 10; 2 Kor. 4: 12). Den eviga döden är verksam i henne från det ögonblick, då hon i otro vänder sig bort från Gud (Ef. 2: 1, 5). Detta tillstånd kallas därför ock i Skriften för död (Matt. 8: 22; Luk. 15: 24; Ef. 5: 14; Upp. 3: 1).

Anm. 1. Uttrycket "andlig död" är oegentligt och förekommer icke i Bibeln. Vad vi mena med andlig död, är den eviga döden, redan verksam i människan (Ef. 2: 1, 5). Likaså främmande för Bibeln är uttrycket "andligt liv". Vad vi kalla det andliga livet, är det eviga livet, som redan är verksamt i den troende. Läs Gal. 2: 20.

Anm. 2. I oegentlig bemärkelse begagnas ordet "död"

a) för att uttrycka, att en människa är skild ifrån, "död för", har ingenting att skaffa med en sak (Rom. 6:11; 7:4; Gal. 2:19);

b) för att uttrycka, att någonting är utan allt värde, ingenting förmår att uträtta, t. ex. tron utan gärningar är död (Jak. 2:17, 26).

17. Döden, såväl den lekamliga som den eviga, är ett uttryck av Guds vrede (Ps. 90: 7. Se kap. 10: § 13).

18. Syndens följd är vidare, att hennes utövning stärker hennes herravälde. Den, som gör synden, är syndens träl (Joh. 8: 34). Ju mer en människa tjänar synden, desto mer trälbunden blir hon under densamma. Ex. dryckenskapen. Även detta syndens herravälde är, såsom självförvållat, ett straff (Rom. 1: 24).

19. Då straffet är det nödvändiga uttrycket av motsatsen mellan Guds godhet (helighet, rättfärdighet) och människans ondhet (synd, orättfärdighet), så kan det endast i oegentlig och bildlig mening betraktas såsom en vedergällning. Detta sker ofta i Gamla testamentet (Ps. 91: 8; Jes. 35: 4; 59: 18 m. fl.). I Nya testamentet sker det endast i Matt. 16: 27; Rom. 2: 6; 2 Tim. 4: 14; 2 Tess. 1: 6 samt på tre ställen (Rom. 11: 9; 12: 19; Hebr. 10: 30) genom citat ur Gamla testamentet.

Kap. 17.

ANDRA TROSARTIKELN.

Jag tror på Jesus Kristus, Guds enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande, född av jungfru Maria, pinad under Fontius Pilatus, korsfäst, död och begraven, nederstigen 'ill dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de dpda, uppfaren till himlarna, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkom-mande till att döma levande och döda.

1. Första artikeln handlar om Guds skapelseverk, andra och tredje artiklarna handla om hans frälsningsverk.

2. Frälsningens verk är, liksom skapelsens verk, Guds, den himmelske Faderns, verk (2 Kor. 5: 19 f.).

Kap. 18.

FRÄLSNINGENS GRUND.

1. Frälsningens grund är Guds kärlek (Joh. 3: 16). Allt, vad Gud gör, har sin grund uteslutande i honom själv.104

Anm. Annars skulle Gud i viss mån vara beroende av något annat, vilket strider mot hans fullkomlighet (självständighet).

2. Gud älskar världen, därför att han är rättfärdig. Se kap. io: § 5—ii.

3. Den högsta kärlek är den högsta rättfärdighet, och den visar sig däri, att den älskar även fiender. Läs Matt. 5: 44—48; Luk. 6: 27, 35; 23: 34; Apg. 7: 60.

4. Den högsta handling av Guds rättfärdighet är alltså det, att han i kärlek utgav sin son för att frälsa världen. Läs därom Rom. 5: 6—8; 8: 32.

Anm. Vid Rom. 8:32 märk den dubbla betydelsen av ordet skona: skona i motsats mot att slå, straffa, fördärva (Rom. 11:21; 2 Petr. 2:4; Apg. 20:29; 1 Kor. 7: 28) samt skona i betydelsen spara, i motsats mot att giva ut (Rom. 8: 32). Jämför 1 Mos. 22:12.

5. Fullkomligt i strid mot den heliga skrift är därför den läran, att genom syndafallet en motsats skulle hava uppkommit mellan Guds kärlek och Guds rättfärdighet. "Efter sin kärlek", säger man, "ville Gud återtaga de förlorade och förlåta dem deras synder, men efter sin rättfärdighet kunde han icke göra det utan en tillfyllestgörande upprättelse. Denna måste bestå i ett lidande, som motsvarade, vad den syndande förtjänat." — "Rättfärdigheten fordrade och kärleken gav den nödvändiga upprättelsen." — Och huru? Och var står det skrivet? 109 Kap. 18: Frälsningens grund

Anm. i. När den förlorade sonens fader mottog sin son så, som han gjorde — handlade han icke då rättfärdigt? När Jesus gick omkring, gjorde väl och hjälpte alla — när han bad för sina fiender — handlade han då rättfärdigt eller ej? När han lärde sina lärjungar att älska och göra väl mot fiender — lärde han dem då att handla rättfärdigt eller orättfärdigt ? En rättfärdig fader kan icke underlåta att göra allt för att rädda en förlorad son och det just för sin rättfärdighets skull. Har han icke en sådan kärlek till honom, så är han icke rättfärdig.

Anm. 2. Några bibelställen, som visa, huru Bibeln betraktar Guds rättfärdighet: Ps. 7: 18; 31:2; 35: 28 ; 51: 16; 71:15, 24; 119:40; 143:11; Jes. 41:10; 42:21; Dan. 9:16; Matt. 27:19; Luk. 23:47; Joh. 17:25; Apg. 3:14; 7: 52; Rom. 3:26; 2 Tim. 4:8; 1 Petr. 3: 18; 1 Joh. 1:9; 2: 1; 3:7.

6. Då man känt, att talet om en inom Guds väsen i tiden uppkommen motsats är i absolut strid mot detta väsens enhet och fullkomlighet, så har man försökt reda sig genom att tänka, att denna motsats redan av evighet varit utjämnad därigenom, att Gud förutsett den upprättelse, som hans rättfärdighet skulle i tidens fullbordan få genom Sonens lidande. Den skulle således aldrig i verkligheten ha kommit till stånd men ändå blivit "utjämnad". Vilka galenskaper!

7. Om ett sådant rättfärdighetens krav på upprättelse (tillfyllestgörelse) för kränkt rättfärdighet hade förefunnits

hos Gud, Fadern, så hade ju samma krav förefunnits hos Sonen, eftersom han och Fadern äro ett. Och vem skulle då skaffa honom upprättelse? Han själv?!io6 Kap. ig: Frälsaren

8. Frälsningens verk avsåg således visserligen ett tillfredsställande av "Guds rättfärdighets krav",

a) men icke i den meningen, som skulle hans rättfärdighet kräva ett visst mått av lidande såsom upprättelse för en kränkning, som han lidit,

b) utan i den meningen, att rättfärdigheten krävde, att allt skulle göras för de fallnas upprättelse och frälsning.

Anm. "Jag är rättfärdig, därför måste jag frälsa de fallna." Sådant är ett rättfärdighetskrav för den enskilde, för samhället, för församlingen, för Gud.

Kap. 19.

FRÄLSAREN.

1. Såsom frälsare framställes dels Gud, dels Jesus Kristus.

2. Frälsare i första rummet är Gud, den himmelske fadern:

a) Gamla testamentets vittnesbörd: Jes. 43:3, 11; 49: 7, 26; 60: 16; 63: 16; Ps. 85: 5; 17: 7; 51: 16 m. fl., m. fl.

b) Nya testamentets vittnesbörd: Luk. 1: 47; 1 Tim. 1:1; 2: 3; 4: 10; 2 Tim. 1:9; Tit. 1:3; 2: 10; 3: 4 f.; Jud. v. 25. På alla dessa ställen kallas Gud direkt för frälsare.Kap. ip: Frälsaren

c) Själva namnet Jesus betyder icke blott "frälsare" utan: "Jehovah är frälsning (frälsare)." Var gång vi uttala namnet Jesus, bekänna vi alltså, att det är Gud Jehovah, som är vår frälsare.

3. Frälsare i andra rummet är Jesus Kristus, Guds son. Därför kallas han på 16 ställen i Nya testamentet vår frälsare, nämligen Luk. 2: 11; Joh. 4: 42; Apg. 5: 31; 13: 23; Ef. 5: 23; Fil. 3: 20; 2 Tim. 1: 10; Tit. 1:4; 2:13; 3:6; 2 Petr. 1:1, 11; 2:20; 3:2, 18; 1 Joh. 4: 14.

Anm. Oegentligt framställes stundom en lärare såsom frälsare, då han varit eller blir medel till syndares frälsning. Läs 1 Kor. 9:22; 1 Tim. 4: 16; Jak. 5: 20. Jämför ock Fil. 2: 12.

4. Förhållandet mellan Fadern och Sonen såsom frälsare: Gud Fadern är den, som frälsar, och han gör det genom Sonen.

Anm. Liknelse: Det var Gud, som förde Israels barn ut ur den egyptiska träldomen, och det gjorde han genom Mose. Jämför Neh. 9:27, där det heter, att Gud gång efter annan gav Israels folk "frälsare". Det var Gud, som varje gång frälste folket genom dessa frälsare.

5. Därför betonar Nya testamentet och framför allt Jesus själv:

a) att han är sänd, utgången och kommen av Gud. Läs Joh. 3: 17; 7: 28; 11: 42; 1 Joh. 4: 9, 10, 14 m. fl.;

b) att han är sänd icke för att göra sin vilja utan Faderns (Joh. 6: 38 f.);io6

c) att de ord, han talar, och de verk, han gör, icke äro hans utan Faderns (Joh. 4:34; 5: 19, 36; 10: 37), varför han ock i sitt ämbetes verk kallas Guds tjänare (Jes. 42: 1; 49: 6; Matt. 12: 18);

d) att det var Gud, som var i Kristus, frälsande världen (2 Kor. 5: 19; Kol. 1: 20);

e) att Kristus fullbordat det verk, som Fadern givit honom att göra på jorden för världens frälsning (Joh. 17: 4; 19: 30), varför han ock kallas Guds frälsning (Luk. 2:30; Apg. 13:47);

f) att Gud, sedan judarna förkastat och dödat honom, uppväckt honom och upphöjt honom till en herre och frälsare (Apg. 5: 31);

g) att all frälsning är genom Jesus och i Jesus (Apg. 4: 12; 1 Joh. 5: 11);

Anm. Han är försoningsmedlet, som Gud framställt (Rom. 3: 25; Hebr. 9:5), han är vägen, sanningen och livet (Joh. 14:6).

h) att tron på honom ytterst är tro på Gud. Se därom Joh. 12:44; 14: 1; i Petr. 1:21.

6. Det är Gud, den himmelske Fadern, säger Paulus om sig och alla troende, som välsignat oss i all andlig välsignelse, och det har man gjort i Kristus (Ef. 1: 3); det är Gud, som utvalt och förutbestämt oss till barna-skap hos sig, och det har han gjort genom Jesus Kristus (v. 5). Denna förutbestämmelse har skett icke i går eller i år, utan före världens grundläggning (v. 4). Den har sin grund icke i någon vår eller Kristi förtjänst, utan i hans kärlek och har skett enligt hansKap. ip: Frälsaren 109

egen viljas välbehag (v. 5). Och hans ändamål med allt är att framställa oss heliga inför sig (v. 4) samt därigenom förhärliga sin egen nåd} med vilken han, Gud, benådat oss i den älskade, näml. Kristus (v. 6, 12). Allt — allt av Gud, allt — allt till Gud (Rom. 11: 36), allt — allt genom och i Kristus.

7. Med avseende härpå kallas Kristus medlare mellan Gud och människan (1 Tim. 2: 5, jämför Hebr. 8:6; 9: 15; 12: 24). Han är den medelperson, genom vilken Gud uppsöker, omvänder, rättfärdiggör, frälsar syndare o. s. v.

Anm. Märk, huru Kristus i Nya testamentet framställes såsom medlare för alla Guds gärningar. Genom Kristus är det, som Gud skapat världen (Joh. 1:3; Kol. 1: 16; Hebr. 1:2), uppehåller världen (Kol. 1:17), frälsar världen (Joh. 3:17), uppväcker de döda (1 Tess. 4:14), dömer världen (Joh. 5:22; Apg. 17:31).

8. Såsom frälsningens medlare är Kristus den frälsande Gudens ställföreträdare inför människovärlden, icke människovärldens ställföreträdare inför Gud. Hans verk är icke att återvinna Gud åt oss, utan att återvinna oss åt Gud.

Anm. Sådan var översteprästens ställning i Gamla testamentet. Han var Guds ställföreträdare inför folket.

9. Märk därför det oriktiga i den läran, att det är för Kristi skull, som Gud är nådig, gör nåd, förlåter synder eller gör något annat, som hör till människans frälsning. Gud gör allt för sin egen skull (Ps. 25: 11;io6

Jes. 43:25). Däremot gör Jesus, vad han gör, för Faderns skull, d. v. s. av lydnad för sin fader (Fil. 2:8), för att förhärliga honom (Joh. 17: 4).

Anm. 1. Det mycket vanliga sättet att bedja Gud göra det eller det "för Jesu Kristi skull" är därför i strid mot evangelium och förekommer ingenstädes i Bibeln. Det tjänar icke alls till att upphöja Jesus. Se Mark. 10:18. Icke så: "Fader, fräls mig för Jesu skull", utan: "Jesus, fräls mig för din Faders skull."

Anm. 2. De gamla kyrkobönerna sluta alltid med orden: "genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre", el. d. Ett exempel: "O, allsmäktige, evige Gud, giv oss, dina fattiga barn, nåden, att vi, rengjorda av alla våra synder, må inför ditt heliga ansikte alltid trygga och dig behagliga framkomma, genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen." (Kyrkobönen på Kyndelsmässodagen.)

De nyare kyrkobönerna sluta lika regelmässigt med: "för Jesu Kristi skull".

Anm. 3. Märk den vanliga uppfattningen av 1 Joh. 2: 12.

Eder äro synderna förlåtna för hans namns skull. I Apg. 10:43 säger Petrus, att var och en troende skall få syndernas förlåtelse genom hans namn. Det är samma sak, sedd från olika sidor. Från människans sida sett är Kristus orsak till frälsningen och allt, vad därtill hör (Hebr. 5:9). Men från Guds sida sett är han icke den orsak, för vars skull, utan den medelperson, genom vilken Gud giver frälsning. Liknelse: Trädets stam är orsak därtill, att grenen har liv, men han är icke orsak därtill, att Gud giver honom liv. En härlig väderlek blir orsak till en god skörd, så att jordbrukaren kan säga, att han har den goda skörden för den goda väderlekens skull. Men han kan icke säga, att Gud givit honom skörden för väderlekens skull utan genom väderleken.115 Kap. 20: Jesu Kristi

Kap. 20.

JESU KRISTI PERSON.

1. Jesu Kristi person: "Sann Gud, född av Fadern i evighet, och tillika sann människa, född av jungfru Maria."

2. Han var en verklig människa såsom vi (Hebr. 2: 14). Hela hans framträdande var en människas framträdande. Han var underkastad människolivets allmänna villkor (Fil. 2:7).

3. Han var människa i sann och högsta mening, han var människan. Såsom sådan måste han vara utan synd, ty synden är något människans sanna väsen motsatt.

4. Han var Guds Son, och det i annan bemärkelse än alla andra, som kallas Guds söner eller barn. Därför kallas han den enfödde Sonen (Joh. 3: 16).

Anm. 1. Guds söner eller barn kallas änglarna (Job. 1:6;

2:1), Adam (Luk. 3:38) på grund av omedelbar skapelse, Israels folk på grund av utkorelse (Hos. 11: 1), de troende på grund av ny födelse (Joh. 3:5; Tit. 3:5) eller upptagning (adoption) till barnaskap (Rom. 8:15, 23; 9:4; Gal. 4:5; Ef. 1:5). För att skilja Kristi sonskap från varje annat kallas han den enfÖdde, icke bara den förstfödde (Rom. 8: 29).

Anm. 2. Obs! Det säges aldrig om Kristus, att han är skapad. Han är före varje skapelse (Kol. 1: 15).115

Kap. 20: Jesu Kristi person

5. Sonen var i begynnelsen hos Gud och var Gud (Joh.

in):

a) Han var, när tingen började att vara. Han är av evighet Se Joh. 17: 5; Kol. 1: 15. Det är genom honom, som allt det skapade blivit till (Joh. 1:3).

Anm. 1. I Bibeln antydes aldrig om någon människa att hon haft föruttillvaro. Människan blir till genom den naturliga födelsen. Guds son var till, innan han vart människa.

Anm. 2. Att säga, att "Jesus" eller "Kristus" var till av evighet, är oegentligt. Jesus är namnet på honom såsom människa, och Kristus är hans ämbetsnamn. Jesus blev han vid sin omskärelse, Kristus blev han genom sin mandomsanammelse eller, kanske rättare, genom dopet (Matt. 3: 17). Det är såsom Guds son han är till av evighet.

b) Han var hos Gud. Genom dessa ord skiljes han i anseende till personen från Fadern.

c) Han var Gud. Det ligger i grundtexten starkt eftertryck på ordet Gud. Därmed framställes han i anseende till väsendet såsom ett med Gud. I honom bor gudavarandets fullhet (Kol. 2:9). Märk: icke gudomlighet (öslott]g) utan gudavarandet (Ssårrjs). Kristus var i sin föruttillvaro jämlik Gud (Fil. 2:6). Han sitter på Guds tron (Hebr. 12: 2).

d) Såsom sådan har han liv i sig själv, vilket icke kan sägas om någon skapad varelse (Joh. 5: 26).

e) Vad som skiljer Fadern och Sonen, är icke det, att Sonen är ett väsen av lägre art än Fadern, utan det, att "inom gudomsväsendet Fadern är fader och Sonen är son" (Pontus Wikner).115 Kap. 20: Jesu Kristi person

Anm. När Herren säger, att Fadern är större än han (Joh. 14:28), så syftar han på denna personliga åtskillnad. Fadern är grunden till Sonens liv (Joh. 6:57), Fadern har givit Sonen att hava liv

— det betecknar personåtskillnad — liv i sig själv

— det betecknar väsensenhet (Joh. 5:26). Enligt Guds beslut skall allting underläggas Sonen, och när det är fullkomnat, skall Sonen själv underläggas Fadern och Gud bliva allt i alla (1 Kor. 15:27 f.).

6. Därför tillkommer honom gudomlig härlighet (Joh. 17: 5) och gudomlig dyrkan (Fil. 2: 10 f.).

Anm. Jämför Upp. 5: 12, där alldeles samma tillbedjan ägnas Sonen, som i kap. 4: 11; 7:12 tillerkännes Fadern. Se ock Upp. 5:13; Hebr. 1:6.

7. Guds son vart kött (Joh. 1: 14) eller kom i kött (1 Joh. 4: 2; 2 Joh. v. 7, jämför 1 Tim. 3: 16), d. v. s. han vart ett lekamligt, sinnligt väsen och detta på det sätt, att han vart människa.

Anm. 1. Att Johannes säger: vart "kött", och icke: vart "människa", det sker för att skarpare framhålla hans verkliga lekamlighet (se 1 Joh. 1:1 f.) i motsats mot den gudomliga naturen. Redan i kristendomens tidigare dagar förekommo kätterier, som förnekade Kristi lekamlighet och ansågo den endast skenbar (doketism). Möjligen hade spår därtill framträtt redan under aposteln Johannes liv.

Anm. 2. Det säges aldrig i Bibeln om någon människa, att hon "kommit i kött" eller "kommit i världen", såsom hade hon förut varit till på annat sätt.

8. Att Guds son vart kött, var en förnedring, ett utblot-tande (Fil. 2:7):

a) Han lade av sig Guds skepnad (Fil. 2:6), d. v. s. den gudomliga tillvarelsef ormen (icke det gudomliga varandet). Denna tillvarelseform var gudomlig härlighet (Joh. 17: 5).

b) Han tog på sig en människolik tillvarelseform och detta i en träls skepnad, d. v. s. i djupaste ringhet.

Anm. Han återtog efter fullkomnat verk sin gudomliga tillvarelseform. Joh. 17: 5; Fil. 2:9; 1 Tim. 3:16; Hebr. 1:8, 13; Apg. 2:34; 1 Petr. 3:22.

9. Hans tillkomst i kött skedde så, att Maria genom Guds kraft, som meddelades henne genom den Helige Ande, avlade i sitt liv och födde honom. Läs Matt. 1: 18—25; Luk. 1: 30—35.

10. Varje människas tillkomst sker genom mänsklig fader och moder. Ett undantag därifrån gjorde naturligtvis de första två, Adam och Eva. Men liksom -den förste Adam kom till på annat sätt än alla andra människor, utan mänsklig fader och utan moder genom en omedelbar skapelsehandling av Gud, så kom även "den siste Adam" till på annat sätt än alla andra människor: visserligen genom moder men utan mänsklig fader, genom ett omedelbart ingripande av Gud.

Anm. 1. Om man förklarar det senare stridande mot naturlagarna, så måste man göra ävensså med det förra. Att saken är oförklarlig, det bevisar alls icke, att den är overklig. I grunden är varje Guds verk oförklarligt. Och om något faller utom tingens vanliga ordning, så är därmed alls icke bevisat, att det faller utom naturens lagar.

Anm. 2. Obs. de två släktregistren Matt. i och Luk. 3.

Det förra är Josefs, det andra Marias stamtavla. Den förra går genom Davids son Salomo, den senare genom hans son Natam.

Anm. 3. Förblev Maria sedan jungfru? Nej. Man har intet skäl att antaga annat, än att de fyra personer — Jakob, Josef, Simon och Judas — som i Matt. J3: 55; : 47; Mark. 3:31; 6:3 nämnas såsom hans "bröder" också voro hans verkliga bröder, barn av Josef och Maria. Likaså att hans i Matt. 13: 56 samt Mark. 6: 3 omnämnda "systrar" voro hans verkliga syskon.

11. Jesus kallar sig aldrig själv Gud utan Guds son, aldrig människa utan människans son. Det synes, som ville Herren därmed betona å ena sidan sin sanna gudom och sin sanna mandom, men å andra sidan sin åtskillnad från Fadern och från människor i allmänhet.

Anm. Till uttrycket "människans son", jämför Dan. 7:13; Joh. 5:27; Ps. 8:5.

12. Apostlarna däremot benämnde honom både människa (1 Tim. 2:5) och Gud (Joh. 1:1; 20:28; Hebr 1:8 f.).

Anm. 1. Märk, huru Herren godtager Tomas bekännelse i Joh. 20:28, då han säger till honom: Min Herre och min Gud, samt förklarar densamma vara ett uttryck av den sanna frälsande tron.

Anm. 2. I Joh. 1: 18 kallas Kristus enligt flera betydande handskrifters vittnesbörd den enfödde Guden. De äldsta grekiska kyrkofäderna anföra ock denna vers efter samma läsart, vilket visar, att det stått så i de handskrifter av Johannes evangelium, som deii6

begagnat. Härtill kommer, att det är lätt förklarligt, att avskrivare ansett "den enfödde Guden" vara skrivfel och därför ändrat det till "den en-födde Sonen". Däremot är det otänkbart, att någon avskrivare skulle ha ändrat "den enfödde Sonen" till "den enfödde Guden". Allt detta talar kraftigt för, att den senare läsarten är den ursprungliga.

Anm. 3. Obs. 1 Joh. 5: 20; Rom. 9: 5, där en dubbel uppfattning är möjlig. Då det på förra stället säges: Denne är den sanne Guden och evigt liv, så kan det syfta på Fadern men ock på Kristus. Rom. 9: 5 kan översättas: vilken är Gud över allting. Det syftar då på Kristus. Men det kan ock översättas: Han som är Gud över allting. Det syftar då på Fadern.

Anm. 4. Obs. betydelsen av namnet Immanuel: Gud med oss. Matt. 1: 23; Jes. 7:14.

Kap. 21.

FRÄLSNINGEN.

1. Ordet "frälsa", "frälsning", begagnas i Bibeln:

a) i lekamlig bemärkelse, då det betecknar befrielse från lekamligt ont, såsom sjukdom (Matt. 9: 22; Mark. 10:52; Luk. 8:36), träldom (2 Mos. 18:10), fara (Matt. 8:25; 1 Sam. 17: 37), död (Matt. 24: 22; 27: 42) o. s. v.

b) i andlig bemärkelse, då därmed menas den eviga frälsningen.

2. Den eviga frälsningen är

a) negativt — människans befrielse från all synd (Matt. i: 21; Joh. i: 29) och alla syndens följder (se kap. 14: § 3 d);

b) positivt = människans fullkomliga återställelse till den rättfärdighet, enhet med Gud och härlighet, för vilken hon är skapad (1 Tess. 5: 23).

Anm. Rättfärdighet är mer än syndfrihet. Syndfri är en hund, men rättfärdig kan han icke kallas.

3. När Nya testamentet talar om frälsningen utan vidare bestämning, så menas alltid den eviga frälsningen. Se Joh. 3: 17; 12: 47; Matt. 10: 22.

4. Frälsningen är fulländningen av Guds frälsningsverk genom Sonen och Anden.

5. Frälsningen består alltså icke däri, att en "frälsning är i Kristus skedd" för världen, vilken frälsning den enskilde skulle mottaga, utan däri, att den enskilde frälses. I Kristus är åt världen given en frälsare, i hans liv och död och uppståndelse är grunden lagd till världens frälsning, och frälsning sker genom att mottaga honom.

6. Ingenting kan vara mer skriftvidrigt än det talet, att världen är frälst. Världen är i syndens, dödens och djävulens våld lika väl efter som före Kristi ankomst och verk på jorden. Läs Joh. 8: 44; 1 Joh. 5: 19; Ef. 2:2 m. fl.ii6

7. Skriftvidrigt är därför allt tal om skillnaden mellan en objektiv frälsning, som skulle bestå däri, att världen är frälst, och en subjektiv frälsning, som skulle bestå däri, att den enskilde blir frälst- genom att i tron omfatta den för hela världen skedda objektiva frälsningen. Världen består av de enskilda. Om man tager bort de enskilda ur världen, så blir "världen" detsamma som ingen — den blir ett abstrakt begrepp — och världens frälsning blir

detsamma som ingen frälsning.

Anm. Obs. Rom. 3: 24 f. Framlidne biskop Johansson försökte förklara den "objektiva" frälsningen så, att "världen är på ett grundläggande sätt frälst". Men vad betyder då detta annat, än att grunden är lagd till världens frälsning? Och varför kan man då icke tala så ?

8. Guds frälsningsverk är alltså icke ett "i Kristi död avslutat" utan ett alltjämt pågående verk, i det att människor alltjämt frälsas genom att mottaga frälsaren.

Anm. 1. Frälsningens grundläggning är ett avslutat verk.

Husets grund är lagd, den är färdig, men huset bygges ännu alltjämt, till dess det står färdigt.

Anm. 2. "Men skall jag då icke tro på en frälsning, skedd för världen, om jag själv skall bli frälst? Vad har jag då att hålla i?" Nej, du skall tro på en frälsare, given åt världen, en frälsare, som kan fullständigt frälsa alla, som genom honom komma till Gud (Hebr. 7:25). Se ock Hebr. 5:9. Genom att tro på honom, "av hjärtat hålla sig till honom", vinnes frälsning. En fullkommen frälsare är mer att hålla i än en s. k. objektiv frälsning. Aldrigii6 Kap. 21: Frälsningen

säger heller skriften: Tro på frälsningen, vänd dig till frälsningen, utan alltid: Tro på frälsaren, vänd dig till honom, håll dig av hjärtat till honom.

Anm. När Herren på korset utropade: Det är fullkomnat (Joh. 19:30), då var allt det fullgjort, som han enligt profetian skulle göra under sitt jordeliv. Men ännu är oändligt mycket att göra, innan det tillstånd av synd, vari världen befinner sig, är upphävt (Joh. 1:29), den siste fienden tillintetgjord (1 Kor. 15:26), världsdomen hållen (Matt. 25), Guds rike upprättat (Apg. 1:6 f.). Och innan det är skett, är icke allt fullkomnat, som hör till Herrens f rälsar ämbete.

9. Frälsningen förutsätter en här i livet alltjämt fortgående rening från synden, vilken sker

a) genom syndernas förlåtelse (Rom. 4: 7; Jes.

43-25);

b) genom helgelse (Hebr. 12: 14; Upp. 21: 27).

10. Därför framställes frälsningen i Bibeln även för de troende såsom något tillkommande, såsom resultat av det frälsningens verk, som pågår under hela den troendes liv. Läs därom de tydliga orden i Matt. 1: 121; 10:22; 24:22; Apg. 2:21; Rom. 5:9 f.; 10:9; 13: 11; i Kor. 3: 15; 5: 5; 15: 2; Fil. 1: 28; 2: 12;

1 Tess. 1: 10; 5:8 f.; 2 Tess. 2: 13; 1 Tim. 4: 16;

2 Tim. 2: 10; 3: 15; 4: 18; Hebr. 9: 28; 1 Petr. 1: 5, 9; 2: 2; 3: 21.

Anm. 1. Det är därför mycket vilseledande, när man framställer frälsningen såsom likbetydande med omvändelsen samt säger: "Då och då blev jag frälst när man menar omvänd. Omvändelsen är begynnelsen, frälsningen är slutet av frälsningens väg (1 Petr. 1:9).ii6

Anm. 2. Härmed är ock den fråga besvarad, som har sin rot i sammanblandning av begreppen omvändelse och frälsning: "Kan den, som är frälst, gå förlorad?" Den frågan skall besvaras med nej. Den som är omvänd och troende, kan gå förlorad, nämligen om han icke håller ut i tron, tills han blir frälst (Matt. 10:22). Har han däremot hållit ut, tills han vunnit frälsningen, sedan kan han icke gå förlorad.

11. Men huru då förstå Ef. 2: 5, 8; 2 Tim. 1:9; Tit. 3: 5, där Paulus säger, att de troende äro frälsta? Svaret gives i Rom. 8: 24. I hoppet frälst är alltså den troende. Men hoppet sträcker sig efter det tillkommande.

Anm. Det är vanligt, att tillkommande ting, som äro nära förestående eller ofelbart vissa, framställas såsom redan skedda. Se t. ex. Jes. 53; Rom. 8: 30; Ef. 2:6. Jämför språkbruket även hos oss. Vi säga t. ex.: " han är förlorad", " han är räddad", när vi se, att hans undergång är oundviklig eller hans räddning säker.

12. Naturligtvis kan man säga, att en troende blivit frälst från den eller den synden, vari han förut levat, t. ex. dryckenskap, äktenskapsbrott, oärlighet o. s. v., när den synden genom Guds nåd är fullständigt övervunnen. Det är frälsning men icke frälsningen. Se kap. 41. Frälsningen innefattar ej blott detta utan vida mer (se § 2).

Anm. Obs. till jämförelse Joh. 1:17. Nåd och sanning fanns även i gamla förbundet, men nåden och sanningen ha kommit genom Jesus Kristus. Sammalunda är varje befrielse från ont en frälsning, men vad Bibeln menar med frälsningen, är det icke.

13. Alltså: Frälsningens grund är av Gud lagd i Kristus Jesus och hans verk. Genom att omvända sig och i tron omfatta honom får människan syndernas förlåtelse och blir försonad med Gud (2 Kor. 5: 20). Därmed är hon inne på frälsningens väg. Framhärdar hon så i tron intill änden, så vinner hon frälsningen (Kol. 1: 21—23).

Kap. 22.

HUVUDPUNKTERNA AV KRISTI FRÄLSAREVERK.

1. Pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven. Med dessa ord framhålles hans sanna mandom och betonas verkligheten av hans död, gentemot gnos-tiska villfarelser, som ansågo hans mandom och död såsom endast skenbara.

2. Att Gud gav honom ut i döden för syndare, var det högsta förhärligande av hans kärlek (Rom. 5:8; Hebr. 2:9).

Anm. Att Gud därigenom skulle på honom uttömma eller släcka någon sin vrede eller utkräva betalning för vår syndaskuld el. d., därom finnes ingen den ringaste antydan i den heliga skrift. Över honom vilade ett fullkomligt Guds välbehag (Matt. 3: 1?; 12: 18; 17: 5; 2 Petr. 1:17; Joh. 8:29). Bakom Kristi lidande och död låg å Guds sida endast nåd, kärlek till syndare och angelägenhet om deras frälsning (Joh. 3:16 f.; Hebr. 2:9).

3. Lidandet och döden tillfogades Kristus:

a) i närmaste hand av fienderna (Apg. 2: 23; 5: 30);

b) ytterst av satan (Luk. 22: 53; Joh. 14: 30).

4. Kristi lidandes och döds betydelse för honom själv

var

a) att han därav, ehuru han var son, lärde lydnad (Hebr. 5:8);

b) att han för denna lydnads skull blev krönt med ära och härlighet, i det att Gud upphöjde honom och gav honom det namn, som är över alla namn, på det att i det namnet skall böja sig varje knä i himlarna, på jorden, och under jorden (Hebr. 2:7; Fil. 2:9 f.).

5. Kristi lidandes och döds betydelse för oss var

a) att han därigenom blivit fullkomnad såsom vår frälsnings grundläggare samt sålunda blivit en orsak till evig frälsning för alla dem, som lyda honom (Hebr. 2: 10, 18; 5: 9);

b) att han genom densamma nedrivit skiljemuren mellan judafolket och hednafolken, på det att Abrahamsvälsignelsen måtte komma ut till hednafolken (Gal. 3: 13 f.; Ef. 2: 13—16);

c) att därigenom även väg öppnats till återställande av den ursprungliga enheten mellan människovärlden och den goda änglavärlden (Kol. 1: 19 f.; Ef. 1: 10);

d) att han genom sin död "tillintetgjort" djävulen (Hebr. 2: 14), visserligen icke i den meningen, att djävulen icke vidare finnes till, men i den meningen, att hans makt är krossad. Det var han, som var fienden. Det var hans huvud, som skulle krossas (1 Mos. 3: 15; Joh. 14: 30).

Anm. Även i vårt språk säga vi, att en fiende är "tillintetgjord", när han lidit ett avgörande nederlag, så att hans makt är krossad.

6. Nedstigen till dödsriket, 1 Petr. 3: 19 f.; 4: 6. Naturligtvis föranleda apostelns ord i kap. 3: 20 en mängd frågor. Skall evangelium predikas för alla, som hava dött i otro, eller skall det predikas endast för sådana, som här i tiden icke hava hört evangelium? Skall det predikas icke blott för dem, som voro i dödsriket då, när Kristus steg ned dit, utan även för dem, som hava kommit till dödsriket, sedan Kristus uppstått därifrån? Till svar på dessa frågor har man ingenting annat än gissningar. Vanligen tänka sig bibeltolkarna saken på följande vis: En människas fördömelse — såväl som hennes salighet — beror uteslutande på hennes förhållande till Kristus. Lika litet som hon kan bliva frälst utan genom att mottaga Kristus, lika litet kan hon bliva fördömd utan genom att förkasta Kristus. Men skall hon kunna mottaga honom eller förkasta honom, så måste hon hava hört om honom. De som hört evangelium här i tiden och förkastat honom, för dem står intet hopp åter. De däremot, som här i tiden aldrig hört evangelium, och som således varken kunnat mottaga eller förkasta Kristus, för dem skall evangelium predikas i dödsriket, på det att de där må kunna bestämma sig, antingen de vilja mottaga eller förkasta honom. Men, som sagt, allt detta är allenast gissningar utan säker grund. Här må tillämpas profetens ord: Det uppenbarade är för oss, det fördolda hör vår Gud till.

Anm. Märk: Herren stiger ned från Guds tron till jorden, från jorden till dödsriket. Sedan återvänder han genom uppståndelse från dödsriket till jorden och genom himmelsfärden från jorden till Guds tron.

7. Uppstånden på tredje dagen från de döda.

Anm. Han dog på fredags afton och uppstod på söndags morgon. Det gör efter vårt räknesätt en dag och två nätter, men enligt judarnas räknesätt var det tre dygn (Matt. 12:40). De räknade: fredag, lördag, söndag. Romarna räknade på samma sätt. Den 30 januari t. ex. kallade de den tredje dagen före den 1 februari. I ett fall räkna vi på samma sätt, då vi kalla en vecka "åtta dagar" — "i dag 8 dagar till", då vi mena sju. Ja, om tiden från fredag kväll i den ena veckan till fredag morgon i den andra kunna vi säga: "I dag precis åtta dagar till", ehuru det egentligen är endast 6 dagar och 7 nätter.

8. Kristi uppståndelse var Guds verk. Läs Apg. 17: 31; Rom. 8: 11; 1 Kor. 6: 14; 2 Kor. 4: 14.

Anm. I Nya testamentet säges ömsom, att Kristus stod tipp (Mark. 8:31; Luk. 24:7; Apg. 10:41), ömsom att han blev uppväckt (Matt. 28:7; Joh. 21:14). Obs. Joh. 10: 17.

9. Kristi uppståndelse var förutsagd i Gamla testamentet. Läs Ps. 2: 7 (jfr Apg. 13: 33; Hebr. 1: 5); Ps. 16: 8—11 (jfr Apg. 2: 25—28).

10. Kristi uppståndelse var en kroppens uppståndelse, fastän i förändrad gestalt. Se Luk. 24: 40—43; Joh. 20:20, 27; Apg. 10:41; 1 Kor. 15:35—44.

11. Kristi uppståndelses verklighet är bevittnad av apostlarna, för vilka han visade sig levande vid olika tillfällen under loppet av 40 dagar. Läs Matt. 28; Mark. 16; Luk. 24; Joh. 20 och 21; Apg. 1; 1 Kor. 15: 1—8. Och apostlarna voro sanningens män i högsta mening.

Anm. I Nya testamentet talas om tio särskilda uppenbarelser av den uppståndne: För Maria Magdalena (Joh. 20:14 f-)> för Petrus (Luk. 24:34; 1 Kor. IS: 5)> för de två som gingo till Emmaus (Luk. 24: 13), för "de tolv" — med undantag av Tomas, som var frånvarande (Joh. 20:24), och Judas Iskariot, som hade hängt sig — (1 Kor. 15:5; Luk. 24: 36; Joh. 20:19 f.), för mer än 500 brödet (1 Kor. 15:6), för Jakob (1 Kor. 15:7), för alla apostlarna, Tomas med (Joh. 20:26 f.; 1 Kor. 15:7), för lärjungarna vid Galileiska havet (Joh. 21:4 f.), för alla lärjungarna vid himmelsfärden (Apg. 1:2 f.), för Paulus (Apg. 9:3 f.).

12. Man har häremot anmärkt, att apostlarna voro så ivriga i sin väntan, att han skulle uppstå, att deras fantasi till slut blev så uppjagad, att de tyckte sig se honom livslevande för sina ögon. Deras förkunnelse var alltså intet bedrägeri utan ett lätt förklarligt psykologiskt misstag. Denna invändning krossas i grund därav:

a) att apostlarna icke alls väntade} att han skulle uppstå från de döda;

b) att de därför själva trodde, att det var en synvilla, när han visade sig för dem, så att han hade all möda för att övertyga dem om, att det verkligen var han;

c) att Paulus bestämt förklarar, att om Kristus icke är uppstånden, så är apostlarna falska vittnen (1 Kor. 15: 15). Han betackar sig för alla förmildrande förklaringar. Se för övrigt Kap. 9: 15, anm. 3.

13. Kristi uppståndelses verklighet är vidare bevittnad av

översteprästerna och fariséerna, ty:

a) dessa hade vidtagit alla åtgärder för att förhindra varje bedrägeri å lärjungarnas sida, då de föranstaltat om gravens försegling och bevakande (Matt. 27:62—65);

b) när väktarna kommo från graven och berättade, att Jesus stått upp, så mutade rådet dem, på det de skulle utsprida den lögnen, att de hade somnat, och att lärjungarna under tiden stulit bort kroppen ur graven. Och då väktarna hade anledning att frukta straff av Pilatus, för att de hade somnat, så lovade rådet att även muta Pilatus (Matt. 28: 11—15);

c) när apostlarna sedan predikade för folket, att Jesus var uppstånden, så förföljde rådet dem, men ingen av prästerna eller fariséerna vågade opponera sig mot deras predikan och säga till folket, att de ljögo.

14. Kristi uppståndelses verklighet är vidare bekräftad av de närmast följande händelserna. Ty det är absolut otänkbart, att apostlarnas predikan skulle ha kunnat omvända folket i så stort antal, om icke folket hade vetat, att det som utgjorde kärnpunkten i densamma, nämligen Kristi uppståndelse, var en historisk verklighet (Apg. 2: 41).

15. Kristi uppståndelses betydelse. På Kristi uppståndelses verklighet vilar enligt Pauli ord i 1 Kor. 15: 14—18:

a) hela evangelii sanning — ty utan den blir apostlarnas predikan tom (utan innehåll), ja, en lögn och de själva falska vittnen;

b) hela den kristna trons värde — ty utan uppståndelsen blir denna tro tom (innehållslös);

c) hela frälsningen — ty är icke Kristus uppstånden, då äro de troende ännu i sina synder, och då ha även de, som avsomnat i Kristus, gått förlorade.

Anm. Man har invänt, att Kristi lära väl kan vara sann, även om han själv är död. Apostlarnas lära är lika sann, ehuru de själva äro döda. Ja, det vore rätt, om Kristus allenast vore en lärare såsom de. Men nu är han en frälsare, till vilken hela evangelium hänvisar, och då kunna apostlarna gärna vara döda, bara han lever. Om jag hänvisat den sjuke till en läkare, så är det sedan likgiltigt, om jag lever eller är död, bara läkaren lever. Men är han död, då är min hänvisning till honom bedrägeri. Men att visa syndare till en död frälsare är just detsamma som att visa sjuka till en död läkare.

16. För apostlarna var det klart, att om Jesus skulle vara Kristus, Frälsaren, så måste han leva. Därför kunde de tro på honom, medan han levde. När han dog, var det slut med deras tro (Luk. 24: 21). Först sedan de blivit säkert överbevisade därom, att han var uppstånden och åter levde, kunde de tro på honom igen (Luk. 24: 34; Joh. 20: 19—29).

Anm. Märk den konsekventa apostoliska framställningen: Gud utgav Sonen — fienderna dräpte honom — Gud uppväckte honom — han återvände till Fadern (Joh. 16:28) och satte sig på hans högra sida (Apg. 2:33; 3:15; 4:10; 5:30 f.; 10:39 f.; 13:28—30). Överallt är uppståndelsen huvudpunkten, i förhållande vartill döden intager en underordnad ställning. En fullständig upp- och nedvändning därav är den så vanliga predikan, vari uppståndelsen spelar en underordnad roll i förhållande till döden. Medan man jämt och ständigt frågar: "Vad skedde i Kristi död?" frågas nästan aldrig: "Vad skedde i Kristi uppståndelse ?"

17. Uppfaren till himlarna. Nya testamentet framställer det dels så, att Fadern upptagit honom (Apg. 1: 2, 9, 11, 22; 1 Tim. 3: 16), dels så, att han själv stigit upp dit (Joh. 3: 13; 6: 62; 20: 17; Ef. 4: 10). Jämför §§ 8 och 18.

18. Sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida (högra sidan av Guds tron, Hebr. 12: 2). Detta framställes i Nya testamentet ömsom så, att Gud satt honom (Apg. 2: 33) 5: 31; Ef. 1: 20), ömsom så, att han själv satt sig där (Hebr. 1: 3; 8: 1; 12: 2). Jämför §§ 8 och 17.Kap. 22: Huvudpunkterna av Kristi frälsareverk 129

19. Med uttrycket: "sittande på Guds högra sida" betecknas, att Gud givit honom all makt i himlar och på jord. Läs därom Matt. 28: 18; 11: 27; Joh. 3: 35; 13: 3; 17: 2; Ef. 1: 22; Hebr. 1: 2; 2: 8.

20. Denna makt skall han behålla, till dess han lagt alla sina fiender under sina fötter. Därefter skall han överlämna riket och makten åt Gud och själv bliva Fadern underlagd, på det Gud må vara allt i alla. Se därom 1 Kor. 15: 28.

21. Betydelsen för de troende av detta hans sittande på Faderns högra sida:

a) han har gått in i himmelen såsom en förelöpare för oss, vorden en överstepräst enligt Melkisedeks ordning till evig tid (Hebr. 6: 20);

Anm. Kristi översteprästerliga ämbete tillhör den himmelska helgedomen och har begynt med hans ingående dit. Jfr Hebr. 7:26; 8: 4 f.

b) såsom förelöpare har han gått för att bereda de sina rum i Faderns hus (Joh. 14: 2), sedan han av Fadern fått makt över allt kött, på det han skall giva evigt liv åt alla dem, som Fadern givit honom (Joh. 17: 2);

c) hos Fadern beder han alltid för de sina (Hebr.

7:25);

d) hans återgång till Fadern var det nödvändiga villkoret för Andens sändande, men Andens sändande var nödvändigt för fullföljandet av hans frälsaregärning (Joh. 7:39; 16:7—15);

e) genom denna Ande är han närvarande hos de sina alla dagar intill tidsålderns fulländning (Matt. 28: 20), tills de, helgade till hela sin varelse — till ande, själ och kropp — må varda mogna att gå in med honom i hans rike (1 Tess. 5: 23).

Anm. Så länge han vandrade här på jorden, var han inskränkt till tid och rum.

22. Därifrån igenkommande för att:

a) uppväcka de döda (1 Tes. 4: 16; Joh. 5: 28 f.);

b) upptaga de troende, som då leva (1 Tess. 4: 17; 1 Kor. 15:51 f.);

c) döma levande och döda (Apg. 10: 42; 17: 31; Rom. 14: 10; 2 Kor. 5: 10; 2 Tim. 4: 1; 1 Petr. 4: 5), rättfärdiga och orättfärdiga (Apg. 24: 15; Matt.

25:31

Anm. Obs. den dubbla betydelsen av ordet döma:

a) = hålla dom, antingen domen är till den dömdes fällande eller frikännande (Luk. 7: 43; Joh. 8:26, 50; Apg. 3:13; 16:15),

b) = fördöma (Joh. 3:17 f.; 5:24; 16:11).

23. Domen skall ske

a) i rättfärdighet (Apg. 17:31);

b) efter sanna förhållandet, d. v. s. efter vars och ens verkliga ställning till Herren (Rom. 2:2);

c) utan anseende till personen (Rom. 2: 11 f.).

24. De gudlösa och de, som endast varit skrymtare, skola bortvisas till förtappelse (Matt. 13: 30, 41; 25: 41 f.), de rättfärdiga skola gå in i Guds rike (Matt. 25: 31 f.; Joh. 5: 28 f.; 2 Tim. 4: 18).134 Kap. 23: Återlösningen 131

25. Där skola de rättfärdiga erhålla

a) ett härligt arv (1 Petr. 1: 4; Rom. 8: 17), en obeskrivlig salighet såsom Guds barn (Rom. 8:23; 1 Kor. 2: 9; 2 Kor. 12: 3 f.);

b) en rik ersättning för allt, vad de för Herrens skull lidit och försakat (Matt. 5:12; 19:29; Mark. 10: 30);

c) en härlig lön för allt, vad gott de till hans ära gjort (Matt. 10: 41; 25: 31 f.; Upp. 22: 12).

Anm. Obs. innehållet i 2 Kor. 5:10.

26. Till denna domshandling hör vidare omskapandet av himlar och jord (2 Petr. 3: 13; Upp. 21: 1; Rom. 8: 19—21).

Anm. Såsom synden drog förbannelse över skapelsen (1 Mos. 3:17), så skall frälsningen medföra skapelsens återställande till den härlighet, som var Guds ursprungliga skapelseplan. Denna återställelse kallas av Jesus för pånyttfödelse (Matt. 19:28).

Kap. 23.

ÅTERLÖSNINGEN.

1. Frälsningen benämnes i Skriften även återlösning.

2. Återlösning är ett bildlikt uttryck för frälsning. Det är i Bibeln synnerligen vanligt. Läs Luk. 2: 38; Rom. 3:24; 8:23; 1 Kor. 1:30; 6:20; 7:23; Ef. 1:7, 14; 4: 30; 1 Tim. 2:6; Tit. 2: 14; 1 Petr. 1: 18; Upp. 5:9; 14: 3 f.; Jes. 43: 1; 52: 9; Ps. 72: 14 m. fl.,m. fl.134 Kap. 23: Återlösningen 132

Anm. Märk, huru vår vanliga bibelöversättning fuskar bort denna bild genom att på många ställen skriva förlossning i st. f. återlösning. Obs. särskilt Rom. 8:23, där uppståndelsen kallas kroppens återlösning (grt).

3. I överensstämmelse därmed kallas det en försäljning, när en människa råkar i fångenskap under fiender (Ps. 44: 12, 13; Dom. 2: 14; Jes. 50: 1 m. fl.) eller under synden (1 Kon. 21: 25; Rom. 7: 14). Läs Jes.

52:3.

4. Även i vårt språk begagnas samma uttryck. Vi säga: "han är såld", när vi mena: "han är ohjälpligt förlorad." Vi säga, att t. ex. segern var dyrköpt, den kostade mycket blod" — "han räddade den drunknande, men den räddningen kostade honom själv livet" o. s. v.

5. Subjektet för återlösningen är Gud. Ps. 19: 15; Jes. 41: 14; Jer. 31: 11; 33:8; Hos. 13: 14; Ps. 103:4; Luk. 1:68. — Objektet är människan (Tit. 2: 14). — Medelpersonen är Kristus, som ock i andra hand kallas återlösaren, köparen: han köper människan åt Gud (Upp. 5:9).

6. Vad människan återlöses ifrån: "från alla synder, från döden och djävulens våld" (L.):

a) från synden genom pånyttfödelse och helgelse (Ps. 130:8; Matt. 1:21; 1 Petr. 1: 18);

b) från döden genom uppståndelse (Upp. 20: 13 f.; 1 Kor. 15:26; Rom. 8:23).134 Kap. 23: Återlösningen

133

c) från djävulen genom dennes fullständiga krossande (Rom. 16: 20; Upp. 20: 10; Matt. 6: 13, jfr 1 Petr. 5:8; 1 Joh. 5: 19).

Anm. 1. Matt. 6:13 skall översättas: Fräls oss undan den onde.

Anm. 2. Slutpunkten av återlösningen är kroppens återlös-ning och därmed barnaskapets fulla förverkligande (Rom. 8:23).

7. För dem, "som voro under lagen" (d. v. s. judafolket), har återlösningen den särskilda betydelsen att frigöra dem från Mose lag, "på det de må få barnaskapet" (Gal. 3: 13; 4: 4 f.). Se kap. 5, punkt 13—15.

Anm. Att tala om hednafolkens frälsning från den mosaiska "lagens förbannelse" är obibliskt. De ha aldrig varit under lagen eller dess förbannelse. Hedningarnas synd är icke synd mot Mose lag. De skola därför dömas "utan lagen". Men judarna hava syndat "i lagen" och skola därför "dömas genom lagen". Läs därom de tydliga orden i Rom. 2: 12. Judens dom blir därför en annan — och hårdare — än hedningens (Rom. 2:9. Läs ock Rom. 5: 12 f.; Luk. 12:47).

8. När frälsningen framställes såsom en återlösning, så blir det, som för frälsningen utgives, i samma bild en köpeskilling, en lösepenning.

Anm. "Segern vid Lutzen var dyrköpt, den köptes med konungens liv."

9. Vad Kristus utgav för vår frälsning (i bilden: såsom lösepenning), det var sin själ (Matt. 20: 28; 1 Petr. 1: 18 f.).134

10. Uttrycken själ och blod äro synonyma (liktydliga). Se 3 Mos. 17: 11: "Köttets själ är i blodet." Blodets utgjutande är själens utgivande. "Jesu blod" är Jesu i döden för oss utgiven själ. Läs Ef. 1: 7; 2: 13; Rom. 5: 9; Hebr. 9: 12 m. fl.

11. Det svenska ordet för, då det säges, att någon är eller gör något för någon, såsom att Kristus "utgivit sig för oss", "dött för oss", "beder för oss", "givit sin själ till en lösepenning för många" o. s. v., uttryckes i grundspråket med två olika ord:

a) det ena är hypér (tirtég), som betyder "för skull", "å någons vägnar", "för någons räkning", "till förmån för någon" (Mark. 9:40; Joh. 6:51; 10:11; 11: 50; Rom. 8: 32; 1 Kor. 1: 13; Hebr. 7: 25 o. s. v.). Jfr Apg. 5: 41; 9: 16; 2 Kor. 5: 15.

Anm. 1. Det hände en gång i Dalarna: En skollärarinna hade hos sig två skolbarn. Det var tidig höst. Hon förbjöd dem att gå ned på den svaga isen. Men de voro olydiga. Hon hörde ett skrik från isen. Barnen lågo i vattnet. Hon rusade dit. Isen brast under henne. Hon lyckades dock rädda barnen men drunknade själv. Hon gav sitt liv för dem, för att rädda dem.

Anm. 2. Det är fast otroligt, huru angelägen man varit att på något ställe få hypér att betyda "i stället för", på det man sedan måtte kunna tillämpa det på sådana ställen, där det talas om, att Kristus "dött för oss", samt läsa dessa ställen, såsom stode det, att "Kristus lidit dödsstraffet i vårt ställe". Sålunda beslöt 1883 års kyrkomöte, att 2 Kor. 5: 20 skulle lyda: Vi äro sändebud "i Kristi ställe" (hypér) och bedja "i Kristi ställe". Bibelkommissionen hade föreslagit det riktiga: "för Kristi134 Kap. 23: Återlösningen

skull". Men kyrkomötet beslöt, som sagt, att det oriktiga skulle sättas dit i stället. Nu har dock den senaste bibelkommissionen, efter alla strider, som varit, sett sig tvungen att gå tillbaka till det riktiga och skriva: "å Kristi vägnar", vilket är till meningen detsamma som "för Kristi skull" eller "för Kristi räkning". Detsamma har skett i Fi-lem. v. 13, där man ock hade översatt hypér med "i stället för". I 2 Kor. 5:15 står, att Kristus har dött och blivit uppväckt för (hypér) oss. Om nu det förra skulle betyda, att han dött i vårt ställe, så att vi själva slippa att dö, så måste det senare betyda, att han stått upp i vårt ställe, så att vi själva nu slippa att uppstå! Se för övrigt kap. 25: § 17—19.

b) det andra är anti (åvrl), som egentligen betyder "mitt emot" (t. ex. att ett hus ligger mitt emot ett annat); sedan betecknar det:

aa) att något sker till vedergällning för (mot) något (se t. ex. Matt. 5: 38: "öga mot öga, tand mot tand"; Rom. 12: 17; 2 Tess. 2: 10);

Anm. I sammansättningar betyder anti detsamma som vårt svenska mot, t. ex. motsäga (Luk. 2:34), köttet och anden äro emot varandra (Gal. 5: 17), antikrist (= mot Kristus, 1 Joh. 2: 18).

bb) att något utgives för att därigenom vinna något, t. ex. att någon giver en summa penningar för att utlösa en fånge eller vinna en sak, som han vill äga. I denna mening säges, att Kristus givit sin själ till lösen för många, d. v. s. för att ur syndens välde frigöra många (se 1 Petr. 1: 18);134

cc) att man gör en sak i st. f. att göra något annat, t. ex. giver en orm i st. f. en fisk (Luk. 11: ii).

12. Ett bibelställe, som synnerligen ofta och grovt misshandlas för att stödja den läran, att Kristus lidit dödsstraffet i vårt ställe, är Gal. 3: 13 f. Detta ställe lyder efter grundtexten: Kristus har köpt oss ut ur lagens förbannelsef vorden för oss en förbannelse — emedan det är skrivet: förbannad är var och en, som hänger på trä — på det att Abrahams välsignelse må komma till hedningarna i Kristus Jesus. Först måste märkas, att orden: "vorden en förbannelse för oss" alldeles icke betyda: "då han vart", utan: "därigenom att han vart en förbannelse för oss". Här är alltså icke fråga om tidpunkten, då det skedde, utan om sättet och medlet varigenom det skedde. Sedan frågas, vilka "oss" aposteln menar. Det avgöres av sammanhanget. När han säger, att Kristus utköpt oss, på det att Abrahams välsignelse må komma till hedningarna, och sålunda sätter oss i motsats mot hedningarna, så är uppenbart, att han med "oss" menar judar. Men att han icke menar alla judar, visar han i v. 10, där han säger, att de judar, som ännu "voro av" (höllo sig till) lagens gärningar, fortfarande "voro under förbannelse". Alltså menar aposteln med ordet oss sig själv och alla andra judar, som voro i Kristus Jesus. Dessa voro utköpta, frigjorda från den mosaiska lagens förbannelse, på det att nu genom dem Abrahamsvälsignelsen, vilken förut varit, så att säga, instängd inom judafolket, måtte komma134 Kap. 23: Återlösningen

ut till hedningarna. Se Kol. 2: 14; Ef. 2: 14 f., där i sak alldeles detsamma säges.

Anm. i. Att Paulus icke hade blivit frälst från lagens förbannelse då, när Kristus dog på korset, det är uppenbart därav, att han hade även efter Kristi död varit under förbannelsen, ända till dess han blev troende.

Anm. 2. Att Kristus blivit en förbannelse för oss, det förklarar Paulus så, att han "hängt på trä" för oss. Ty var och en, som hängde på trä, var "en Guds förbannelse" enligt 5 Mos. 21:23. Hos judarna begagnades icke korsfästelsestraffet. Det var ett romerskt dödsstraff. Hos judarna däremot hängdes i vissa fall avrättade brottslingars döda kroppar upp på trä. Det är således icke korsdöden och det därmed förenade lidandet utan den döda kroppens hängande på trä, som orden i 5 Mos. 21:23 åsyfta. Och detta ägde sin tillämpning icke blott på brottslingar utan på alla, som "blivit hängda på trä", således även på Kristus och med honom på alla troende, som blivit korsfästa, bland vilka även t. ex. ap. Petrus var. Därmed är naturligtvis icke sagt, att dessa voro personligen förbannade av Gud. Nej, över dem vilade Guds välsignelse. Men deras döda kroppars hängande på trä var en förbannelse — en styggelse — för Gud. På detta sätt hava tusenden av Guds välsignade vittnen till följd av fiendens ondska dött den död, som enligt Mose lag var "en Guds förbannelse".

13. Vem mottog lösepenningen? — När jag t. ex. säger: "Han räddade den drunknande, men den räddningen köptes med hans eget liv", vem mottog då lösepenningen? När "segern vid Lutzen köptes med konungens liv", vem mottog då köpeskillingen? Likaså: När Gud sålde sitt folk och återköpte det (se punkt 3, 4),134

vem mottog då köpeskillingen? — Svar: Uttrycket "återlösning" är en bild, och i varje bild finnes något, som icke kan utföras. Och det är i denna bild förhållandet med denna fråga. Därför varken framkastas eller besvaras hon någonstädes i den heliga skrift.

14. Det är först, när man fattar återlösningen, icke såsom en bild utan såsom en verklig affär mellan köpare och säljare, som fråga kan uppstå om vem som mottog lösepenningen. Och då blir det naturligtvis säljaren. De gamla kyrkofäderna sade ock rent ut, att det var satan: "Kristus köpte människan av satan åt Gud, och då skulle naturligtvis satan ha betalningen."

Anm. Det vidriga i denna tanke sökte de mildra genom den bilden, att om någon blivit bestulen på sin egendom, så har han väl rättighet att taga den igen, men ädlare handlar han, om han köper den tillbaka från tjuven.

15. När man insåg det orimliga i detta men ändå vidhöll tanken på ett verkligt köp, då vände man saken så, att Kristus betalade Gud. Men nu stötte man på den orimligheten, att det ju var åt Gud och icke från Gud som människan skulle köpas.

16. Då konstruerade man upp en motsats mellan Guds rättfärdighet och kärlek, så att kärleken genom Sonens utgivande i döden betalade människans skuld till rättfärdigheten och sålunda köpte av Guds nåd och syndernas förlåtelse åt människan. Alldeles som stode en skymt av sådant i Skriften! Eller som om134 Kap. 23: Återlösningen 139

det icke vore rättfärdigt för Gud att vara nådig och förlåta synder utan betalning! Läs Luk. 7: 42; Matt. 18:32.

Anm. Enligt nämnda lära skulle Guds nåd vara en frukt av återlösningen, medan Guds ord säger, att den är roten därtill (Hebr. 2:9). Bibelns lära, att Kristus skulle återlösa oss åt Gud (Upp. 5:9), blir då omvänd till, att Kristus skulle återlösa Gud åt oss. Sådant kallar man ren upp- och ned-vändning.

17. Alltså om igen:

a) det är Gud, som återlöser (frälsar);

b) det är människan, han återlöser (frälsar);

c) det är från synden och dess följder, han återlöser (frälsar) henne;

d) det är åt sig, han återlöser (frälsar) henne;

e) för detta ändamål giver han ut sin son;

f) genom honom såsom medelperson är det han återlöser (frälsar) människan åt sig;

g) för att utföra detta sin Faders verk är det Sonen giver ut sin själ. Hans själs utgivande i döden blir alltså, bildligt talat, lösepenningen (frälsningsmedlet) .

Kap. 24.

FÖRSONINGEN. I.

1. Frälsningen sker genom försoning. All religion — även den hedniska — är i grunden ett rop efter frälsning genom försoning med Gud, evad man tänker140

Kap. 26: Försoningen III

sig denna försoning såsom en Guds försoning med människan eller människans försoning med Gud. Hela ändamålet med Kristi verk var människans frälsning genom försoning med Gud.

2. Försoningen innefattar två moment:

a) människans rening från synd, som i Skriften kallas hilasmos (den negativa sidan);

b) människans försättande i ett rätt förhållande till Gud, vilket i Skriften kallas katallagä (den positiva sidan).

3. Ordet hilasmos (IA&ö/jlos) och motsvarande verb hilåskesthai (lÅåöuEödai), på hebreiska kapper, begagnas både i den grekiska översättningen av Gamla och Nya testamentet; ordet katallagä (uaraAAayfj) och motsvarande verb katallassein (uctTaÅÄåöösiv) endast i det nya.

4. Det hebreiska ordet kappér betyder egentligen betäcka, sedan även utplåna (Jes. 28: 18; jämför Jes. 44: 22).

Det begagnas i synnerhet om syndernas utplånande genom förlåtelse. Läs: Ps. 65:4; 78:38; 79: 9; Hes. i&: 62 f.; 5 Mos. 21: 8; 2 Krön. 30: 18 f.

Anm. Den svenska bibelkommissionen har totalt bortfuskat betydelsen av detta ord genom att översätta det ömsom med "bringa försoning" (3 Mos. 16:16 f.; 17:11 m. fl.), ömsom med "förlåta" (t. ex. Ps. 65:4; Hes. 16:63 m. fl.). Det förra har ett rent dogmatiskt syfte. Ty ordet "bringa försoning" framkallar genast frågan: "åt vem?" Så blir svaret: "åt Gud", och Gud blir försoningens objekt tvärt i strid mot Bibelns uttryckliga ord, att han är försoningens subjekt.141 Kap. 26: Försoningen III

5. Det grekiska ordet katallagä (och däremot svarande verb) användes om människans försoning med Gud på följande ställen i Nya testamentet: Rom. 5: 10, 11; 11: 15; 2 Kor. 5: 18—20; Ef. 2: 16; Kol. 1: 20—22.

Anm. 1. Från flera synpunkter sett vore det kanske redigast att i översättningen på ovan nämnda ställen utbyta ordet "försona" (försoning) mot förlika (förlikning).

Anm. 2. För övrigt förekommer ordet endast i 1 Kor.

7:11, där det begagnas om hustruns förlikning med mannen. Och där är det hon, som försonar sig med honom, så att hon kommer tillbaka till honom igen. I Matt. 5:24 begagnas ett ord av samma stam, där det är fråga om att förlika sig med en broder, som man förorättat. Märk, även där är det den syndande, som skall försona sig med den, som han syndat emot, så att han kommer i ett gott förhållande till honom igen.

6. Om skillnaden mellan det hedniska och det bibliska åskådningssättet i fråga om försoningen se kap. 1: § 12—14.

Kap. 25.

FÖRSONINGEN. IL

Hilasmos.

A. Vad försoningen (hilasmos) icke är.

1. Försoningen är icke en gottgörelse för synd. Den framställes aldrig heller så i Bibeln. Talet om tillfyllest gör else för synd är både till ord och innehåll fullkomligt främmande för den heliga skrift.142

Kap. 26: Försoningen III

2. "Tillfyllestgörelse för synd" eller "betalning (gott-görelse) av syndaskuld" skulle innebära, att man genom någon gottgörelse skulle kunna åstadkomma, att överträdelsen upphörde att vara skuld, vilket är lika orimligt som obibliskt.

3. All synd, såvitt den är överträdelse (se kap. 16: § 5—7), är skuld (Rom. 5: 13). Ingen s. k. tillfyllestgörelse av den syndande eller någon annan i hans ställe kan göra den till annat, än vad den är.

4. En lika obiblisk som orimlig lära är det därför, när man säger, att synden visserligen är kvar, men att dess skuld — all världens syndaskuld — är lagd på Kristus och av honom betald, så att ingen efter den betalningen kan bli fördömd för synden utan endast för otron.

5. Denna lära vilar på följande tankegång:

a) Gud kan för sin rättfärdighets skull icke förlåta synder utan en tillfyllestgörande betalning;

b) då människan icke kunde betala sin syndaskuld, så sände Gud för sin kärleks skull Sonen, som med sitt lidande betalade den;

c) sedan skulden sålunda är betald av Kristus, så kan Gud för sin rättfärdighets skull icke utkräva den ånyo av människan;

d) därför kan ingen bli fördömd för syndens skull utan endast för otron.143 Kap. 26: Försoningen III

6. Detta betraktelsesätt är alldeles i strid mot Guds ord, ty Bibeln

a) lär aldrig något sådant om Guds rättfärdighet (se kap. 10: § 6 följ.; kap. 18: § 3 följ.). Tvärtom se Dan. 9: 16; 1 Joh. 1: 9;

Anm. Dan. 9:16 lyder i grundtexten: Låt för all din rättfärdighets skull din vrede vända sig från din stad.

b) framställer aldrig lidande — allraminst Kristi lidande — såsom betalning för syndaskuld;

Anm. Att i lidandet se en betalning för syndaskuld är ett rent hedniskt betraktelsesätt.

c) framhåller lika bestämt efter som före Kristi död, att syndens lön är döden (Rom. 2:5—9; 6:23; Joh. 8: 34 f.; Matt. 7: 23; 13: 41 f., m. fl, m. fl.);

d) lärer därför, att även de troende ännu måste bedja: Förlåt oss våra skulder (Matt. 6: 12);

e) säger också till de troende, att om de börja leva efter köttet, så ådraga de sig syndens lön, som är den eviga döden (Rom. 8: 13).

7. Härtill kommer, att även otron är synd, ja, "syndernas synd" (Joh. 3: 18, 36; 16: 9; Fil. 3: 19; 2 Tess. 1: 8 f.; Upp. 21: 27, m. fl, m. fl.). Alltså:

a) om ingen synd kan förlåtas utan betalning, så kan icke heller otrons synd förlåtas, därest den icke är av Kristus betald även den;

b) men om även otrons synd är av Kristus betald och ingen kan bli fördömd för synd, som är betald, så kan ingen heller bli fördömd för otron.

Anm. All denna villervalla har sin grund i den olyckliga "betalningsteorien" eller läran om "den ställföreträdande tillfyllestgörelsen".

8. Men än vidare: om ingen syndaförlåtelse kunde ske, utan att syndaskulden vore genom Kristi död och lidande betald, så skulle det innebära

a) antingen att ingen syndaförlåtelse var möjlig i Gamla testamentets tid, vilket absolut strider mot allt det härliga, som Gamla testamentet talar om syndernas förlåtelse. Läs t. ex. Ps. 130: 4, 7; Jes. 55: 7; Neh. 9: 17; 2 Sam. 12: 13 m. fl.;

b) eller ock att Gud före Kristi död förlät synder på kredit (med hänsyn till framtida betalning);

c) samt att han nu förlåter på grund av förutbetalning.

Anm. Vilken vidrig, Gud ovärdig, mot all rättfärdighet stridande tanke!

9. Försoningen är icke heller ett blidkande av Guds vrede, såsom hedningarna tänka. Att blidka Guds vrede vore att verka en förändring av Guds rättfärdighet, vilket är omöjligt. Se därom kap. 10: § 7—13.

10. Vad som för frälsningen behövde och kunde ske, var alltså icke att blidka Guds vrede utan att taga bort människans synd. Men där ingen synd är, där är ingen vrede, som behöver blidkas. Läs och läs om igen Hes. 18: 21—32. Lika litet som den orättfärdige skall bliva frälst därför, att han tilläventyrs förut varit rättfärdig, lika litet skall den rättfärdige bli fördömd därför, att han tilläventyrs förut varit orättfärdig. Gud dömer, efter vad som är, icke efter vad som var (Rom. 2:2).

Anm. Att Jesus frälsar de sina från den tillkommande vreden (1 Tess. 1: 10), betyder icke, att han blidkar Guds vrede över dem, utan att han tager dem undan den vredesdom, som går över världen, såsom han t. ex. tog undan Noa från den vredesdom, som i syndafloden gick över den gamla världen; Lot från den vredesdom, som gick över So-dom; Israels barn från den vredesdom, som gick över Egypten o. s. v.

11. Att tala om Guds försonande är lika obibliskt som att tala om Kristi försonande, emedan Fadern och Sonen

äro ett, så att i Sonen är samma kärlek, samma rättfärdighet, samma krav o. s. v. som i Fadern.

12. Försoningen genom Kristus förebildades i Gamla testamentet genom offren (synd- och skuldoffren), särskilt genom det stora försoningsoffret.

Anm. Offren voro dels blodiga, dels oblodiga. Endast de förra kunna komma i betraktande, när det i kristlig mening är fråga om försoningen.

13. Dessa offers betydelse har ofta framställts så, att offerdjuret på ett symboliskt sätt led döden i den syndandes ställe, och sedan har detta lagts till grund för den läran, att Kristus lidit döden i syndares ställe och därmed försonat Gud. Att detta dock är en grov villfarelse, visas därav, att:

a) saken aldrig så framställes i Bibeln;

b) man fick aldrig offra för synder, som voro belagda med dödsstraff, och då kunde offerdjuret icke tänkas lida dödsstraffet (Hebr. 9: 7);

Anm. I Hebr. 9:7 står, att översteprästen vid det stora försoningsoffret offrade för folkets okunnighetssynder (grt). För uppsåtliga synder fingo offer icke frambäras. — Se därom den tydliga lagen i 4 Mos. 15: 22—31. Därför kunde det icke bli fråga om offer, t. ex. då folket hade tillbedit den gyllene kalven (2 Mos. 32:30 följ.), eller när David hade begått äktenskapsbrott med Batseba (2 Sam. 12:9—14).

c) de blodiga syndoffren kunde i händelse av fattigdom utbytas mot oblodiga (3 Mos. 5: 11), och där var ju all tanke på ställföreträdande strafflidande utesluten;

d) även tackoffren voro i regeln blodiga, och där var ju ingen tanke på straff;

e) om en mandråpare ej bleve upptäckt och straffad, så skulle folket försonas genom offret av en ko (5 Mos. 21: 1—9). Men folket hade ju icke förskyllt att dö.

14. Att icke händernas läggande på offerdjuret (3 Mos.

4: 15; 16: 21 m. fl.) betecknade syndastraffets överflyttande på detsamma, det ser man därav, att:

a) handpåläggning skedde även vid tackoffren (3 Mos 3: 2, 8, 13);

b) vid det stora försoningsoffret lades händerna icke på den bock, som slaktades, utan på den, som blev vid liv (3 Mos. 16: 21).

15. Framförallt krossas denna villfarelse av skriftens bestämda lära, att:

a) Gud icke är försoningens objekt utan dess subjekt: aa) antingen omedelbart (Ps. 65:4; Hes. 16:63

m. fl.);

bb) eller medelbart genom prästen, särskilt översteprästen, såsom Guds ställföreträdare (3 Mos. 4: 26; 5: 18; 16: 16 följ.);

b) att försoningens rot och utgångspunkt är Guds kärlek (Joh. 3: 16), aldrig hans vrede.

Anm. Huru även framstående bibeltolkare kunna i dogmatiskt syfte vända upp och ned på tydliga Guds ord, det visar t. ex. Gerlach, som till förklaring av Joh. 3:16 säger: "För att fatta djupet och vidden av detta härliga språk, må man ock vända om detsamma och skriva: Så avskydde Gud den fördärvade världen, att det behövdes utgivandet

av hans enfödde son--. Den genom synden

hos Gud uppståndna motsatsen (!) mellan rättfärdighet och kärlek förstod den allvisa, eviga kärleken från evighet att i Jesu Kristi försoningsverk förmedla, vari lika mycket Guds vrede, hans oändliga hat och avsky mot syndaren, uppenbarar sig, som hans kärlek (till vem?!) förhärligar sig." — Tänk: för att fatta djupet av ett språks härlighet bör man "vända om" det och i st. f. "älskade" skriva "avskydde"!!

16. Ett bibliskt uttryck, som ofta missbrukas för att försvara läran om Kristi ställföreträdande strafflidande, är Jes. 53: 12: han bar mångas synder. Men först och främst står det icke: han bar straffet för mångas synder, utan: han bar deras synder. För det andra står det alldeles sammaledes i v. 4: han bar våra sjukdomar och lade på sig våra smärtor, vilket Matteus i kap. 8: 17 förklarar icke så, att han vart sjuk i vårt ställe, utan så, att han antog sig de sjuka och lidande och hjälpte dem. Jämför Rom. 15: 1; Gal. 6: 2. I överensstämmelse härmed säger ock Petrus: Han bar våra synder i sin kropp upp på träet (1 Petr. 2: 24), d. v. s. i det verket att frälsa syndare var han sin fader lydig ända intill korsets död (Fil. 2:8).

17. I sammanhang härmed står Jes. 53: 6. Det har ständigt i strid mot profetens ord översatts med: Herren kastade allas våra synder på honom, till dess den senaste provöversättningen, den s. k. normalupplagan, böjt sig till att återgiva, vad profeten verkligen sagt: Herren lät allas vår missgärning drabba honom. Grundtextens ord betyder egentligen möta (1 Mos. 32: 1), sedan ock: i fientlig avsikt möta, överfalla, mörda (1 Sam. 22: 17; Dom. 8: 21). Så bör det ock översättas här. Ordet drabba är dunkelt. Efter meningen återgives ock denna vers av den gamla grekiska översättningen LXX alldeles riktigt, om än fritt, sålunda: "Herren överlämnade honom åt våra missgärningar." En nytestamentlig förklaring se Luk. 22: 53; Matt. 27: 46.

18. Ännu ett annat språk missbrukas ofta till stöd för samma lära om Kristi ställföreträdande strafflidande, näml. Jes. 53:8. Denna vers lyder enligt grundtexten: han bortrycktes ur de levandes land av mitt folks missgärning, straff åt (för) dem. För den nämnda lärans skull har man envist översatt, som om det stode straff åt honom. Bibelkommissionen av år 1878 gav till sist sanningen såtillvida rätt, att den översatte: för dem. Men för att ändå behålla samma lära skrev den syndoffer för dem. Det hebreiska ordet betyder emellertid icke alls syndoffer utan slag, plåga, straff (se t. ex. 2 Mos. 11: 1; Ps. 39: 11). Det var ett straff åt folket, som förkastade Herren, att han blev bortryckt ur de levandes land. Se därom Joh. 8: 21; 12:35.

19. I Jes. 53:4 framställes det uttryckligen såsom en villfarelse av judarna, att de ansågo honom straffad av Gud. Vi höllo honom för att vara straffad av Gud (v. 4), men det var av våra missgärningar han vart krossad (v. 5), och det var Guds goda behag att låta honom så krossas (v. 10). Det var Fadern, som räckte Sonen den bittra kalken genom fienderna (Joh. 18: 11).

Anm. Vilken villervalla, som råder i den s. k. lutherska teologien i denna fråga, det kan den ostuderade knappt ana. Se här några exempel. Prof. G. Tho-masius är en av denna teologis främste män. Han skriver i sin dogmatik "Christi Person und Werk" (del. 3 sid. 123) : "Skriften säger aldrig, att Gud blivit försonad med oss, utan endast att vi genom Kristus blivit försonade med Gud." Men han hinner icke sidan till slut, förrän han vänder upp och ned på allt och säger, att "Kristus genom sitt blod avvänt ifrån oss Guds vrede och åter till-vänt oss Guds nåd", vilket m. a. o. är detsamma, som att han försonat Gud. Och "denna sida av försoningen", säger han, "måste vara den primära". Alltså det främsta, det väsentliga i försoningsläran skulle vara det, som Skriften aldrig säger!

Bibeltolkaren Lisco säger rent ifrån, att läran om Guds blidkande strider mot Skriften. Gossner likaså. Den världsbekante bibeltolkaren Fr. De-litzsch säger (i sina Prolegomena till Webers Vom Zorne Gottes sid. XXV) : "Det ställföreträdande strafflidandet är i och för sig icke försonande; med denna föreställning vore endast det råaste gudsbegrepp förenligt." Baehr, en tysk teolog, som utgivit ett arbete om den Mosaiska gudstjänstordningen (Symbolik des Mosaischen Cultus), vilket Delitzsch kallar "epokgörande", säger, att "Mose böcker likaså nödvändigt utesluta läran om Guds försonande, som denna lära naturligt och nödvändigt framgår ur hedendomens princip". Den framstående bibeltolkaren Olshausen säger vid Joh. 3:16, att "Nya testamentets bestämda och genomgående språkbruk är, att icke Gud utan människorna framställas såsom försonade genom Kristus". Sedan tillägger han, att "kyrkan dock på Nya testamentets grund med fullkomligt rätt försvarar läran om

Guds försonande", som då består "i vredens och nådens förlikande". Men omedelbart därefter säger han, att "detta uttryck likväl endast passar för Gamla testamentets ståndpunkt" och att man därför "bör avhålla sig från detsamma och stanna vid Nya testamentets framställningssätt, som blott antager, att försoningen äger rum hos den skapade varelsen, men framställer Gud såsom den, som verkar försoningen". Utanpå allt detta kommer så den högt ansedde tyske teologen Frank med ett mycket lärt arbete över Concordieformeln, däri han (sid. 45) säger: "För den syndlöse gavs det ingen annan form, i vilken straffet för hela världens synd kunde läggas på honom, än den att på honom lades satans tyranni, vari allt ont och allt världens lidande ligger inneslutet." På detta sätt blir djävulen den, som egentligen utför frälsningens verk på Kristus, eftersom det är genom lidandet av hans tyranni, som Kristus utstår straffet för världens synd!155 Kap. 26: Försoningen III

Ända därhän kan den villervalla gå, i vilken man invecklar sig, när man i Bibeln skall tvinga in ett Guds försonande, på samma gång man måste erkänna, att Bibeln själv aldrig talar därom!!

20. Syndaskuld liknas på två ställen i Nya testamentet — Matt. 18:23—35; Luk. 7:41, 42 — vid penningeskuld, och på båda ställena liknas syndaförlåtelsen vid skuldens efterskänkande. Men efterskänkande utesluter varje tanke på betalning.

Anm. Om någon säger sig efterskänka en fordran, som blivit betald, så säger han en osanning.

21. Vad en syndare skall gottgöra, det är den lekamliga skada, som han genom sin synd vållat, såvitt det är honom möjligt. Se t. ex. Luk. 19:8. Det är dock mycket ofta möjligt, såsom t. ex. om någon genom sin synd vållat en annan förlust av hälsan eller t. o. m. livet. Eller om en, som stulit, blivit utfattig, så att han icke kan återställa det stulna o. s. v.

22. Ännu mer obiblisk är den vanliga läran om tillfyllest-görelsen, då den predikar, att Kristus fullgjort Guds lag i vårt ställe. Detta förutsätter den vidriga tanken, att Kristus väl för egen del kunnat bryta Guds bud huru mycket som helst (t. ex. vara horkarl, tjuv, mördare o. s. v.). När han i stället höll lagen, så gjorde han något, som han icke var skyldig, en överloppsgärning, som tillräknas oss, såsom om vi själva gjort den.152

Kap. 26: Försoningen III

B. Vad försoningen (hilasmos) är.

23. Men vad betydde då offren? De betydde rening från synd. Och försoningen skedde icke genom offerdjurets lidande utan genom blodet men icke genom dess utgjutande utan genom bestänkning med detsamma. Läs ock 3 Mos. 17: 11 och framförallt 3 Mos. 16: 16—30.

Anm. j. Obs. 3 Mos. 4:26, där grundtexten egentligen säger: Prästen skall försona honom från hans synd, d. v. s. rena honom från hans synd. Jämför bibelkommissionens senaste översättning av detta ställe: "bringa försoning till rening från hans synd"

Anm. 2. En särskild uppmärksamhet förtjänar Hebr. 9: 22.

Det handlar om, huru det gick till vid tabernakelgudstjänsten. Nästan allting: tabernaklet, altaret, alla gudstjänstkärl m. m., som blivit orenade genom folkets synd, renades (märk: renades) i blod. Dock gåvos undantag, då rening skedde genom vatten (2 Mos. 19:10; 3 Mos. 15: 5 följ.; 16:26, 28; 22:6; 4 Mos. 31:22—24, jämför Mark. 7:3 f.). Därför säger brevets författare icke allt utan nästan allt. Och detta ord nästan hör även till den närmast följande meningen: utan blodsutgjutelse sker icke förlåtelse. I regeln skedde nämligen förlåtelse och rening från synd genom blodiga offer. Men undantag gåvos dock. I händelse av fattigdom kunde syndoffret ske utan blod. Se därom 3 Mos. 5:11—13. Härtill kommer nu, att alla offer gällde endast okunnighetssynder (Hebr. 9:7), ouppsåtliga synder (4 Mos. 15: 22—31). För uppsåtliga synder gavs även förlåtelse genom syndabekännelse och sinnesändring. Men där kunde aldrig blodsutgjutelse genom offer komma i fråga. Läs Ps. 32 och 51.153 Kap. 26: Försoningen III

24. Tillämpningen av denna offerteori på Kristus se

Hebr. 9: 14, 26, Därav lära vi:

a) Kristus offrar sig själv — på samma gång han är offret, är han ock offerprästen;

b) han offrar sig åt Gud (Hebr. 9: 14); alla offer hemburos av Gud — d. v. s. han uppoffrar sig för att utföra Guds verk. Offret är hela hans liv, dess höjd- och slutpunkt är hans död;

Anm. Anselm: "När Kristus offrade sitt liv för sanningen och rättfärdigheten, så offrade han sig åt Gud, som är sanningen och rättfärdigheten."

c) offret avser att borttaga synder (Hebr. 9: 26) och rena samvetet från döda gärningar (d. v. s. gärningar, som medföra död) till att dyrka levande Gud (Hebr. 9: 14).

Anm. De gammaltestamentliga offren kunde aldrig borttaga synder (Hebr. 10:1) eller till samvetet fullkomna den offrande (Hebr. 9:9) utan endast rena till en utvärtes renhet (Hebr. 9: 13).

25. I enlighet härmed är Kristus våra och hela världens

synders försoning. Läs 1 Joh. 2:2; 4: 10.

Märk:

a) han, icke någon särskild hans gärning, utan han själv;

b) han är icke: han har erlagt e. d., utan han är;

c) han är försoningen, d. v. s. han är den, som försonar, renar från synd;

Anm. Jämför till uttryckssättet Joh. 11:25, där Jesus säger: Jag är uppståndelsen och livet, d. v. s. jag är den, som uppväcker döda och gör dem levande.

d) han är försoningen för hela världens synd, d. ä. hans försonande verksamhet har till ändamål att taga bort all världens synd (Joh. 1: 29).

26. Läs vidare 1 Joh. 1: 7 och märk: blodet, d. v. s. hans i döden för oss utgivna själ (se kap. 23: § 9, 10), renar, icke: har renat utan renar allt fort, från varje synd, icke: från somliga. Och detta, om vi vandra i ljuset, icke annars.

Kap. 26.

FÖRSONINGEN. III.

Katallagä.

1. Om betydelsen av ordet katallagä och därmed sammanhörande verb katallassein se kap. 24: § 3—5.

2. Katallagä förutsätter hilasmos. För att människan skall kunna komma i rätt förhållande till Gud (katallagä), fordras, att det, som nu bragt henne i orätt förhållande till honom (synden), tages bort (hilasmos). Se Joh. 1: 29.

3. Liksom vid hilasmos så är ock vid katallagä Gud subjekt. Det är Gud, som frälsar, återlöser åt sig, försonar med sig, icke: frälsas, återlöses, försonas. Vid hilasmos är objektet synden (resp. syndaren), vid katallagä är objektet människan: det är hon, som skall bringas i rätt förhållande till Gud igen. Medel-

personen både vid hilasmås och katallagä är Kristus. Se 1 Tim. 2: 5; 1 Kor. 8: 6.

4. Denna försoning består däri, att människans sinne i förhållande till Gud blir ändrat så, att hon, från att hava varit "Guds fiende genom sinnet i de onda gärningarna" (Kol. 1: 21; Rom. 8: 7), får barnaskapets sinne (Rom. 8: 15).

5. I 2 Kor. 5: 18—20 framställer aposteln Paulus denna försoning sålunda: v. 18. Alltsammans är från Gud, som har försonat oss med sig själv genom Kristus och givit oss försoningens tjänst; v. 19. emedan det ju var Gud, som var i Kristus, försonade världen med sig själv, icke tillräknande dem deras överträdelser och nedläggande i oss

försoningens ord; v. 20. För Kristus äro vi därför sändebud, såsom då Gud förmanar genom oss; vi bedja för Kristus: Låten för-sona eder med Gud.

6. Vid dessa ord måste först undersökas, vilka personer aposteln menar med orden vis oss. Dessa ord kunna betyda vi troende (t. ex. Ef. 2: 10; Fil. 3: 20 f.), eller vi apostlar (Apg. 3: 15), eller vi judar (Ef. 2:3), eller vi människor, (Apg. 17: 28), o. s. v., o. s. v. Det är i varje fall sammanhanget, som avgör, vilka som menas.

Anm. Annars kan man råka i svåraste villfarelser. Då det t. ex. om de troende heter: "Gud har utvalt oss i Kristus" (Ef. 1:4), får man ofta höra detta utläggas så: "Oss, det är hela världen, ty Kristus kom för att frälsa hela världen."156

7. Av v. 18 synes, att han menar sig och de andra, som

"Gud givit försoningens tjänst", och som nu på grund

därav äro "sändebud för Kristus" (v. 20), d. v. s.

apostlarna.

8. Alltså blir innehållet i detta bibelställe:

a) oss apostlar har Gud försonat med sig;

Anm. Detsamma gäller naturligtvis alla, som i likhet med apostlarna äro troende på Kristus: de äro försonade (förlikta) med Gud. Men därom talar aposteln icke på detta ställe utan endast om sig och de övriga apostlarna. De voro försonade med Gud, d. v. s. komna i ett rätt förhållande till Gud.

b) det är Gud, som har gjort det, och detta kan bevisas därav, att det var Gud, som var i Kristus, så att det var Guds verk, som Kristus gjorde. Jfr Joh. 5: 19; 10: 37 f.;

c) han var försonande, d. v. s. det var Gud, Fadern, som var verksam i Kristus för att försona;

Anm. Vår svenska bibelöversättning återgiver apostelns ord alldeles falskt: Gud försonade i Kristus världen. Detta skulle på grekiska heta: deög év Xqiölq &v uarrjÅÅa§e, men apostelns ord lyda: deög év Xqiötö fjv uaraÅÅåööcov. Detta vet bibelkommissionen mycket väl, men för den är det så viktigt att skydda den s. k. "objektiva" försoningen, att den tager för givet, att Paulus menat så, som den översatt hans ord.

d) det var hela världen, hans försonade verksamhet i Kristus åsyftade;

e) det var med sig han skulle försona henne, d. v. s. bringa henne i rätt förhållande till sig;157 Kap. 26: Försoningen III

f) därför tillräknade han icke (han handlade icke med henne efter) hennes synder, ty hade han det gjort, så hade han fördömt henne och aldrig sänt Kristus. Men nu sände han honom och

g) gav oss (d. v. s. apostlarna) försoningens ord att förkunna för världen;

h) alltså äro vi apostlar nu sändebud för Kristus, för Kristi räkning;

Anm. Den vanliga översättningen: i Kristi ställe, är oriktig. Se kap. 23: § 11 a, anm. 2.

i) och det är Gud, som förmanar genom oss;

k) vi bedja alltså å Guds vägnar, för Kristi räkning: Låten försona eder med Gud;

Anm. Att aposteln beder dem låta försona sig med Gud, är ju ett uppenbart bevis på, att de icke voro försonade. För att undgå denna svårighet har man sökt förklara saken så; Paulus talar om två slags försoning: i v. 19 om den "objektiva", genom vilken hela världen redan blivit försonad, och i v. 20 om den "subjektiva", genom vilken den enskilde blir försonad, när han tror. — Alltsammans en dogmatisk dikt i snörrät strid mot det mest tydliga sammanhang.

1) denna försoning sker på det sätt, att människan i tron mottager Kristus;

Anm. Obs. bilden av kopparormen i Joh. 3: 14 f. Gud kommer i Kristus till människan för att försona henne med sig, människan mottager i tron Kristus och blir försonad med Gud ifrån att ha varit hans fiende och gudlös (2 Kor. 5:18; Kor.. 1: 21).162

Kap. 26: Försoningen III

m) vad som drager människan till Kristus, det är, att han dött för oss, vilket förkunnas genom evangelium. Läs Rom. 1: 16; 5: 6, 8, 10; 1 Kor. 1: 23; 2: 2.

Anm. 1. Obs. det oriktiga i att läsa Rom. 5:10: "genom hans sons död" så, som om det stode: "när hans son dog". Kristi död var medlet icke tidpunkten för vår försoning. Jämför Ef. 1:7, där Paulus säger: Vi hava syndernas förlåtelse genom Jesu blod, vilket ju icke kan betyda, att vi fingo denna förlåtelse då, när Jesus utgöt sitt blod. Sammalunda säger Petrus, att de troende voro födda på nytt till ett levande hopp genom Kristi uppståndelse från de döda (1 Petr. 1:3). Därmed vill han naturligtvis icke säga, att de blevo födda på nytt då, när Kristus uppstod. Orsaken och medlet därtill, att de hade syndernas förlåtelse och voro födda på nytt till ett levande hopp, det var, att Kristus dött och uppstått för dem. Men tidpunkten, då de fingo förlåtelse och blevo födda, det var, när de hörde evangelium och trodde på Kristus.

Anm. 2. Paulus talar också om en änglavärldens försoning med Gud. Se Kol. 1:20 och jämför Ef. 1: 10. Därom se kap. 13: § 10. Märk, huru läran om den goda änglavärldens återförsoning med Gud utesluter varje tanke på ett Guds försonande.

9. Sedan människan blivit försonad med Gud genom

Kristi död, har hon visshet att bliva frälst genom

Kristi liv. Läs därom Rom. 5: 10.

10. Märk alltså:

a) människans försoning med Gud och frälsning är icke detsamma;

b) den förra är ett villkor för den senare;Kap. 27: Tredje trosartikeln 159

c) den troende är försonad men skall bli frälst, det förra genom Kristi död, det senare genom Kristi liv.

Anm. Allt vad Kristus lidit och gjort, skulle icke tjäna oss till frälsning, om han icke vore uppstånden och levde (1 Kor. 15:18).

11. Frälsningen sker då, när Kristus:

a) kommer igen (Luk. 21:28);

b) uppväcker de avlidna troende (1 Kor. 15:23; Rom. 8: 23);

c) förvandlar och upptager sina trogna, som då leva (1 Tess. 4: 15—17; 1 Kor. 15: 51 f.);

d) samlar de sina i Faderns hus (Joh. 14: 2, 3);

e) upprättar sitt rike med dem (Matt. 16: 28; 25: 34; Luk. 9: 27).

Kap. 27.

TREDJE TROSARTIKELN.

Jag tror på den Helige Ande, en helig, allmännelig kyrka, de heligas gemenskap, syndernas förlåtelse, köttets uppståndelse och ett evigt liv.

1. Ordet "ande" begagnas i Bibeln:

a) om Gud Fadern (Joh. 4: 24);

b) om den Helige Ande;

c) om änglarna (se därom kap. 13);i6o Kap. 28: Den-Helige Andes person

d) om människans ande till skillnad från själen och kroppen (1 Tess. 5:23; Rom. 8:10, 16; Matt 5'-3);

e) andedräkt hos människor eller djur (1 Mos. 6: 17; 7: 21, 22; Job 14: 10; Jes. 2: 22; Apg. 17: 25).

^wm. Grundtextens ord heter TtveVfJLGi (pnevma) och betyder egentligen vind, sedan även ande. I Joh. 3:8 förekommer det i bägge dessa betydelser: "Vinden (pnevma) blåser, vart den vill o. s. v., så är ock var och en, som är född av Anden (pnevma)".

Kap. 28.

DEN HELIGE ANDES PERSON.

1. Då Herren Jesus i Matt. 28: 19 befaller lärjungarna att döpa till Faderns, Sonens och den Helige Andens namn, så sammanställer han Anden med Fadern och Sonen. Därmed framställes Anden ej blott såsom en person jämte Fadern och Sonen utan tillika såsom en gudomsperson.

Anm. 1. Att fatta den Helige Ande icke såsom en person utan såsom en andlig kraft, varav den troende blir delaktig, är den mest skärande motsats mot Matt. 28:19. Likaså att tänka sig den tredje personen såsom ett lägre väsen. Att på ett sådant sätt alldeles parallellt sammanställa en person av lägre väsen med Fadern och Sonen vore orimligt.

Anm. 2. Förnekandet av Andens personlighet sammanhänger vanligen med förnekandet av Kristi gudom. Men då bleve dopbefallningen en befallning atti6o Kap. 28: Den-Helige Andes person

döpa till Guds och en människas och en krafts namn. Vilket nonsens!

Anm. 3. Att den kristna teologien irrat hit och dit på många olika vägar, då den sökt att begreppsmässigt fatta och förklara treenighetsförhållandet, det är sant; men därmed är ingenting bevisat emot själva saken, utan endast att det mänskliga förståndet icke räcker till att fullkomligt fatta Guds väsen. Detta är så mycket mindre att undra på, som intet människoförstånd ännu mäktat förklara människans eget väsen.

2. Bland andra ställen, som klart framhålla den Helige

Andes personlighet, se isynnerhet 2 Kor. 13: 13;

1 Kor. 12: 11; Apg. 5:3; Joh. 14: 16, 26; 15:26; 16: 7.

3. I enlighet härmed begagnas namnet helig Ande

(7tv£V[A& åytov) i grundtexten:

a) dels med bestämd artikel (såsom nomen appella-tivum);

b) dels utan artikel (såsom nomen proprium). Se t. ex. Rom. 8: 9, 14; 1 Kor. 12: 3; 2 Petr. 1: 21.

Anm. 1. I svenskan säga vi dels "Anden" (med bestämd artikel), dels "den Helige Ande" (utan best. art. efter subst.). I senare fallet blir ordet "Ande" nomen proprium, alldeles som när vi säga t. ex. "den helige Augustinus" e. d.

Anm. 2. På samma sätt begagnas ordet "Gud" fdeög) i grundtexten mycket ofta utan bestämd artikel. Se Luk. 3:2; Joh. 3:2; Rom. 3: 5; 8: 9; 2 Kor. 5: 1 o. s. v. Likaså "Gud Fader" (1 Kor. 1:3; Gal. 1:1; Fil. 1:2 o. s. v.). Obs. huru vi även i svenskan säga "Gud fader" såsom nom. propr. i st. f. Gud fadern. Däremot alltid: "den helige Guden", "den himmelske fadern" o. s. v., aldrig "den helige Gud" e. d.

11. — Biblisk Tr oslår a.162 Kap. 29: Den Helige Andes ämbete

Kap. 29.

DEN HELIGE ANDES ÄMBETE.

1. Den Helige Ande utgår från Fadern (Joh. 15:26). Det är Fadern, som giver Anden.

Anm. En av de huvudpunkter, som åtskilja den romersk katolska och den grekisk katolska kyrkan, är, att den förra lär, att Anden utgår av Fadern och Sonen — detta på grund av Faderns och Sonens väsensenhet — den senare stannar vid Frälsarens ord, att Anden utgår av Fadern.

2. Om den Helige Andes utsändande heter det, dels att Fadern sänder honom (Joh. 14: 26), dels att Sonen sänder honom (Joh. 15: 26). Sonen är den, som utför Faderns verk. Jfr Joh. 5: 20. Allt vad Fadern gör, det gör han genom Sonen.

3. Fadern sänder Anden i Sonens namn (Joh. 14: 26), d. v. s. såsom Sonens ställföreträdare och representant. Jesus själv kom i sin Faders namn, sänd av Fadern (Joh. 5: 43), d. v. s. såsom Faderns representant och ställföreträdare för att utföra Faderns verk. Sammalunda kommer, när han går bort (Joh. 16: 7), Anden i hans namn, sänd av Gud, för att fullfölja Sonens verk.

Anm. 1. Att handla i eller på en annans namn är att handla å hans vägnar, såsom hans fullmäktige och ställföreträdare, i hans tjänst, för att befordra hans sak, hans ära o. s. v. Se Matt. 21:9; 23:39; Mark. 13:6; Joh. 10:25. Dit hör även uttrycket "bedja i Jesu namn" (Joh. 14:13; 15: 16; 16:24, 26). Apostlarna skulle vända sig i sin bön till Fadern å Jesu vägnar, såsom av honom insatta att fullfölja det verk, som Fadern givit honom att göra.

Anm. 2. 1 Mark. 9: 41 begagnas uttrycket "göra gott mot någon i Jesu namn", d. v. s. göra gott mot någon därför, att han kommer i Jesu namn, såsom en Jesu representant.

4. Den Helige Andes ämbete i förhållande till Kristus består alltså däri, att han fullföljer Kristi verk till människors frälsning. Genom Kristi eget verk i mandom — hela hans verk: hans liv, hans predikan, hans död, hans uppståndelse — lades grunden till världens frälsning. Genom den Helige Ande fullföljes frälsningens verk på den lagda grunden.

Anm. Detta enkla förhållande har man alldeles förvirrat, då man lärt, att världens frälsning var fullbordad genom Kristi död.

5. Den Helige Ande fullföljer Kristi frälsareverk:

a) genom syndares omvändelse från mörkret till ljuset, från satans makt till Gud (Apg. 26: 18), d. ä. mission;

b) genom de troendes uppfostran för den frälsning, som är trons mål och slut (1 Petr. 1:5, 9; Matt. 10: 22; 1 Joh. 3: 2), d. v. s. deras helgelse (Rom. 15: 16; 2 Tess. 2: 13).

6. Den Helige Andes ämbete i förhållande till de troende uttryckes med ordet "hjälpare", Tta^dnÅTjTog, (parakletos). Detta ord förekommer endast hos Johannes, nämligen Joh. 14: 16, 26; 15: 26; 16: 7; 1 Joh. 2:1. Det betyder egentligen "tillkallad" och betecknar en person, som uppträder till någons bistånd och hjälp, i vad angelägenhet det vara må.

Anm. Motsvarande ord hos oss är advokat, egentligen ett latinskt ord, som ock betyder "tillkallad". En advokat biträder såsom rådgivare och hjälpare i allehanda angelägenheter, såsom vid köpehandlingars upprättande, bevakningar, boutredningar, arvskiften, rättegångar o. s. v.

7. Kristus är de sinas hjälpare i första hand. När han under sitt kötts dagar var med sina lärjungar, var han deras hjälp och stöd i allt. Se Joh. 17: 12. Men när han lämnade dem och återgick till sin Fader (Joh. 16: 28), så sände Fadern den Helige Ande såsom "en annan hjälpare" (Joh. 14: 16), som icke skulle bliva tagen ifrån dem efter en kort tid, såsom Jesus själv utan "vara hos dem till evig tid". Därmed upphör icke Kristus att själv vara de sinas egentlige hjälpare. Tvärtom är det ju han själv, som genom Anden kommer till dem (Joh. 14: 18), tager sin boning hos dem (Joh. 14: 23), meddelar sig åt dem samt fullföljer sitt verk i dem och genom dem. Därför kallas han även i sitt upphöjelsetillstånd deras hjälpare (1 Joh. 2:1). Den Helige Ande är alltså hjälparen i andra hand.

8. Av detta lära vi, att Sonen och Anden kallas "hjälpare" i samma mening. Det är därför alldeles orätt, då vår vanliga bibelöversättning återgiver grundtextens ord med "hugsvalare", när det säges om deni6o Kap. 28: Den-Helige Andes person

Helige Ande (Joh. 14:16, 26; 15:26; 16:7), men med "försvarare", när det säges om Kristus (1. Joh. 2: 1). Såsom de troendes hjälpare skall den Helige Ande för dem vara allt, vad Herren Jesus under sitt jordeliv var för dem: han skall leda dem i all sanning, trösta dem i all nöd och anfäktning, försvara dem mot alla fiender, stärka och bevara dem i tron, upprätta, hela och helga dem o. s. v.

Anm. 1. "Hugsvalare" kan ordet icke betyda. Hugsvalare heter på grekiska 7taQauÅr]rcoQ (parakletor). Sant. är, att det hör till Andens hjälpareämbete att hug-svala, trösta lärjungarna. Men det är icke allt utan endast en del.

Anm. 2. "Försvarare" kan ordet icke heller betyda. Sant är, att till Andens hjälpareämbete hör även att försvara lärjungarna, när de bliva anklagade och anfäktade (Matt. 10: 19 f.). Men det är icke allt utan endast en del.

Anm. j. När man i 1 Joh. 2: 1 översatt grundtextens ord med "försvarare", så har man låtit sig ledas av den falska tanken, att Kristus skulle vara de sinas försvarare mot Gud och hans rättvisa dom över syndare. Men man har därvid glömt, att en advokats gärning aldrig är att försvara sin klient emot domaren eller emot rättvisan. Att försvara en brottsling mot rättvisan är ett brott, som kan leda till, att försvararen förklaras förlustig rättigheten att föra andras talan. Det är mot åklag ar en} som advokaten för talan.

Anm. 4. Sedan bibelkommissionen i sin översättning av 1883 insett, att grundtextens ord parakletos icke betyder "hugsvalare" utan "hjälpare", så lät den ändå ordet hugsvalare stå kvar i texten i Joh. 14:16, 26; 15:26; 16: 7, men anmärkte i en not under texten till Joh. 14: 16: "Eller: hjälpare, försvarare". Men166 Kap. 32: Kyrkans eller f örsamlingens enhet

i 1 Joh. 2:1 måste det heta "försvarare". Bibelkommissionen av 1907 och 1912 gav sanningen rätt så till vida, att den strök ut noten och flyttade upp ordet "hjälpare" i texten på de nämnda ställena i Joh. evang.; men i 1 Joh. 2:1 lät den ordet "försvarare" stå kvar. Så skall man i "renlärighetens" intresse behandla Guds ord!

Kap. 30.

KYRKAN ELLER FÖRSAMLINGEN.

1. Genom Kristi verksamhet kom den ena, heliga, all-männeliga kyrkan till stånd; genom den Helige Andes verksamhet utvecklas hon både utåt och inåt för att till slut fullkomnas i Guds rike.

Anm. Se kap. 31: § 7, 8.

2. Ordet "kyrkan" är till ursprunget ett grekiskt ord, en försvenskning av uvgianrj (kyriakä), vilket betyder "den Herren tillhöriga" (församlingen). Orden "kyrka" och "kristen församling" beteckna alltså en och samma sak. Att göra skillnad mellan "kyrkan" (kyrkosamfund) och "församlingen" (den enskilda församlingen) är därför alldeles obibliskt.

Anm. Se kap. 32: § 3, anm.

3. Den grekiska grundtextens ord för "kyrka" eller "församling" är énuÅrjöla, på latin ecclesia.167 Kap. 32: Kyrkans eller f örsamlingens enhet

4. Ordet ecclesia betyder "utkallelse" eller "de utkallade" och betecknar i första hand en samlad folkhop i allmänhet, av vad anledning den än må vara samlad.

Anm. Sålunda kallas den folkhop, som gjorde upplopp mot Paulus i Efesus, för en församling (Apg. 19:32, 41 grt). Likaså "den lagliga folkförsamlingen", i vilken allmänna angelägenheter avgjordes (v. 39). I Apg. 7:38 kallas de i Sinaiöknen församlade Israels barn för "församlingen i öknen".

5. Men i Nya testamentet begagnas ordet "församlingen" huvudsakligen för att beteckna den kristna församlingen.

Anm. Märk, huru Paulus i 1 Kor. 14:34 f. förbjuder kvinnorna att tala i den kristna församlingen, emedan det är opassande för en kvinna att tala i församling i allmänhet.

6. Denna församling benämnes

a) Guds församling (1 Kor. 1:2 m. fl.), emedan den tillhör Gud, är hans egendomsfolk (1 Petr. 2:9; Ef. 1: 14);

Anm. Uttrycket är lånat från Gamla testamentet, där Israels folk kallas Guds egendom. Se 2 Mos. 19:5; 5 Mos. 7:6; Ps. 135:4; Jes. 43:21; Mal. 3: 17 m. fl.

b) Kristi församling (Rom. 16: 16 m. fl.), ty allt det, som tillhör Gud, tillhör Kristus (Joh. 17: 10). Se Apg. 20: 28;

c) församlingen i Kristus (Gal. 1:22), emedan hon är genom tron införlivad med Kristus, såsom grenarna äro i stammen samt hava sitt liv av stammen (Joh. 15:1 f.);

Anm. Äro lärjungarna grenarna och Kristus stammen, så är Gud roten. Från roten (Gud) är det, som liv och kraft tillströmmar grenarna (församlingen) genom stammen (Kristus).

d) de heligas församling (1 Kor. 14: 34).

7. De heliga äro alla de människor, som genom tron tillhöra Gud och Kristus. De äro Guds utkorade, helgon och älskade (Kol. 3: 12).

8. Församlingens höghet är outsägligt stor. Detta ut-tryckes genom ord, som icke kunna sägas om någon annan förening av människor, då hon kallas

a) Kristi brud (Joh. 3: 29);

b) Kristi kropp (Ef. 1: 23; 4: 12; 5: 23);

c) Guds boning (1 Petr. 4: 17), Guds hus (1 Tim. 3: 15), Guds tempel (1 Kor. 3: 16).

Anm. Att förgripa sig på Guds församling är därför att förgripa sig på Kristus själv (Apg. 9:4 f.).

9. Helig kallas i Bibeln:

a) Gud (Joh. 17: 11; 1 Petr. 1: 15 f.; 3 Mos. 11: 44 f.; Jes. 6: 3; 43: 15; Ps. 99: 5, 9 m. fl.). Likaså Guds namn (Luk. 1:49), hans ord (Rom. 1:2; 7: 12; 2 Petr. 2:21), hans förbund (Luk. 1:72), hans kallelse (2 Tim. 1:9), korteligen de verk, vari hans heliga väsen uppenbarar sig;

b) Kristus (Apg. 3: 14; 4: 27, 30; Upp. 3: 7 m. fl.). Se Joh. 10: 36; Matt. 12: 18; Mark. 1: 24;

c) den Helige Ande (Matt. 28: 19; Luk. 1: 35);

d) de goda änglarna (Mark. 8: 38; Luk. 9: 26; Apg. 10: 22 m. fl.; 1 Tess. 3: 13; 2 Tess. 1: 10; Kol. 1:26);

e) profeterna (Luk. 1: 70; Apg. 3: 21; 2 Petr. 3: 2);

f) apostlarna (Ef. 3:5);

g) Israels folk (2 Mos. 19: 6; 4 Mos. 16: 3; 5 Mos. 7:6);

h) de troende i allmänhet (Matt. 27: 52; Apg. 9: 13; Rom. 1: 7; 8: 27; Ef. 1: 1; 3: 8; Kol. 1:2; 3: 12);

i) Helig kallas ock en sak, som är avskild från världen och invigd åt Gud, eller med vilken en särskild Guds uppenbarelse är förenad. Så kallas t. ex. templet (Ps. 65:5; Matt. 24:15; Apg. 6:13; 21:28), staden Jerusalem (Matt. 4:5; 27: 53), berget Sion (Ps. 3:5). Jämför 2 Petr. 1:18; 1 Mos. 28: 17; 2 Mos. 3:5; Apg. 7: 33.

10. Heliga kallas de troende därför, att de

a) äro genom Kristus uttagna från världen (Joh. 15: 16, 19; Ef. 1: 4) för att tillhöra Gud;

Anm. Jämför, huru Israels folk kallas ett heligt folk; därför att det var såsom en Guds särskilda egendom utvalt från alla andra folk.

b) hava syndernas förlåtelse (Jes. 1:18; Ef. 1:7; Kol. 1: 14 m. fl.);

c) äro nya skapelser, sinnade enligt Gud (Apg. 15: 9; Gal. 6: 15; 2 Kor. 5: 17);

d) vandra i ett nytt, åt Gud helgat liv (2 Petr. 3: 11 f.; Tit. 2: 11 f.);

e) hav sitt hem i himlarna (2 Kor. 5:1 f.).

11. Den kristna församlingen är alltså de heligas, d. ä. de troendes, församling (1 Kor. 14: 34).

Anm. Den Augsburgiska bekännelsen kallar även församlingen för "Samfundet av de heliga och i sanning troende" (Art. VII).

12. En statskyrka, som omfattar alla invånare inom vissa geografiska gränser utan avseende på, om de äro troende eller icke, heliga eller icke, kan således varken enligt Nya testamentet eller tredje trosartikeln eller enligt Augsburgiska bekännelsen vara en kristen kyrka eller församling. Hon är en statsinstitution, tillkommen genom statsbeslut, bestående genom statsmakten, och kan genom statsbeslut när som helst upphävas. Det är ock staten, som stiftar hennes lagar. Detsamma gäller om alla de enskilda församlingar, av vilka statskyrkosamfundet såsom helhet består.

Anm. j. Detta hindrar dock icke statskyrkan både i Sverige och i andra länder att kalla sig icke blott "en kyrka" jämte de andra utan "kyrkan" i motsats mot dissenters och frikyrkliga!!

Anm. 2. Obs. huru den engelska statskyrkan i Irland genom parlamentsbeslut upphävdes.

13. Man har talat om folkkyrka såsom något annat än statskyrka. Men en folkkyrka, som skulle omfatta folket i dess helhet, måste för sitt bestånd stödja sig på folkmakten, som i grunden ingenting annat är än statsmakten. Gör hon sig fri från denna makt, så är hon strax en frikyrka. Men kristen kyrka blir hon ändå icke, så länge hon utgör ett samfund av troende och uppenbart ogudaktiga utan åtskillnad.

14. Detta hindrar icke, att den idé, som givit upphov till statskyrkan, är riktig, fastän den i tillämpningen blivit snedvriden. Idén är, att det är statens rätt och plikt att med intresse omfatta religionen. Att säga, att religionen är uteslutande den enskildes privatsak, med vilken staten ingenting har att skaffa, det är orimligt. Staten har ej blott rätt utan även plikt att begagna alla medel, som kunna befordra dess egen trygghet och folkets sunda utveckling. Det mäktigaste och oumbärligaste av dessa medel är religionen. Ingen stat har kunnat bestå utan religion. Men därtill behöves ingen statskyrka.

Anm. 1. Även de hedniska staterna bero för sitt bestånd på religionen, ja, de kunna i viss mening kallas kyrkostater, där högsta makten i verkligheten ligger hos prästen och trollkarlen. Det förstod den store romerske kejsaren Augustus, då han upphöjde sig själv till överstepräst (pontifex maximus). Det gamla Rom var ock en världsbehärskande makt, så länge det höll fast vid sin religion. Men i och med det att religionen förföll och man icke hade en annan högre religion, en annan och högre Gud att sätta i stället för avgudarna och deras dyrkan, så upplöstes rikets grundvalar. Detta låg ytterst till grund för de bättre romerska kejsarnas förföljelser mot de kristna såsom "farliga för staten". Den romerska staten vilade på den romerska religionen. Kristendomen var ett anfall mot denna religion och kunde därför ej betraktas annorlunda än såsom en omstörtning av statens grundvalar.

Anm. 2. Att staten icke behöver vara statskyrka för att hava och ådagalägga ett ganska livligt intresse för religionen, det visa förhållandena i Amerikas förenta stater och Canada.

15. Rättighet till medlemskap i en kristen församling tillkommer därför var och en, som med munnen bekänner sig tro på Jesus samt vandrar i ett sådant leverne, som, såvitt församlingen kan döma, bekräftar sanningen av hans bekännelse.

16. Huruvida levernet bekräftar eller motsäger munnens bekännelse, däröver dömer församlingen. Är personen, trots munnens kristliga bekännelse och levernets överensstämmelse därmed, ändock en skrymtare, så tillkommer domen däröver ensam Gud, som genomskådar hjärtat. Människor se endast det, som är för ögonen.

Anm. j. Detsamma är förhållandet, om någon är en uppriktig kristen, men församlingen, till följd av hans skröpligheter, icke kan hålla honom därför och således utestänger honom från sin gemenskap. Församlingens ansvar är i bägge fallen mycket stort, isynnerhet i det senare. Att ha en skrymtare i sin gemenskap är vida mindre farligt än att av misstag utesluta en verkligt troende.

Anm. 2. Jämför Frälsarens ord i Joh. 15:2, 6 om grenar i honom, som icke bära frukt. De hava slutit sig till församlingen, hava kanske en gång varit levande kristna men äro det icke mer, ehuru de se så ut. Läs även liknelsen om de ovisa jungfrurna, som i allt sågo ut liksom de visa, till dess Herren kom och hjärtats hemligheter blevo uppenbara (Matt. 25:1 f.). Se Rom. 2:16; 1 Kor. 4:5; 14:25. Jämför Rom. 2:29; 1 Petr. 3:4.

17. Att inom den kristna församlingen sålunda kunna finnas skrymtare, det upphäver ingalunda hennes egenskap av att vara de heligas församling, så länge hon inom sig bekämpar all synd samt från sig utesluter sådana, som blivit uppenbara såsom skrymtare (Matt. 18: 15—17; 2 Kor. 6: 14—18).

18. Upphör däremot denna kamp, detta farande efter renhet, så upphör hon att vara en kristen församling. Det är med henne alldeles som med den enskilde troende. Så länge han genom Guds nåd i tron på Kristus kämpar mot synden, är han en kristen. Upphör kampen och farandet efter helgelse, så upphör han att vara kristen.

Anm. Liknelse: Ett vetefält upphör icke att vara ett vetefält för det, att ett eller annat ogrässtrå visar sig där. Å andra sidan blir ett ogräsfält aldrig en veteåker för det, att här eller där ett vetestrå sticker upp. Därför blir stats- eller folk-kyrkan ingen Kristi kyrka för det, att hon har ordet och sakramenten, eller att inom henne finnas levande kristna eller församlingar av kristna. Se Matt. 21:33 följ.

Kap. 31.

FÖRSAMLINGEN OCH FÖRSAMLINGARNA.

1. Om församlingen talas i Nya testamentet:

a) dels såsom en enhet: församlingen. Se. Matt.

16:18; 18:17; Apg. 9:31; 1 Kor. 15:9; Gal.

1:13; Ef. 1:22; 3:10, 21; 5:23—32; Fil. 3:6;

Kol. 1: 18, 24;

b) dels såsom en flerhet: församlingarna. Se Apg. 16: 5; Rom. 16: 4; 1 Kor. 14: 34; Gal. 1: 22; Upp. 1:4; 1:20. Jämför ock, huru det talas om församlingen i det eller det huset (Rom. 16: 5; 1 Kor. 16: 19; Kol. 4: 15; Filem. v. 2), i den eller den staden (1 Kor. 1:2; 1 Tess. 1:1; Apg. 8:1; 13- 1).

2. Av detta har man dragit den slutsatsen, att Nya testamentet talar om församlingen i två olika bemärkelser: en osynlig, till vilken skulle höra endast de, som äro sanna Guds barn, vilka Gud ensam känner, samt en synlig, som då skulle vara den av troende och icke troende blandade församlingen, sådan den framträder här på jorden.

3. Detta är dock intet annat än en teologisk uppfinning, alldeles på sidan om Nya testamentet, i avsikt att försvara dels statskyrkan eller folkkyrkan, dels sekten såsom en Kristi kyrka i biblisk mening. Uttrycket "församlingen" är kollektivt för att beteckna församlingarna såsom en helhet

Anm. j. Detta kan man alldeles ovedersägligt se t. ex. av Matt. 18:17, där Frälsaren föreskriver, huru "församlingen" skall utöva tukt gentemot enskilda medlemmar. Där kan ej vara någon tanke på en "osynlig" församling, ej heller någon enskild församling, utan budet gäller varje församling. Likaså när Paulus talar om huru han förföljt Guds församling (1 Kor. 15:9; Gal. 1:13; Fil. 3:6). Där talar han varken om en enskild eller en osynlig församling, utan om de kristna församlingarna i allmänhet, varhelst han träffade på dem. Nya testamentet vet ingenting om en osynlig församling.

Anm. 2. Alldeles samma uttryckssätt begagna vi i svenska språket mycket ofta. Vi säga t. ex.: "Den svenska folkskolan har nått en hög utveckling." Där mena vi ingen enskild folkskola, än mindre någon osynlig sådan, utan vi mena folkskolorna i Sverige, betraktade såsom en enhet, såsom ett organiskt helt. På samma sätt tala vi om "den svenska överheten" (d. v. s. överhetspersonerna, betraktade såsom ett helt), "den svenske bonden", "den svenska kvinnan", o. s. v., o. s. v. Själva ordet statskyrkan är ett sådant ord. Därmed menas statskyrkoförsamlingarna, kollektivt betraktade såsom en organiserad enhet.

4. "Den kristna församlingen" är alltså icke detsamma som massan eller summan av alla kristna på jorden utan sammanfattningen av alla kristna församlingar. Varje enskild församling på en viss plats (s. k. lokalförsamling) är den kristna församlingen på den platsen (i den staden, byn, socknen o. s. v.).

5. Den föreställningen, att en person tillhör den kristna församlingen i och med det, att han blir troende, är oriktigt. När kristna sluta sig tillsammans såsom kristna, på Herren troende, då uppstår en kristen församling på platsen. Så länge de gå spridda var för sig, kunna de vara kristna men ännu ingen församling.

Anm. Med rätta säger man därför t. ex., att på den eller den platsen finnas åtskilliga kristna men ingen församling. Jämför: "många arbetare på en plats men ingen arbetareförening".

6. Församlingen är en kropp, ett organiskt helt av många lemmar, icke en mängd från varandra skilda lemmar. Hon är en byggnad, ett sammanfogat helt av byggnadsstenar, icke en massa här och där kringströdda byggnadsstenar. Rom. 12: 5; 1 Kor. 10: 17; 12:13, 27; Ef. 1:23; 4:4, 16; 5:30; Kol. 1:18; Matt. 16: 18; Apg. 9: 31; 1 Petr. 2: 5.

Anm. Byggnadsstenar, som ligga spridda här och där eller ligga i hög, äro intet hus, men av dem kan bli ett hus, om de sammanmuras därtill.

7. De äldsta kristna församlingarna uppstodo på det sättet, att de, som blivit troende, ej blott avskilde sig från världen utan även sammanslöto sig till ett helt för sig. Sedan utvidgades de icke därigenom, att människor blevo troende och omvända, utan därigenom att de omvända slöto sig till dem.

Anm. Alldeles på detta sätt går det även nu till i all hednamission. Sedan hedningar blivit troende, sluta de sig till församlingen (intagas i församlingen), och först därefter räknas de såsom församlingsmedlemmar. De bli icke kristna genom denna anslutning, men de bli församlingsmedlemmar. Dessförinnan äro de det förra men icke det senare. Varför skall det inom den gammalkristna världen vara omöjligt att fatta denna sak, som för negrer och kineser är så enkel och naturlig, som något kan vara?

8. Den kristna församlingen kom till från och med det, att Herren Jesus började samla lärjungar omkring sig. Även den första grupp, som samlades i tron omkring Herren, voro "utvalda ur världen" — "av Fadern givna åt Sonen" (Joh. 17) — "Kristi bröder" (Joh. 20: 17) — "Guds barn" (Joh. 2: 12). — "De voro i Kristus och Kristus i dem" (Joh. 17). — "De hade evigt liv" (Joh. 3: 36). Frälsaren själv betraktade dem ock såsom sin församling (Matt. 18: 17).

9. Den läran, att den kristna "församlingens (kyrkans) födelsedag" var första pingstdagen efter Herrens uppståndelse (Apg. 2), är en teologisk sats utan något stöd i Nya testamentet. I lärjungarnas ställning till Gud och Kristus gjorde pingstdagens händelse ingen ändring. Genom Andens utgjutande bekläddes lärjungarna med kraft av höjden (Luk. 24: 49). Anden sändes dem såsom "en annan hjälpare" (itaQâufojTos) när Kristus, den egentlige

hjälparen, lämnade dem (Joh. 14: 16).

Kap. 32.

KYRKANS ELLER FÖRSAMLINGENS ENHET.

1. Det är ett allmänt förhållande, att gemensamma intressen draga människor tillsammans i föreningar. Sålunda uppkomma läkarföreningar, arbetareföreningar o. s. v. — föreningar i oändlighet. Det är då naturligt, att framförallt de högsta, d. v. s. de kristliga intressena draga människorna tillsammans i kristliga föreningar, d. v. s. församlingar.

2. Dessa intressen sammanfattar aposteln Paulus i Ef. 4:4—6 sålunda: en enda herre (Kristus), en enda tro (tron på Kristus), ett enda dop (dopet till Kris-

tus), en enda Gud (Fadern), ett enda hopp (hoppet om evig frälsning). Genom detta hade de troende, som Paulus skrev till, dragits tillsammans till en enda kropp, nämligen församlingen, i vilken en enda ande, nämligen den Helige Ande, var rådande. Därför borde de vinnlägga sig om att bevara Andens enhet, d. v. s. en enhet, som den Helige Ande verkat, i fridens band (v. 3).

3. Härav följer, att allt skiljande av de troende i olika, gentemot varandra avgränsade kyrkosamfund, är i snörrät strid emot Nya testamentets församlingsbegrepp och framförallt mot Frälsarens bön om de troendes enhet i Joh. 17.

Anm. Nya testamentet vet ingenting om kyrkosamfund, endast om fristående, var för sig självständiga församlingar.

4. Lika litet som en statskyrka, vilken omfattar troende och uppenbart ogudaktiga utan åtskillnad, kan vara en Guds och Kristi församling i biblisk mening, lika litet kan ett samfund kallas en Guds och Kristi församling, som från sig utestänger eller utesluter sådana personer, som det dock måste erkänna vara sanna kristna och levande Guds barn. Det är att söndra Kristi kropp.

5. Om på en plats sammanslöte sig en grupp rika eller lärda kristna med utestängande av alla fattiga eller olärda, så skulle var och en förstå, att denna sammanslutning icke kunde vara en Kristi församling i biblisk mening, även om alla dess medlemmar voro sanna kristna och för övrigt ordnade sig bibliskt. Men alldeles detsamma blir förhållandet, vad helst det vara må, som söndrar kristna från kristna.

6. Sådana samfund äro sekter, inga kristna församlingar i biblisk mening.

Anm. Ordet sekt är ett latinskt ord, härlett av ordet secare (skära, avskära). Det betyder en avskuren del. Och det är just, vad dessa samfund och deras församlingar äro: avskurna delar av Kristi kropp. Det är därför alldeles rätt, när man kallar dessa samfund och församlingar för vad de äro: lutherska församlingar, baptistförsamlingar, metodistförsamlingar o. s. v. men icke kristna församlingar. Även om deras medlemmar äro kristna, så äro dock deras församlingar icke kristna församlingar i biblisk betraktelse, emedan de sakna det, som utgör det karakteristiska för den kristna församlingen: de troendes enhet. De äro byggnadsstenar, samlade i skilda högar, men ännu intet hus.

7. Skillnaden mellan en biblisk kristen församling och en sektförsamling är den, att inom den förra finnes rum för varje kristen, därför att han är en sann kristen> inom den senare finnes rum för en kristen, endast för såvitt han är något annat därjämte: katolik, lutheran, baptist, metodist o. s. v.

Anm. 1. Kristus-märket är icke nog för sektförsamlingen.

Därtill måste komma det särskilda partimärket, och det är just, vad som utmärker sekten till skillnad från den kristna församlingen.

Anm. 2. Apostlarna hade erfarenhet av slitningar inom församlingen (1 Kor. 1:10—12), men de sluppo uppleva, att församlingar sönderföllo i sekter. Paulus slapp uppleva, att i Korint bildade sig en paalisk eller en petrisk församling på sidan om den kristna församlingen. Än mindre behövde han uppleva bildandet av kyrkosamfund.

8. Man tror ofta, att samfundsbildning skall befordra enhet och sammanhållning. Men

a) dels är detta ett misstag, ty inom alla samfund förekomma stora slitningar mellan olika åsikter;

b) dels är partienhet ett hinder för förverkligandet av den de troendes enhet, som Herren Jesus talar om i Joh. 17;

c) dels vållar denna partienhet ett demoraliserande skrymteri, då inom varje kyrkosamfund både präster och lekmän tro och lära, vad de vilja, huru mycket det än må strida mot samfundets s. k. bekännelse.

Anm. Om varje församling finge vara för sig utan tvånget av samfundsband, så skulle en sann enhet vara möjlig, men nu göres den omöjlig genom samfundsbanden. Man försöker att ersätta den med "evangelisk allians". Denna må vara nyttig under förutsättning, att man icke betraktar densamma såsom den enhet, som Frälsaren talar om; annars icke. Den är att likna vid, att partierna vid vissa högtidliga tillfällen kliva upp på stegar och skaka hand med varandra ovanom skiljemurarna för att sedan stiga ned och se till, att ingen må riva hål på muren, än mindre riva ned den. Men på ömse sidor om muren läser man med stor andakt Frälsarens ord i Joh, 17 och tackar Gud för dem, fastän man icke lyder dem.

9. Kan då sektförsamlingen icke göra någon nytta? Jo. Men att en förening gör nytta, det bevisar icke, att hon är en Guds församling. Nytta göra många slags föreningar. Nytta har statskyrkan också gjort. Men liksom statskyrkan tillika vållat skada, så vållar även sektförsamlingen jämte det goda, hon gör, tillika stor skada genom att omöjliggöra en sann de troendes enhet.

Anm. Man tänke sig t. ex., när ett samfund (såsom baptister, adventister o. a.) lägger mer vikt på något så yttre och underordnat som dopets form (neddoppning) än på de troendes enhet samt låter den senare, såsom mindre viktig, vika för den förra såsom viktigare!!

10. "Men då finnes ingen bibliskt-kristen församling på jorden", säger man. Om detta vore sant, så vore den saken icke hjälpt därmed, att man satte namnet "kristen församling" på det, som icke motsvarade, vad namnet sade. Men så illa är det icke. Det finnes troendes församlingar, som har rum för var och en person, som de kunna anse vara en sann kristen. Varje sådan församling är en kristen församling i biblisk mening.

Anm. Alla de apostoliska församlingarna voro kristna församlingar utan binamn. Ingen apostel har grundat en församling, vars dörr var stängd för sådana, som hon erkände för levande Guds barn. Aldrig behövde heller någon apostel se en sådan församling uppstå.

11. Ett dåligt försvar för söndringen är det, när man säger: "Om en församling till följd av för stort antal medlemmar eller för lokala förhållanden ändå måste delas, så är det väl bäst, att hon delar sig efter olika läroåskådning? — Det blir trevligast." Men

a) först och främst är skälet till söndringen i regeln alldeles icke antalet;

Anm. Att församlingen delas, när antalet medlemmar blir för stort, eller det område, på vilket de bo, är så vidsträckt, att församlingsvården försvåras, det är rätt och bör ske. Huvudsaken är, att var och en av de nya församlingarna behåller den kristna församlingens väsentliga karaktär att vara församlingar av kristna på den grundvalen, att de äro kristna, ingenting annat. Men på otaliga platser bestå två, tre församlingar med så ringa medlemsantal vardera, att om de sloges tillsammans, skulle därav bli en ganska medelmåttigt stor församling. Det är då icke antalet utan sektmärket, som skiljer dem.

b) för det andra är församlingens uppgift icke att göra det "trevligt" utan att uppbygga och uppfostra för himmelen, och därtill behöves, att de troende av olika åldrar, stånd, bildning, läroåskådning äro ett i Kristus

Jesus (Gal. 3: 28). Endast så kan en sammansmältning komma till stånd.

Anm. 1. Om man skall sammansmälta tio bitar guld och tio bitar silver, så sker det icke på det sätt, att guldbitarna läggas i en degel, silverbitarna i en annan och sammansmältas var för sig, utan de läggas i en och samma degel.

Anm. 2. Den osynliga de troendes gemenskap, som består däri, att de alla äro förenade med Kristus, därom se kap. 36. Det är icke den enhet, som Jesus i Joh. 17 bad om, ty denna skulle vara så synlig, att även världen kunde se den (v. 21). Den "osynliga" gemenskapen är för övrigt något, som icke kan bli föremål för bön utan endast för tro och tacksägelse.

12. Bekännelsetrohet är god, om den består däri, att den troende i ord och vandel troget bekänner Kristus (Matt. 10: 32). Men om den består däri, att man för olika läroåskådningars skull upplöser den kristna församlingen i sekter, så är den av ondo. Den sanna bekännelsetroheten förenar, den falska söndrar.

Anm. Varje "avskrankningens skiljemur" (Ef. 2: 14) mellan troende och troende är en styggelse för Gud, även om den skulle bestå i något, som Herren själv inrättat (t. ex. omskärelsen, sabbaten m. m.).

13. Att en troende ställer sig "för sig själv" utom församlingen, det är något, som ingen apostel sett eller tänkt. Därför har ingen heller talat därom. Det är lika onaturligt som det, att en församling från sig utestänger en troende.

Anm. Merendels angives orsaken till detta onaturliga förhållande vara den, att man "icke vill vara parti-sinnad" utan "vill vara fri". Men den frihet, man vill ha, är i de flesta fall ingenting annat än frihet från allt det ansvar, alla de uppoffringar, besvär, obehag, bekymmer och skyldigheter, som församlingsgemenskapen medför, medan man förbehåller sig rättighet att efter behag och bekvämlighet göra sig till godo de förmåner, som församlingen har att erbjuda. Därför är det svårast för de rika, bildade, högt uppsatta att tillhöra en kristen församling. Jämför 1 Kor. 1: 26 f.

Kap. 33.

FÖRSAMLINGENS UPPGIFT OCH ORGANISATION.

1. Församlingen måste hava en organisation, en viss form. Vinet måste ha kärl att bevaras i (Matt. 9: 17).

2. Denna organisation skall vara i överensstämmelse med församlingens karaktär och uppgift. I samma mån, som hon det är, är hon biblisk. Ty så ordnade apostlarna de äldsta församlingarna.

3. Hon måste således i första rummet vara så organiserad, att hon har öppen dörr för varje troende men stängda dörrar för var och en, som uppenbarligen lever utan Gud. Se därom näst föregående kapitel.

4. Församlingens uppgift är att i allting förhärliga Herren. Endast i den mån, hon det gör, motsvarar hon sin bestämmelse. Se Ef. 1: 6, 12, 14; Fil. 1: 11 m. fl. I alla sina åtgärder skall hon låta sig bestämmas av den frågan: Kunna vi därmed förhärliga Gud och Kristus? Läs Matt. 5: 16.

Anm. Gud är upphovet till allt och målet för allt. Därför tillkommer all ära honom. Jes. 6:3; 42:8; 48: 11; Ps. 19: i f.; 57:6; 113:4; 1 K™n.

16:28 f.

5. Detta förhärligande sker genom församlingens tillväxt:

a) inåt i kunskap, tro, kärlek, hopp, gudaktighet och alla kristliga dygder. Det är, vad Skriften kallar uppbyggelse. Se 1 Kor. 14:26; Ef. 4: 12; Apg. 9: 31; Ef. 4: 15; Kol. 3: 12—17;

b) utåt genom bekännande av Herrens namn i ord och vandel (goda gärningar), d. ä. mission. Läs 2 Kor. 9: 8; Ef. 2: 10; Kol. 1: 10; 2 Tim. 4: 2 m. fl.

6. Missionen plägar man dela i:

a) inre missionen, d. v. s. den mission, vars föremål är ens eget hemlandsfolk. Se Matt. 10: 5 f., jämför 1 Kor. 9: 22;

Anm. Den inre missionen är den, som ligger var och en närmast. Den är ock roten och källan till den yttre. Frälsaren själv var under hela sitt liv inre missionär (Matt. 15:24). Därtill inskränkte han även apostlarnas verksamhet (Matt. 10:5 f.), tills han skildes från dem (Matt. 28: 19) och de fingo den Helige Ande (Apg. 1:8). Paulus var i egentlig mening "hedningarnas apostel" (Rom. 11: 13), men på varje plats, som han besökte, började han sin verksamhet bland judarna (Apg. 13: 46; 18: 6). Man må häremot icke invända, att Gud älskar alla folk lika, och därför skola vi göra detsamma. Nej, Gud är den oändlige, för vilken ingenting är närmare eller fjärmare. Vi däremot äro mycket inskränkta både till tid och rum och förmåga, och vad Gud lagt oss närmast, det skall vara oss närmast. Gud älskar min grannes hustru och barn lika mycket som mina. Men det vore ingen berömmelse för mig, om man om mig sade detsamma.

b) yttre missionen, d. ä. den mission, vars föremål är de icke kristna folken. Läs Matt. 28: 19; Ps. 96: 3; 102: 16; Hab. 2: 14. Den kan vara

aa) judemission (Luk. 24: 47; Apg. 1:8);

bb) muhammedanmission.

Anm. Muhammedanerna kunna egentligen icke kallas hedningar. De tro på och dyrka en enda Gud samt giva mycket erkännande åt Jesus, ehuru de absolut förkasta allt tal om hans gudssonskap. Deras antal uppgår till omkr. 225 millioner.

cc) hednamission (Matt. 28: 19).

Anm. På gränsen mellan inre och yttre mission står mission bland egna landsmän i främmande land, ävenså mission bland främmande kristna folk.

7. Församlingens organisation skall alltså i andra rummet vara sådan, att den befordrar hennes uppbyggelse och hennes missionsverksamhet.

8. Formerna kunna och måste därför under olika förhållanden vara olika. Varje form är god, när den motsvarar det liv, som skall röra sig däri, men icke längre. Se Matt. 9: 16, 17.

Anm. Den klädnad, som passar en tioårig gosse, passar honom icke, sedan han blivit tjuguårig. Den blir för trång och hinderlig. Tjuguåringens dräkt kan icke heller sättas på tioåringen. Den blir för vid och därigenom hinderlig.

9. De former, i vilka de apostoliska församlingarna rörde sig, innehålla goda lärdomar för oss. Men de utgöra inga bud. Det är alls inte sagt, att den form, som passade i Asien eller Grekland för 1900 år tillbaka, passar nu hos oss. Såsom den då var apostolisk anordning, så kan det vara "apostoliskt" för oss att nu hava en annan, som under nuvarande förhållanden bättre motsvarar församlingens behov.

Anm. Vi hava avlönade predikanter, vi bygga kyrkor, vi anlägga missionsskolor och bilda missionssällskap samt utsända missionärer och svara för deras underhåll, vi hava en ganska omfattande bokföring i våra församlingar o. s. v. Allt sådant var lika främmande för apostlarna, som det är nödvändigt för oss.

10. Det tillkommer varje församling själv att — visserligen med tillgodogörande av andras erfarenheter men utan att vara bunden av dem — pröva, vilka former som bäst motsvara hennes behov och befordra hennes uppgift på den plats, där hon bor, under de förhållanden, som där råda.

11. Till församlingens uppbyggelse och sunda utveckling har Gud givit henne "gåvor" (Ef. 4: 8—14), d. v. s. personer, som han utrustat med olika förmågor: förmåga att undervisa, profetera, styra, leda, bota sjuka o. s. v. Lät därom Rom. 12: 6. I Ef. 4: 11; 1 Kor. 12: 28 framställas dessa gåvor i en bestämd rangordning.

Anm. Dessa förmågor äro en naturlig begåvning, som Gud givit de ifrågavarande personerna, och som han genom sin ande helgat till församlingens tjänst. Märk t. ex. den olika begåvningen hos Paulus och Johannes.

12. Ett viktigt ämbete är diakonernas, vilka ha att vårda sig om fattiga och elända. Se Apg. 6: 3—6.

Anm. Diakon är ett grekiskt ord, som betyder tjänare.

Diakonerna voro dels manliga, dels kvinnliga (Fil. 1: 1; 1 Tim. 3: 8; Rom. 16:1).

13. De sålunda av Gud utrustade personerna äro av honom givna åt församlingen, vilken alltså bör mottaga dem såsom Guds gåvor. Därtill fordras en viss förmåga hos församlingen att pröva, om de verkligen äro av Gud eller komma av sig själva. Läs Joh. 5: 43; Matt. 7: 15; 2 Kor. 11: 13; 1 Joh. 4: 1.

14. Med varje gåva är förenad en däremot svarande myndighet :

a) störst är apostelns myndighet (Luk. 10: 16; Matt. 16: 19; 1 Kor. 9: 1; 2 Kor. 12:2; Gal. 1: 1, 10);

b) därnäst kommer församlingsföreståndarens och lärarens myndighet (Hebr. 13: 17; 1 Tess. 5: 12 f.; 1 Tim. 5:17);

c) sedan måste de, som äro styrande i församlingens yttre angelägenheter eller ledare för hennes olika verksamhetsgrenar (söndagsskola, fattigvård, syföreningar o. s. v.) var och en inom sitt område ha den myndighet, som gör det möjligt för dem att utöva sin tjänst.

15. Församlingens föreståndare kallas i Nya testamentet äldste (Apg. 11: 30; 14: 23; 15: 2; 20: 17; Tit. 1: 5; 1 Petr. 5: 1). De voro i regeln flera i varje församling. Dem alla tillkom det att hava vård om församlingen, varför de även kallas biskopar (Apg. 20: 28; Fil. 1: 1; 1 Tim. 3: 2) och herdar (Ef. 4: 11; 1 Petr. 5: 2, jfr Joh. 21: 16). I regeln synas de hava varit lärare (1 Tim. 3: 2), dock icke alltid (1 Tim. 5: 17).

Anm. Ordet "biskop" är egentligen grekiskt (éfciöuoTtog) och betyder uppsyningsman. På latin heter det inspector. Benämningen herde begagnas redan i Gamla testamentet om både världsliga och andliga ledare och lärare. Se isynnerhet Jer. 23: 1 f.; Hes. 34:2—16.

16. Titeln "äldste" för att beteckna församlingens föreståndare är hämtat från de gammalisraelitiska förhållandena, där folkets ledare kallades "folkets äldste". Se Matt 21: 23; 26: 47 m. fl. och jämför sedan 4 Mos. 11: 25; 5 Mos. 21: 2; 1 Kon. 12:8; 2 Kon. 10: 1. Den kristna församlingens äldste valdes, vilket bevisar, att det icke var åldern, som gjorde dem till äldste (jfr 1 Tim. 4: 12), om man än kan taga för givet, att de i regeln valdes bland de äldre och mer erfarna församlingsmedlemmarna. Valet skedde i den apostoliska tiden av apostlarna (Apg. 14: 23) och deras medhjälpare (Tit. 1:5). Huru det sedermera skedde, därom lämnar Nya testamentet ingen upplysning.

17. Att apostlarna in i den kristna församlingen överförde en gamimalisraelitisk inrättning sådan såsom de äldstes ämbete, det är ett lärorikt exempel på den vishet, varmed de, ledda av Herrens Ande, gingo till väga, då de vid församlingens ordnande icke bröto med alla förut bestående förhållanden utan inom henne tillämpade och gjorde sig till godo dessa förhållanden. Vid dem voro de omvända av gammal vana, och deras behållande var därför ägnat att bäst befordra en lugn utveckling. Att emellertid de äldstes ämbete inom den kristna församlingen fick ett i många avseenden annat innehåll, det säger sig självt.

18. Läraren skall varken vara församlingens herre eller dess träl utan Kristi träl till församlingens tjänst (Rom. 1: i). Hans myndighet är rent andlig.

19. Om läraren ställer sig över församlingen, så blir det prästvälde (hierarki); ställer han sig under församlingen,

så blir det människoträldom. Hans rätta plats är att vara församlingsmedlem liksom alla de övriga med en viss tjänst och däremot svarande myndighet i församlingen i likhet med andra, som innehava tjänster.

Anm. Märk ordningen i 1 Kor. 3:21—23; 12:28: Gud — Kristus — församlingen — apostlarna — profeterna — lärarna — kraftverkarna — o. s. v. Det högsta som aposteln, profeten, läraren är, det är alltså, att han är Guds barn, Kristi egendom och medlem av församlingen, liksom de övriga medlemmarna. Därnäst kommer, vad han är genom sitt ämbete. Läraren skall därför icke säga: "Jag och församlingen", eller: "jag och min församling", utan: "Jag och den övriga församlingen", eller: "Jag och de andra församlingsmedlemmarna." Om en fader sätter en av sina söner till att ha vård och uppsikt över de övriga barnen, så säger icke sonen: "Jag och familjen", än mindre: "jag och min familj", såsom stode han själv utom familjen, utan han säger: "Jag och den övriga familjen", eller: "de andra familjemedlemmarna." Ty det högsta han själv är, det är familjemedlem. Först i andra rummet kommer det, att han är till-syningsman över familjens övriga medlemmar.

Kap. 34.

MEDLEN FÖR FÖRVERKLIGANDET AV FÖRSAMLINGENS UPPGIFT.

1. Medlen för förverkligandet av församlingens kallelse och uppgift såväl inåt (uppbyggeisen) som utåt (missionen) äro — utom de i näst föregående kap. omnämnda personliga gåvorna — Guds ord och sakramenten.

2. Ordet "sakrament" betyder en helig handling i allmänhet, men i det gammalkyrkliga språket menas därmed endast vissa handlingar av särskild kristlig helgd, som i viss mån sätta på människan en outplånlig karaktär.

Anm. En liknande handling var redan i gamla förbundet omskärelsen. Den var ett outplånligt förbundsmärke, som gjorde, att israeliten alltid var och förblev israelit, evad han var gudfruktig eller ogud-aktig, hemma eller borta från sin Gud, som alltid förblev trofast (Rom. 3:3; 2 Tim. 2:13). Att gyckla med ordet sakrament, därför att det "icke förekommer i Bibeln", är därför bevis på okunnighet och inskränkthet.

3. Olika uppfattningar om, vilka de heliga handlingarna äro, som hava en sådan djupgående betydelse, ha gjort, att olika samfund räkna olika antal sakrament. Sålunda räknar den katolska kyrkan sju, nämligen: dopet, konfirmationen, nattvarden, bikten, sista smörjeisen (det s. k. dödssakramentet), prästvigningen och äktenskapsvigseln (ej äktenskapet).

4. Den lutherska kyrkans symboliska böcker räkna tre sakrament: dopet, nattvarden och bikten med därtill hörande avlösning. Den senare läroutvecklingen har stannat vid två: dopet och nattvarden.

Anm. 1. I Augsb. Bek:s försvar Art. XIII säges uttryckligt : "Verkliga sakrament äro dopet, Herrens måltid, bikten* som är bättringens sakrament." I Augsb. Bek. behandlas de ock såsom jämnställda.

Anm. 2. I praxis räknar den lutherska kyrkan (åtm. i Sverige) även prästvigningen som sakrament. Ty om en, som är prästvigd, nedlagt eller blivit avsatt från sitt prästämbete men återfår detsamma, så behöver han icke prästvigas igen. Om han än varit ifrån ämbetet, så anses han dock ha behållit den prästerliga karaktären. Den lutherska kyrkans symboliska böcker, som visserligen icke kalla prästvigningen ett sakrament, förklara dock uttryckligen, att de icke ha någonting emot, att den så kallas och anses (Augsb. Bek:s försvar Art. XIII). Däremot är invigningens betydelse i våra frikyrkoförsamlingar endast den, att predikanten "avskiljes" till den församlings tjänst, som kallat honom till sin lärare, samt för den tid, som kallelsen avser.

Anm. 3. Den katolska och den engelsk-episkopala kyrkan lägga icke allenast en väsentlig vikt på prästvigningen utan göra även dess giltighet beroende av den s. k. apostoliska successionen, d. v. s. därav, att den i oavbruten följd fortgått ända från apostlarna. De kunna således t. ex. icke erkänna svenska kyrkans präster för ett verkligt prästerskap, emedan man icke kan bevisa, att de äga apostolisk succession.

5. Att använda köttsliga vapen för att befordra församlingens uppgift, det är i strid mot Kristi bud. Se Matt. 26: 52; Joh. 18: 36 f.

Anm. 1. Till de köttsliga vapnen höra alla tvångsåtgärder, såsom korståg, tvångsdop, borgerliga belöningar eller straff för religiösa handlingar o. s. v.

Anm. 2. Huru bör man då från kristlig synpunkt bedöma t. ex. Gustaf II Adolfs krig i Tyskland? Därpå kunna förvisso olika svar givas.

Kap. 35.

DEN KRISTNA KYRKANS ALLMÄNNELIGHET.

1. Tredje trosartikelns uttryck "allmännelig kyrka" syftar på Frälsarens ord, att alla folk skola göras till hans lärjungar (Matt. 28: 19).

Anm. Ordet "allmännelig" är översättning av det grekiska nadoAiurj (katolsk).

2. Gud vill, att alla människor skola frälsas (1 Tim. 2: 4; 2 Kor. 5: 19; Hes. 18: 23; 2 Petr. 3: 9). Men endast i Kristus finnes frälsning (Apg. 4: 12; 1 Tim. 2:5). Därför måste, innan änden kommer, Kristi evangelium varda predikat för alla folk (Matt. 24: 14) och av dem mottaget (Matt. 28: 19; Rom. 11: 25 ff.).

Anm. Därmed är icke sagt, att alla människor skola hava mottagit evangelium. Det är folken såsom folk i det stora hela, som skola hava hört och mottagit detsamma. De skola vara kristna folk i vidsträckt bemärkelse, alldeles såsom nu t. ex. de europeiska folken kallas och kunna kallas kristna folk, utan att det innebär, att alla deras medlemmar äro i ande och sanning kristna. Om ett folk såsom sådant kan ju ock t. ex. sägas, att det är ett fromt, fredligt, nyktert, tappert folk o. s. v., utan att detta gäller om alla dess medlemmar.

3. överallt, där evangelium predikats, har det bevisat sig vara en kraft till frälsning för var och en, som i tro mottagit detsamma (Rom. 1: 16; 2 Kor. 5: 17).

Anm. Missionens historia visar, att intet folk på jorden varit otillgängligt för evangelium. Och varhelst det mottagits, har det haft samma verkningar till att upprätta, rena, omskapa människor och alla mänskliga förhållanden.

4. Det är varje troendes plikt att deltaga i missionsarbetet. Läs Matt. 12: 30; Luk. 11: 23.

Anm. Många troende anse det såsom "en fri sak" att vara med eller icke vara med. De anse det vara en god gärning, om de äro med, men ingen synd, om de icke äro med. Detta är dock alldeles lika oriktigt, som om de ansåge det vara en fri sak att lyda eller icke lyda andra Guds bud. Den, som icke församlar med Kristus, han är en för-skingrare av det, som han skulle kunna samla, ifall han vore trogen.

5. Till den evangeliska predikans uppgift hör därför att hos de kristna uppväcka och stärka känslan av denna plikt, så att det må bli en allvarlig samvetssak för varje kristen att vara med (Matt. 7:21—23; Luk. 6:46).

Anm. 1. Men blir det icke lagträldom? Svar: Den lydnad, som har sin grund i kristen tro och kärlek till Herren, är icke lagträldom, även om den har att strida med ett motsträvigt kött (Gal. 5:17; Ps. 119:33—35).

Anm. 2. Paulus räknade sig såsom en gäldenär åt både judar och hedningar (Rom. 1: 14), då han av Gud mottagit evangelium för att meddela det åt dem. Sådana gäldenärer äro alla troende. Och det är "ingen fri sak", om jag skall betala mina skulder eller icke. Gör jag det med glädje, så är det gott för mig, men gör jag det med olust, så står dock min plikt kvar, och jag begår synd, om jag icke fullgör den. Liknelse: Om jag mottagit en summa penningar för de fattiga, så är jag de fattigas gäldenär, tills jag utbetalt det sista öret.

6. Sättet för den troendes deltagande i missionens verk bestämmes av den plats i livet, där han av Gud är ställd, samt den förmåga, de andliga och lekamliga gåvor, som Gud givit honom. I överensstämmelse därmed blir även ansvaret.

Anm. Här är stor skillnad mellan män och kvinnor, äldre och yngre, överordnade och underlydande, rika och fattiga, i socialt avseende mer eller mindre betydande kristna, sådana som gå ut på missionsfältet, och sådana som stanna hemma o. s. v. Men alla kunna göra något, och lönen blir efter troheten (1 Kor. 4:2; 1 Petr. 4:11; Fil. 4:10; 2 Kor. 8:12; Mark. 12:41—44).

7. Det yttersta och högsta målet för missionen är att förhärliga Gud genom världens frälsning.

Anm. Se kap. 33: § 4, 5.

8. Världens frälsning är i och för sig ett härligt mål men icke det högsta och yttersta. I förhållande till detta är frälsningen ett medel. Se Ef. 1: 12.

9. I allt, vad Jesus gjorde, då han botade sjuka, uppväckte döda, uppsökte och upprättade syndare, hade han visserligen till närmaste mål att hjälpa och frälsa de elända, men hans högsta och yttersta mål var att genom dessa gärningar förhärliga Gud. Läs Joh. 7: 18; 11: 4; 13: 31; 14: 13; 17: 4; Rom. 15: 7; 2 Kor. 1:20; 1 Petr. 1:7; Upp. 4:9; 7: 12 m. fl.

10. Allt, vad Paulus i sin missionsverksamhet gjorde, gick likaledes ytterst ut på att genom syndares frälsning förhärliga Kristus och i honom Gud. Läs Rom. 16: 26; 2 Kor. 4: 6, 15; Gal. 1:5; Fil. 1: 20. Jämför 1 Petr. 4: 11; Joh. 21: 19.

Anm. Gud är upphovet till allt och målet för allt. Jämt så mycket som missionen är riktad på hans förhärligande, jämt så mycket är den i högsta mening kristlig.

11. Den högsta drivande kraften i missionsarbetet skall därför vara den kristna församlingens kärlek till Gud samt djupa medvetande om sin plikt att göra Guds namn känt och förhärligat bland alla folk genom Jesu Kristi evangelium (Hab. 2: 14; Ps. 145: 5, 7, 12).

Anm. Ett beklagligt misstag är det, när troende låta sitt deltagande i missionen helt bestämmas av tillfälligt upprörda känslosvall. Sådana känslosvall äro övergående och därför av mindre värde i jämförelse med det lugna medvetandet av plikt och den kärlek till Herren, som är angelägen att i allt fullgöra hans vilja. Det medlidande t. ex., som hos de troende uppväckes genom skildring av hed-navärldens nöd, är visserligen för stunden en mäktig drivfjäder till mission. Men det är en fjäder, som kräver alltjämt kraftigare spänning genom alltmer rörande skildringar. Till sist slappas den ändå.

12. Till ytterligare eggande av denna kraft skall tjäna den lön, som Herren framhåller för den trogne tjänaren. Läs Matt. 20: 1—16; 25: 20 ff.

Anm. Lika väl som Herren vill, att vi skola tro och taga varning av de straff, med vilka han hotar de trolösa, lika visst vill han, att vi skola tro och låta oss uppmuntras av hans löften om lön till dem, som äro honom trogna och lydiga.

Kap. 36.

DE HELIGAS GEMENSKAP.

1. I den nu brukliga översättningen av tredje trosartikeln står det "de heligas samfund" såsom en närmare bestämning till de föregående orden: "en helig allmännelig kyrka". Denna översättning är både språkligt och sakligt oriktig. Orden utgöra en självständig punkt av bekännelsen: de heligas gemenskap.

Anm. Den apostoliska trosbekännelsen är ursprungligen skriven på grekiska. Det svenska kyrkomötet 1908 beslöt för sin del att rätta ordet "samfund" till "gemenskap".

2. Samma ord förekommer på flera ställen i Nya testamentets grundtext och betyder gemenskap (Apg. 2: 42; 1 Kor. 1: 9; 10: 16; 2 Kor. 6: 14; 13: 13; Fil. 1:5; 2: 1; 3: 10; 1 Joh. 1:3, 6, 7) delaktighet, deltagande (2 Kor. 8: 4; 9: 13; Hebr. 13: 16, jfr Rom. 15:26).ig8

3. De heligas gemenskap är en inre, andlig gemenskap, som binder dem tillsammans såsom ett särskilt folk, ett

Guds egendomsfolk (Ef. 1: 14; 1 Petr. 2: 9), avskilt från världen (2 Kor. 6: 14—17).

Anm. Jämför de olika nationerna på jorden. Varje folk har en särskild, gemensam nationalkaraktär, som binder det tillsammans såsom en enhet till skillnad från andra. Inom en nation kunna många politiska partier förekomma, så att gemenskapen ofta är ganska fördold. Men den finnes där i alla fall. Gäller det folkets stora gemensamma intressen, isynnerhet dess ära, dess frihet och självständighet, då framträder den i full klarhet. Då är svensken över allt annat svensk o. s. v. Ex. svenskarna i Finland.

4. De heligas gemenskap har sin grund i den livsgemenskap, som de hava med Gud, Fadern, i hans son, Jesus Kristus, genom den Heliga Ande (1 Joh. 1: 3; 2 Kor. 13: 13; Fil. 2: 1). Denna livsgemenskap blir i och med detsamma en andlig gemenskap mellan dem själva inbördes, en andlig nationalkaraktär.

5. Denna gemenskap binder de heliga tillsammans utan avseende på tid och rum:

a) de heliga, var de än bo på hela jorden, äro ett enda folk, Guds folk;

Anm. Men är då icke detta det, som man i teologien kallar "den osynliga församlingen"? Jo. Men det är icke detta, som Nya testamentet menar, när det talar om församlingen (se kap. 31: §§ 2—8). Och lika orätt, som det är att sammanblanda "församlingen" med "Guds rike", lika orätt är det att sammanblanda "församlingen" och "de heligas gemenskap". Därav följer förvirring* vid läsning av Nya testamentet. En skrymtare t. ex. kan vara medlem i församlingen, medan han står utanför de heligas gemenskap och aldrig skall komma in i Guds rike.

b) de heliga i alla tider: de som varit, de som äro, och de som komma, äro ett enda folk.

Anm. /. Den lekamliga döden ställer de heliga i olika tillvarelseformer men har ingen inverkan på deras tillvaro, verkar intet avbrott i deras gemenskap. De ha flyttat från förstugan in i våningen i samma hus.

Anm. 2. Kunna vi tänka oss de avlidna helgonen såsom bedjande för oss? Ja. När Frälsaren i Luk. 16:27 f. talar om, att den rike mannen i dödsrikets pinorum beder för sina bröder, så vore det för visso djärvt att säga, att de heliga, som äro i paradiset, icke skulle kunna bedja för sina efterlevande. Läs Hebr. 12:1. Tanken på deras fortfarande gemenskap med och intresse för de på jorden kvarlevande helgonen och andra, som ligga dem nära, är en upplyftande tanke, ägnad att väcka glädje och att stärka. Utan tvivel gjorde reformationen en förlust, då den, förledd av katolikernas helgontillbedjan, släppte denna tanke.

6. Med denna gemenskap följer gemenskap:

a) i lidanden med Kristus (Rom. 8: 17; 2 Kor. 1:5—7; 4:10; Fil. 3:10; Kol. 1:24; 2 Tim. 2:12);

Anm. Märk särskilt Kol. 1: 24, där Paulus talar om, huru han håller på att uppfylla det, som ännu återstod av de "Kristi lidanden", som fallit på hans lott att bära för församlingen.

b) i härlighet med Kristus (2 Tim. 2: 12; Joh. 14: 2 f.; 1 Tess. 4: 14 f.; Rom. 8: 17 m. fl.).

7. Av denna gemenskap följa förpliktelser:

a) gentemot de avlidna helgonen, som icke kunna utan oss varda fullkomnade (Hebr. 11:40), och som därför äro intresserade av vår helgelse, till vilken de äro vittnen (Hebr. 12: 1);

Anm. Ett omedelbart uttryck av denna vår gemenskap med dem, som varit före oss, är det intresse deras historia väcker hos oss. Vi känna oss fortfarande som ett med förfäderna. När en jude berättar något ur Israels historia, säger han ock vanligen vi: "När vi voro i Egypten; när vi tågade genom Sinai" o. s. v.

b) gentemot de troende, som nu äro: en särskild brödrakärlek, som är något mer än den allmänneliga kärleken (Joh. 13: 34 f.; 15: 12; Rom. 13: 8; 1 Tess. 4:9; 1 Petr. 1:22; 2 Petr. 1:7; 1 Joh. 3: 11, 23; 4:7, 12, 21);

Anm. Av denna brödrakärlek följer en särskild omsorg om och välgörenhet mot "bröderna" (Gal. 2:10; 6:10; 1 Kor. 6:8; Apg. 11:29; 1 Tim. 6:2. Jfr Matt. 25:40).

c) gentemot dem, som komma efter oss (Apg. 20: 29 ff.; 2 Petr. 1: 15).

Anm. Jämför den angelägenhet, som en nation har om kommande generationers välfärd i ekonomiskt, politiskt, socialt och kulturellt avseende. Likaså familjemedlemmars omsorg och känsla av förpliktelse gentemot sina efterkommande.

8. Av den nämnda gemenskapen följer nämligen, att en troende icke kan göra en enda gärning vare sig god eller ond, som icke mer eller mindre inverkar till fördröjande eller påskyndande av hela — den förutvarande, den varande, den kommande — helgonskarans fullkomning, Kristi återkomst (2 Petr. 3: 12) och upprättandet av Guds rike.

Anm. Tänk, vilken oändligt hög och härlig betydelse varje kristens person och liv sålunda få.

9. De heligas gemenskap är höjd över alla nationella gränser och sociala skrankor (Kol. 3: 11).

Anm. Att jag är svensk har sin stora betydelse, men den är underordnad i förhållande till betydelsen därav, att jag är kristen.

10. Det högsta uttrycket av de heligas gemenskap här på jorden är församlingens enhet, där alla medlemmar äro ett hjärta och en själ (Apg. 2: 42; 4: 32).

11. Varje "avskrankningens skiljemur,, (Ef. 2: 14), som söndrar kristna från kristna och sliter sönder församlingen i sekter, är därför ett brott mot de heligas gemenskap.

Anm. Det är mycket vanligt, att man gentemot församlingens sönderslitning i sekter tröstar sig därmed, att de heligas gemenskap ändå består. Detta är en farlig tröst. Tvärtom är denna gemenskap den kraftigaste dom över sönderslitningen såsom ett brott. När man lever i synd, skall man icke trösta sig därmed, att Guds nåd ändå består. Ty nåden är icke till för att trösta i synden utan för att frälsa från synden.

12. Men de heligas gemenskap omfattar icke blott de heliga människorna utan även de heliga änglarna. Läs därom Ef. 1: 10. Alla heliga, de himmelska och de jordiska, hava genom sin gemenskap med Gud och Kristus gemenskap med varandra inbördes.

Anm. Gemenskapen mellan de heliga änglarna och de heliga människorna är uttryckt i sådana bibelställen som Ps. 34:8; 91:11 f.; 2 Kor. 6:14—17; Hebr. 1: 14; Luk. 15: 10; Matt. 18: 10; Ef. 3: 10, ävensom på alla de ställen, där det talas om, huru änglar gripit in i de heligas liv.

Kap. 37.

SYNDERNAS FÖRLÅTELSE OCH RÄTTFÄRDIGGÖRELSEN.

1. Vad som behöves för människans frälsning, det är, att hon göres rättfärdig. Synden skiljer henne från Gud. Rättfärdigheten förenar henne med Gud, ty Gud är rättfärdig.

Anm. Liknelse: Om fisken förlorar de egenskaper, som nu göra, att vattnet är hans livselement, så skulle vattnet bliva hans död. Skulle vattnet åter kunna bliva hans livselement, så behövdes ingen förändring i vattnet, utan då måste förändringen ske hos fisken, så att han återfinge de egenskaper, som förut gjorde, att vattnet var hans livselement.

2. Detta kände alla både judar och hedningar. Därför var det ingen strid mellan Kristus och apostlarna å ena sidan samt judarnas skriftlärare å den andra angående denna sak. Striden dem emellan gällde, vari rättfärdigheten består, och huru en människa skall komma till rättfärdighet.

Anm. Ä11 i dag är icke heller, vare sig i judemissionen, muhammedanmissionen eller hednamissionen någon strid om, att rättfärdighet är villkor för frälsning, utan striden gäller, vad rättfärdigheten består i, och huru man skall komma därtill. Att rättfärdigheten är ett oeftergivligt villkor för frälsning, det känna alla religioner.

3. Huvudpunkten i den kristna läran om frälsningen är därför läran om rättfärdiggörelsen.

Anm. Huvudpunkten i den protestantiska reformationen i 16 :e århundradet var också frågan om rättfärdiggörelsen.

4. Den nytestamentliga grundtextens ord (öiuaiodv), som på svenska .översättes med rättfärdiga eller rättfärdiggöra, har en dubbel betydelse. Det kan betyda

a) förklara någon rättfärdig (Luk. 7: 29; Matt.

11: 19; 12: 37; Rom. 2: 13; 3:4);

b) göra någon rättfärdig (Rom. 4: 5; 5: 1 m. fl.).

Anm. Det är samma förhållande med ordet helga. När det säges, att människan helgar Gud (Jes. 8: 13; 1 Petr. 3: 15), så betyder det, att hon håller, förklarar honom helig. Likaså när det säges helga Guds namn (Matt. 6:9), helga sabbaten (2 Mos. 20:8). Jämför Jes. 6:3. När det däremot heter om Gud, att han helgar människor, då vill det säga, att han gör dem heliga (1 Tess. 5:23; Ef. 5:26; 1 Kor. 6:11; Joh. 17:17).

5. Det första, som hör till rättfärdiggörelsen, är, att människans synder varda henne förlåtna och genom denna förlåtelse utplånade. Se Apg. 13: 38, 39. Detta är den negativa sidan av rättfärdiggörelsen.

6. Till rättfärdiggörelsen hör vidare, att människan blir omskapad till hjärta, håg och sinne och hela sin varelse (2 Kor. 5:17). Hon blir "rätthjärtad" (Ps. 7: 11; 32: 11 (grt.); Apg. 8: 21; jfr Ps. 32: 2), helig såsom Gud är (3 Mos. 11:44; Matt. 5:48). Detta är den positiva sidan av rättfärdiggörelsen.

Anm. Att även denna omskapning är ett moment i rättfärdiggörelsen, uttrycker Luther på ett förträffligt sätt i Schmalkaldiska artiklarna, då han säger: "Vad jag om rättfärdiggörelsen alltid hittills och med ihärdighet har lärt, kan jag icke ens i det minsta ändra, nämligen att vi genom tron, såsom Petrus (Apg. 15:9) talar, få ett annat nytt och rent hjärta." (Schmalk. Art. III: XIII).

7. Syndernas förlåtelse kallas av aposteln Paulus en till-räknad rättfärdighet (Rom. 4:6).

Anm. Att den tillräknade rättfärdigheten är detsamma som syndernas förlåtelse, visar Paulus i Rom. 4:6. Ty där säger han, att David prisar den människa salig, som Gud tillräknar rättfärdighet utan gärningar. Till bevis därpå anför han Davids ord i Ps. 32:1 f., där det heter: Saliga de, vilkas laglösheter blivit förlåtna; salig den man, vars synd Herren icke tillräknar. Vad David kallar "icke tillräkna" utan "förlåta" synd, det är alltså, vad Paulus kallar "tillräkna rättfärdighet".

8. Syndernas förlåtelse är en verklig rättfärdiggörelse, ty när synden förlätes, så utplånas hon, och syndaren göres rättfärdig (Jes. 43: 24 f.; 44: 22).

Syndernas förlåtelse eller rättfärdighets tillräknande består alltså icke däri, att Gud räknar eller förklarar en människa rättfärdig, ehuru hon icke är det — sådant vore en felräkning av Gud — utan däri, att han, som sagt, verkligen gör henne rättfärdig genom att utplåna hennes synd. Läs Luk. 7:36 f., där Frälsaren liknar syndernas förlåtelse vid efterskänkande av penningskuld. Fordringsägaren gjorde de två gäldenärerna skuldfria, därigenom att han efterskänkte, vad han hade att fordra av dem. Jämför också Matt. 18:23 f. Om jag blivit kallad till rätta av någon och jag befinnes icke ha gjort mig skyldig till det, som han har anklagat mig för, då rättfärdigar domaren mig, d. v. s. förklarar mig rättfärdig, emedan jag är rättfärdig. Men om jag befinnes och dömes skyldig, och min vederdeloman träder fram och säger: "Jag förlåter dig allt", då förklarar han mig icke rättfärdig, ty det vore en osanning, utan han gör mig rättfärdig, i det han tager bort min synd.

9. Hjärtats och livets omskapning är en väsentlig, en i människan av den Helige Ande verkad rättfärdighet.

Anm. Det kan sättas ifråga, om icke ordet "syndernas förlåtelse" i tredje trosartikeln har den vidsträckta betydelsen, att det omfattar både syndernas förlåtelse i inskränkt mening och den väsentliga rättfärdigheten. Egentligen betyder det lössläppande, befrielse (Luk. 4: 18 f). Att en sådan uppfattning icke var främmande för Luther, visar han i predikan på 19 :de sönd. eft. Tref., där han i § 35 säger: "Nu finnas två sätt att förlåta synder. Det första är att driva synden ur hjärtat och där ingjuta nåd. Detta gör Gud allena. Det andra är att förkunna syndernas förlåtelse. Detta gör även den ena människan för den andra. Kristus gör här båda delarna. Han giver Anden invärtes i hjärtat; utvärtes förkunnar han det genom ordet. Detta senare är nu att förlåta med ordet och är ett offentligt förkunnande av den inre förlåtelsen." Jämför Apg.

13:38 f.

10. Att Gud sålunda i rättfärdiggörelsen verkar hos människan genom sin Ande ett nytt och rent hjärta, det kallar aposteln Paulus, att hon blir en ny skapelse (2 Kor. 5: 17; Gal. 6: 15). Johannes kallar det, att hon blir född ur Gud (Joh. 1: 13; 1 Joh. 2: 29; 3: 9; 4: 7; 5: 1, 4, 18), född ur Anden (Joh. 3: 6, 8). Petrus kallar det födelse på nytt (1 Petr. 1: 3, 23).

Anm. 1. Samma åskådning uttryckes även i Augsburgska bekännelsens försvar, där det i den latinska texten heter: "Alltså rättfärdigas vi genom tron ensam, varmed förstås, att man från att vara syndare gö-res rättfärdig eller pånyttfödelse." I den tyska texten lyda orden: "Att man från att vara en syndare, varder from och genom den Helige Ande pånyttfödd." (Art. IV: 78, Muller ed. 3 sid. 100). Att, såsom vanligen sker, skilja denna omskapning från rättfärdiggörelsen, är alltså både obibliskt och olutherskt.

Anm. 2. Om "den födelse ur vatten och Ande", som Frälsaren talar om i Joh. 3:5, se kap. 45: § 9 ff.

Anm. 3. En vanlig villfarelse är det, när man lär, att rättfärdiggörelsen består däri, att Gud tillräknar människan Kristi rättfärdighet, d. v. s. räknar henne rättfärdig, ehuru hon icke är det, på den grund, att han räknat Jesus orättfärdig och på honom lagt straffet för hela mänsklighetens alla synder, ävensom att Jesus i människans ställe fullgjort Guds lag. Av sådan lära förekommer icke ett ord i Bibeln. Gud kan aldrig räkna någon för att vara, vad han icke är, ty Gud är sanningen. Se kap. 25.

11. Man har häremot invänt, att den uti oss genom Guds Ande verkade rättfärdigheten icke är en rättfärdighet, som gäller inför Gud, utan en levernets rättfärdighet, som alltid är ofullkomlig. Därpå svaras: Allt, som är rättfärdigt, gäller såsom rättfärdighet inför Gud; det som icke är rättfärdigt, kan icke heller inför Gud gälla som rättfärdigt. Om så skedde, skulle Gud fälla en orätt dom. Men hans domar äro alltid efter sanna förhållandet. Se särskilt Rom. 2:2, 11, 13 och jämför 5 Mos. 6: 25; 24: 12 f.; Ps. 106: 31; 2 Sam. 22: 25; Ps. 7:9.

12. Rättfärdiggörelsen är av tron. Människan blev orättfärdig genom otro: hon trodde icke Gud utan satan (1 Mos. 3: 1—6) och vände sig bort från Gud. Hon blir rättfärdig genom tron, därigenom att hon tror Gud och vänder åter till honom (Rom. 4: 16—22).

Anm. Aposteln Pauli ord i Rom. 4 om Abrahams rätt-färdiggörelse är synnerligen klart och bestämt. Abraham fick ett löfte av Gud. Detta löftes innehåll var, att han skulle få en talrik avkomma (v. 18). Ehuru detta, mänskligt sett, var omöjligt (v. 18), så tvivlade han icke i otro (v. 20) utan gav Gud äran och vart förvissad, att Gud var mäktig att göra, vad han lovat (v. 21). Därför vart det honom räknat till rättfärdighet (v. 22). Väsendet i Abrahams tro var alltså, att han satte en obetingad tillit till Gud, vilket visade sig däri, att han orubbligt fasthöll löftet. Denna tillit och överlåtelse åt Gud gjorde, att Gud "tillräknade honom rättfärdighet", d. v. s. förlät honom all hans synd. I denna tillit till Gud är Abrahams tro ett mönster och en förebild för de kristnas tro på Kristus, fastän det löfte, som han trodde, endast handlade om en talrik lekamlig avkomma. Se härom närmare kap. 39: §§ 5—8.

13. När människan sålunda i tro vänder tillbaka till Gud, så följer förlåtelse för alla hennes synder ("den tillräknade rättfärdigheten": Ps. 32: 5; Jer. 3: 13; Luk. 17:4; Matt. 18:21 f.) samt hjärtats och livets om-skapning till rättfärdighet ("den väsentliga rättfärdigheten"). Och detta enl. 1 Joh. 1:9 på grund av Guds trohet — ty han har

lovat det — och hans rättfärdighet, ty det är rättfärdigt av Gud att så göra.

14. När man talat om trons rättfärdighet och levernets rättfärdighet såsom två motsatta saker, så är det i strid mot evangelium. Levernets rättfärdighet är också en rättfärdighet, som kommer av tron. I otron, som själv är en orättfärdighet, har all orättfärdighet sin rot. Likaså har all rättfärdighet — i tankar, ord och gärningar —1 sin källa i tron, som själv är en rättfärdighet. Rom. 4: 13 f.; 5: 1; 8:4; 9: 30; 10: 6 o. s. v.

Anm. Obs. däremot skillnaden mellan den borgerliga rättfärdigheten och den rättfärdighet, som är inför Gud. En människa kan vara borgerligen rättfärdig men orättfärdig inför Gud. Det äro de flesta. En människa kan vara rättfärdig inför Gud men borgerligen orättfärdig, då hon måste bryta den borgerliga lagen för att lyda Gud. Se Apg. 4:19.

15. Den tillräknade rättfärdigheten eller syndernas förlåtelse är alltid fullkomlig. Den utplånar all synd även den mest blodröda, utan åtskillnad (Jes. 1: 18; Rom. 5:20).

Anm. Läs 2 Sam. 12:1—13 (Davids fall), Matt. 26: 69 f. (Petri fall), Luk. 23:40 f. (rövaren på korset).

16. Den väsentliga rättfärdigheten är däremot i detta livet alltid ofullkomlig. En sann kristen är till sin inre och yttre människa en rättfärdig människa, även om han ännu är ofullkomlig. Ty denna ofullkomlighet upphäver icke det förhållandet, att hans rättfärdighet i alla fall är en sann och verklig rättfärdighet. Läs Matt. 5:6, 10; Luk. 1:6, 75; Apg. 10:35; 1 Joh. 2:29; 3:7.

Anm. 1. Därför har Herren lärt sina lärjungar, att "när helst de bedja" (Luk. 11:2), även bedja om syndernas förlåtelse (Matt. 6:12).

Anm. 2. Att säga: "Vi hava ingen synd", det kallar Nya testamentet självbedrägeri (1 Joh. 1:8, 10).

17. Att i den kristnes goda gärningar inblandar sig synd, det gör icke själva gärningarna till synd eller orättfärdighet.

18. Det är därför alltid nödvändigt att skilja mellan den rättfärdiga gärningen själv och den synd, som kan låda därvid.

19. Om jag skulle för den vidlådande synden döma gärningen själv såsom synd, så måste jag icke blott bedja Gud om förlåtelse för densamma utan även upphöra därmed. Men nej, gärningen själv är rättfärdig, och den ofullkomlighet eller synd, som låder därvid, utplånas genom syndernas förlåtelse (1 Joh. 1:9; 2: 1).

Anm. En missionär, en predikant eller annan, som på ett eller annat sätt med andliga eller lekamliga gåvor arbetar för Herren, måste visserligen gång på gång finna, att det icke avlöper, utan att synd blandar sig däri. Men skulle nu denna synd göra själva hans gärning till synd, så måste han upphöra med densamma. Han måste sluta att vara missionär, att vara predikant, att hjälpa fattiga, sjuka, elända eller på annat sätt arbeta för Herren. Men det vore ju en orimlighet.

20. Till följd härav måste den rättfärdige alltid under hela sitt livs utveckling tillväxa i rättfärdighet, så att han:

a) dagligen renar sig från all köttets och andens be-smittelse (2 Kor. 7: 1);

b) alltmer och mer förvandlas till Kristi och Guds likhet (1 Tess. 5: 23; Kol. 3: 12; Fil. 4: 8; 2 Petr. 3: 18; Ef. 4: 24; Rom. 13: 14 m. fl.).

21. Det Andens verk, varigenom detta tillväxande sker, kallas helgelse. Helgelsens syftemål är nämligen en sann och verklig rättfärdighet, en fullkomlig likhet med Kristus (1 Joh. 3:2).

Anm. När man på det sättet skiljer mellan helgelse och rättfärdiggörelse, att rättfärdigheten är oberoende av helgelsen, så är det en ganska farlig villfarelse. Gud räknar mig aldrig mer rättfärdig, än vad jag i själva verket är (Matt. 5:20), även om han i sin stora nåd förlåter den ännu alltjämt vidlådande synden.

22. Såsom en motsats till tron sätter aposteln lagens gärningar, d. v. s. sådana gärningar, som en människa utan tro på Kristus, driven av lagen, dess hot om straff och löften om lön, gör för att varda rättfärdig inför Gud. Goda gärningar däremot, äro sådana gärningar, som den troende och genom tron rättfärdig-gjorde gör av kärlek till Gud. De goda gärningarna förutsätta alltså, att en människa lever i Gud genom tron på Kristus (se Ef. 2: 9, 10).

Anm. När Paulus talar om lagens gärningar, så tänker han väl närmast på Mose lag. Men det har sin tillämpning på varje lag, även den kristna sedeläran.

23. Då Gud i lagen — det må vara den mosaiska lagen eller den kristna sedeläran — uppenbarar sin rättfärdighets krav, så är icke meningen, att den oomvända människan skall genom dessa kravs fullgörande bliva rättfärdig, utan att hon skall lära känna sin synd (Rom. 5: 20; 7:8), drivas till Kristus och söka nåd. Söker hon i stället att genom budens uppfyllande bliva rättfärdig, så blir det "lags gärningar", som aldrig leda till rättfärdighet (Rom. 4: 4; 9: 31; 10: 3). Däremot då hon genom tron på Kristus blivit rätt-färdiggjord, blivit en ny skapelse, och nu med den Andens kraft, som hon fått, börjat vandra i Andens nya väsende (Rom. Ö: 4; 8: 4—10), då äro lagens bud en undervisning om ett rättfärdigt leverne. Hennes gärningar äro då även Gud behagliga. Det bör hon tro och eftersträva (1 Tess. 4: 1; 1 Joh. 3: 22).

Kap. 38.

FRÄLSNINGENS ORDNING.

1. I Rom. 8: 29, 30 samt 9: 23, 24 framställer aposteln Paulus frälsningens ordning i följande moment:

a) förutvetande (förutseende);

b) förutbestämmelse (utkorelse);

c) förutberédelse;

d) kallelse;

e) rättfärdiggörelse;

f) härliggörelse.

Anm. Frälsningens ordning kallas inom teologien vanligen, ehuru oegentligt, nådens ordning.

2. Förutvetandet innebär, att Gud förut vetat, vilka de voro som skulle mottaga hans nåd till frälsning. Jämför Hebr. 4: 13.

3. På detta Guds förutvetande beror förutbestämmelsen, vilken alltså icke är ovillkorlig eller oberoende av människan själv.

Anm. i. Förhållandet mellan Guds förutvetande och förutbestämmelse å ena sidan samt människans frihet och ansvar å den andra hör till de mest svårförklarliga punkterna i den kristna teologien. Ingen vetenskap har kunnat förklara den. Den gamle kyrkofadern Augustinus (omkr. 400 e. Kr.) lärde, att då alla människor voro syndare, så hade Gud, för att visa sin nåd, utvalt somliga till frälsning men lämnat de andra. Därmed skedde dem ingen orätt. Calvin, den reformerta kyrkans grundläg-gare, upptog och skärpte denna lära så, att Gud, för att bevisa sin nåd, hade utvalt av den syndiga massan somliga till frälsning, men, för att bevisa sin rättfärdighet, bestämt de övriga till förtappel-se. Förutbestämmelsen till det ena som det andra vore sålunda oberoende av människorna. Men om så vore, då fölle skulden för en människas förtappelse icke på henne utan på Gud. Alla uppmaningar till syndare att omvända sig och tro, all klagan över deras otro o. s. v. vore då orimliga.

Anm. 2. I Rom. 9 talar Paulus på ett häpnadsväckande sätt om utkorelsen. Men i v. 30—32 förklarar han sin mening, i det han visar, att en människas frälsning eller förtappelse icke beror på ovillkorlig förut-bestämmelse, utan på tro eller otro. Det är icke den eller den särskilda människan utan den troende, som Gud förutbestämt till frälsning. Lika visst som inom naturens rike gälla orubbliga lagar, av vilka en människas välfärd eller undergång beror — allt eftersom hon förhåller sig till dem — lika visst bestå i Andens rike orubbliga lagar, av vilka en människas frälsning eller förtappelse beror — allt eftersom hon förhåller sig till dem. De ena som de andra hava sin grund i Guds eget väsende, som är oföränderligt.

4. Förutbestämmelsen består däri, att Gud bestämt den troende till barnaskap hos sig (Ef. 1: 5) och evigt liv (Apg. 13:48) genom "likgestaltning med hans sons bild" (Rom. 8: 29). Jämför 1 Joh. 3: 2; 2 Kor. 3: 18; Fil. 3: 21; 1 Kor. 15: 49; 2 Tess. 2: 13.

Anm. Den frågan: "Är jag utkör ad ?" sammanfaller alltså med frågan: "är jag troende, och skall jag förbliva det intill änden?"214

Kap. 38: Frälsningens ordning

5. Denna förutbestämmelse eller utkorelse har skett före världens grundläggning (Ef. 1:4; 2 Tim. 1:9), icke efter någon vår förtjänst (Tit. 3: 5), icke på grund av någon annans förtjänst utan efter Guds egen viljas välbehag på grund av hans kärlek (Ef. 1:5) och till beröm för hans nåds härlighet (Ef. 1:6). Allt har sin grund i Gud och sitt mål i Gud.

6. Förutberedelsen innefattar allt, vad Gud i sin kärlek verkar för att göra människan mottaglig för hans frälsande nåd.

Anm. 1. Detta har man plägat kalla Guds förekommande nåd. Varhelst en människa blir omvänd, har säkerligen ett sådant förberedande Guds verk ägt rum.

Anm. 2. Man kan även tala om en förberedelse beträffande hela folk. Se Rom. 2:14 f.; Apg. 17:23, 26 f. Därpå beror, att det ena folket, i stort sett, är mer mottagligt för evangelium än ett annat. "Gud i historien" är ett uttryck för denna förberedelse.

7. Förutberedelsen består förnämligast i den påverkan, som människan erfar av Guds ord genom undervisning, genom beröring med sant kristna personer o. d. Därav verkas upplysning om synden och Guds nåd, vilket väcker människan till besinning och kallar henne till sinnesändring.

Anm. 1. Observera här betydelsen av att leva i ett land med kristen kultur.

Anm. 2. När man för att väcka en sovande människa ropar hennes namn, så vaknar hon kanske icke, förrän vid fjärde eller femte tillropet, men hennes uppvaknande är då resultatet av samtliga tillropen, ej blott av det sista, ehuru det ser så ut.215 Kap. 38: Frälsningens ordning

8. För övrigt kunna därmed samverka mångahanda yttre omständigheter och händelser — särskilt sjukdom, förluster, motgångar, felslagna förhoppningar o. d. — genom vilka Gud leder en människas levnadslopp.

Anm. Varje omvänd människa skall utan tvivel, om hon överblickar sin förflutna levnad, däri upptäcka många sådana händelser och förhållanden.

9. Kallelsen, såsom nådeverk betraktad, har i Nya testamentet en dubbel betydelse. Den betyder

a) inbjudning, maning till omvändelse (Matt. 9: 13;

22: 3, 14; Luk. 14: 16);

b) omvändelse (Rom. 8:30; 9:24; 1 Kor. 1:9, 24;

Gal. 1: 6; Kol. 3: 15; 1 Petr. 1: 15 m. fl.).

Anm. Den senare betydelsen är genomgående i de apostoliska breven, den förra i evangelierna. Vad som i dessa senare benämnes kallelse, är vad Paulus kallar förutberedelse.

10. Omvändelsen består däri, att en syndare kommer till besinning, står upp ifrån synden och av hjärtat vänder sig till Gud för att finna nåd. Läs Luk. 15: 17 f.; 18: 13 f.; 23: 42; 1 Kon. 8: 47 f.; 18: 37; Neh. 9: 26, 29; Mal. 3: 7; Apg. 3: 19; 26: 18, 20 f. o. s. v.

Anm. I den vanliga predikan benämnes omvändelsen ofta nyfödelse. Det är oegentligt. Se därom kap. 37: § 10.

11. Omvändelsen kallas i Nya testamentet vanligen sinnesändring, emedan den innebär icke blott ett yttre vändande till Gud utan en sinnets ändring, ett hjärtats hänvändande till Gud (Matt. 3: 2; 4: 17; Mark. 6: 12; Luk. 13: 3; 24: 47; Apg. 5: 31; 11: 18; 20: 21; 2 Kor. 7: 10).220 Kap. 38: Frälsningens ordning

Anm. 1. I våra vanliga bibelöversättningar begagnas ordet "bättring", där grundtextens ord betyder sinnesändring. Det senare ordet innefattar vida mer än det förra.

Anm. 2. Om en människa aldrig varit bortvänd från Gud, så kan naturligtvis ingen omvändelse komma i fråga. Se Ps. 71:5 f. Och det gives säkerligen icke få sådana. Att tänka, att barnen nödvändigt måste under uppväxten komma bort från Gud för att sedan bli omvända, är en fördärvlig villfarelse, vilken ock vållar, att många komma bort.

12. Till omvändelsen eller sinnesändringen hör alltså ånger över synden och tro på Kristus.

13. Ångern består däri, att syndaren:

a) känner sin synd (Ps. 51: 5);

b) erkänner dess fördömlighet (Luk. 15: 18 f.);

c) är bedrövad över henne (Ps. 38: 5 f.);

d) längtar att varda befriad från henne (Ps. 51: 3, 4, 9)-

14. Om tron se kap. 39.

15. Ångern kan hos olika människor vara olika djup och häftig, men den är djup nog, när syndaren genom densamma drives att stå upp och vända om till Gud.

Anm. 1. Liknelse: Icke alla ur behöva lika tungt lod; lodet är så tungt, som det bör vara, när klockan icke stannar utan går och går rätt.

Anm. 2. Ånger utan tro leder till förtvivlan.217 Kap. 38: Frälsningens ordning

16. Herren vill, att syndaren, när han hör evangelium, skall omvända sig strax och icke dröja. Läs Hebr. 3:7; 4-7-

Anm. Alla omvändelser, som omtalas i Nya testamentet, ha en kort historia. En lång omvändelsehistoria är historien om ett långt motstånd mot Guds nåd. Aposteln Pauli skildring av sin kamp under lagen (Rom. 7:7—13) är ingen undervisning, huru en syndare först en tid måste vara i nöd "under lagen", innan han får tro på Kristus. Tvärtom utgör den en varning därför, såsom ville aposteln säga: "Akta dig för att beträda den vägen; jag har försökt den och kan av egen erfarenhet intyga, att den är omöjlig."

17. Om rättfärdiggörelsen se kap. 37.

18. Med rättfärdiggörelsen följer upptagning till barna-skap hos Gud. Det är ingenting, som vidare skiljer människan från Gud, sedan synden är borta.

Anm. 1. Det ord, som aposteln Paulus begagnar för att uttrycka barnaskap (vlodsoia), betecknar egentligen den handling, varigenom någon blir upptagen till barn (adoption), sedan ock det tillstånd, vari han genom sådan upptagning blir försatt. Vad Paulus sålunda kallar upptagning till Guds barn (Rom. 8:15, 23; 9:4; Gal. 4:5; Ef. 1:5), det kallar Johannes födelse av Gud (Joh. 1: 13; 1 Joh. 3:9; 4:7; 5:1, 4, 18).

Anm. 2. Märk, huru barnaskapet ömsom framställes såsom närvarande (Rom. 8:14; 1 Joh. 3:2), ömsom såsom tillkommande och ett föremål för de troendes hopp (Rom. 8: 23; Matt. 5: 9, 45). Barnaskapet är, men utvecklingen av dess fulla innehåll ha de troende att vänta i sammanhang med kroppens uppståndelse. Se kap.

40: § 1, sid. 158.218 Kap. 38: Frälsningens ordning

19. Barnaskapet giver sig till känna däri:

a) att den troende fått barnaskapets ande, i vilken han förtroligt umgås med Gud såsom ett barn med sin fader (Rom. 8: 15);

b) att han drives (d. ä. i sitt inre och yttre liv låter sig bestämmas) av Guds Ande (Rom. 8: 14), vilken ock vittnar med hans egen ande, att han är Guds barn (Rom. 8: 16).

Anm. Märk, huru Paulus i Rom. 8: 16 skiljer mellan den troendes egen ande och Guds Ande, som han fått. Människans ande är anknytningspunkten för Guds Andes inneboende och verksamhet i henne. Den troendes ande vittnar, d. v. s. den troende är i sin egen ande medveten därom, att han är Guds barn, alldenstund han vet, att han tror på Jesus (2 Tim. 1: 12). Men jämte detta sin egen andes vittnesbörd har han Guds Andes vittnesbörd, som bekräftar detsamma. Detta vittnesbörd består däri, att Guds Ande driver honom. Ty detta bevisar, att Guds Ande bor i honom.

20. Med barnaskapet följer arvingeskapet (Rom. 8: 17;

Gal. 4: 7) till Guds rikes härlighet (d. ä. evigt liv).

21. Härliggörelsen är de troendes förhärligande med

Kristus, när han kommer igen (1 Joh. 3:2; Matt. 25:34).

Anm. 1. Den Helige Ande, som de troende fått, är en förstlingsgåva och därmed även en pant på den härlighet, som de hava att vänta (Rom. 8:23; 2 Kor. 1:22; 5:5; Ef. 1: 13 f.).

Anm. 2. Märk, huru Paulus i Rom. 8: 30 säger: "dem han har rättfärdigat, dem har han ock förhärligat", ehuru förhärligandet är tillkommande (Rom.220 Kap. 39: Den frälsande tron

8: 17). Sammalunda säger han i Ef. 2:5, 6, att Gud har uppväckt de troende och satt dem i det himmelska, ehuru detta är något tillkommande. Det är vanligt, att Skriften framställer det tillkommande, såsom vore det redan fullbordat, när det är omedelbart förestående (Joh. 13:31) eller är en avgjord och oåterkallelig sak. Se kap. 21: §§ 9, 10. I och med det, att Kristus är levandegjord, uppväckt och upphöjd, är det en avgjord sak, att de, som tillhöra honom, skola vid hans återkomst uppväckas och förhärligas med honom (1 Kor. 15:22; Fil. 3:21).

Anm. 3. Om härliggörelsens innebörd se vidare kap. 40 och 41.

Kap. 39.

DEN FRÄLSANDE TRON.

1. Den frälsande tron är icke detsamma som tron på Bibeln. En människa kan med full visshet tro på Bibeln, utan att hon därför är troende på Kristus.

Anm. Å andra sidan kan för visso en människa vara i sanning troende på Kristus, ehuru hon ej förmår att tro allt det, som står i Bibeln. Det senare kan bero på missförstånd och förekomma även hos den uppriktigaste kristen.

2. Tron är icke heller detsamma som att hava en rätt kunskap och övertygelse om Kristus, och hans verk. Man kan ha en rätt tro om Kristus, utan att man har en rätt tro på Kristus.

Anm. Å andra sidan kan man hava en i många stycken orätt tro om Kristus men ändå ha en sann tro på Kristus.220

3. Tron är icke heller detsamma som att tro syndernas förlåtelse. En människa kan mycket väl tro, att hon har syndernas förlåtelse, utan att därför är sagt, att hon är troende på Kristus.

Anm. Å andra sidan torde nog de vara många, som i verkligheten tro på Kristus, ehuru de av oförstånd icke våga tro, att de ha syndernas förlåtelse.

4. Tron är icke heller detsamma som att tro, att man är frälst, att man är troende, att man är Guds barn el. d. Allt sådant kan man tro om sig, utan att det därför är sagt, att man tror på Kristus.

Anm. Å andra sidan kan visserligen hända, att en människa är troende på Kristus, ehuru hon icke vågar tro, att hon är troende eller Guds barn.

5. Den frälsande tron är en hjärtlig tillit till Gud.

Anm. 1. Obs. den svenska katekesens förträffliga beskrivning på tron såsom bestående däri, att en människa "av hjärtat håller sig till Gud".

Anm. 2. Det är ett märkligt förhållande, att ingen av dem, som hörde apostlarna predika om tron, frågade, vad det var att tro. De visste förut, att det var att lita på någon eller något. Vad de behövde få veta, det var, vem de skulle tro på (Joh. 9: 35 f.). Hedningarna trodde på sina gudar, höllo sig till dem, litade på dem, och apostlarna predikade icke ett annat sätt att tro utan en annan Gud att tro på.

6. I Hebr. 11 anföres ur Gamla testamentet en mängd exempel på tro. Alla framställa de tron såsom en tillit till Gud, förmedlad genom Guds löften. Tron på Gud blir därför där en tillit till Guds löften. Se särskilt Rom. 4: 17—22; Hebr. 11: 11. Abrahams tro, genom vilken han vart rättfärdig, var en tillit till det löftet, att han skulle få en talrik avkomma. Ehuru allt yttre syntes tala däremot, så tvivlade han icke utan gav Gud äran och var förvissad, att Gud var mäktig att göra, vad han lovat. Därför vart det honom räknat till rättfärdighet (Rom. 4: 22).

7. I de nytestamentliga skrifterna är tron på Gud en tillit till Gud, förmedlad genom Kristus (se 1 Petr. 1: 21). Tron på Gud är alltså där en tro på Kristus. Den kallas därför ömsom tro på Gud (1 Tess. 1: 8), ömsom, och det är det allmännaste, tro på Kristus.

Anm. 1. Märk sålunda enheten och åtskillnaden mellan den gammaltestamentliga och den kristna tron.

Anm. 2. När Jesus i Joh. 14:1 säger: "Tron på Gud och tron på mig", då talar han icke om två slags tro utan om en och samma tro. Ty all sann tro på Kristus är tro på Gud, som sänt honom, och som bor i honom. Läs därom Kristi egna uttryckliga ord i Joh. 12:44; I4:9- Det är i Faderns namn han är kommen och verkar (Joh. 5:43), det är Faderns gärningar (Joh. 5:19 f.), han gör, Faderns ord, han talar (Joh. 7: 16 f.; 8: 28; 14: 24).

Anm. 3. I Nya testamentet uttryckes tron på tre sätt: tro på Kristus (Apg. 9:42; Rom. 4:5), tro till Kristus (Apg. 20:21; 24:24), tro i Kristus (Ef. 1:15; Gal. 3:26; 1 Tim. 3:13). När det heter tro på, så tänkes det föremål eller den person, som man tror på, såsom den grund, på vilken tron stödjer sig. När det säges tro till, vilket är det vanliga, när det är fråga om tro på Kristus, så tänkes föremålet såsom den sak eller person, till vilken man sätter sin lit. När det står tro i, så tänkes föremålet såsom det, vari tron har sitt fäste.

8. Från Gud, den himmelske Fadern, utgå alla frälsningens ord och verk genom Kristus till oss (2 Kor. 5: 19 f.), och genom Kristus återgår vårt hjärta i tron tillbaka till Gud (1 Petr. 1: 21). Gud är målet, Kristus är medlaren. Just därför är tron på Kristus en frälsande tro, emedan hon är en tro på Gud, vari-igenom syndaren återförenas med Gud.

Anm. Om någon därför skulle säga: "Jag bryr mig icke om Kristus, utan jag tror på Gud", så vore det ungefär detsamma, som om han sade: "Jag bryr mig icke om dörren, utan jag går in ändå", eller som om de ormbitna israeliterna i öknen hade sagt: "Jag bryr mig icke om kopparormen, utan jag tror på Gud, han skall hjälpa mig." Läs 1 Joh. 2:23. Det är i Jesus, som frälsningen är (Apg. 4: 12), därför må den, som vill vinna frälsning av Gud, komma till Jesus.

9. Tro på Kristus förutsätter, att jag om honom, enligt Pauli ord i Rom. 10: 9, tror

a) att han är Herren, Kristus, den frälsare, som Gud givit världen;

b) att han är uppstånden från de döda.

Läs Joh. 1: 41, 45, 49; 4: 42; 20: 31; Apg. 2: 36; (8: 37); 13: 23, 32.

10. Om icke jag tror, att han är Herren, Frälsaren, så kan jag icke sätta min lit om frälsning till honom. Och tror jag icke, att han är uppväckt från de döda, så kan jag icke vända mig till honom. Att söka frälsning hos en död frälsare vore lika dåraktigt som att söka hälsa hos en död läkare. Se kap. 22: §§ 14—16, sid. 82 f.

11. Emellan dessa två gränspelare: att Jesus är Herren, och att han är uppstånden och lever, kunna, såsom ock erfarenheten visar, meningarna och åskådningarna om hans person och hans verk vara mycket växlande men ändå en sann tro på honom vara möjlig. Men den som ställer sig utanför dem, han ställer sig utanför kristendomens gränser.

12. Tron på Kristus kan hos olika troende vara olika stark. Men evad den är stark eller svag, så är den en och samma tro, då den håller sig till Kristus. Och det är icke, därigenom att den är stark, utan därigenom att den håller sig till Kristus, som är den frälsande.

Anm. 1. De judar, som blivit troende på Pauli tid, hade ofta svårt att slita sig lös från Mose lag med dess stadgar och komma till full evangelisk frihet. Det är samma förhållande nu med många omvända judar. Paulus kallar dem "svaga i tron" (Rom. 14: 1 f.) och förmanar dem, som voro starka, att antaga sig dem och betrakta dem som bröder utan att döma över olika tankar. Sammalunda äro även nu många troende bundna i sin övertygelse av onödiga fördomar, vilka de betrakta såsom Guds bud. De äro svaga. De, som äro starka, få icke förakta eller stöta bort dem. Ty Gud har upptagit dem (Rom. 14:3). Läs för övrigt hela Rom. 14. Det, som gått in i en människa, så att säga med modersmjölken, går icke så lätt ut.

Anm. 2. Tron kan även vara svag i så måtto, att en troende har svårt att komma till visshet och varaktig frid. Där detta icke beror därpå, att det är någon synd, som han icke vill lämna, så har det vanligen sin grund i okunnighet i evangelium. Men ofta medverkar därvid kroppslig sjuklighet såsom magli-dande, nervsvaghet el. d. Stundom även husliga svårigheter.

Anm. 3. Liknelse: När ett fartyg råkar ut för storm, så bliva många passagerare förskräckta och frukta undergång. Andra äro däremot trygga. Men de förra komma lika säkert fram som de senare. Det beror på kaptenen och på fartyget och därpå, att de själva förbliva ombord.

13. Den, som tror på Kristus, han har syndernas förlåtelse (Apg. 13: 38 f.), är rättfärdig inför Gud (Rom. 5: 1), är Guds barn (Gal. 3:26), är himmelrikets arvinge (Rom. 8: 17). Och emedan han är det, så bör han ock tro det. Men vågar han ännu icke tro det, så är han det likväl. Ty barnaskapet, och vad därmed sammanhänger, beror icke därpå, att han tror sig vara Guds barn, utan därpå, att han tror på Kristus, d. v. s. att han av hjärtat håller sig till Kristus.

Anm. En farlig villfarelse är det därför att säga: "Tro att du har syndernas förlåtelse, så har du den" — "tro att du är frälst, så är du det" o. s. v. Den bibliska läran är: Tro på Kristus så har du syndernas förlåtelse och är Guds barn, evad du tror det eller ej. Ty alla, som tro på honom, giver han makt att vara Guds barn (Joh. 1:12).

Kap. 40.

DE DÖDAS UPPSTÅNDELSE.

1. Kristus är en frälsare för hela människan, ej blott för hennes ande. Människan är icke blott ande utan även

kropp. Därför hör till Kristi frälsareämbete såsom slutakten de dödas uppståndelse. Det är genom "kroppens återlösning", som barnaskapets fulla in-229 Kap. 40: De dödas uppståndelse 2,2,7

nehåll blir realiserat (Rom. 8: 23). Barnaskapet innefattar nämligen hela människans återställelse till, vad hon från begynnelsen var bestämd att vara. Se Matt. 5:9, 45; Luk. 20:36.

Anm. Märk det oriktiga i det vanliga talet: "Sak samma, huru det går med kroppen, bara själen blir frälst." Ännu mer det syndiga i allt föraktligt tal om kroppen, såsom då t. ex. Luther kallade honom "den usla masksäcken" o. d. Bibeln talar aldrig föraktligt om kroppen. Människokroppen är den ädlaste, skönaste, härligaste av Guds skapelser på jorden, bestämd att vara ett Guds Andes tempel.

2. Läran om de dödas uppståndelse hör till den heliga skrifts grundläror. Utan den gives ingen kristendom. Läs därom 1 Kor. 15: 12—21.

3. Genom den lekamliga döden inträder människan — både den troende och den otrogne — i ett mellantillstånd i väntan på uppståndelse. I detta tillstånd har hon en medveten tillvaro. Se därom Matt. 22: 23—33; Luk. 16: 19—31; 20: 27—40; 23: 43.

Anm. När man häremot anfört ställen ur Gamla testamentet, som tyda på en medvetslös tillvaro eller icke tilllvaro alls i dödsriket (Ps. 6:6; 30:10; 88: 11 f.; 115: 17; Jes. 38: 18 f.), så har man glömt, att det Gamla testamentet icke har samma klara ljus över de eviga tingen som det nya testamentet (Joh. 1:17). Därför är det ett bibelstridigt förfarande, när man använder det dunkel, som är i Gamla testamentet, till att fördunkla det nya testamentets ljus. Tvärtom skall man använda det nya testamentet till att sprida ljus över det gamla.

15. — Biblisk Troslära.226

Kap. 40: De dödas uppståndelse 2,2,7

4. Mellantillståndet är saligt för dem, som dött i tron; osaligt för dem, som dött i otro (Luk. 16: 19—31).

Anm. 1. Den lekamliga döden är ingen tillintetgörelse av människans person, ej heller någon frälsning för dem, som dö i otro. Den är blott en övergång från en tillvarelseform till en annan för samma person. Det nya tillståndet är endast en utveckling av det föregående, icke en kvalitativ ändring av detsamma.

Anm. 2. Vore den lekamliga döden en tillintetgörelse, så vore det ett nonsens att tala om uppväckelse eller uppståndelse. Den, som skall uppväckas, måste först vara till. Annars blir den s. k. uppväckelsen en nyskapelse, skapandet av en annan person.

5. Uppväckelsen från de döda omfattar både de troende och de otrogna. Se därom Joh. 5: 28 f.; Apg. 24: 15.

6. Uppväckelse från de döda läres redan i Gamla testamentet. Se Job 19:25—27; Jes. 26: 19; Dan. 12:2, 3, 13-

7. Uppståndelsen sker i en viss ordning, i avdelningar, såsom Paulus kallar det i 1 Kor. 15:23:

a) första avdelningen är Kristus själv;

b) andra avdelningen är de, som tillhöra honom, vilkas uppståndelse sker vid hans återkomst;

c) tredje avdelningen är de orättfärdiga (Apg. 24'- 15).

Anm. Att aposteln icke i 1 Kor. 15:23 säger något om de orättfärdigas uppståndelse, beror därpå, att det låg utanför hans ämne, som var att framställa de troendes evighetsutsikter. Ordet "alla" i v. 22: "alla skola göras levande i Kristus", syftar icke231 Kap. 40: De dödas uppståndelse

2,2,7

heller på alla människor utan på alla troende, vilket synes av apostelns ord, att de skola göras levande i Kristus, vilket förutsätter, att de äro i Kristus. Alla som äro i Adam, och det är alla människor, de "dö i Adam"; alla, som äro i Kristus, och det är alla troende, skola göras levande i Kristus.

8. De dödas uppståndelse är en kroppens uppståndelse. Därför heter det i samtliga grekiska handskrifter av

trosartiklarna; köttets faccQuögJ uppståndelse. Likaså hava alla latinska handskrifter: carnis (köttets) uppståndelse.

Anm. 1. Uttrycket "de dödas uppståndelse" i den svenska översättningen i st. f. köttets uppståndelse har sin grund däri, att man funnit det anstötligt att tala om köttets uppståndelse, då Paulus uttryckligen säger att "kött och blod" icke skola ärva Guds rike (1 Kor. 15: 50), medan han däremot talar om kroppens förhärligande (v. 44). Det är icke den närvarande, av kött och blod bestående kroppen, som skall ärva Guds rike, utan den genom Guds Ande omdanade kroppen (Rom. 8:11). I Apg. 2: 26, 31 heter det dock köttet (= kroppen) genom citat ur Gamla testamentet.

Anm. 2. Att tala om en andes uppståndelse vore ju en uppenbar orimlighet, då anden aldrig blivit nedlagd i någon grav. Och att omtyda uppståndelsen till att vara den andliga uppståndelsen ur synden, som sker genom tron, det är i rak strid mot Nya testamentets lära. Därom talar Paulus i 2 Tim. 2: 18. Sannolikt är det samma villolära han syftar på i 1 Kor. 15: 12.

9. De, som tillhöra Kristus, skola uppstå med förhärligade kroppar såsom Kristus (1 Kor. 15: 42, 43, 48 f.; Fil. 3: 21).228

Anm. Hurudana de ogudaktigas uppståndelsekroppar skola vara, därom talar Bibeln ingenstädes, men som självklart kan antagas, att de skola vara i överensstämmelse med deras andliga tillstånd.

10. De förhärligade kropparna äro andliga kroppar (1 Kor. 15:44).

Anm. j. Den närvarande kroppen kallas "själisk" (1 Kor.

I5: 44 grt)- Hans beskaffenhet bestämmes av själen, vars verktyg han är.

Anm. 2. Genom ny födelse av den Helige Ande har den troendes invärtes människa blivit andlig. Genom uppståndelsen blir hennes kropp andlig. Uppståndelsen är kroppens pånyttfödelse. Jämför Apg. 13:32 f.

11. De andliga kropparna äro till arten lika de himmelska änglarnas kroppar (Matt. 22: 30; Luk. 20: 36, jämför Apg. 12: 15).

Anm. Att tala om "andliga kroppar" är visserligen oegentligt men oundvikligt, då man icke har något bättre ord. I jämförelse med våra nuvarande materiella kroppar är uppståndelsekroppen andlig, såsom den var hos Kristus själv efter uppståndelsen. Se för övrigt kap. 13: § 8. Med de "himmelska kropparna" i 1 Kor. 15:40 menar aposteln änglarna.

12. Uppståndelsekroppen förhåller sig till den jordiska kroppen såsom sädeskornet i axet till det i jorden nedlagda kornet. Se därom 1 Kor. 15: 35—38.

Anm. Om man tänkte sig, att själva den i jorden nedlagda kroppen skulle göras levande igen, då kunde man med fullt skäl säga, att de dödas uppståndelse vore en orimlighet. Paulus kallar en sådan tanke233 Kap. 40: De dödas uppståndelse 2,2,7

oförnuft (i Kor. 15:36). Men nu lär Skriften icke så, utan ur den i jorden nedlagda och döda kroppen skall en annan, ny kropp utveckla sig, alldeles såsom det sker med det i jorden nedlagda sädeskornet. I själva verket är de dödas lekamliga uppståndelse, från denna sida sedd, icke mer orimlig eller oförklarlig än det multnade sädeskornets uppståndelse, vilken förvisso också är absolut oförklarlig.

13. Huru de troendes uppståndelse skall ske, beskriver

Paulus i 1 Kor. 15: 52 f.; 1 Tess. 4: 15—17. Se ock

Matt. 24: 30 f.

a) Den sker vid Kristi återkomst (1 Kor. 15:23). Herren själv stiger ned (1 Tess. 4: 16) på himmelens skyar med mycken kraft och härlighet (Matt. 24:30).

b) Denna härlighet är

aa) hans egen härlighet (Matt. 19:28; 25:31), d. v. s. den gudomliga härlighet, som tillkommer honom såsom den på Faderns högra hand upphöjde Messias;

bb) hans Faders härlighet, vilken från Guds tron omstrålar honom (Matt. 16: 27; Mark. 8: 38; Luk. 9: 26);

cc) de heliga änglarnas härlighet (Luk. 9: 26), d. v. s. den härlighet, som omgiver honom från de heliga änglarna, vilka åtfölja honom.

c) Han sitter på sin härlighets tron (Matt. 19:28), som är Guds tron (Hebr. 8: 1; 12: 2; Ps. 110: 1),

d) Hans uppenbarelse är synlig för alla över hela jorden (Matt. 24: 27; Luk. 17: 24).

e) Han åtföljes av alla de heliga änglarna (Matt. 25: 31; 2 Tess. 1:7).

Anm. 1. Änglarna hava under den närvarande tidsåldern varit utsända i Guds tjänst för deras skull, som varit bestämda att ärva frälsningen i Messias rike (Hebr. 1:14; Ps. 34:8; 91:11). Nu när denna tidsålder är fulländad, är också detta deras verk avslutat, och de samlas omkring den i härlighet nedstigande Frälsaren.

Anm. 2. När aposteln Paulus i 1 Tess. 3: 13 talar om Herrens återkomst "med sina heliga", så menar han de heliga änglarna, icke, såsom somliga bibeltolkare tro, de avsomnade helgonen eller dessa och änglarna tillsammans. Ty när Herren kommer, så kommer han för att uppväcka de heliga, som sova (1 Tess. 4:14), men han kommer icke åtföljd av dem. En annan åsikt är, att Paulus menat sådana troende, som före Herrens återkomst blivit på ett hemlighetsfullt sätt upptagna och förhärligade, och som åtfölja Herren, när han kommer. Men om tillvaron av några sådana vet Nya testamentet ingenting. Däremot är det Bibelns lära, att Herren vid sin återkomst omgives av sina heliga änglar (Matt. 16:27; 25:31; 2 Tess. 1:7). Att Paulus kallar dem endast "hans heliga", därmed jämför Sak. 14:5; Job 15:15. Se ock 2 Tess. 1:10; Kol. 1:26, där Paulus ock med "Herrens heliga" menar änglarna.

f) Ett kommandorop höres till de avlidna att stå upp. Detta rop utgår från en överängel, som tilllika stöter i basun (1 Tess. 4: 16; 1 Kor. 15: 52). Vid dess ljud gå änglarna ut över hela jorden för att samla de då levande utvalda till honom (Matt. 24: 31).

Anm. Basunen kallas Guds basun (1 Tess. 4:16), emedan den tillhör Gud och användes på hans bud till hans tjänst. Den kallas den sista basunen (1 Kor. 15:52), emedan den närvarande tidsåldern avslutas vid dess ljud.

g) De i Kristus avlidna stå upp (1 Tess. 4: 16) oförgängliga (1 Kor. 15: 52 f.).

h) Denna uppståndelse sker icke så småningom under en längre tid utan i ett ögonblick (1 Kor. 15: 52).

i) Därefter skola de rättfärdiga, som leva kvar på jorden, förvandlas (1 Kor. 15: 52 f.) och i skyar ryckas bort tillika med de uppståndna till Herrens möte i luften (1 Tess. 4: 17).

j) Herren skall då taga dem till sig själv in i sin och sin Faders härlighet i den med honom till jorden nedkommande himmelska helgedomen (Upp. 3: 12; 21: 2), i vilken han redan berett dem rum (Joh. 14: 2 f.).

k) Så skola -de vara hos Herren alltid i hans rike, som han då upprättar på jorden (Matt. 25: 34), sedan de, som endast varit skrymtare, blivit genom en dom frånskilda (Matt. 13:30, 41 f.; 25:41)

Anm. Att de då levande troende "ryckas upp till hans möte i luften", betyder icke, att de skola vara med honom i luften, utan endast att de möta honom i luften för att sedan stiga ned med honom till jorden, där de skola vara med honom i hans rike. Detta är avbildat i liknelsen om de tio jungfrurna (Matt. 25: 1 ff.). De gingo ut att möta brudgummen (d. ä. den från himmelen återkommande Frälsaren) för att efter mötet följa honom tillbaka till brudens hem (jorden), där bröllopet skall stå (d. ä. där hans rike skall upprättas). En liknelse: När Herren tågade in i Jerusalem, gingo stora skaror ut ur staden för att möta och hylla honom. Sedan följde de honom under hosiannarop in i staden.

Kap. 41.

EVIGT LIV.

1. Gud har skapat människan till evigt liv. Målet för hennes tillvaro och hela hennes utveckling sammanfattas i ordet evigt liv.

Anm. Det eviga livet kan sägas vara människan, återställd och vorden sådan, som Gud av begynnelsen tänkt henne (bestämt henne att vara).

2. Det ord i Nya testamentets grundtext, som på svenska över sättes med evighet, heter aion (alcbv). Se därom kap. 9: §§ 8, 9. Det därav härledda adjektivet heter aionios faléviog) och betyder evig. Det begagnas om den evige Guden (Rom. 16: 26), den evige Anden (Hebr. 9:4), om det eviga livet o. s. v.

3. Det eviga livet benämnes i Nya testamentet:

a) det eviga livet, emedan det är utan ände (Matt. 19: 16; 25: 46; Mark. 10: 30; Joh. 3: 16; 10: 28; Rom. 6:23 m. fl.);

Anm. Likaså säges "den eviga frälsningen" (Hebr. 5:9; 9:12), det eviga arvet (Hebr. 9:15, varmed må jämföras i Petr. i: 4, där detta arv kallas oförgängligt), den eviga härligheten (2 Kor. 4:17; 1 Petr. 5:10), det eviga hemmet (2 Kor. 5:1), det eviga riket (2 Petr. 1: 11). Det är klart, att ordet evig på alla dessa ställen betecknar detsamma som ändlös.

b) liv, livet (Matt. 7: 14; 18:8; Mark. 9:45; Joh. 3:36; 5:24; Apg. 11:18; Rom. 5:17; 2 Kor. 2: 16 m. fl.), emedan det är liv i högsta och egentlig betydelse;

c) det verkliga livet (1 Tim. 6: 19) i motsats mot det närvarande lekamliga livet, som är tillfälligt, "ett sken av liv":

d) livet i Kristus Jesus (2 Tim. 1:1), emedan det är ett liv i fullkomlig förening med Kristus;

e) Guds liv (Ef. 4: 18), emedan det är av Gud och en delaktighet av Guds eget liv;

f) det tillkommande livet (1 Tim. 4:8), emedan det tillhör den tillkommande tidsåldern.

4. Det eviga livet är i egentlig mening tillkommande (1 Tim. 4: 8), ett föremål för Guds löfte (Upp. 2: 10) samt den troendes hopp, längtan (Tit. 1: 2; 3: 7; Rom. 6: 8; 2 Tim. 2: 11) och strävan (1 Tim. 6: 12, 19).

Anm. Det är därför rätt, när vi sjunga: "Din frid oss här i tiden giv och efter döden evigt liv".

5. Det eviga livet är till sitt innehåll:

a) fullkomlig kännedom av Gud och Kristus (Joh. 17-3);

b) därigenom verkad frihet från all synd och alla syndens följder (Upp. 21:4, 27);

c) evig rättfärdighet och likhet med Kristus (1 Joh. 3: 2; Fil. 3: 21);

Anm. Rättfärdighet är mer än frihet från synd. En häst är utan synd men är därför icke rättfärdig.

d) innerlig, orubbad gemenskap med Gud i hans rike

(Upp. 21:3; 1 Kor. 15:28);

e) outsäglig glädje och härlighet (Rom. 14: 17; Joh.

17: 24; Rom. 8: 17 f.; Ef. 2: 6; Kol. 3: 4; Upp.

2: 17; 3: 21; 7: 15—17; 22: 3—5).

Anm. 1. Jämför Jes. 25:8; 35:10; 49:10; 65:17; Ps. 126: 1 f.

Anm. 2. Har man att tänka sig människans utveckling avslutad med det, att hon inträder i Guds rike, eller är även där en fortgående utveckling? Och är den i sådant fall oändlig? Ja.

6. Men ehuru i sin fullhet tillkommande, är det eviga livet dock i sin begynnelse, sin rot, närvarande och verksamt i den troende. Därför säges också, att den troende har evigt liv (Joh. 3: 16, 36; 5: 24; 6: 54; 1 Joh. 5: 12 f.). Ty det liv, som han i ofullkomlighet lever i Kristus genom tron (Gal. 2:20 f.), är till väsendet samma liv, som han skall hava i fullkomning i Guds rike i den tillkommande tidsåldern.

Anm. Liknelse: Det naturliga, mänskliga livet har begynt hos fostret redan i moderlivet. Man kan därför om ett sådant människoliv säga, både att det är, och att det skall bliva. Det i sin begynnelse varande eviga livet pläga vi kalla det andliga livet, ett uttryck, som visserligen icke förekommer i Nya testamentet, men som är berättigat, om man bara icke låter det skymma blicken för den stora sanningen, att detta andliga liv är det eviga livet, som den troende redan börjat leva, när han blivit född på nytt.

7. Härmed är svaret givet på den frågan: "Kan evigt liv förloras? Om det kan förloras, huru kan det då kallas evigt?" Det liv, som den troende lever i Kristus Jesus, är den tillkommande tidsålderns liv i sin begynnelse. Om han avfaller från Kristus, så förlorar han naturligtvis detta liv, men det förändrar icke det förhållandet, att det var det eviga livet, som han levde, medan han var i Kristus.

Anm. Liknelse: Det var ett människoliv i fostret, som dog i moderlivet, innan det hann bli en levande människa.

8. Det eviga livet i den troende bevaras, stärkes, utvecklas genom:

a) näring av Guds ord och Herrens nattvard (Ps. 1: 8 ff.; 119: 92, 103; Matt. 4: 4; Kol. 3: 16; Joh. 6: 32 f.; 1 Kor. 10: 17);

b) umgängelse med Gud i bön (Rom. 12: 12; Fil. 4:6);

c) vaksamhet mot all synd och förförelse (Matt. 26: 41; 1 Kor. 16: 13; 1 Petr. 4: 7; Upp. 16: 15);

d) oavlåtligt bemödande om tillväxt i Kristi kunskap, i tro, i gudaktighet, i helighet (2 Petr. 3: 18; Ef. 4: 15; 1 Tim. 4: 7; Fil. 2: 12; Hebr. 12: 14).

. 9. Det eviga livet i sin fulla utveckling innefattar realiserandet av allt, vad som ligger i barnaskapet. Därför framställes även barnaskapet, liksom det eviga livet, dels såsom närvarande (1 Joh. 3: 2; Rom. 8: 17), dels såsom tillkommande (Matt. 5: 9, 45; Rom. 8: 23). Se kap. 38: § 18, anm. 2.

Anm. Liknelse: Om ett gossebarn kan man säga, både att där är en man, och att det med tiden blir en man.

Kap. 42.

DET EVIGA LIVETS MOTSATS.

1. Det eviga livets motsats är att sakna evigt liv, d. v. s. att vara död (Ef. 2: 1, 5; 4: 18; Kol. 2: 13; Upp. 3: 1; Joh. 3: 36; Rom. 1: 32; 6: 21, 23; 7: 5, 13; Joh. 5: 29; 1 Joh. 3: 14).

2. Detta tillstånd är skilsmässa från Kristus och där-igenom från Gud (1 Joh. 5: 12). Kristus är livet (Joh. 14:6). Borta från livet är död. Det kallas därför förtappelse, d. v. s. att vara borttappad, förlorad (Fil. 3: 19).

3. Det betecknas såsom fördärv (Matt. 10: 28; 2 Tess. 1: 9) och liknas vid en tärande mask och en brännande eld (Mark. 9:48), pina med gråt och tandagnisslan (Luk. 13:28).

4. Denna pina är ett straff (2 Tess. 1:9), en tuktan (Matt. 25:46), emedan den är självförvållad.

5. Detta straff är evigt (2 Tess. 1: 9; Hebr. 6: 2; Matt. 25:41, 46), lika visst som de troendes salighet är241 Kap. 42: Det eviga livets motsats

evig. Deras mask dör icke, och deras eld slocknar icke (Mark. 9:48).

Anm. Allt straff är i första hand uttryck av motsatsen mellan den rättfärdige Guden och den syndiga människan. I andra hand avser det den syndandes omvändelse. Men om denna icke följer, så är dock motsatsen med dess följder kvar. Om jag sticker min hand i elden, så bränner jag mig. Det är ett uttryck av motsatsen mellan min och eldens natur, men tillika en maning till mig att draga handen tillbaka. Sker det icke, så fortfar elden att bränna.

6. Hopplösheten i de fördömdas tillstånd framhåller Herren Jesus med särskild kraft i Luk. 16: 26; Matt. 7: 19 f.; 13: 30; 26: 24. Se ock Johannes Döparens ord i Matt. 3: 12 och Pauli ord i Fil. 3: 19: deras slut är förtappelse. Förtappeisen är alltså icke en övergång till ett annat, ett saligt, tillstånd. Nej. den är slutet.

7. På intet enda av de ställen, där Herren eller hans apostlar tala om de ogudaktigas förtappelse, göres ens den minsta antydan om, att detta tillstånd skulle vara en reningseld, varigenom de skulle renas, för att till sist gå in i det eviga livet.

Anm. När Herren talar om, huru de ogudaktiga skola stängas ut i mörkret utanför Guds rike, i gråt och tandagnisslan, och det utan ett enda ord med antydan om ändring (Luk. 13:25—28), kan väl då någon människa med sunt förnuft tro, att han menar, att detta skall vara väg för dem till omvändelse och frälsning? Eller när Herren liknar de ogudaktiga vid ofruktbara träd, som huggas av och kastas i elden (Matt. 7:19), eller vid ogräs, som bindes ihop och kastas i elden (Matt. 13:30), och238

när Johannes Döparen liknar dem vid agnar, som brännas upp (Matt. 3: 12), kan väl då någon utan det grövsta våld på .textens ord tro, att Herren och Johannes menat, att de ofruktbara träden och ogräset och agnarna skola i den elden göras till fruktbara träd eller till vete? Att en person så våldför Skriftens ord för att tvinga dem att överensstämma med hans egen mening, det är vida mer farligt, än om han säger rent ut: "Jag ser, att Skriften lär en evig fördömelse, men däri tror jag, att hon har orätt."

Kap. 43-

ALLTINGS ÅTERSTÄLLELSE.

1. Emot läran om den eviga fördömelsen har man uppställt Bibelns ord om alltings återställelse. Detta uttryck förekommer på två ställen i Nya testamentet, nämligen Matt. 17: 11 sarnt Apg. 3:21.

2. I Matt. 17: 11 står, att Elias kommer och skall återställa allt. Sedan förklarar Herren, att Elias var redan kommen och var Johannes Döparen. Den återställelse, som skulle ske genom honom, är alltså längesedan skedd. Den bestod i ett allmänt återuppvaknande bland folket ur den andliga dödssömn, vari det låg försänkt. Läs Matt. 3:5 f. Detta uppvaknande var en förberedelse till Herrens egen ankomst (Matt. 3:3; Luk. 1: 76). Folket skulle vakna upp till att vänta Guds rike (Matt. 3:2).

3. Den alltings återställelse, som omtalas i Apg. 3: 21, är däremot tillkommande.239 Kap. 43: Alltings

4. Tiden för densamma är enl. Apg. 3: 21 tiden för Kristi återkomst. Kristus gick ut av Fadern och kom i världen, åter övergav han världen och gick till Fadern (Joh. 7:33; 13:3; 16:28). Under den närvarande tidsåldern är han närvarande hos de sina genom Anden (Matt. 28: 20; Joh. 14: 18), som Fadern sänt i hans namn (Joh. 14: 26), tills han återkommer själv. Vid hans återkomst skola alla ting återställas till deras ursprungliga, av Gud bestämda fullkomlighet.

5. Denna återställelse består däri, att Herren genom dom förhör de ogudaktiga, samlar till sig sina trogna i härlighet, upprättar sitt rike samt omskapar himlar och jord. Alldeles såsom det om Kristi återkomst står skrivet i Matt. 13:30, 41 f.; 25:31 f.; Rom. 8: 18—21. När detta skett, då är allting återställt, såsom det enligt Guds skapelses och frälsnings plan skulle vara.

6. En felaktig invändning är det därför, när man säger, att läran om en evig fördömelse omkullkastar alla de bibelställen, som tala om allmänneligheten av Guds frälsningsråd. Att Gud vill, att alla skola frälsas, att Jesus är kommen för att frälsa alla, det är en evig sanning. Men sorgligt sant är också, att icke alla låta sig frälsas. Att på den nya jorden ingen synd eller osalighet skall vara, det är sant. Men att de, som blivit bortvisade till den eviga elden, skola vara med där, det står ingenstädes. De äro borta. Och att efter "den andra döden" skall finnas en uppståndelse till frälsning, det är en ren dikt.240

Anm. Gud vill lika litet, att en människa skall vara borta här i tiden, som att hon skall vara borta i evigheten. Men ändå sker det. Om en sådan dualism är "otänkbar" i evigheten, så är den otänkbar även i tiden. Och ändå verklig. Otänkbarheten har icke alltid sin grund i overklighet utan mycket ofta i vår tankeförmågas inskränkthet. Här är för resten icke fråga om tänkbarhet eller otänkbarhet, utan om vad den heliga skrift lärer. Är hennes lära falsk, så fordrar ärligheten, att vi erkänna, att det i alla fall är hennes lära.

7. Att på Apg. 3: 21 bygga en lära om alla människors slutliga frälsning, är därför idel fantasi. Tvärtom ingår det såsom ett moment i alltings återställelse, att "var och en själ, som icke hörsammat Kristus, skall utrotas ur folket", ur Guds folk (v. 23).

Anm. Se här en liknelse: En stad har blivit genom fientligt överfall förstörd, dess hus grusade och en stor mängd av dess invånare dödade. Men fienden blir fördriven. Staden blir återuppbyggd, större och skönare, än den förr var. Dess folkmängd blir större och rikare än före ödeläggeisen. Antag nu, att någon berättade, att "allt vore återställt". Skulle man väl då fatta hans ord, såsom ville han säga, att alla de hus, som funnits i staden, vore återuppbyggda, samt att alla de invånare, som någonsin levat och dött där, vore återkomna, rikare och lyckligare än förr?

8. Den uppfattningen av "alltings återställelse", att alla människor till slut måste bliva saliga, leder med nödvändighet därtill, att man även måste antaga de onda andarnas — "djävulens och han änglars" — frälsning eller också förneka deras tillvaro. Bägge delarna strida absolut mot Matt. 25: 41 och Upp. 20: 10 — andra ställen att förtiga.246 Kap. 45: Dopet II

24 241

Anm. För övrigt beder jag att få hänvisa till den av mig utgivna skriften "Bibelns evangelium och de eviga straffen".

Kap. 44.

DOPET. I.

Dop bland judarna. — Johannes Dö parens dop.

1. Hos judarna begagnades flera "olika slag av döpelser" (Hebr. 9: 10). Exempel på sådana omtalas i Mark. 7:4, som ordagrant efter grundtexten lyder: "När judarna komma från torget, äta de icke, utan att de hava döpt sig,

och annat mycket är det, som de hava åtagit sig att hålla, döpelser av bägare och sex-tarier och kopparkärl."

Anm. I somliga handskrifter står det även soffor (bänkar). Om detta är ett senare tillägg, så är det dock högst sannolikt ett tillägg efter verkligheten. Se 3 Mos. 15:20, 22. Sextarie var ett romerskt mått = en halv liter. Sannolikt står det här för att beteckna mindre kärl i allmänhet.

2. Dessa döpelser voro ceremoniella (gudstjänstliga) handlingar till rening från andlig besmittelse (Joh. 3: 25), icke blott från lekamlig smuts (3 Mos. 11: 25, 40; 15: 16 f., jämför 1 Petr. 3: 21).

3. Hedningar, som övergingo till judendomen, döptes jämte det, att de omskuros. Detta dop kallades proselytdop.

Se om dopfrågan den vidlyftigare framställningen i författarens skrift "Dop och Barndop".

Anm. i. Proselyt är ett grekiskt ord, som förekommer i Matt. 23: 15; Apg. 2: 10; 6: 5; 13: 43 och betyder "en tillkommen".

Anm. 2. Man har stritt om proselytdopets ålder. Somliga mena, att det är äldre än det kristna dopet, andra att det förskriver sig från första, ja, t. o. m. tredje århundradet efter Kristi födelse. Någon historisk bevisning har icke kunnat åstadkommas för vare sig den ena eller den andra meningen. Men såsom ett moraliskt bevis må med all rätt anföras det orimliga i att judarna under striden mot kristendomen skulle ha infört en religiös handling, som alltid måste få sken av att vara lånad från de kristna. Säkerligen var proselytdopet lika gammalt som judarnas mission bland hedningar (Matt. 23:15)- Judarna ansågo alla hedningar orena, och vad låg då närmare till hands än att döpa dem vid deras övergång till judendomen ? Allra helst då ju i så otaliga fall hos judarna själva döpelser före-kommo till rening från andlig besmittelse.

4. Judarna väntade, att Kristus (Messias), när han kom-me, skulle döpa. Likaså Elias och den i 5 Mos. 18: 15 utlovade profeten. Att de ock trodde, att dessa personers döpelsehandlingar skulle hava en djupare betydelse än de vanliga, genom Mose lag eller fädernas stadgar påbjudna döpelserna, framgår tydligt av Joh. 1:19—25.

Anm. Att Johannes Döparen förnekar, att han är Elias (Joh. 1:21), medan Frälsaren säger, att han var Elias (Matt. 11:14; 17:12 f.), däri ligger ingen motsägelse. Judarna trodde, att den gammaltestamentliga Elias skulle återkomma. I deras fråga låg alltså den tanken, att Johannes möjligen var denne Elias. Men det var han icke. Däremot var han den Elias, som profeten Malaki talat om246 Kap. 45: Dopet II

(Mal. 4:5), en man med Elias ande och kraft (Luk. 1:17).

5. Johannes dop var icke detsamma som Kristi dop.

Mellan de två göres en bestämd skillnad.

a) Denna skillnad gör Johannes själv i Joh. 1:26; Matt. 3:11; Mark. 1:8; Luk. 3: 16, då han säger: "Jag döper i vatten, han skall döpa i Helig Ande." Både Johannes och Kristus döpte i vatten, men skillnaden låg däri, att Kristi dop tillika var ett dop i den Helige Ande.

b) Av Joh. 3: 22—26 synes, att Johannes fortsatte att döpa, sedan Jesus begynt att göra det. Detta föranledde en tvist mellan Johannes lärjungar och en jude, så att lärjungarna kommo till Johannes och klagade däröver, att Jesus också döpte. En sådan tvist och klagan hade varit orimlig, om Johannes dop och Jesu dop varit ett och samma dop. Johannes svar till de klagande (Joh. 3: 27 f.) visar också, att han själv betraktar sitt dop och hela sin verksamhet som något lägre och avtagande (v. 30).

c) Samma skillnad göres i Apg. 18: 24 f., där det om Apollos säges, att han "förstod endast Johannes dop". Ordet "endast" sätter alltså Johannes dop i motsats mot ett annat och högre dop, nämligen Kristi dop.

d) I Apg. 19: 1—5 gör även Paulus en bestämd skillnad mellan Johannes dop och Kristi dop, då han till Herren

Jesu namn döper dem, som förut fått Johannes dop.246

Anm. 1. Man har häremot invänt, att de icke hade fått Johannes dop utan voro endast döpta till, d. ä. med hänsyn till Johannes dop. Alltså skulle de icke hava varit döpta med utan endast med hänsyn till Johannes dop!! Något mer förfelat kan ej tänkas. När Paulus frågar dem: "Vartill haven I blivit döpta?" så vill han naturligtvis veta, vad för ett dop de hade fått. Och såsom han frågar "till vad?", så svara de: "till Johannes dop". Annars skulle man tänka sig tre slags dop: Kristi dop, Johannes dop och dop med hänsyn till Johannes dop!! För resten: att Paulus frågar, vad de hade fått för ett dop, det visar ju — redan det — att han tänker på en skillnad mellan dop och dop. Och när han efter deras svar först säger: "Johannes döpte sinnesändrings dop", och sedan döper dem till Jesu namn, då är det ju alldeles uppenbart, att han framställer Johannesdopet såsom ett annat dop, än det han nu döpte dem med, då han döpte dem till Jesu namn. Att det dopet var det kristna vattendopet och icke andedopet det kan man se därav, att Paulus efter dopet lade händerna på dem, så att de fingo Anden (v. 6).

Anm. 2. Att det dop, varmed eller vartill Johannes lärjungar döpte, kallas Johannes dop, det sker med samma rätt, som att det kristna dopet kallas Jesu dop (Joh. 4:2), även när det utföres genom hans lärjungar. Att Jesus själv aldrig döpte, det står ingenstädes. Vad Joh. 4:2 därom meddelar, gällde endast hans första verksamhet i Judeen. Huruvida han alltid och i andra delar av landet (t. ex. Galileen) handlat på samma sätt, därom veta vi ingenting.

e) Det kristna dopet är ett dop till Gud Faderns, Sonens och den Helige Andes namn (Matt. 28: 19). Det var aldrig Johannes dop. Alltså saknade Johannes dop just det, som utgör själva väsendet i det kristna dopet.246 Kap. 45: Dopet II

Kap. 45.

DOPET. II.

Det kristna dopets betydelse enligt Frälsarens egna ord.

1. Enligt baptisktisk åskådning är dopet en helig handling, genom vilken den troende, i lydnad för Herrens befallning, på ett symboliskt sätt bekänner sin tro på Jesus och blir upptagen i den kristna församlingen.

2. Så framställer Nya testamentet icke på ett enda ställe dopets betydelse. Överallt, där man vill se det, måste man först lägga in det.

3. Därmed förnekas icke, att i dopet även ligger en bekännelse och en handling av lydnad, ehuru Nya testamentet ingenstädes säger det. Men dopets väsen kan det icke utgöra. Bekännelsen är något, som ligger på sidan om dess egentliga betydelse.

Anm. Att en människa läser och hör Guds ord, att hon beder, firar Herrens nattvard o. s. v., däri ligger visserligen också en bekännelse och en handling av lydnad, men icke utgör det predikans och bönens egentliga betydelse. Ty denna är, att jag i nämnda handlingar emottager en nåd av Gud till frälsning.

4. Den baptistiska åskådningen i denna del är även för baptismen själv ohållbar, ty246

a) om någon på bekännelse av tro blivit döpt, men det sedan be finnes, att han var en skrymtare, så skulle, ifall dopet endast vore en bekännelsehandling, hans dop ha varit en falsk bekännelse och sålunda ogiltigt. Han vore således att betrakta såsom odöpt. Men så betrakta baptisterna honom icke. Blir han verkligen omvänd och troende, så döpa de honom icke igen. Ty verkligen döpt anse de honom vara, ehuru han icke levde i tron utan endast var en skrymtare, när han döptes.

Anm. Därmed faller ohjälpligt den läran, att det är tron, som gör dopet till ett kristet dop. Wiberg säger därom: "Dopet är visserligen icke rätteligen emot-taget å hans sida men dock rätteligen meddelat å Guds sida."1 Alltså är då dopet något annat och mera än en bekännelse och lydnadsgärning: ett meddelande av nåd från Gud, som behåller sin betydelse, även om det "icke rätteligen mottages".

b) Om någon blivit troende och döpt men sedan avfallit, så skulle hans dop, ifall dopet endast vore en bekännelsehandling, ha förlorat all betydelse. Om han åter blir troende, skulle han därför bekänna, d. v. s. döpas om igen. Men det sker icke. Trots hans avfall betrakta baptisterna honom ändå fortfarande som döpt, huru ogudaktig han än må vara. Hans dop äger således bestånd och rubbas icke av hans otro och liv i synden.

Anm. Alldeles såsom det Guds förbunds insegel, som låg i omskärelsen, icke rubbades därav, att den om-skurne gick bort från Gud (Rom. 3:3).

[1] Wiberg: Svar på lektor Waldenströms skrift "Barndopets historia", sid. 109. Det är denna skrift, som i det följande åsyftas, där Wiberg åberopas.

c) Om dopet vore en handling, varigenom den troende toges upp i den kristna församlingen, så skulle det göras om intet därigenom, att han ute-slötes ur församlingen. Men så betrakta baptisterna icke saken. De anse honom döpt, ehuru icke medlem av församlingen. Blir han omvänd, så återupptaga de honom utan dop.

5. Grundläggande för frågan om dopets väsen är Matt. 28: ig: Gören alla folk till lärjungar, döpande dem till Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt, vad jag har befallt eder. Alltså skola folken göras till Kristi lärjungar genom att döpas samt undervisas att hålla allt, vad Jesus befallt sina lärjungar.

Anm. Den baptistiska åskådningen vänder upp och ned på detta bibelspråk, såsom om det stode: Dopen dem, sedan I haven gjort dem till lärjungar. Om det stode: Gören dem till lärjungar, predikande evangelium för dem, då skulle var och en inse, att de skulle göras till lärjungar genom evangelii predikan. Men när det står: Gören dem till lärjungar, döpande dem} då är man genast blind. Wiberg framställer följande liknelse[1]: "Antag, att officerare vid en hotande landsfara hade av sin konung mottagit följande förordning: Gån ut, kallen alla vapenföra män i landet till krigstjänst, mottagande av dem trohetseden och sändande dem till mina regementen för att undervisas i krigets övningar. Vore det då icke klart, att de särskilda plikterna — att kalla alla vapenföra män till krigstjänst, mottaga av dem trohetseden och sända dem till regementena — borde uppfyllas i samma ordning, i vilken de voro i förordningen framställda ?"

[1] Wiberg i sin skrift: Är du döpt? Sid. 6.

Denna bild är grundfalsk. Ville man framställa en riktig bild, så skulle man låta konungens ord lyda så här: "Gån ut och gören alla vapenföra män till soldater} mottagande av dem soldateden och lärande dem allt det, som till kriget hör." Men då bleve det också klart, att de skulle göras till soldater därigenom, att de avlade soldateden och undervisades.

6. När apostlarna skulle tillämpa denna Herrens missionsbefallning, gingo de så tillväga, att de

a) predikade evangelium;

b) döpte dem, som trodde, dem och deras hus (Apg.

16: 15, 33);

c) förmanade de döpta att enligt Jesu bud leva heligt.

Alldeles såsom nu sker i all kristen hednamission.

7. Genom evangelii predikan fördes de hörande till tron, genom dopet gjordes de till lärjungar i nytestamentlig mening (d. v. s. till kristna); genom därpå följande undervisning uppfostrades de.

8. Att döpas till en persons namn är att döpas till personen själv. Namnet är ett uttryck för den person, som därmed nämnes. Att döpas till Faderns, Sonens och den Helige Andes namn är alltså att genom dopet invigas åt

Gud för att höra honom till, att lyda och tjäna honom.

Anm. 1. När det i 1 Kor. 10:2 står, att Israels barn döptes till Moses, så betyder det, att de invigdes åt Moses för att lyda och följa honom såsom sin av Gud förordnade frälsare. I Korint funnos kristna, som sade: Vi tillhöra Paulus (1 Kor. 1: 12 grt). Dem frågar Paulus: Haven I då blivit döpta till mitt namn? Men att döpas till Pauli namn, det vore att genom dopet överlämna sig åt Paulus såsom sin herre och frälsare, för att tillhöra, följa och tjäna honom.

Anm. 2. Huru en djupare åskådning av dopet stundom med oemotståndlig makt tränger sig på även de mest positiva baptistiska lärare, visar Wiberg, då han sid. 261 säger: "Dopet är en handling, som bör förrättas till Faderns, Sonens och den Helige Andes namn. Det ligger något häpnadsväckande uti dessa ord. Döpas till Faderns, Sonens och den Helige Andes namn! Vad kan det betyda? Är det för mycket, att Guds namn är Gud själv? Döpas vi således till Gud själv? Insänkas vi i dopet likasom uti det eviga gudomliga väsendets oändliga hav? Det synes så. En syndig människa insänkt uti Guds väsende! Huru skola icke de heliga änglarna stå vid vårt dop och såsom Petrus säger, boja sig ned över och blicka in uti dess oändligt djupa betydelse!" Och åter: "Uti dopet uträcker jag min hand och mottager Fadern, Sonen och den Helige Anden såsom min fader, min frälsare, min heliggörare samt i och med detsamma delaktighet i hela Kristi outgrundliga rikedom." Se ock kap. 46: § 4. Huru fattig blir icke inför sådana ord den där läran om lydnadsgärning, symbolisk bekännelsehandling, yttre religionsbruk o. d.! Alldeles som skulle sådana saker vara något föremål for änglarnas tillbedjande beundran!

9. I sitt samtal med Nikodemus säger Jesus: Om en icke varder född ur vatten och ande, kan han icke komma in i Guds rike (Joh. 3:5). Där framställes dopet såsom ett medel till pånyttfödelse.

Anm. Att bortförklara vattnet ur Frälsarens ord, såsom vore det allenast en bild av Anden, det är att göra våld på texten. Vattendopet var redan vanligt. Judarna väntade, att Kristus, när han komme, skulle döpa i vatten (Joh. 1:25). När därför Herren talar om "vatten och Ande", så kunde Nikodemus icke fatta det annorlunda, än att han menade vatten.

10. Mycket märkvärdigt är det förövrigt, att de gamla kyrkofäderna togo Joh. 3:5 så alldeles efter orden och så bestämt sågo i dopet ett medel till pånyttfödelse, att det till och med blev vanligt hos dem att säga pånyttföda när de menade döpa. Sålunda säger Justinus Martyr (född omkring 100 e. Kr.) i en till kejsaren ingiven försvarsskrift: "Så många, som övertygas och tro, att vad vi lära, är sant, och företaga sig att leva efter vår lära, undervisas att fasta och bedja Gud om sina synders förlåtelse, under det vi fasta och bedja med dem. Därpå ledsagas de av oss till ett ställe, där det finnes vatten, och pånytt-födas på samma pånyttfödelsesätt, varpå vi själva blevo pånyttfödda, ty de varda tvagna i vatten, i allting faders och härskares, Guds, och vår frälsares Jesu Kristi namn och den helige Andes namn."

Anm. Wiberg söker reda sig med denna sak på det vanliga sättet, att han (sid. 58) säger: "Alla, som hava någon bekantskap med kyrkofädernas skrifter, måste medgiva, att de ingalunda voro några pålitliga tolkare av de heliga skrifterna."

Men när han tror sig hava kyrkofäderna på sin sida mot barndöpare, då säger han: "Här bör man väl märka, att dessa författare, då de företogo sig att tolka Kristi förordning om dopet, tolkade ett skriftställe, som var skrivet på deras eget modersmål, varför de voro bättre i stånd att förstå Kristi förordning än många av vår tids barndöpare" (sid. 20) !

Vad som ligger under alltsammans, det förklarar han själv, då han på sid. 64 säger: Genom den baptistiska tolkningen "undviker man de stora svårigheter, som äro förknippade med den bokstavliga tolkningen av ordet vatten, och i och med detsamma bortfaller det kraftigaste stödet för den villfa-rande läran om barndopet." Men att tolka bort ett bibelord för att komma ifrån svårigheter och för att göra sig av med en lära, som man icke tycker om — det är allt annat än rätt. Det hör åtminstone icke till trons lydnad.

11. Alldeles på samma sätt betrakta judar och hedningar saken nu och visa sig däri förstå densamma bättre än många kristna. Om t. ex. en jude blir troende på Kristus, så är han en jude med kristen tro. Judarna betrakta honom fortfarande såsom jude. Han kan vara medlem av synagogan, ja, till och med innehava förtroendepost där. Och om han aldrig än så öppet bekänner sin tro, att Jesus är Kristus, så är han fortfarande och betraktas med rätta såsom jude. Men låter han döpa sig, då är det slut med hans judeskap, då blir han utstött ur synagogan, ofta ur sin familj, och varför? Icke därför att han nu bekänt sin tro, ty det har han gjort förr, utan därför att han nu i enlighet med sin tro har gått över till Kristus och blivit en kristen eller en Kristi lärjunge i nytesta-mentlig mening. Likaså kan mången muhammedan eller hedning vara övertygad om kristendomens sanning, ja, vara troende på Kristus, men fruktan håller honom tillbaka, visserligen icke att bekänna det men att låta sig döpas och övergå till Kristus. Så länge han icke är döpt, är han en muhammedan eller hedning med kristen tro, och det kunna hans gamla trosfränder tåla. Men låter han döpa sig, så säga de: "Nu har han blivit kristen." Och det är precis det bibliska betraktelsesättet. Den troende blir kristen i egentlig, nytestamentlig mening genom att döpas till Kristus. Och det kan med allt skäl kallas en ny födelse.

Anm. Att ett yttre lekamligt ting kan vara medel för sådan andlig välsignelse, det är visserligen oförklarligt och har föranlett mångahanda mer eller mindre lyckade förklaringsförsök. Men här är frågan denna: Har Kristus så talat ? Och har han menat, vad han sagt ? Eller har han uppsåtligt sökt att vilseleda Nikodemus genom att säga ett och mena ett annat ? Även bland baptisterna råda vitt skilda meningar om dopets förhållande till nyfödelsen. Däri finna de dock intet skäl att förkasta dopet. Wiberg säger själv på anförda ställe: "Anden meddelar nytt liv, dopet bringar det i dagen, och båda tillsammans göra nya födelsen fullständig". Men vad är då en ofullständig nyfödelse? Kan någon säga det?

12. Av detta skall man förstå, att den nyfödelse, som sker genom vattnet i dopet, icke innebär sinnesändring eller omvändelse, och att det därför är oriktigt att sammanblanda det ena med det andra. I regel förutsättes naturligtvis, att omvändelse och hjärtats tro finnas förut. Men då människor icke kunna döma över annat än det, som är för ögonen, så kan väl hända, att en jude eller en hedning, som övergår till kristendomen, icke äger någon sann och levande tro på Kristus. Hans dop står dock orubbat kvar såsom ett verkligt dop och såsom en pånyttfödelse i den mening, som nu är sagd. Hans ställning till Kristus har därigenom blivit en annan, än vad den förut var. Och om han var verkligt troende, när han döptes, men sedan avfaller, så består hans dop i alla fall.

Anm. Jämför Pauli ord i Rom. 3: 1—4 om omskärelsens gagn. Omskärelsen och det förbund, som genom den var beseglat, gjordes icke om intet genom judarnas otro.

13. En träffande bild av detta förhållande kan man finna i äktenskapet. När en kvinna giver sig som hustru till en man, så förutsättes i regel, att hon av hjärtat älskar honom, så att hon verkligen vill leva med och för honom. Dock kan hända, att icke så är förhållandet, utan att hennes kärlek och trohetslöfte endast äro hycklade. Emellertid har hon genom vigseln kommit i ett annat förhållande till honom, än hon stod förut. Hon är nu hans hustru, har fått hans namn, hans sociala ställning o. s. v. Detta förhållande upphäves icke därigenom, att hennes hjärta icke var rätt inför honom. Och var hennes hjärteförhållande rätt, när hon vigdes, men kärleken sedan slocknat, så består vigseln i alla fall. Hon är fortfarande hans hustru.

14. Det är därför oegentligt att säga till en människa, som en gång blivit döpt men avfallit, att hon måste födas på nytt igen. Det vore detsamma som att säga, att hon måste döpas igen. I stället skall man säga henne, att hon måste stå upp, omvända sig och som en förlorad son komma hem igen, dit hon egentligen hör. När den förlorade sonen var återkommen till sitt hem, sade fadern: Han var död, men har fått liv igen (Luk. 15:32). Han blev icke son igen, ty det var

han även på den tid, då han levde i det främmande landet. Hemmet var också hela tiden hans hem, fastän han var borta.

Anm. En god bild av detta kunna vi se i de lekamliga uppväckelsehistorier, som vi läsa i Nya testamentet. Änkans son i Nain, Jairi dotter, Lasarus och andra fingo liv igen genom Frälsarens allmaktsord, men de behövde icke födas ånyo. Sammalunda skola de avsomnade helgonen vid Herrens återkomst genom hans ällmaktsord få liv igen utan att ånyo födas. De ha genom sin födelse en gång blivit människor och äro det fortfarande om än i dödsriket. Så är det ock med dem, som äro döpta till Kristus Jesus.

15. Nu kan någon fråga: "Men om en hedning eller jude blir troende på Kristus och dör utan att förut hava erhållit dopet, skall då han icke kunna vid Kristi ankomst gå in i Guds rike?" Därpå måste obetingat svaras jo. Då han genom tron redan till sin invärtes människa är övergången till Kristus, så är han i och med detsamma övergången från döden till livet (Joh. 5: 24), från satans makt till Gud (Apg. 26: 18), även om beseglingen genom dopet icke ännu kommit till stånd.

Anm. Mycket anmärkningsvärt är, vad Paulus meddelar i 1 Kor. 15:29, nämligen att det fanns sådana troende, som läto "döpa sig för de döda". Det antyder, att sådana, som själva voro döpta, låtit döpa sig om igen för andra, som dött i tron, utan att hava erhållit dopet. De ha tänkt, att ett sådant dop skulle komma de avlidna till godo så, att de, ehuru själva icke döpta, skulle få stå upp vid Herrens återkomst och deltaga i hans rikes härlighet, vilket annars synts dem tvivelaktigt. Ännu i tredje och fjärde århundradena tala kyrkofäderna Tertullianus och Krysostomus om förekomsten av sådana dop hos vissa sekter.

16. Det tredje ställe, där Frälsaren enligt vår vanliga bibelöversättning talar om dopets betydelse, är Mark. 16: 16, där han säger: Den, som blivit troende och döpt, skall varda frälst; men den, som blivit otrogen, skall varda fördömd. Där framställes alltså dopet med all tydlighet såsom ett frälsningsmedel.

Anm. Då efter all sannolikhet Mark. 16: 9—20 är ett senare tillägg till Markus evangelium, så kan på detta ställe ingen bevisning grundas. Tillägget är dock mycket gammalt och visar såsom sådant, huru den äldsta kristna församlingen uppfattat Frälsarens lära om dopets betydelse.

17. Den invändningen är alltså alldeles förfelad, när man säger: "Om dopet vore ett frälsningsmedel, så skulle ju var och en som är döpt, bli frälst." Evangelium är också ett medel till frälsning, men därav följer visserligen icke, att var och en, som hör eller läser evangelium, blir frälst. Medlet frälsar genom tron, men där otron inträder, gagnar det icke vidare till frälsning. Detta gäller både Guds ord och dopet. Det är icke endast på Guds givande utan även på människans mottagande, som hennes frälsning beror.

Anm. Liknelse: Brödet är ett näringsmedel, men därav följer icke, att den, som har bröd, icke kan svälta ihjäl. Han svälter ihjäl, om han icke äter.

18. Viktigt är till sist att märka, att alla de dop, som omtalas i Nya testamentet, voro dop av judar och hedningar, som övergingo till kristendomen. Vad angår dop inom den kristna församlingen, se kap. 49: § 4. Man kan icke på dessa dop tillämpa allt, som gäller hedningars och judars dop.

Kap. 46.

DOPET. III.

Det kristna dopets betydelse enligt apostlarnas vittnesbörd.

1. Det första av apostlarna avgivna vittnesbördet om dopets betydelse ha vi i Apg. 2: 38, där Petrus säger:

Andren edert sinne} och var och en av eder låte sig döpas på lesu Kristi namn till syndernas förlåtelse. I full överensstämmelse därmed står Apg. 22: 16, där Ananias ord till Paulus vid hans omvändelse anföras av Paulus själv sålunda: Stå upp och låt döpa dig och två av dina synder, havande åkallat Herrens namn. Ingenting kan vara mer uppenbart, än att dopet där framställes såsom ett frälsningsmedel. Det fordras ett uppenbart våld på texten att i sådana ord få in den meningen: "Var och en låte döpa sig för att genom denna handling på sympatiskt sätt bekänna, att hans synder äro förlåtna." Eller: "Stå upp och låt döpa dig och bekänn därmed — inför vem? — på symboliskt sätt, att dina synder äro avtvagna." Nej, genom dopet går, som sagt, juden eller hedningen över till Kristus. Därigenom blir han född på nytt och renad från sina synder (se kap. 45: § 11).246 Kap. 45: Dopet II

Anm. r. När det heter "tro till rättfärdighet", då förstår var och en, vad det betyder, men när det heter "döpas till syndernas förlåtelse", då — ja då ja, synes man ingenting förstå.

Anm. 2. Wiberg söker (sid. 80) att förklara Apg. 22: 16, såsom ville Ananias säga: "Saulus, din klädnad är befläckad med de kristnas oskyldigt utgjutna blod. Avtvå nu, genom att låta dig döpas till Kristus och således offentligt bekänna dig till honom, denna fläck på din karaktär." — Vilken bankruttförklaring! Här var ju icke fråga om någon särskild "fläck på hans karaktär" utan "hans synder" i allmänhet. I 1 Kor. 6: 11 begagnar aposteln alldeles samma ord: "två av synderna", som i Apg. 22:16.

2. Att reningen från synden annorstädes säges ske genom Jesu blod, däri ligger ingen motsägelse. Grunden till reningen är Jesu blod, eller det att Jesus givit sin själ för oss. De yttre medlen, genom vilka Gud giver rening, äro ordet, dopet och nattvarden. Men vad Gud sålunda giver, det tager människan emot genom tron. Därför blir det alls ingen motsägelse, om jag den ena gången säger, att hon får det genom Jesu blod; den andra gången, att hon får det genom de yttre medlen; den tredje gången, att hon får det genom tron.

Anm. Det blir samma "motsägelse", som om jag t. ex.

säger den ena gången, att människan lever genom maten, den andra gången, att hon lever genom att äta.

3. I Rom 6: 3 f. säger Paulus, att vi äro döpta till Kristi död: vi hava genom dopet kommit över till Kristus, och därmed hava vi blivit döda och begravna

från hela det syndaväsende, som hörde judendomen och hedendomen till.

Anm. I st. f. Pauli ord "vara död från synden", "vara sammanväxt med Kristus genom hans döds likhet" o. s. v. sätta baptisterna "vara förpliktad att dö", eller "avbilda, att man är död". Det är ett uppenbart våld på texten. När Saulus blev döpt till Kristus, då blev fariséen Saulus död och begraven, och ur den graven uppstod den kristne Paulus.

4. I nära sammanhang därmed står Gal. 3: 26 f. Där säger aposteln till de troende, att de äro Guds barn genom tron på Kristus. Detta grunder han därpå, att de iklätt sig Kristus, och det, säger han, har skett genom dopet.

Anm. När den troende juden eller hedningen döptes till Kristus, då klädde han av sig judendomen och iklädde sig Kristus. Wiberg säger ock själv på sid. 262: "I dopet ikläder jag mig Kristus, såsom en brud vid äktenskapsbandets knytande ikläder sig sin brudgum." Detta är att tala, såsom Guds ord talar. Men huru himmelsvitt skild är icke den åskådningen från den läran, att dopet endast är en symbolisk bekännelsehandling!

5. Ef. 4: 4 f. är ock uttryck för samma åskådning. Aposteln säger om församlingen: Det är en enda kropp och en enda Ande, såsom I ock haven blivit kallade i ett enda eder kallelses hopp, en enda Herre, en enda tro, ett enda dopJ en enda, Gud och allas fader. Märk nu här: Församlingen utgör en enda kropp med många lemmar, och i denna kropp bor Guds Ande. Men vad är då grunden därtill? Jo, säger aposteln,246 Kap. 45: Dopet II

alla hava de en enda Herre, nämligen Kristus; en enda tro, nämligen tron på Kristus; ett enda dop, nämligen dopet till Kristus, och en enda Gud, nämligen allas fader. Skulle man nu med dessa ord och detta sammanhang för ögonen drista att säga, att dopet endast är ett bekännelsetecken eller en sinnebildlig handling?! Jämte den ende Herren, den enda tron och den ende Guden skulle Paulus då hava satt en sinnebildlig handling till grund för det, att de troende äro en enda kropp, hava en och samma Ande samt hoppas en och samma salighet! Omöjligt!

6. Ännu kraftigare framhåller Paulus saken i Ef. 5: 25 f., där han säger: Kristus har älskat församlingen och givit sig själv ut för henne} på det att hon skulle helga henne i ordet, havande renat henne genom vattnets bad, på det han skulle framställa församlingen inför sig själv härlig. Att Paulus där med vattnets bad menar dopet, därom kan ju icke vara tu tal.

Anm. Så vitt jag vet, har ingen baptist vågat att där såsom vid Joh. 3: 5 säga, att med vattnet menas Anden. Men Wiberg säger (sid. 73) att detta språk är mycket dunkelt och mångtydigt — och dock är det ett av de klaraste ord, som finnas i Pauli brev!

7. En liknande tanke framställer Paulus i Kol. 2: 11 f., där han säger: I Kristus haven I blivit omskurna med en omskärelse, som sker utan händer9 i avklädandet av köttets kropp} i Kristi omskärelsef samman-begravna med honom i dopet, i vilken I ock haven blivit med honom uppväckta genom tron på Guds246

Kap. 45: Dopet II 24 264

kraft. Vari bestod alltså den Kristi omskärelse, som han där talar om? Jo, säger aposteln, den bestod i "avklädandet av köttets kropp". Hela deras föregående liv i kroppen hade varit ett liv efter köttet, men detta var nu avlagt såsom en klädnad, som man lägger bort för att aldrig taga den på sig mer. Och när och hur och varigenom hade detta avklädande skett? Paulus svarar med tillägget: sammanbegravna med honom i dopet. Alltså genom dopet. Alldeles såsom han också talat i Rom. 6.

8. Samma lära framställer aposteln i Tit. 3: 5, där han säger: Efter sin barmhärtighet frälste Gud oss genom nyfödelses bad och helig Andes förnyelse. Varje försök att ur detta ord borttolka dopet är fåfängt. Där framställes det som ett frälsningsmedel, ett bad till nyfödelse.

Anm. 1. Att nyfödelses bad är detsamma som bad till nyfödelse, är uppenbart för den, som känner Nya testamentets språkbruk. Exempel: I Mark. 1:4 kallas Johannes dop för "sinnesändrings dop", d. v. s. dop till sinnesändring, såsom man kan se av Matt. 3:11, där det ordagrant så står. Sammalunda säges "livs" och "doms uppståndelse" (Joh. 5:29, d. ä. uppståndelse till liv eller till dom; likaså: "livs rättfärdigande" (Rom. 5: 18), d. v. s. rättfärdigande till liv; "döds dom" (Luk. 24:20 grt.), d. v. s. dom till död. Detta är alltså ett i Nya testamentet mycket vanligt språkbruk.

Anm. 2. Wiberg söker att undkomma detta genom att (sid.

69) säga, att uttrycket nyfödelses bad betyder ett bad, som i synlig form framställer det nya andliga liv, som blivit verkat av den Helige Anden. Men det är alldeles omöjligt. Aposteln framställer ju261 Kap. 46: Dopet III

"nyfödelsebadet" såsom ett medel, varigenom Gud frälst de troende. Men icke kan väl frälsning ske genom något, som endast avbildar ny födelse? Nej, säger man, men genom den nyfödelse, som dopet avbildar. Men det är just detta, som aposteln icke säger. Det är ju själva det där badet han framställer såsom frälsningsmedel, och detta just därför att det är ett bad till nyfödelse. Ett annat baptistiskt sätt att undkomma apostelns ord är att förklara, att ordet "nyfödelses bad" betyder ett bad, som förpliktar till nyfödelse. Men om nyfödelsen redan är skedd genom tron, vad blir det då för mening att säga, att dopet förpliktar till en nyfödelse, som redan är skedd? Det blir ju nonsens. För resten: Om Paulus menade något sådant, varför sade han det icke.

9. Alldeles i överensstämmelse med Pauli ord i Tit. 3: 5 säger Petrus i 1 Petr. 3: 21 till de troende: I arken blevo få, det är åtta, själar frälsta genom vatten, vilket i en motbild nu frälsar även oss (såsom) dop, (som är) icke ett avläggande av kötts smuts utan en bön till Gud om ett gott samvete, genom Jesu Kristi uppståndelse. Där säger aposteln direkt, att vattnet frälsar såsom dop.

10. Man har för att undkomma detta ridit upp på de nästföljande orden såsom "mycket dunkla". Men de må vara huru dunkla som helst, så göra de dock icke om intet de orden, att vattnet frälsar såsom dop. Dessa äro klara. Och med dem är det, vi här ha att göra.

11. Att aposteln tillägger: genom lesu Kristi uppståndelse, det innebär, att hela dopets frälsande kraft246

beror därpå, att Kristus är uppstånden. Vore han icke uppstånden, så vore dopet av intet värde.

Anm. Ja, då vore ock, såsom Paulus säger, hela evangelium omintetgjort och den kristna tron alldeles fåfäng (1 Kor. 15). Märk for övrigt, att aposteln icke säger: har frälst3 utan: frälsar. Han syftar nämligen på den tillkommande eviga frälsningen i Messias' rike. Dopet sträcker sin frälsande verkan ut igenom den troendes hela liv ända in i Messias' rike. Och aposteln ser en förebild till detta däruti, att vattnet uppbar Noa och hans familj i arken samt därigenom räddade dem undan den vredesdom, som gick över hela den gudlösa världen. Vilken skön framställning av dopets betydelse är icke detta!

12. De, som lära, att dopet endast är en symbolisk lydnads- och bekännelsehandling, måste alltså göra om vartenda ord, som apostlarna talat om dopets betydelse. Icke ett enda får betyda, vad det säger. Tänk, så olyckliga skribenter apostlarna måste hava varit, då de icke på något enda ställe lyckats säga, vad de menat, utan överallt talat så, att den, som tager deras ord, såsom de lyda, måste råka i villfarelse!

13. Men säger någon: "Om dopet vore ett frälsningsmedel, borde man icke då skynda att döpa varje oomvänd människa och varje hedning, på det de därigenom måtte varda födda på nytt och frälsta?" Nej, sådant vore visserligen galenskaper, ty så hava Kristus och hans apostlar aldrig talat. Men nog hava de ändå — och det i de kraftigaste ordalag — framställt dopet såsom ett frälsningsmedel. Och huru de i den delen talat, därpå kommer allt till sist an.Kap. 50: Dopet VII

Anm. Alla olika uppfattningar och försök att förklara Kristi och apostlarnas ord må vara i sin rätt utom försöket att bortförklara dem. Må man då hellre öppet säga, att Kristus och apostlarna varit vilse-farande, vidskepliga, att deras ord lett till gruvliga missbruk o. s. v. Men må man låta dem ha menat, vad de talat. Villfarelser och missbruk förebygger man aldrig genom att förneka eller förtiga en sanning. Det finnes intet Guds ord, som icke kan misstydas och missbrukas. Ordet om frälsning i Kristus av ren nåd kan missbrukas till lösaktighet, ordet 0111 goda gärningar kan missbrukas till egenrättfärdighet, ordet om Guds försyn kan missbrukas till överdåd o. s. v. Och ändå måste det ena med det andra predikas såsom Guds ord och bud.

Kap. 47.

DOPET. IV.

Dopfor rättar en.

1. Kristus gav uppdraget att döpa åt apostlarna. Sedan se vi, att även de av dem invigda diakonerna döpte (Apg. 8: 12, 38), likaså deras medhjälpare, som följde dem på deras resor. Vidare besked giver oss icke Nya testamentet. Så vitt vi känna av den gamla tidens kyrkohistoria, var det församlingens föreståndare och diakoner, som förrättade dopen. Och ehuru det icke gives i Nya testamentet något bud eller förbud därom, så är det nog gott att såsom regel följa detta exempel.268 Kap. 46: Dopet III

2. Att Kristus givit dopet åt församlingen, så att det är hon, som genom sina föreståndare eller lärare döper, det är en lika oriktig föreställning, som det vore att säga, att det är församlingen, som predikar genom sin lärare eller föreståndare. Lärarna och föreståndarna äro alls icke församlingens ombud till att utföra församlingens gärningar, utan de äro Herrens ombud till att utföra hans verk i församlingen, och detta är något helt annat. När de predika och döpa, så göra de det alls icke å församlingens utan å Herrens vägnar. Och lika litet som deras predikan har sin giltighet av församlingen, lika litet beror giltigheten av deras dop på församlingen.

Anm. j. Allra minst har dopet något att skaffa med de särskilda samfunden, ty man döpes icke till lutheran eller katolik eller metodist eller dylikt utan till Faderns, Sonens och den Helige Andes namn.

Anm. 2. En sådan anteckning som den: "icke av svenska kyrkan döpt", vilar därför på den oriktiga föreställningen, att svenska kyrkan döper.

Anm. j. Även om det är genom församlingen, som föreståndaren fått sitt ämbete, så är dock ämbetet icke av församlingen utan av Herren (Ef. 4:11).

3. Om dopet hade sin giltighet av församlingen, som döpte, så skulle dopets giltighet bero på:

a) huruvida den församling, som döpte, vore en kristen församling i biblisk mening eller endast en sekt;

b) huruvida den person, som förrättade dopet, hade församlingens uppdrag att å hennes vägnar göra det.

Anm. Den döpte skulle fördenskull nästan aldrig kunna vara viss på, om han verkligen vore döpt. Och vore han själv än så viss, så vore själva saken ändå oviss. Detta har man redan i den äldsta kyrkan väl insett efter åtskilliga strider om ett s. k. kättardops giltighet. Den katolska kyrkan har också med så stor bestämdhet fasthållit den gammalkristliga läran i denna del, att hon säger, att om en, som icke är präst, döper, så är dopet lika giltigt, som om påven själv förrättat det, ifall det skett i rent vatten till Gud Faderns, Sonens och den Helige Andes namn.

4. Att dopförrättaren bör vara en troende kristen, det säger sig självt, alldeles såsom det ock är tydligt, att den, som predikar, bör vara i sanning troende. Men att göra dopets giltighet därav beroende är lika oriktigt, som det vore att göra ordets giltighet beroende av den predikandes person. Så snart man det gör, så kan ingen vara viss på, att han är döpt, ty ingen kan veta, om icke den, som döpte honom, möjligen var en skrymtare.

Anm. Detta erkännes i praxis även av baptistsamfundet.

Ty om en baptistpredikant blir uppenbar att vara en skrymtare, som levat i synd, så att han blir ej blott avsatt utan ock ur församlingen utesluten, så erkännes dock giltigheten av de dop, som han förrättat. Ingen tänker: "Emedan jag är döpt av en skrymtare, så är mitt dop ogiltigt, ty Gud har aldrig givit skrymtare något uppdrag att döpa."

5. Men kunna då icke föräldrar, som äro barndöpare, själva döpa sina barn? Jo, nog kunna de det. Omskärelsen hos judarna var ock en familjeakt (Luk. I: 59 £•)• Allraminst må man ogilla dopet för det, att en fader döpt sitt barn, han som är familjens huvud och huspräst. Men i allmänhet må man väl antaga, att ordningen blir bäst tillgodosedd, om församlingen eller sektens föreståndare eller annan därtill av församlingen (sekten) utvald man döper. Och allenast om ordningen är här fråga. Dopets väsen är alldeles oberoende därav.

Kap. 48.

DOPET. V.

Dopsättet.

1. Det grekiska ordet baptizein (pa7trl§eiv), som på svenska översättes med ordet döpa, betyder egentligen upprepade gånger doppa. Det är en s. k. frekventativ form av baptein ((SåTtreiv), som betyder doppa. Sedan betyder ordet helt enkelt detsamma som baptein : doppa, och det utan avseende på, vad man doppar i, eller huruvida man fullständigt eller endast delvis neddoppar en sak. Se t. ex. Matt. 26: 23; Joh. 13: 26.

Anm. Sålunda sades t. ex., när pilar förgiftades, att de doppades (döptes) i gift, ehuru det endast var pilspetsen, som doppades (Soph. Tr. 571).

2. Sammalunda säga även vi: doppa en sak (Joh. 13: 26) i vatten, olja o. s. v., utan att därmed är sagt, om saken fullständigt nedsänkes däri eller icke. Om jag t. ex. säger, att jag doppat min hand i vatten, så är det precis lika rätt sagt, evad jag doppat ned hela handen eller endast en del därav.

3. I Nya testamentet heter det ömsom "döpa i vatten" (Matt. 3: 11; Joh. 1: 26, 31, 33), ömsom "döpa med vatten" (Mark. 1:8; Luk. 3: 16; Apg. 1:5; 11: 16). Detta visar, att neddoppning icke är något väsentligt för dopet. Man kan icke neddoppa "med vatten". Evad dopet alltså sker uti vatten eller med vatten, så är det ett verkligt dop.

Anm. För övrigt må märkas, att i grekiska språket ordet i (év) ofta begagnas för att uttrycka icke stället, där något sker, utan medlet, varigenom det sker. Sålunda står det egentligen t. ex. i Luk. 1:51, att Gud har gjort kraft "i sin arm"; i Matt. 26: 52, att de, som taga till svärd, skola "förgås i svärd"; i Matt. 7: 6, att svinen "trampa ned pärlor i sina fötter" o. s. v. Alltså kan grundtextens ord "i vatten" beteckna icke blott ställe utan också medel. Detsamma är icke heller ovanligt i svenska språket, t. ex. om jag säger, att "jag tvättar mitt ansikte i (= med) vatten".

4. I Matt. 3: 6 står, att Johannes Döparen döpte människor i floden Jordan. Men huru det gick till, om det skedde genom neddoppning eller så, att människorna stego ned i vattnet och Johannes göt vatten över dem, därom står alldeles ingenting sagt. I senare fallet kan man med lika rätt säga, att han döpte dem i vatten, och att han döpte dem med vatten.

Anm. Att påstå, att han sänkte dem ned i Jordans vatten, är alltså att påstå något, som ingen vet.

5. Alldeles samma är förhållandet, när det i Apg. 8: 37 f. säges, att den etiopiske hovmannen steg ned i vattnet med Filippus, och att Filippus döpte honom. Det står,246

att de steg o ned i vattnet och sedan st ego upp därur. Och det kan sägas, även om de endast hade stigit ned med fötterna däri. Huru dophandlingen tillgick, om med neddoppning eller begjutning, därom står ingenting. Alla försäkringar om neddoppning äro endast lösa påståenden utan värde.

6. Detsamma gäller om Matt. 3: 16, där det står, att Jesus efter sitt dop strax steg upp från vattnet (icke éu) utan åit6 vilket kan sägas, även om han icke ens med sin fot varit nere däri utan endast stått bredvid och nu vände om ifrån floden.

Anm. i. Gärna må dock medgivas såsom sannolikt, att han varit nere i vattnet. Men därmed bevisar man ingenting om dopsättet. Observera Justinus Martyrs förut (kap. 45 § 10) anförda ord, där han kallar dopet en tvagning.

Anm. 2. Man har ock åberopat sig på Joh. 3:23, där det skulle stå, att Johannes döpte vid Enon, emedan "där var mycket vatten". Det bevisar väl, att de, som döptes, skulle neddoppas, säger man. Nej. Då skulle det stå "djupt" vatten. För resten står det i grundtexten icke "mycket vatten" utan "många vatten" d. v. s. många källor, och de kunde vara huru grunda som helst.

7. Till den israelitiska gudstjänsten hörde många "olika döpelser" (Hebr. 9: 10). Dessa döpelser voro enligt Mose lag bad (3 Mos. 14: 8; 15: 5; 16: 26; 4 Mos. 19: 7), tvagningar (2 Mos. 30: 19 f.; Hebr. 10: 22) och beständkningar (3 Mos. 14: 4 f.; 4 Mos. 19: 18).

Anm. Att i st. f. "olika döpelser" skriva "döpelser av olika föremål" är att ändra texten. Nog döptesKap. 50: Dopet VII

olika föremål (Mark. 7:4), men i Hebr. 9:10 talas om olika döpelser, d. v. s. olika sätt att döpa.

8. Då "de olika döpelsernas" ändamål var rening, så får ordet baptizein, enligt en i alla tungomål vanlig språklag, en utvidgad betydelse, så att det betecknar rening i allmänhet, utan avseende på om den sker genom neddoppning eller på annat sätt, t. ex. genom begjut-ning eller bestänkning, utan avseende på om den sker med eller utan vatten.

Anm. I den gamla grekiskan betyder ordet baptein ofta färga. Ursprunget är, att det, som färgades, doppades i färg. Men sedan begagnades det om färgning i allmänhet. Så säger t. ex. Hippokrates (omkr. 400 f. Kr.), att kläder blevo färgade därigenom, att färg dröp ned på dem. Om indierna berättar en annan författare, att de färgade sitt skägg. Homerus berättar, huru sjön färgades av en dödad råttas blod. På alla dessa ställen står baptein (färga), utan att det är fråga om någon doppning alls. Detta har dock icke hindrat åtskilliga baptistiska författare att försöka få in ordet doppa. En engelsk doktor Gale säger om det sist anförda stället: "Den bokstavliga meningen är, att sjön doppades i blod." Därpå svarar dock en annan baptistisk författare — doktor Alexander Carson — ärligt nog: "Vilken vidunderlig orimlighet att tänka, att sjön doppades i en råttas blod!" Och så tillägger han: "Ingenting är mer vanligt i språkens historia än att utsträcka eller inskränka ordens betydelse. — — På detta sätt övergick ordet baptein från betydelsen doppa till betydelsen färga genom doppning, tills det slutligen betecknade färgning, på vad sätt det än skedde. Ett likadant förfarande kan historien uppvisa med avseende på tusentals andra ord" (Carson on Baptism: Edition of American Baptist Publication Society, sid. 44).

9. Detsamma är förhållandet med andra bibliska uttryck, som beteckna rening, t. ex. tvätta och omskära. När David beder: Två mig grundligt från min missgärning (Ps. 51: 4, jfr Upp. 7: 14), så är uppenbart, att ordet "tvätta" betyder helt enkelt rena utan avseende på någon tvättning alls. Ordet "omskära" betyder "skära runt omkring". Men när Paulus i Rom. 2: 29 talar om hjärtats omskärelse, eller i Kol. 2:11 kallar dopet för "Kristi omskärelse", så betecknar ordet helt enkelt rena utan avseende på något skärande alls, huru mycket man än med alla möjliga lexikon må bevisa, att ordets egentliga betydelse är "skära runt omkring".

Anm. I Veckoposten 1882, n :r 78, skrev en av det svenska baptistsamfundets främste lärare: "Alla, som skrivit grekiska lexikon, äro eniga därom, att baptisein blott har en enda ursprunglig och egentlig betydelse, nämligen neddoppa. Detsamma bekräftas av hela den gamla grekiska litteraturen, såväl den hedniska som den judiska, samt alla lexikon, alla grekiska kyrkofäder, alla såväl äldre som nyare bibelöversättningar, av den grekiska såväl som den armeniska kyrkans praxis, utom ett stort antal äldre såväl som nyare tiders lärdaste teologer, tillhörande katolska liksom protestantiska kyrkan. Ja, till och med kyrkofadern Luther står i denna fråga på baptisternas sida." Det där låter något. Nu är emellertid förhållandet precis detsamma med varje annat ord. Det finnes intet enda ord, som har mer än "en enda ursprunglig och egentlig betydelse". Men lika visst är, att det knappt finnes ett enda ord, som icke har någon eller några härledda betydelser. Vi hava t. ex. ett grekiskt ord, som heter pnevma (Ttvsvfia). Dess grundbetydelse är blåst eller vind. Så begagnas det ock i Joh. 3:8, där Frälsaren säger: Vinden blåser, vart den vill. Men nu är det samma ord, som betyder ande. Tänk då ett sådant språk som detta: V andren i anden (Gal. 5:16). Där skulle man med hundratals lärda ordböcker och grekiska författare kunna visa, att grundtextens ord icke har mer än en grundbetydelse, nämligen blåst. Och så skulle man översätta: "Vandren i blåsten!" Eller när Paulus säger: Köttet har begärelse mot anden (Gal. 5:17), så skulle man översätta: "Köttet har begärelse mot vinden"!

10. Syraks bok, som är skriven på just sådan grekiska, som talades i österlandet före och omkring Kristi tid, talar i kap. 34: 30 om en, som renar sig efter att hava rört vid en död kropp. Enligt Mose lag skulle sådan rening ske genom bestänkning (4 Mos. 19: 16 ff.). Men Syrak kallar det att "döpa sig" (grt). Alltså kunde även bestänkning på grekiska kallas dop.

Anm. På samma sätt heter det i Judits bok kap. 12:7, att Judit "döpte sig bredvid" den inom lägret belägna källan. Detta kan icke betyda annat, än att hon stod bredvid källan och tvättade sig.

11. Men Nya testamentet begagnar ordet baptizein på flera ställen i förbindelse, som utesluta varje tanke på neddoppning.

12. I Mark. 7: 3 står det om "alla judar", att när de komma från torget, så äta de icke, utan att hava döpt sig. Att förklara detta så, att de togo sig ett fullständigt bad, är omöjligt. Om man än kunde tänka, att en eller annan farisé gjorde det, så är det likväl otänkbart, att alla judar, eller ens flertalet, badade sig

var gång de kommo från torget och skulle äta. Men att de renade sig med vatten, är nog säkert, och det skedde då säkerligen med bestänkning. Därpå tyder också en annan läsart, som i mycket goda handskrifter av grundtexten förekommer på detta ställe, och som betyder "bestänkt sig".

Anm. Denna läsart är sannolikt en av någon avskrivare gjord förklaring, varmed han velat säga, att det där "döpandet" skedde medelst bestänkning.

13. På samma ställe talas om "döpelser" av bägare och kopparkärl. I somliga goda handskrifter står det till och med döpelser av soffor. Även om ordet "soffor" skulle vara ett senare tillägg, så bevisar det i alla fall, att man kunde säga "döpa soffor", när man enligt 4 Mos. 19: 18 renade dem med bestänkning.

14. I Luk. 11: 38 står det om en farisé, som bjudit Jesus till gästabud, att han förundrade sig däröver, att Jesus icke döpte sig före måltiden. Av v. 53 ser man, att flera gäster voro bjudna. Kan det vara tänkbart, att alla de övriga utom Jesus badade sig före måltiden? Eller att fariséen, som bjudit dem, skulle hava det så ställt i sitt hus, att alla hans gäster kunde taga sig ett bad på det sätt, att de doppade ned sig? Alldeles omöjligt. Vad vi veta, det är, att judarna plägade tvätta händerna samt i vissa fall bestänka sig före måltiderna (Matt. 15:2; Mark. 7:4 f.). För detta ändamål hade man t. ex. till gästernas tjänst vid bröllopet i Kana sex stora stenkrukor stående fulla med vatten, vilket evangelisten Johannes fram-

ställer såsom en sed hos judarna för deras rening (Joh. 2:6). Utan tvivel är det om denna rening det heter, att Jesus icke "döpte sig" före måltiden. Ordet "döpa sig" betyder då alldeles detsamma som "rena sig" och intet annat.

15. När de 3,000 döptes i Jerusalem på första pingstdagen efter Kristi uppståndelse, så är det otänkbart, att det skedde genom neddoppning. För att stödja en sådan mening har man antagit, att sedan de första voro döpta av apostlarna, så fortsatte de i sin tur att döpa andra och så undan för undan — alltsammans en ren dikt utan spår till stöd i texten.

16. I 1 Kor. 10: 2 heter det om Israels barn, att de blevo döpta till Moses i skyn och i havet. Varje försök att där få in bilden av neddoppning är rent nonsens. Israels barn gingo genom havet på det torra, och vattnet var dem till en mur både till höger och till vänster om dem (2 Mos. 14: 22). Men om man går mellan två murar, vad har det för gemenskap med neddoppning? Och vad molnskyn angår, berättas i 2 Mos. 14, att den först gick före dem och sedan flyttade sig och ställde sig bakom dem. Där är varje tanke på neddoppning utesluten. Vad Paulus vill säga, det är, att liksom det kristna dopet skiljer den döpte från världen för att tillhöra Kristus såsom frälsaren, så skilde skyn och havet Israels barn från Egypten för att tillhöra Moses såsom den medlare, som Gud givit dem till frälsning ur "träldomens hus". Och med avseende på denna dopets betydelse är det, som

Paulus här begagnar ordet "döpa" utan avseende på någon dopform alls.

Anm. Ett annat uttryck, som betecknar den troendes fullkomliga skilsmässa från världen och hennes väsende, är uttrycket "korsfäst med Kristus" (Gal. 2:20). Korsfästelsen var en fullkomlig utstötning ur världen, och därför begagnas uttrycket i överförd betydelse, såsom uttryck för det andliga avskiljandet från världen, utan att där är någon tanke alls på korsfästelseform.

17. Det kraftigast avgörande i denna fråga är uttrycket döpa i den Helige Ande (Matt. 3:11; Mark. 1:8; Luk. 3:16; Joh. 1:33; Apg. 1:5; 11:16). Huru denna döpelse gick till, förklaras i Apg. 2: 4, där det står, att de troende uppfylldes med den Helige Ande. Likaså i Apg. 10:44, där det står, att den Helige Ande föll på, eller — såsom det står i v. 45 — blev utgjuten över alla dem, som hörde Petri tal, vilket Petrus sedan i Apg. 11: 16 förklarar

såsom en uppfyllelse av Herrens löfte om döpelse i Helig Ande. Där är varje tanke på neddoppning — neddoppning i den Helige Ande! — fullkomligt utesluten.

Anm. Den ovannämnde d:r Carson söker reda sig med denna sak så, att han säger: "Huset fylldes med vinden, så att lärjungarna skulle kunna bliva döpta i densamma. Deras dop bestod däruti, att de blevo totalt omgivna med vinden.--De blevo omgivna av vinden och täckta av elden ovan. De

blevo därför begravna i vind och eld.--Det

var en verklig döpelse i Andens emblemer."1 Nu var det emellertid ingen vind, som fyllde huset, utan ett dån. Ej heller var det någon eld, som

1 Carson on Baptism, sid. 105, 111.

täckte dem. Det var tungor såsom av eld, som föllo på dem. Och så var det ju icke i vinden, de skulle döpas, icke i den Helige Andens emble-mer(!) utan i den Helige Ande, och i honom blevo de väl icke neddoppade!

18. Vad angår den apostoliska seden, hava vi en skildring därav i den äldsta efterapostoliska kristliga skrift, som finnes i behåll. Dess titel är: De tolv apostlarnas lära. Där heter det: "Döpen till Faderns, Sonens och den Helige Andes namn i levande (d. v. s. rinnande) vatten; men om du icke har levande vatten, så döp i annat vatten (d. v. s. vatten förvarat i käril eller cisterner), men om du icke kan döpa i kallt, så döp i varmt vatten. Men har du icke någotdera (nämligen tillräckligt för neddoppning), så gjut vattnet på huvudet tre gånger till Faderns, och Sonens och den Helige Andes namn"

Anm. i. Detta högst märkvärdiga ställe visar, att begjut-ning och neddoppning begagnas jämte varandra i den apostoliska församlingen.

Anm. 2. Till belysning av denna urgamla skrifts betydelse må meddelas, att hon omnämnes redan av de äldsta kyrkofäderna, som ock anföra stycken därur. Vad angår tiden för hennes författande, kan man med säkerhet sätta den till omkring år 120—150. Somliga lärde anse, att hon är skriven omkring år 100. Bland dem är den bekante engelsmannen Farrar. Hon hade varit försvunnen under loppet av flera hundra år, då äntligen år 1875 ett exemplar hittades igen, skrivet på pergament år 1056.

Anm. 3. Understundom hava enfaldiga kristnas skrupler blivit väckta därigenom, att man sagt, att vid begjutningen icke personen döpes utan endast hans

huvud, och det står icke: döpen deras huvuden, utan döpen dem. Men detta är alldeles så talat, som om någon sade, att det icke är att lägga händerna på en människa, när man endast lägger dem på hennes huvud och icke med dem betäcker hela hennes kropp.

Kap. 49.

DOPET. VI.

Barndopet och Nya testamentet.

1. Om barn döptes i den första apostoliska församlingen eller icke, därom lämnar Nya testamentet ingen upplysning. Det står, att hela familjer döptes, såsom fångvaktaren i Filippi och hans hus (Apg. 16: 33), Lydia och hennes hus (Apg. 16: 15), Stefanus och hans hus (1 Kor. 1: 16). Huruvida i dessa familjer funnos späda barn eller ej, därom kan absolut ingenting bevisas. Det ena är lika möjligt som det andra.

Anm. Wiberg försöker (i sin skrift: Är du döpt ? sid. 14) komma undan detta genom att säga, att det var osannolikt, att Lydia hade man, emedan hon själv drev rörelse — alldeles som kunde icke en gift kvinna då lika väl som nu driva en handelsrörelse! För övrigt: huru vet Wiberg, att hon icke kunde vara änka och hade handel för att försörja sig och sina barn? Han säger ock, att om hon hade små barn, så är det icke troligt, att hon hade dem med sig på en så lång resa — alldeles som kunde hon icke vara bosatt i Filippi, ehuru hon var bördig från

Tyatira!! Hon talar ju om "sitt hus" i Filippi samt beder Paulus taga in och bo där.

2. Man kan således med de historiska underrättelser, som Nya testamentet lämnar oss, varken visa, att barndop förekommit eller att de icke förekommit under apostlarnas dagar.

3. Häremot invänder man, att om späda barns dop förekommit, så skulle det hava omnämnts i Nya testamentet. Men om detta vore något bevis, så skulle man precis på samma sätt kunna bevisa, t. ex. att apostlarna aldrig döpt personer, som voro födda av kristna föräldrar, likaså att kvinnor aldrig deltagit i nattvarden i den apostoliska församlingen. Ty något sådant omnämnes ingenstädes i Nya testamentet. När nattvarden instiftades, var ingen kvinna med, icke ens Jesu egen moder, ehuru hon var i Jerusalem.

Anm. Baptistiska författare gyckla mycket med argumentet rörande kvinnors deltagande i nattvarden — det är deras enda utväg att undkomma det. Nu tvivlar naturligtvis ingen baptist på, att kvinnor deltagit i nattvarden. Men därmed erkänna de, att en sak, även en viktig gudstjänsthandling, kan hava förekommit i den apostoliska församlingen, fastän den icke omtalas i Nya testamentet. Men vad som gäller den ena frågan, det gäller precis lika så den andra.

4. De dop, som omtalas i Nya testamentet, voro uteslutande dop av judar eller hedningar, som blivit troende, ävensom av deras familjer. Det ligger ock nära till hands att tänka, att de, som föddes av dessa, sedan de blivit kristna, betraktades såsom kristna genom själva födelsen, och att de därför aldrig döptes. Se 1 Kor. 7: 14. Liknelse: Om en utlänning blir upptagen till svensk medborgare, så gäller upptagningen även hans familj, om han så önskar. Men barn, som därefter av honom födas, äro genom själva födelsen svenska medborgare och behöva ingen upptagning därtill. Så skulle man helt naturligt resonera även om dopet, därest man icke hade kyrkofädernas vittnesbörd, att även personer, födda av kristna föräldrar, döptes.

Anm. Liksom barn av judiska föräldrar betraktades som judebarn, barn av hedniska föräldrar som hedna-barn, så betraktades ock förvisso barn av kristna föräldrar såsom kristna barn.

5. En annan invändning är, att då det t. ex. i Apg. 8: 12 står, att "både män och kvinnor" döptes, så borde väl barn även hava omnämnts, ifall sådana varit med. Detta vore alldeles riktigt, om uttrycket män och kvinnor betecknade olika åldrar. Men nu betecknar det olika kön, och barnen äro icke något tredje kön.

Anm. 1. Antag, att man i en missionsberättelse läste: "Missionärens verksamhet välsignades så rikligen, att på ett år flera hundra hedningar, både män och kvinnor, blevo döpta." Skulle man då med detta uttryck kunna bevisa, att missionären vore baptist, eftersom där endast nämndes män och kvinnor men inga spädbarn ? Nej, den frågan vore alldeles oavgjord, ty han kunde lika väl vara barndöpare som baptist.

Anm. 2. Men om det i Apg. 8:12 stode "män, kvinnor och barn", så vore ändå därmed ingenting bevisat. En baptist skulle genast invända, att där menades barn, som voro så många år, att de kunde vara troende. Se kap. 50: § 6, anm. 2.

6. "Men", säger man, "det står dock fast, att när apostlarna kommo ut bland judar och hedningar, så predikade de först, och sedan döpte de dem, som blevo troende." Ja, och på samma sätt gå även alla våra barndöpande missionärer till väga. Men huru apostlarna gingo till väga med de troendes späda barn, när de döpte hela familjer, och hur de gingo till väga, när inom de döptas familjer barn föddes, därom är i Nya testamentet icke ett enda ord sagt. I den saken kan man alltså med de historiska underrättelser, som Nya testamentet lämnar oss, alls ingenting bevisa vare sig för eller mot barndopet.

Anm. Om man läste i en missionshistoria, att den och den missionärens verksamhet ute i hednavärlden blivit så välsignad av Gud, att flera hundra hedningar på ett år blivit omvända och döpta, då kunde man på grund av den underrättelsen alls icke säga, huruvida missionären vore baptist eller barndöpare. Ville man på den grund, att hans berättelse ingenting särskilt nämnde om barndop, påstå, att han måste vara en baptist, så kunde man göra ett grovt misstag. Ty han kunde lika väl vara en barndöpare.

7. Man har ock anfört Pauli ord i Ef. 4: 5, att det är "ett enda dop". Här skulle det däremot bli två dop: ett för äldre, ett för små barn. Men lika litet som det blir två dop därav, att man döper olika kön, lika litet blir det två dop därav, att man döper olika åldrar. Och om man menar, att det blir två dop, om man döper uppväxta troende samt barn, "som icke kunna tro", så blir det ju även hos baptisterna två dop, då28o

Kap. 46: Dopet III

de döpa troende samt sådana, som bekänna sig vara troende men sedan befinnas icke vara det (se kap. 45, punkt 4, sid. 166).

Kap. 50. DOPET. VII.

Barndopet och kyrkofäderna.

1. Då Nya testamentet icke lämnar något bestämt svar på frågan, om späda barns dop förekommit i den apostoliska församlingen eller icke, så återstår att se, vad kyrkofäderna från den närmast efterapostoliska tiden därom vittna.

Anm. Det är många förhållanden i den äldsta kristna församlingen, om vilka Nya testamentet ingenting säger, men som vi få veta genom de gamla kyrkofäderna.

2. Vi hava från den äldsta efterapostoliska kyrkan kvar skrifter av fromma, troende, sanningsälskande män, som varit besjälade av sådan kärlek till Kristus, att de med glädje offrat t. o. m. livet för honom. Och dessa hava om den apostoliska seden för visso haft vida djupare kännedom än författare, som blivit födda 15 eller 16 hundra år efter deras död.

Anm. Det bevisar därför allt annat än sanningens ande, när Wiberg i sin skrift: Är du döpt? sid. 26, avvisar deras vittnesbörd med de orden: "Villfarelsen är lika gammal som Adam, och Antikrists ande verkade redan i apostlarnas dagar."Kap. 50: Dopet VII

281

— Lika så gärna hade han kunnat försäkra, att dessa heliga Guds män aldrig funnits till, "eftersom de icke omnämnas i Nya testamentet".

3. Betydelsen av de äldsta kyrkolärarnas vittnesbörd skall man förstå, om man besinnar, att det är genom dem vi veta, vilka som skrivit de böcker, som vi nu hava i Nya testamentet. Att t. ex. Matteus, Markus, Lukas, Johannes skrivit de fyra evangelierna, det står icke i Bibeln. Det veta vi allenast genom de gamla kyrkofädernas vittnesbörd. Alla frågor om äktheten av en nytestamentlig bok eller enskilda ställen i densamma måste ännu i dag avgöras på grundvalen av kyrkofädernas vittnesbörd. Taga vi bort detta, var stå vi då?

Anm. Redan i apostlarnas tid fanns en mångfald av skrifter rörande Kristus och kristen tro (Luk. 1:1), av vilka somliga t. o. m. falskeligen gingo under aposteln Pauli namn (2 Tess. 2:2). Det var de äldsta kyrkofäderna, som ur detta antal utvalde de skrifter, som hade apostoliskt anseende, och som nu utgöra vårt Nya testamente.

4. Är det så, att kyrkofäderna uttalat någon lärosats, då måste den prövas efter Nya testamentet. Strider den mot Bibelns lära, så skall den förkastas. Men om de lämna oss en historisk upplysning} som varken finnes i Bibeln ej heller strider mot det, som Bibeln säger, då hava vi att hålla oss till deras vittnesbörd, ifall vi annars vilja veta någonting alls om den första kristna församlingen.246

Kap. 45: Dopet II 24 282

5. Det äldsta bestämda vittnesbörd om barndopet, som vi ha i behåll, är av Ireneus. Denne säger i sin bok Adv. heres. 2: 22:4: "Kristus kom för att frälsa alla genom sig själv, alla, säger jag, som genom honom pånyttfödas till

Gud: spädbarn, små barn, barn, ynglingar och äldre. Därför kom han genom varje ålder och blev för spädbarnen ett spädbarn, helgande spädbarnen, ibland de små barnen ett litet barn, helgande dem, som äro av den åldern, tillika vorden för dem ett exempel av fromhet och rättfärdighet och undergivenhet, ibland ynglingarna en yngling, blivande ett exempel för ynglingarna och helgande dem åt Gud. På samma sätt har han också bland de äldre blivit en äldre man" o. s. v.

Anm. 1. Ireneus var född omkring år 140 efter Kristi födelse och dog martyrdöden år 202. Han var i sina yngre år lärjunge till Polykarpus, vilken i sin ordning var lärjunge till aposteln Johannes och dog martyrdöden år 167. När vi hava att göra med dessa män, så befinna vi oss mycket nära, ja, alldeles inpå den apostoliska tiden. Om sin lärotid hos Polykarpus säger Ireneus: "Jag nedskrev, vad jag hörde, icke på papperet utan i mitt hjärta, och med Guds nåd uppfriskar jag det alltjämt i min erinring."

Anm. 2. Märk särskilt indelningen: spädbarn, små barn, barn. Vad skulle tänkas såsom en åldersgrupp före spädbarn ?

6. Att Ireneus med uttrycket "pånyttfödas till Gud" menade att döpas, det se vi, då han i samma skrift (1: 18) kallar dopet "nya födelsens dop till Gud" samt i 3: 10 säger: "När Kristus lämnade apostlarna makten till pånyttfödelse till Gud, sade han: Gån ut i hela världen och gören alla folk till lärjungar, döpande dem."

Anm. 1. Att Ireneus begagnar detta uttryckssätt, är så mycket mindre underligt, som det redan före hans tid var vanligt. Justinus Martyr, som dog omkring år 160 efter Kristi födelse, begagnar det. Se därom kap. 45: § 10.

Anm. 2. Svårt är också att undkomma den tanken, att Justinus själv talar om barndopet, då han i kap. 15 säger: "Många bland oss, både män och kvinnor, sextio och sjuttio år gamla, vilka från barndomen blivit gjorda till lärjungar, fortfara uti sin återhållsamhet." Nu kan ju Wiberg (sid. 148) i uppenbar strid mot Matt. 28:19 förklara, att orden 'göras till lärjunge1'(jbKxdrjTSveödai) icke nödvändigt innefatta dopet, och att uttrycket 'från barndomen' féu itaidcov) i motsats till sextio och sjuttio års ålder väl må beteckna inträdandet i ynglinga- och jungfruåldern.1 Detta visar blott, huru litet det skulle uträtta, om det i Nya test. stode, att apostlarna döpte barn. Man skulle på baptistiskt håll alltid ha den förklaringen till hands, att ordet "barn" väl kunde "beteckna inträdandet i ynglinga- och jungfruåldern!"

7. Det förnämsta vittnet från den äldsta kyrkan om barndopets apostoliska ursprung är Tertullianus. Hans vittnesbörd har det företrädet framför många andras ej blott däri, att man icke kan disputera om meningen av hans ord eller riktigheten av läsarter eller översättningar, utan även däri, att man icke kan misstänka honom för någon partiskhet för barndopet. Ty han bekämpar barndopet.

Anm. Tertullianus var född vid pass 50 år efter aposteln Johannes död, medan Johannes lärjunge Polykar-pus ännu levde. Han levde alltså ända inpå apostlarnas tid. Att han kände till förhållandena i den kristna kyrkans olika delar och tider, därom kan ej vara mer än en mening. Han var en av den gamla kyrkans lärdaste män och har skrivit en särskild bok i 20 kapitel om dopet. Även baptisterna vitsorda hans tillförlitlighet, emedan de tro, att han står på deras sida.

7. Han säger i sin bok om dopet, kap. 18, om barndopet följande: "Att dopet icke förhastat1 bör anförtros (givas) åt någon, veta de, vilkas ämbete det är (att döpa). Orden: 'åt var och en, som beder dig, giv' hava sin tillämpning på allmosor. Snarare bör man taga i betraktande det ordet: 'Given icke det heliga åt hundarna och kasten icke eder pärla för svinen', och: 'Lägg icke lätt händer på någon, på det du icke må bliva delaktig i andras synder.'--

---

1 Varför inte lika gärna säga, att femtioåringar äro "bara barn" i jämförelse med sjuttioåringår.

Varje begäran kan bedraga och bedragas. Därför efter var och en persons ställning och beskaffenhet[2] ävensom ålder, är det nyttigare att uppskjuta dopet, isynnerhet beträffande de små.[3] Visserligen säger Herren: Hindren dem icke att komma till mig. Må de alltså komma, medan de växa upp; må de komma, medan de undervisas, medan de genom undervisning få veta, vart de komma. Må de bliva kristna, när de kunnat lära känna Kristus. Varför skyndar den oskyldiga åldern till syndernas förlåtelse? Skall man väl handla varsammare i världsliga ting, då man anför-

1 temere — 2 conditio et dispositio — 3 cunctatio baptismi utilior

est praecipue cirka parvulos.Kap. 50: Dopet VII

tror en gudomlig sak[1] åt den, åt vilken man icke anförtror en jordisk sak? Må de (barnen) lära att begära frälsning, på det du må synas giva henne åt den, som begär henne. Av icke mindre skäl[2] bör man även för ogifta personer, hos vilka frestelse är för handen[3], uppskjuta dopet[4], så hos jungfrur för deras könsmognads skull[5], som för änkor för deras ensamhets skull, till dess de antingen gifta sig eller bliva starka nog att öva återhållsamhet.[6] Om man förstår dopets vikt, skall man mer frukta dess erhållande än dess uppskjutande. Den rena tron[7] är säker om frälsning."

8. Dessa ord visa

a) att Tertullianus intygar barndopets tillvaro på hans tid;

b) att han aldrig ansett barndopet vara en nyhet, som man på hans tid infört;

c) att han aldrig uppträtt mot barndopet såsom varande ett oapostoliskt eller okristligt eller ogiltigt dop;

d) att han därför aldrig gör ens den ringaste antydan om, att personer, som voro döpta såsom spädbarn, skulle vid mognare år döpas om;

e) att hans uppträdande mot barndopet haft samma grund som hans uppträdande mot unga, ogifta personers dop, nämligen icke att han ansett det vara orätt att döpa dem, utan att han ansett det vara nyttigare för dem att uppskjuta dopet.

1 substantia — 2 non minore de causa — 3 temptatio prseparata est —

4 innupti quoque procrastinandi — 5 propter maturitatem — 6 continen-

tise corroborentur — 7 fides integra.246

9. Allt detta vittnar, som synes, bokstav för bokstav snörrätt emot det bruk, som baptister och andra velat göra av Tertullianus. Ty hade han vetat och kunnat säga, att barndopet var okristligt, en nyhet, som apostlarna icke vetat om, så hade han icke underlåtit att säga det, och han hade icke behövt säga något mer. Men nu var han för ärlig för att tillåta sig något sådant.

Anm. J. Wiberg åberopar i sin skrift "Är du döpt ?" sid. 27 en författare vid namn Mathies, som säger: "Tertullianus, vilken, såsom var man vet, arbetade med yttersta nit för att bevara varje kyrkoinrättning, som var av apostoliskt ursprung, sätter sig dock häftigt emot bruket att döpa små barn, vadan det är klart, att det betraktades såsom en inrättning som icke härledde sig från Kristus och apostlarna." Detta är punkt för punkt osanning. Nog visste Tertullianus, att det var en apostolisk inrättning att "döpa jungfrur och änkor". Men ändå avråder han därifrån, och det av samma skäl som han avråder att döpa små barn. Och vad angår den "häftighet", med vilken han uppträder mot barndopet, så består den icke däri, att han förklarar det vara orätt, utan he.lt enkelt däri, att han anser det "nyttigare" att uppskjuta dopet!

Anm. 2. Längre än andra går Wiberg, då han (sid. 155) menar, att Tertullianus i anförda ord talar om dop av barn "från sex till tio års ålder" men icke alls om "medvetslösa spädbarn"! Men huru vet han det? Nu begagnar emellertid Tertullianus ett ord (parvulus, icke parvus), som betecknar riktiga spädbarn, vilka enligt Augustini ordförklaring "äro så små, att de varken vilja eller kunna vilja, vare sig gott eller ont" (Augustini Opp. omnia tom. X sid. 1506).

10. Ett annat vittne från den äldsta kyrkan är Origenes. Han säger i sin Homilia VIII: § 3 över 3 Mos.: "Enligt den kyrkliga regeln skall dopet även givas åt de små barnen." Och åter i sin Homilia V: § 6 över Romarebrevet: "Alltifrån apostlarna har kyrkan mottagit den traditionen, att dopet skall givas även åt de små barnen."

Anm. Origenes var född av kristna föräldrar år 185 efter Kr., således vid pass 80 år efter aposteln Johannes död. Han var redan från sin tidiga ungdom en man full med tro och helig Ande. Även han måste för sin tros skull utstå bojor och fängelse samt grym misshandel, av vars följder han dog år 254. Han ansågs både av kristna och hedniska samtida såsom ett under av lärdom, och han är utan all gensägelse en av den gamla österländska kyrkans mest utmärkta lärare.

11. Vad Origenes menar med "små barn", framgår av andra ställen. Han säger i sitt tal XIV över Lukas evang.: "Ingen är ren från syndens besmittelse, vore ock hans liv på jorden blott en enda dag långt; och emedan genom dopet den medfödda besmittelsen avtvättas, därför varda även de små barnen döpta. Ty utan en varder född av vatten och Ande, kan han icke gå in i Guds rike." Även i åttonde talet över 3 Mos. grundar han späda barns dop därpå, att "var och en själ, som är född av kött, är befläckad med orättfärdighetens och syndens orenlighet, och ingen är ren från befläckelse, ej ens om hans liv varit endast en dag långt". Och i femte talet över Romarebrevet säger han likaledes såsom skäl till den apostoliska traditionen om barndopet: "Ty de, åt vilka de gudomliga hemligheternas fördolda ting voro anförtrodda (d. v. s. apostlarna) visste, att hos alla är en naturlig besmittelse av synd, som måste avtvås genom vatten och Anden. Från synd är ingen frikänd, ej en gång om hans liv varat blott en dag."

Anm. Icke ens detta hindrar Wiberg (sid. 175, 185) och andra baptistiska författare att mena, att Origenes med "små barn" menar barn av sex till tio års ålder! Vilka förtvivlans utvägar han i nödfall kan tillgripa, visar han, då han sid. 186 f. söker bevisa, att Origenes' ord om den apostoliska traditionen "måste vara villfarande". Han säger: "Inom den äldsta kyrkan var den regeln gällande, att det som blivit hållet alltid, allestädes och av alla, härledde sig från apostlarna. Enligt denna regel var barndopet ingen apostolisk tradition. Det hade varken varit hållet alltid eller allestädes eller av alla. Tertullianus hade kort tid förut uppträtt mot detsamma." Enligt den regeln skulle man kunna fortsätta så här: "Att döpa jungfrur och änkor är icke heller av alla, alltid och allestädes iakttaget. Tertullianus uppträder redan omkring år 200 däremot. Därför kan icke heller det bruket härleda sig från apostlarna!"

Vidare anför Wiberg ord av Origenes, som tala om uppväxta troendes dop, och tillägger (sid. 179) : "Allt detta utesluter tanken på dibarns dop." Alldeles som skulle icke t. ex. en och samme missionär kunna döpa både uppväxta, troende hedningar eller judar och deras späda barn!!

12. Av Origenes anförda ord framgår ovedersägligen:

a) att han med små barn verkligen menat t. o. m. barn av endast en dags livslängd;

b) att han omtalar små barns dop såsom en apostolisk överlämning (tradition);

c) att hans närhet till den apostoliska tiden, hans djupa lärdom och hans sanningskärlek giva hans vittnesbörd en trovärdighet, som är böjd över varje tvivel;

d) att denna trovärdighet bekräftas därav, att ingen vågade motsäga hans uppgift.

13. Vi komma nu till biskop Cyprianus. På hans tid uppträdde en biskop Fidus med den frågan, huruvida barnens

dop borde ske strax efter födelsen eller uppskjutas till åttonde dagen9 men någon fråga om barndopets berättigande väckte han aldrig. Nej, därom var man nog enig. Cyprianus höll ett kyrkomöte år 253, där saken diskuterades. Kyrkomötets enhälliga svar var, att man icke behövde vänta till åttonde dagen.

Anm. När alltså Wiberg i skriften: Är du döpt ? sid. 42, säger, att barndopet icke blev allmänt förrän i fjärde och femte århundradena uti den rådande romerska kyrkan, och att det även då utbreddes genom en kedja av de hårdaste förföljelser, så är det en ren osanning och intet annat. Under de fem första århundradena och ännu lång tid därefter har kyrkohistorien icke ett ord att berätta om någon förföljelse för barndopets skull. Under dessa århundraden vet kyrkohistorien icke heller om tillvaron av några baptister alls. Hon vet om sådana, som alldeles förkastade vattendopet (såsom gnostiker och manichéer), hon vet om sådana, som ansågo det nyttigare att uppskjuta dopet för de små (såsom Tertullianus), hon vet även 0111 sådana, som förkastade varje inom den katolska kyrkan förrättat dop, både äldres och barns, och som därför döpte om alla, som från katolska kyrkan övergingo till dem (såsom novatianer i tredje och donatister i fjärde århundradet, vilka dock själva övade barndop). Men sådana, som förklarade spädbarns dop vara ogiltigt, eller yrkade, att de, som voro döpta såsom spädbarn, skulle döpas om igen, när de kommo till tron — sådana, säger jag, vet kyrkohistorien under dessa århundraden absolut ingenting om. Många baptistlärare hava därför vid sitt sökande efter baptister under de första århundradena måst såsom baptister upptaga sådana, som alldeles förkastade vattendopet!

14. Augustinus, den gamla kyrkans mest framstående kyrkolärare, säger (Opp. omn. III: sid. 426) om barndopet: "Kyrkans sed att döpa de små skall icke föraktas, ej heller på något sätt anses överflödig, ej heller alls tros, om den icke vore apostolisk överlämning (tradition)." Men ännu tydligare uttrycker han sig på ett annat ställe: Tom. X, sid. 131, där han säger om pelagianerna, som förnekade arvsynden, att de ändå medgåvo, att små barn borde döpas, emedan "de icke kunde komma någon väg mot hela kyrkans utom allt tvivel på Herrens och apostlarnas överläm-ning grundade auktoritet

Anm. Augustinus var född år 353 e. Kr. och dog år 430.

Denne jätte i lärdom, begåvning och tro torde ha haft bättre kunskap än våra nutida författare om vad som var apostolisk överlämning. Man har häremot anmärkt, att han grundade även barn-kommunion på apostolisk auktoritet. Men det är icke sant. Han rekommenderar visserligen barn-kommunion, men då åberopar han sig icke på någon apostolisk överlämning alls, utan på den apostoliska stolen, d. v. s. påven i Rom och dennes tolkning av Frälsarens ord i Joh. 6:49, 50, 54. (Contra Pelagianos ep. 176: § 29). Men den påv-liga auktoritet, han åberopar, är ett brev från påven Innocentius I, vilken levde på samma tid som Augustinus själv.

15. Redan tidigt uppstod den tanken, att det var bäst att uppskjuta dopet, ända till dess man skulle dö. I de från slutet av tredje århundradet härstammande så kallade "Apostoliska Konstitutionerna" heter det: "Den som säger: 'när jag är nära mitt slut, vill jag låta döpa mig, på det jag icke mer må synda eller nedsmutsa mitt dop', han har icke Guds kännedom och glömmer, vad som fattas hans natur." Bevekelse-grunden till uppskovet var alltså icke den, att man ansåg barndopet oriktigt, utan att man ansåg det farligare, om en troende fölle i synd, sedan han var döpt, än medan han var odöpt.

Anm. Augustinus omtalar själv i sina bekännelser (Bok. 1: ii), huru han såsom gosse vid ett häftigt påkommet sjukdomsfall ivrigt bad sin moder om dopet. När modern förskräckt skyndade att bereda honom detsamma, så tillfrisknade han plötsligt, och då uppsköts dopet igen. Och Augustinus tilllägger beklagande: "Alltså uppsköts min rening — alldeles såsom vore det nödvändigt, att jag skulle besudla mig i synd, om jag bleve vid liv — emedan nämligen efter dopet skulden skulle bliva större och farligare, om jag började leva i synd."

Den store kyrkoläraren Gregorius av Nazianz (t 390 e. Kr.), son av en kristen biskop, blev icke heller döpt förrän vid äldre år. Han hade ock en broder vid namn Csesarius. Denne var läkare och kejsarens livmedikus i många år. Under tiden var han också en i sanning troende man av oskrymtad fromhet, men han lät dock icke döpa sig förrän246

kört före sin död. Han hade även en syster, Gor-gonia, också hon en troende, from kvifina, maka och moder. Men hon lät icke heller döpa sig förrän kort före sin död. (Hagenbach kyrkohist. 1: 464). Det var dock så långt ifrån, att detta skedde därför, att man ansåg barndopet orätt, att Gregorius själv säger i det 4o:de av de tal, som vi hava i behåll av honom: "Låt det onda icke vinna rum hos ditt barn; må barnet varda alltifrån lindan helgat, invigt åt den Helige Anden. För naturens svaghet fruktar du att giva barnen det gudomliga inseglet. Tänk, vilken trånghjärtad och klenmodig moder du är! Hanna lovade att inviga Samuel åt Gud, ännu innan han var född, och så snart han var född, helgade hon honom genast. I stället för att frukta den mänskliga svagheten förlitade hon sig på Guds kraft."

16. Om vi nu summera det sagda, så se vi:

a) att de äldsta troende kyrkofäder, som levat ända inpå den apostoliska tiden, dels (såsom Ireneus) giva oförtydbara vittnesbörd om barndopets allmänna bruk, dels (såsom Origenes) direkt förklara det för en apostolisk anordning;

b) att när röster börja höjas emot detsamma, så sker det icke därför, att man betraktar det såsom en nyhet eller såsom något vidskepligt, oapostoliskt eller ogiltigt — nej, i den äldsta tiden förekomma från det hållet alls inga anfall mot barndopet;

c) att ingen av barndopets vedersakare i den gamla tiden yrkar, att de, som blivit döpta som späda, skola, sedan de vuxit upp och blivit troende, döpas om igen;Kap. 50: Dopet VII

d) att de, som uppträda mot barndopet, såsom grund däremot anföra idel oriktiga, dels rationalistiska, dels vidskepliga föreställningar, såsom att barnen icke behöva syndernas förlåtelse och därför icke heller behöva döpas, att ett fall i svåra synder efter dopet icke kan förlåtas, eller att den i synd levande människan har större skuld, om hon är döpt, än om hon är odöpt o. s. v.

17. Av detta kan utan tvekan dragas den slutsatsen, att icke barndopet men väl dopets uppskjutande i den äldsta kyrkan har sin grund uti samt går hand i hand med insmygande falska föreställningar om dopets betydelse.

18. Att förklaringar över barndopets betydelse både hos gamla och nya kyrkolärare äro olika och motsägande, ja, stundom vidunderliga, det är alltför sant. Men det bevisar ingenting alls om det dopets riktighet eller oriktighet. En sak faller icke därför, att den förklaras på oriktigt sätt.

Anm. Spurgeon förklarar spädbarns frälsning på följande sätt: "Barn, som dö, varda utan tvivel saliga; men märken väl — aldrig har ett barn blivit saligt annorledes än genom Jesu Kristi död. De varda alla pånyttfödda men icke genom sinnesändringens bestänkelse, utan det försiggår sannolikt i själva dödsstunden en underbar förändring hos dem genom en fläkt av den Helige Ande; de varda bestänkta med Herren Jesu blod och tvagna från allt det ursprungliga fördärv, som de hava ärvt246

från sina föräldrar, och alltså avtvagna och renade ingå de i himmelriket." (Spurgeon: Bausteine zum geistl. Tempel, iibers v. Balmer-Rinck, 1861, sid. 101). Jag må uppriktigt säga, att jag icke vet någon förklaring över barndopet så fantastisk som denna Spurgeons förklaring över spädbarns salighet. Gud skulle alltså lämna barnen opånytt-födda, otvagna, obekväma att ingå i Guds rike, ifall de bliva vid liv, men däremot, om de dö, skynda att i dödens ögonblick utan tro pånyttföda dem!!

19. Baptistiska lärare förklara barndopet för en vidskepelse, en tom och död ceremoni o. s. v., emedan barnen icke begripa, vad som sker med dem. Men det är då icke värre 'Vidskepelse", än det var, när Herren Jesus med händers påläggning välsignade de späda barn, som buros fram till honom. Dessa barn förstodo ju icke heller, vad som skedde med dem. Apostlarna förstodo det icke heller och ville därför hindra föräldrarna. Men Herren lät dem veta annat, då han tog barnen upp i famnen, lade händerna på dem och välsignade dem och sade apostlarna, att om de icke mottoge Guds rike såsom små barn, så skulle de aldrig komma där in (Mark. 10: 15 f.).

Anm. Det är mycket, som går utöver vårt naturliga förstånd, men som ändå är sant och rätt och välsignelsebringande. Och huru "medvetslösa" våra små barn än äro, så äro de dock inga stockar eller stenar eller oskäliga djur utan sanna och verkliga människor, mottagliga för Guds nåd och välsignelse, såsom de ock utan sitt eget medvetande varit mottagliga för sina föräldrars synd.296 Kap. 51: Den heliga nattvarden

Kap. 51.

DEN HELIGA NATTVARDEN.

1. De bibelställen, som tala om nattvardens instiftande, äro Matt. 26: 26—29; Mark. 14: 22—25; Luk. 22: 19, 20; 1 Kor. 11: 23—25. Dessa ställen lyda efter grundtexten :

Matt. 26: 26—29:

Medan de åto, tog Jesus ett bröd, och sedan han hade välsignat, bröt han det och gav det åt lärjungarna och sade: Tagen, äten; detta är min kropp. Och han tog en bägare, och sedan han hade tackat, gav han den åt dem sägande: Dricken härav alla. Ty detta är mitt blod, förbundets, vilket för många utgjutes till syndernas förlåtelse. Men jag säger eder: från nu skall jag icke alls dricka av denna vinträdets frukt intill den där dagen, då jag dricker den ny med eder i min faders rike,

Mark. 14:22—25:

Medan de åto, tog Jesus ett bröd, och sedan han hade välsignat, bröt han det och gav dem och sade: Tagen, detta är min kropp. Och han tog en bägare, och sedan han hade tackat, gav han dem} och de drucko därav alla. Och han sade till dem: Detta är mitt blod, förbundets, vilket utgjutes för många. Sannerligen säger jag eder: jag skall alls icke vidare dricka av vinträdets frukt intill den där dagen, då jag dricker den ny i Guds rike.Kap. 51: Den heliga nattvarden 296

Luk. 22: 19, 20: Jesus tog ett bröd, och sedan han hade tackat, bröt han det och gav dem, sägande: Detta är min kropp, som för eder gives. Detta gören till min åminnelse. Och bägaren på samma sätt, sedan de hade spisat, sägande: Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod, som för eder utgjutes.

1 Kor. 11: 23—25.

Jag har mottagit av Herren, vad jag ock har överlämnat åt eder, att Herren Jesus i den natt, då han överlämnades, tog ett bröd och sedan han hade tackat, bröt han det och sade: Detta är min kropp, som för edemr (gives). Detta gören till min åminnelse. På samma sätt även bägaren, eller sedan de hade spisat, sägande: Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod; detta gören} så ofta I dricken dem, till min åminnelse.

2. Tillfället, då nattvarden instiftades, var den natt, då Jesus vart förrådd. Den instiftades i sammanhang med påskalammsmåltiden, som var dess förebild.

Anm. Förordningen 0111 påskalammet står i 2 Mos. 12: 1—28.

3. De naturliga medlen äro brödet och vinet ("vinträdets frukt", Matt. 26: 29).

Anm. 1. Hurudant bröd (mjukt eller hårt, syrat eller osyrat, av vete, korn, majs eller annan säd), hurudant vin (rött eller vitt eller gult), därom är ingenting bestämt: endast att det skall vara bröd — icke något annat — vinträdets frukt icke något annat.296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 297

Anm. 2. Att nattvarden instiftades med osyrat bröd, är klart därav, att instiftelsen skedde vid påskalammsmåltiden, där endast osyrat bröd fick användas (2 Mos. 12: 15—20; Matt. 26: 17). Men att nattvardsbrödet måste vara osyrat, därom finnes ingen föreskrift.

4. Instiftelseorden voro: Detta är min kropp — detta är mitt blod.

5. Den katolska kyrkan fattar ordet är, såsom menade Frälsaren, att det som nyss, när han tog det, var bröd (vin), nu däremot, när han räckte lärjungarna det, vars han kropp (hans blod). Brödet (vinet) hade alltså genom hans välsignelse blivit förvandlat till hans kropp (hans blod).

Anm. 1. Denna akt kallas transsubstantiation. Ordet är latinskt och betecknar ett ämnes övergång eller förvandling till ett annat. Läran om brödets och vinets förvandling är en av den katolska kyrkans huvuddogmer. Enligt densamma kan endast den vigde prästen verkställa förvandlingen. Det så förvandlade brödet kallas sakramentet och anses vara Kristi verkliga lekamen. Denna läroåskådning är det ock, som funnit sitt uttryck i Luthers katekeser ävensom i Augsburgiska Bekännelsen och dess försvar, ehuru den lutherska kyrkans teologer göra, vad de kunna, för att bortförklara saken. Vid varje mässa förevisar den katolske prästen "sakramentet", insatt i en s. k. monstrans, och församlingen böjer sig i tillbedjan för Kristi lekamen. Därefter insattes det i ett altarskåp. Det är för denna i skåpet förvarade "Kristi lekamen", som den fromme katoliken böjer knä, när han kommer till gudstjänsten, och när han lämnar densamma.296

Anm. 2. Enligt denna lära är det skillnad mellan sakramentet (Kristi lekamen) och nattvarden, som består däri, att människan äter sakramentet.

Anm. 3. I den katolska nattvarden gives intet vin åt lekmän. Endast prästen dricker det.

6. I motsats häremot lärer den reformerta kyrkan, att brödet och vinet endast symboliskt beteckna Kristi lekamen och blod, såsom när t. ex. någon visar ett porträtt och säger: "Detta är min moder" (d. v. s. den person, som detta porträtt avbildar, är min moder). Nattvarden får då betydelsen rätt och slätt av en åminnelsemåltid med en viss andlig, från den förhärligade Kristus utgående kraft att genom åminnelsen av hans person trösta, styrka och egga dem, som deltaga däri.

7. I motsats mot dessa bägge åskådningar säger aposteln Paulus: Välsignelsens bägare, som vi välsigna, är icke han Kristi blods gemenskap? Det bröd, som vi bryta, är icke det Kristi kropps gemenskap (1 Kor. 10: 16)?

8. Märk alltså: icke förvandling, icke avbild, utan gemenskap, icke Kristi andes utan kropps gemenskap. Brödet och vinet ha med sig Kristi lekamen och blod.

Anm. Brödet (vinet) förbliver alltså bröd (vin), men när det i nattvarden efter välsignelse ätes (dric-kes), så medför det Kristi lekamen (blod). Att detta är något för vårt naturliga förstånd ofattligt, det är sant, men det berättigar oss alldeles icke att borttolka apostelns ord.296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 299

9. Märk, huru Herren i Joh. 6:48 f., när han talar om den andliga livsgemenskapen mellan sig och lärjungarna, begagnar uttrycket: äta hans kött. Då det är fråga om nattvarden, säges däremot alltid hans kropp.

10. När Herren kallar sitt blod "förbundets blod" (Matt. och Mark.) eller bägaren "det nya förbundet i mitt blod" (Lukas och Paulus), så syftar han framåt på det nya förbund, som Gud en gång skall göra med sitt folk Israel (Jer. 31:33 f.; Hebr. 8:6—13), i vilket då även de troende av hedningarna skola upptagas, så att av båda blir en enda kropp (Ef. 2: 14—16), ett enda Guds Israel (Gal. 6: 16). Detta nya förbund har sin grund i Jesu blod, d. v. s. däri, att Herren Jesus givit sin själ för oss. Jämför 2 Mos. 24: 1—8.

Anm. Obs.! Det gamla förbundets blod stänktes på folket, det nya förbundets gives åt folket att dricka.

11. Nattvarden är instiftad för Herren Jesu lärjungar, inga andra. Guds ord skall predikas för alla människor,

nattvarden är för dem, som genom ordet blivit troende på Jesus.

Anm. Märk här det orimliga i en nattvardsordning, där nattvardsbordet står öppet för troende och uppenbart ogudaktiga utan åtskillnad. Upphäves därmed själva nattvardens väsende? Nej, men det är ett bibelstridigt oskick, mot vilket man bör protestera.

12. Nattvardens ändamål är tvåfaldigt: dess huvudändamål, dess biändamål.296

Kap. 51: Den heliga nattvarden 300

13. Huvudändamålet är att befästa Jesu lärjungar:

a) i gemenskap med Jesus;

b) i gemenskap med varandra.

Anm. 1. "Kristus har instiftat den heliga nattvarden, på det att hans lärjungar må befästas i gemenskapen med honom och med varandra", säger den svenska katekesen.

Anm. 2. O111 Judas Iskariot var med vid nattvardens instiftande, det är en fråga, som icke låter sig med säkerhet besvaras. Han var med, när lärjungarna satte sig till påskalammsbordet. Matteus och Markus nämna ingenting om hans utgång. Johannes, som omtalar, att han gick ut, säger ingenting om nattvardens instiftande. Lukas, som är den ende, av vilken man får någon uppgift om saken, talar så, att om man hade endast hans berättelse, så skulle man icke komma på någon annan tanke, än att Judas var med. Ovissheten beror därpå, att Frälsarens förutsägelse av Judas' förräderi sättes av Matteus (26: 21) och Markus (14: 18) före, men av Lukas (Luk. 22:21) efter nattvardens instiftande.

Anm. 3. Med frågan om kvinnors deltagande i nattvarden förhåller det sig på samma sätt som med frågan om späda barns dop. Nya testamentet innehåller intet uttalande därom, varken någon befallning eller något exempel eller något förbud. Vid nattvardens instiftande var ingen kvinna, icke ens Jesu moder, med. Det är endast genom den äldsta efterapostoliska traditionen vi veta, att det var apostolisk ordning. Men det är nog.

14. I nattvarden befästes på det innerligaste sätt den andliga gemenskap med Kristus, som i Joh. 6 kallas att äta hans kött.296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 301

Anni. Att Herren i Joh. 6 med uttrycket "äta hans kött och dricka hans blod" icke menar nattvarden, synes därav:

a) att nattvarden, då Herren talade dessa ord, ännu icke var instiftad;

b) att han där framställer ätandet av hans kött såsom nödvändigt villkor för att komma till och hava liv (Joh. 6: 51, 53). Men det kan icke sägas om nattvarden.

15. Om nattvardens betydelse för de troendes gemenskap inbördes säger Paulus: Emedan det är ett enda bröd, så äro vi, de många, en enda kropp, ty vi hava alla del av det enda brödet (1 Kor. 10: 17).

Anm. Därmed utdömes den tanken, att den troende vid nattvardsbordet "icke har att göra med dem, som ligga vid hans sida." Att dock nattvarden icke har samma grundläggande betydelse för församlingens enhet som dopet, synes av Ef. 4:4—6, där bland grunderna för församlingens enhet nämnes dopet men icke nattvarden.

16. Brödet är ett enda icke till antalet men till arten. Det är ett och samma till nattvardens bruk välsignat bröd. När därför de troende på en och samma plats eller på olika platser, på en och samma tid eller på olika tider fira Herrens nattvard, så är det ett och samma bröd de äta, nämligen det helgade brödet.

17. Nattvardens biändamål är att vara en måltid till åminnelse av Jesus (Luk. 22: 19; 1 Kor. 11:24 f-)-Märk: icke blott av hans död utan av honom själv, av hans person, av hela hans liv och verk, en åminnelse av den för våra synder i döden utgivne och för vår296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 302

rättfärdiggörelse uppväckte Herren och Frälsaren. Men naturligtvis var det hans död — hans själs utgivande till vår återlösning — som därvid närmast framträdde för de nattvardsfirandes sinne (i Kor. ii: 26).

Anm. Detta nattvardens ändamål nämnes icke av Matteus och Markus, vilket visar, att det är av underordnad betydelse.

18. I nattvarden sträcker den troende sig icke blott i tron tillbaka till Kristus, sådan han var under sitt kötts dagar, utan tillika i hoppet framåt till hans återkomst (1 Kor. 11: 26). Medan Herren var lekamligen hos de sina, behövdes den icke. När Herren kommer igen, skall den giva vika för en annan och högre måltid (Matt. 26: 29; Mark. 14: 25; Luk. 22: 29 f. Jämför Luk. 14: 15 f.; Matt. 22: 1 f.). Nattvarden är en mellantidens måltid, medan vi vänta Herren och det nya förbundet.

19. Om ordningen vid nattvardens instiftande meddelar Nya testamentet:

a) att Herren tog brödet (det påskalammsbröd, som låg på bordet), välsignade det genom en tacksägelsebön, bröt det och gav det åt lärjungarna, vilka åto det;

b) att han tog kalken (den på påskalammsbordet stående bägaren), välsignade den och räckte den till lärjungarna, som sedan läto den gå ur hand i hand.296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 303

Anm. Att Herren själv icke drack av vinet, synes av hans ord i Matt. 26:29; Mark. 14: 25; Luk. 22: 18. Om man åt av brödet, är ovisst men osannolikt.

20. Om ordningen vid nattvardens firande i de apostoliska församlingarna få vi veta:

a) att med nattvarden var förenad en verklig måltid (kärleksmåltid). Se 1 Kor. 11: 17—22; Jud. v. 12;

b) att vid nattvarden brödet och vinet välsignades (1 Kor. 10: 16);

Anm. Vem det var, som uttalade välsignelseorden, om det var församlingsföreståndaren eller församlingen gemensamt, därom säger Nya testamentet ingenting. Justinus Martyr (f 166 e. Kr.) säger, att det på hans tid var föreståndaren, som gjorde det i egenskap av församlingens ställföreträdare och i gemenskap med henne. Om han föreläste och hon högt instämde, därom veta vi ingenting.

c) att brödet bröts (1 Kor. 10: 16);

Anm. Detta berättigar dock icke att kalla nattvarden "brödsbrytelse". Så kallas den aldrig heller i Nya test. I Luk. 24: 30; Apg. 20: 7, 11 är icke fråga om nattvard.

d) att en bekännelse om Herrens död och återkomst därvid uttalades (1 Kor. 11:26).

Anm. 1.1 den förr (kap. 48: § 18) omnämnda från andra årh. härstammade skriften: De tolv apostlarnas lära, hava vi det äldsta kända formulär för välsignande av brödet och vinet. Det lyder:296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 304

"Angående nattvarden tacksägen sålunda: Först för bägaren: Vi tacka dig, vår Fader, för Davids, din tjänares, heliga vinträd, som du har kungjort oss genom Jesus, din tjänare. Din är härligheten i evighet."

"Men för det brutna brödet: Vi tacka dig, vår Fader, för det liv och den kunskap, som du har kungjort oss genom Jesus, din tjänare. Din är härligheten i evighet. Såsom kornen, varav detta bröd är bakat, voro förströdda över bergen, men, sedan de samlats, hava blivit ett enda bröd, så må även din församling från jordens ändar varda samlad till ditt rike. Ty din är härligheten och makten genom Jesus Kristus i evighet."

"Men sedan I haven blivit mättade, tacksägen sålunda: Vi tacka dig, helige Fader, för ditt heliga namn, som du låtit taga bostad i våra hjärtan, och för den kunskap och tro och odödlighet, som du har kungjort genom Jesus, din tjänare. Din är härligheten i evighet. Du, allsmäktige härskare, har skapat allt för ditt namns skull. Mat och dryck har du givit människorna till vederkvickelse, att de måtte tacka dig. Men oss har du benådat med andlig mat och dryck och evigt liv genom din tjänare. För allt tacka vi dig, ty du är mäktig, din är härligheten i evighet".

"Kom ihåg, o Herre, din församling till att rädda henne undan allt ont och fullända henne i din kärlek, och samla henne från de fyra väder, henne, den helgade, till ditt rike, som du har berett åt henne. Ty din är makten och härligheten i evighet."

"Komme nåd och gånge denna värld sin kos. Hosianna Davids Gud! Är någon helig, så träde han fram. Är någon det icke, så ändre han sitt sinne. Herren kommer. Amen."

Anm. 2. Naturligtvis äro dessa underrättelser intet bud för oss, men de visa, att nattvardsfirandet skedde med en viss helgad högtidlighet.296 Kap. 51: Den heliga nattvarden

2i. Nattvardens firande bör ske på ett värdigt sätt. Ett ovärdigt nattvardsbegående är en förbrytelse på Herrens lekamen och blod (i Kor. 11:27).

Anm. 1. Märk, huru dessa ord bevisa Herrens lekamens och blods verkliga närvaro i nattvarden. Annars vore en förbrytelse på dem icke möjlig.

Anm. 2. O111 värdiga eller ovärdiga nattvardsgäster talas icke i Nya testamentet; endast om ett värdigt eller ovärdigt sätt att begå den heliga måltiden. Ingen är värdig. Men den mest ovärdige kan begå Herrens nattvard på ett värdigt sätt.

22. På ett ovärdigt sätt begås nattvarden:

a) när det sker i otro och skrymteri eller för att vinna lekamliga fördelar, t. ex. borgerliga förmåner;

b) när det sker endast av vana, tanklöst och lättsinnigt;

c) när nattvarden användes såsom en kommunion mellan de troende och världen;

d) när den göres till en sekt- eller partimåltid samt en skiljemur mellan olika grupper av Guds barn, till vilkas enande den är instiftad;

e) när den inom en församling blir ett trätofrö mellan dess särskilda medlemmar.

20. — Biblisk Troslara.296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 306

23. Till det värdiga nattvardsfirandet hör först och främst, att det sker i ett sådant sinne, som motsvarar den heliga nattvardens väsende att vara en Herrens måltid och ett nådemedel. Alltså att det sker

a) i ett heligt sinne, som besinnar och känner, att Herren är tillstädes;

b) i ett ödmjukt sinne, som känner sin ovärdighet och synd samt hungrar och törstar efter rättfärdighet och kraft till ett heligt liv;

c) i enfaldig, uppriktig tro och tillit till Herren Jesus, vars blod renar från alla synder;

d) i ett försonligt sinne mot dem, av vilka man blivit eller anser sig ha blivit i ord eller handling förfördelad;

Anm. Här må ock med all rätt tillämpas Frälsarens ord i Matt. 5: 23 f.

24. Vidare hör till det värdiga nattvardsfirandet, att därvid iakttages ett värdigt yttre sätt, allvarligt i skick och åtbörder, klädsel o. s. v.

Anm. Ett lättsinnigt och slarvigt yttre sätt bär vittne om ett lättfärdigt sinne samt tjänar i sin mån att underhålla detta sinne. Liknelse: Om någon blir bjuden till gästabud hos konungen, så säger det sig självt, att han i uppförande och klädsel iakttager ett i alla avseenden värdigt sätt.

25. Förbrytelse på Herrens lekamen och blod medför dom och straff (1 Kor. 11: 29 f.). Dessa straff åsyfta att296 Kap. 51: Den heliga nattvarden 307

tukta de troende till bättring, att de ej må bli fördömda med världen (i Kor. ii: 32).

Anm. Den tanken, att en troende icke kan begå nattvarden ovärdigt, är en oriktig och farlig tanke. Det är just om de troendes ovärdiga nattvards-begående, Paulus skriver i 1 Kor. 11:27.

26. För undvikande av ovärdig nattvardsgång förmanar Paulus till självprövning (1 Kor. 11: 28).

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/bibtros/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-bibtros.

Filen skapad 2018-12-16 19:37:01.441312